MAGYAR
REGÉNYIRÓK
KÉPES KIADÁSA
Szerkeszti
MIKSZÁTH KÁLMÁN

47

Wohl Stefánia
Aranyfüst
II. Kötet

MAGYAR REGÉNYIRÓK

KÉPES KIADÁSA

Szerkeszti és bevezetésekkel ellátja

MIKSZÁTH KÁLMÁN

47. KÖTET

ARANYFÜST

Irta

WOHL STEFÁNIA

II.

BUDAPEST

FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irod. intézet és könyvnyomda

1907

ARANYFÜST

REGÉNY

IRTA

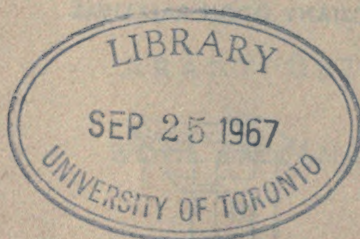
WOHL STEFÁNIA

MÁSODIK KÖTET

KACZIÁNY ÖDÖN RAJZAIVAL

BUDAPEST
FRANKLIN-TÁRSULAT
magyar irod. intézet és könyvnyomda
1907

Franklin-Társulat nyomdája

NEGYEDIK KÖNYV.

A TILTOTT GYÜMÖLCS.

XXVIII.

Mária a kis Elzi ágya mellett összekulcsolt kezekkel, halvány, meghúzott arczczal virrasztott. Szemei egy perczig sem hagyták el a gyermek láztól égő arczát, sőt néha csaknem a rémület kifejezését öltötték fel, ha a levegő után kapkodó száraz ajkak egy időre becsukódtak és a nyugtalanul hánykolódó kis alak mozdulatlanná vált.

Ilyenkor a fiatal asszony kétségbeesetten hajlott a gyermek fölé, szíve dobbanását, nehéz, fáradalmas lélekzetét lesve és halk, hálás imára fakadva, ha meggyőződött arról, hogy legrosszabb félelmei meg nem valósultak.

Az órák türhetetlen lassúsággal multak. A hosszú éjet ugyan megszakította egyszer az orvos látogatása, ki még éjfél után is megnézte a kis beteget;

leány, a fiatal asszony ruháját apró kezecskéi közé fogva.

Liza kelletlenül ránczolta össze homlokát.

— Ej, te kis háládatlan, — mondá a gyermek paplanját igazgatva. — Ott hagyok miatta mindent, egész éjjel vasúton döczögök és aztán csak Miczi néni kell neki.

Mária halvány mosolylyal nézett fel a tábornokra.

— Liza mégis csak eredeti egy kis bolond. Mit nem kiván egy hároméves gyermektől. Még elismerést is, a miért a vasuton döczögött miatta.

Liza eddig már egész határozottsággal az ágy mellett álló zsöllyében helyezkedett el. Megfogadta magában, hogy egyelőre innen el nem mozdul többé. Mert mégis csak bosszantó volt, hogy az ő gyermeke Máriát szereti jobban, mint a saját édesanyját. Mintha csak meg volna írva a sors könyvében, hogy Máriának jusson mindaz, minek igazság szerint az övének kellene lennie.

Hirtelen, szenvedélyes anyai szeretet vett rajta erőt.

— Mikor lett rosszul a kicsi? — kérdé halkan.

— Tegnapelőtt délelőtt, mindjárt Pista elindulása után. Eleinte azt hittük, hogy muló baj lesz, de midőn tegnap délben olyan forrósága lett, hogy egy izben rám nem ismert, azonnal sürgönyöztem.

— Jól tetted. Soha sem bocsájtottam volna meg, ha nem tudósítasz. (Liza már is annyira beleélte magát a jó mama szerepébe, hogy maga is elhitte, a mit beszél.) Valódi szerencse, hogy itt vagyunk, legalább felválthatunk az ápolásban. Mert már

most követelem, hogy feküdj le, hisz alig bírsz a lábadon állni.

— Lizának igaza van, a virrasztás szörnyen megviselt, szegény kis Miczim, — helyeslé a tábornok.

— Mindenek előtt teáról megyek gondoskodni a számotokra.

— Pista már rendelkezett, ide hozzák utánunk a reggelit. Kérlek, felejtsd el, hogy vendégeid vannak, s menj aludni.

Mária csakugyan szédült az álmatlanságtól és mégis kétkedően nézett le a kis leányra, ki görcsösen tartotta ruháját. Ez azonban már csak öntudatlanul történt. Elzi szemei ismét lecsukódtak; a gyermek nyugodt, egészséges álomba merült.

Mária gyöngéden szabadítá ki ruháját a piczi markokból és nesztelen léptekkel hagyta el a szobát.

Mielőtt lefeküdt volna, férje ajtaján kopogtatott. Meg volt győződve, hogy Szelényi már eddig átöltözött és teázva irományait nézi át, a hogy az útról haza érkezve rendesen tenni szokta. Kétszer kopogtatott, de nem kapott választ.

— A kegyelmes úr az imént kiküldött. Azt méltóztatott mondani, hogy ledől, mert fáradt, — mondá a komornyik, ki ura felsőkabátjával karján éppen keresztül ment a szobán.

Mária, bár feltünőnek találta, hogy férje ily rövid út után ledőlni kénytelen, holott máskor fel se vette az e fajta kirándulásokat, nem kérdezősködött tovább. Az a közömbös érzéktelenség fogta el, mely a teljes kimerüléssel együtt jár. Szó nélkül ment szobájába és lefeküdt.

XXIX.

Pedig Szelényi dehogy dőlt le.

A komornyikra rázárva az ajtót, azon porosan, mint hazajött, egy zsöllyébe vetette magát és szemeit kezével árnyalva, mintha nem bírná tűrni a világosságot, mély, sötét álmodozásba merült.

Össze volt törve.

Ez az éj a vasúton, két lépésnyire Lizától, ki úti köpenyének kámzsáját fejére húzva, lezárt szemekkel, néma mozdulatlanságban ült vele szemben, míg ő a tábornokkal, ki úton soha nem bírt aludni, pikettirozni volt kénytelen, úgy megviselte, mint valami betegség. E titán testalkatot, melyhez nem fért sem testi, sem szellemi fáradtság, most először rendítette meg és csigázta el egy legyőzhetetlen, de a szükség vaskeze által mégis csak féken tartott benső felindulás — és egyidőre tehetetlenné tette.

Szelényi eddig soha sem volt bonyolult helyzetekben, vagy ha volt is, azokat alig vette tudomásul. Mindig tudta, mit akar, vagy mit talál kellemesnek, s ezt se jobbra, se balra nem nézve, a szemben lévő akadályt játszva elseperve vagy legyőzve, mindig keresztül vitte. A nyilvános élet-

ben kiméletlen kézzel vágta széjjel még azokat a művészi csomókat is, miket ügyes diplomaták kötöttek, úgy hogy vele szemben cselszövényekkel már nem is próbáltak többé szerencsét. — «Valóságos vandál a politikában!» — mondta rá egyszer bőszülten egy furfangban megőszült osztrák diplomata, kit a legnyájasabban rákényszerített, hogy nagyokat tüsszentsen ugyanazon borson, mit a mi orrunk alá akart törni.

A magánéletben pedig éppen nem tudta, mi a nehézség, az akadály. Kalandok szövésére rá nem ért s győzedelmes személyiségénél fogva csak olyan érzelmekkel ismerkedett meg, melyeket könnyen kielégített vágyai csakhamar múló szeszélyekké devalváltak. Kivételt képezett az az erős vonzalom, mely Máriához csatolta. De ez megint olyan békés, nyugodalmas érzés volt, óhajának gyors teljesülése, Mária föltétlen odaadása folytán, oly teljesen nélkülözte a nagy felindulások izgató fűszerét, hogy már régóta inkább benső barátságnak, mint szerelemnek lehetett nevezni.

Valóban, egy a vadon magányában nevekedett szűzies remetét nem talált volna készületlenebbül a szenvedély, mint a szerencse ezen elkényeztetett fiát, ki a gyönyörök kelyhét csak azért nem ürítette fenékig, mert hamar megcsömörült tőle.

Midőn először követte Lizát Bécsbe — oly gyakran kellett rövid időre felrándulnia, hogy Máriával könnyű volt elhitetni, mikép most is fontos ügyek követelik ott jelenlétét — nem annyira a vágy vitte, mint a dacz.

Magaviseletével be akarta bizonyítani a szép asszonynak, hogy ő sem vette oly komolyan azt, mit Liza játéknak, üres, minden komolyabb jelentőséget nélkülöző kaczérkodásnak kivánt feltüntetni. Midőn azonban minden üzenet és bejelentés nélkül váratlanul belépett hozzá és elaléló tekintetét, halálos elhalványulását látta, teljes átalakulás ment benne végbe.

Liza egy pillanatra rá már hiába volt megközelíthetetlen, hiába burkolódzott azon jeges méltóságba, mely legsikerültebb alakításai közé tartozott; Szelényit vitte, ragadta az a diadalmas biztosság: hogy a szép asszony csakugyan ő előle szökött el Pestről.

S a sors most is hű maradt hozzá, ez esetben is kezére játszott. Másodszor már nem szorult ürügyre, hogy elutazhassék. Minisztertanács követelte jelenlétét Bécsben és Liza, ki nem tudott a politikához, hanem nyilván meg volt győződve arról, hogy ezúttal Szelényi csődítette össze a bölcs urakat, a nagyfontosságú ülés titkos oka tulajdonképen Szentendrey Liza lévén, ez egyszer palástolatlan örömmel fogadta és alig akarta elbocsájtani.

Ezek után Szelényi nem lett volna férfi, ha nem ment volna fel harmadszor is Bécsbe. Már most persze újra hazudnia kellett, még pedig keresett ügyességgel, különben Mária keresztül lát rajta. Hazudnia kellett, el nem kerülhette. Ezt pedig felette lealázónak találta. Unni kezdte, hogy Máriát kimélnie kell. Legszivesebben térdére vette volna a fiatal asszonyt és így szólt volna hozzá:

— Nekem Liza tetszik. Ne sajnáld tőlem. Ha meguntam — és biztosítalak, hogy meg fogom unni — visszatérek hozzád. Vagyis inkább el se megyek tőled. Tudok én kettőt is szeretni!

De mivel legkevésbbé sem volt biztos a felől, Mária a milyen okos asszony, úgy fogja-e fogadni ezen bizalmas közlését, a hogy azt óhajtotta volna, inkább ámításra adta magát és új ürügyet keresett a távozásra. S ezzel az áldozattal kötelességét felesége iránt leróván, azt tette, a mit egész életében tett — a vágya után indult.

Most ezen órában tán először jutott öntudatára annak, hogy ez a vágy egy ismeretlen gyötrelemmel lassan hatalmába kerítette egész valóját. Szinte érezte, hogy nő benne, hogy erősödik benne, legyőzhetetlenül, feltartózhatlanul, mint tengerben a dagály, mely míg ki nem áradt, az elem nem bír megnyugodni.

Féktelen vad düh vett rajta erőt: az árnak forrongása, mely akadályba ütközik.

Már azt hitte, hogy övé a diadal. Egy perczig bizton hitte ott a jégen, midőn Liza szorosan hozzá simulva, égő, szenvedélyes szavaira azokkal az elfojtott félmondatokkal felelt, melyek többet mondanak a legékesszólóbb vallomásnál; midőn keze oly görcsösen, szinte a fájdalomig szorította az övét, míg édes arcza hősies tettetéssel hordta tovább a világ előtt a közönynek álarczát . . .

A férfi ez emlékre lezárta szemeit, míg kéjes borzongás futott rajta végig.

Ki tudja, mily közel volt akkor a czélhoz; ki

tudja mi történik, ha Felixszel nem találkoznak? Ki tudja, mily földöntúli mámorban úsznék ő már mostan, ha Félix meg nem jelen köztük és érthetetlen, megmagyarázhatatlan módon félbe nem szakítja megoldásához közeledő regényét.

Mert félbe szakította.

Azóta mintha kicserélték volna Lizát. Makacs hidegségbe burkolódzva, ott, abban az átkozott coupéban, az egész hosszú éjen át egyetlenegy tekintettel sem árulta el, hogy valaha érdeklődött iránta.

Még egyszer játszott vele. Még egyszer két kézzel vette vissza azt, mit kis ujjával — mutatott neki.

Szelényi egy hangos átokkal ugrott fel. El volt tökélve, hogy legyőzi, vagy megtöri ezt az asszonyt.

XXX.

Vanderbilt Félix a Sacher-féle ebéd után már rövid ideig maradt Bécsben, de azt az időt lázas tevékenységben töltötte el.

Tudta, hogy ha Budapesten valamire akar menni, mindenek előtt külföldi tekintélyek támogatását kell biztosítania magának. Első rendű angol orvostudorok már elismerték, hogy a tüdővész gyógyítása oltás útján, Vanderbilt rendszere szerint, nem hypothézis többé s midőn a fiatal tudós Indiából Londonba érkezett, találmánya máris angol szaklapok és társulatok élénk eszmecseréjének tárgya volt. A milyen hevesen támadták meg, épp oly hevesen írtak és beszéltek mellette s csak Vanderbilttől függött volna, hogy nagyszerű eszméjét Londonban valósítsa meg s hatalmas pártfogás mellett, ott alapítsa ingyenes kórházát tüdővészesek számára, melynek vezetését egészen önzéstelenül akarta elvállalni.

Bécsben már kevesebb lelkesedéssel fogadták elméletét, mindazáltal az osztrák főváros legelső orvosi tekintélyei ott marasztalták. Meg akarták vele értetni, hogy családja cseh eredetü lévén, tulajdonképen osztrák ember és találmányával —

ha azt ugyan gyakorlatilag eléggé be tudja bizonyítani — hazájának tartozik.

— Bocsánatot kérek, akkor igazság szerint Prágába kellene mennem — felelé Vanderbilt finom mosolylyal, a nemzetiségi harcz azon mérges csetepatéira gondolva, melyek a bécsi Reichsrathban oly gyakoriak.

Azután kijelentette, hogy nem csupán indigenátusa folytán, de azért is tekinti magát magyarnak, mert már nagyatyja is magyar földön született. Azonfelül ott nevekedett és csekély tehetsége ama tavaszi fuvalomban edződött meg, mely az ébredő nemzetek szellemét éleszti és termékenyíti. Az érdemes urakat különben ez alkalommal azon meggyőződésének kifejezésével is megbotránkoztatá, hogy szerinte, ezen ébredő nemzeteké: az oroszé, a magyaré, a hosszú álomkórból felocsudott ifjú olaszé, a jövő.

Egy Bécsben letelepedett kitünő földije, azért mégsem hagyta abban.

— Minek megy haza magát lenézetni? kérdé. — Nyolcz napig óriási hühót csinálnak majd önnel és kórházával, azután jó magyar szokás szerint, a létéléről is megfeledkeznek.

— Csak tessék. Nem ambiczionálom, hogy gondoljanak velem. Kórházamat pedig nem féltem. A tüdővészesek megtalálják oda az utat, s a többivel ennyit se törődöm!

Vanderbilt a szükséges anyagi segélyre nézve rég bírta a belügyminisztérium igéretét; és Szelényi már hetekkel ezelőtt, midőn hosszabb levélben

tudatta vele eszméjét, lelkesült melegséggel biztosította támogatásáról. Most az egész ügy tisztázása, egy ideiglenes épület kibérlése végett kellett előbb Budapestre mennie. Pedig szíve Szelénybe vonzotta jó anyjához, Alicehoz és Elza nénjéhez, mely utóbbi, mint tudta, férje érdekében szívszakadva várja érkezését.

Nemcsak nagy terve, de ezen utóbbi gond is elfoglalta, a mint a villámvonattal Budapest felé repült. Mindazáltal lassankint újra megszállta az a gyötrő aggodalom, mit a Szelényivel utóbb átélt jelenetek hátrahagytak benne, s mit az utolsó napok lélekvesztett hajszája egy darabig háttérbe szorított.

Azok után, a miket látott, a szó legteljesebb értelmében rettegett a Máriával való találkozástól, melynek még néhány hét előtt oly örömtelten nézett elébe. Azt hitte, hogy ifjúkori szenvedélye rég leküzdve, örök álmát aluszsza szívében, mely csak bizonyos kegyeletes ragaszkodást őrzött meg első szerelmének tárgya iránt. De az a féktelen felháborodás, mely ama emlékezetes estén, a válás perczében Szelényivel szemben megragadta, nyugtalan gyanuval töltötte el lelkét saját érzelmeire nézve.

Minek is kellett mindennek szemtanúja lennie? Minek is kellett Szelényit akkor a jégen észrevétlenül megfigyelnie, azzal a szörnyű, csalhatatlan éleslátással, melylyel még ellentmondó tünetek daczára is, kétséget nem engedő biztossággal ismerte fel a kórokat?

Nehány sürgős ügy elintézése után, legelső teendője, midőn Pestre érkezett, az volt, hogy Szelényit kereste fel a miniszteriumban. Már nem találta ottan és nem akarván őt a Házban háborgatni, felment a tábornokhoz, hogy kis leánya hogyléte után tudakozódjék.

De gróf Szentendreyt is elmenőfélben találta, még pedig széles jókedvben.

— Hogy van Elzi? Nézzél rám, én vagyok erre a legjobb barométrum — mondá az öreg úr, miután szivélyesen megölelte. — De ne álljunk itt az ajtóban, lenn vár a kocsim. Velem jösz Etelligetre, ugy-e?

— Etelligetre, most márczius közepén? Hát Károly bácsi mit keres ottan?

— Hogy mit keresek ottan? A munkálatokat sürgetem. Úgylátszik, nem tudod, hogy Etelligeten új kastélyt építettem Liza számára, gót stilben annyi toronynyal, hogy köztünk legyen mondva, ama bizonyos lipótmezei épületnek fiókja lehetne. Másfél év óta dolgoznak rajta, de befejezésére már most magunk ügyelünk fel. Gobelineket, kárpitokat rakatok és ezek után kell néznem.

— Sajnálom Károly bácsi, de el nem kisérhetem, rá nem érek, mivel mielőbb Szelénybe készülök, addig pedig tenger sok a dolgom. Nem tudja, mikor szokott Pista hazakerülni? Ha most látogatnám meg Máriát, beszélhetnék-e még vele fél ötig?

— Alkalmasint. A Házból rendesen hazamegy. Mindenesetre próbálj szerencsét. Lizát is ott talá-

lod Máriánál, mert Elzit ebben a zord időben még nem mertük hazaszállítani.

Egy félórával később Vanderbilt egy halálra itéltnek elszántságával lépett be Máriához. De az üde, mosolygó arczú, szép asszony, ki elébe nyujtott kezekkel, az őszinte öröm jóltevő melegével fogadta, legkevésbbé sem hasonlított ama komoly, szenvedő nőhöz, kit viszontlátni rettegett. Sőt, bár megőrizte alakja leánydad báját, kellemes teltsége folytán, mit Vanderbilt azonnal tudomásul vett, különösen megelégedett hatást tett reá.

— Ez egyszer nem láttam volna tisztán, vagy szenvedélye annyira elvakítja, hogy észre nem veszi mi történik körülötte? — gondolta magában, míg Mária ezer kérdésére felelt s a fiatal asszony megnyerő kedvessége végre egészen megszüntette belső elfogultságát. S lassankint annyira belemerült nagy tervének fejtegetésébe, Mária nyilvánvaló, meleg érdeke oly ékesszólóvá tette, hogy mindketten teljesen megfeledkeztek az időről s csak Liza beléptével jutott ismét Vanderbilt eszébe, hogy ő itt tulajdonképen órák óta Szelényit várja.

Liza Eliztől jött, kit e néhány nap alatt teljesen meghódított. A gyermek már nem annyira Miczi néni, mint a mama után kivánkozott, s a tábornok teljesebb boldogságban úszott, mint valaha. Azt állította, hogy felesége soha sem volt bűbájosabb, mint a jó mama szerepében.

— Hát férjemet látta már? — kérdé Liza, hüvös közönynyel kezet nyujtva Vanderbiltnek.

— Hogyne láttam volna. Azonnal elmentem hozzá. Magával akart vinni Etelligetre.

— Már megint ez az Etelliget! A nevét is meguntam.

Mária csodálkozva nézett rá.

— Még meg sincs és már meguntad! Az ilyenre igazán csak te vagy képes.

— Hogyne untam volna meg, ha Károly mindig csak beszél róla és még sem készül el soha.

Mária fejét rázva fordult Vanderbilthez.

— Károly bácsi az etelligeti tündérpalotát csak azért építette, hogy Lizának Pesthez közel is legyen nyári tartózkodási helye. De persze, nem boszorkamester, nem élhet varázslattal. Meglátod, nem fogsz ráismerni erre az egyszerű igénytelen helyre.

Vanderbilt arczán futó árny vonult el.

— Jobb is így. Jobb, ha multunk szinhelye is velünk változik s viszontlátása nem ébreszthet többé bennünk hasztalan sajnálkozást örökre elmult idők fölött.

Még nem ejtette ki e szavakat egészen, midőn már megbánta azokat. Hogy is beszélhetett így? S mily sajátságos volt, hogy oly hosszú távollét után, midőn azt képzelte, hogy az új és hatalmas benyomások, az érdekes tapasztalatok és mondjuk ki, az egyes szenvedélyes regényepizódok, melyeken azóta keresztülment, teljesen eltörölték emlékéből az etelligeti naiv idill részleteit, az első lépés a régi viszonyok és emberek közé oly életteljes élénkséggel állította azokat ismét szemei elé, mintha csak tegnap történtek volna meg.

Mária egy meglepett pillantást vetett reá, majd szemei Liza tekintetével találkoztak. Mintha a szép asszony gúnyosan elmosolyodott volna.

Akár képzelődés volt, akár nem, de e mosoly Mária arczába kergeté a vért. Ösztönszerűen más tárgyra vitte át a társalgást s Pap Mihály után kérdezősködött.

E név hallatára Vanderbilt arcza azonnal felderült ismét.

— Oh Pap Mihálynak nagyon jó dolga van. Hisz tudod, hogy megnősült.

— Hogyne, ő értesített bennünket s nagyon megörültünk a jó hirnek. Az asszony milyen?

— Páratlan kedves, jó, erélyes asszony. Hisz meg fogsz vele ismerkedni, Mária. Mihelyt elkészülök kórházam előmunkálataival, átjönnek. Pap Mihály lesz a jobb kezem, Annie asszony pedig a bal. Vagy tán megfordítva. Ugy hiszem, gyakorlatilag ez a filigrán termetű kis szőke asszonyka többet tud a doktorsághoz, mint Mihály és én együttvéve.

Liza kezeibe tapsolt.

— Tehát végre valahára látunk egy eleven női orvosnövendéket! Mert hisz az ön barátjának a neje az volt, ugy-e?

— Az volt, Liza grófné.

— Csak azt nem értem, hogy lehet egy ilyen nőt feleségül venni! — kiáltott fel Liza borzongva. — Attól tartanék, hogy a saját gyermekein tesz majd kisérletet a viviszekczióban.

— Mily csunya tréfa! — veté közbe Mária megbotránkozva.

Vanderbilt merőn nézett Lizára.

— Annie asszony példás anya; egy napra sem hagyná el két kis gyermekét — felelé czélzatosan.

Liza elfintorítá arczát.

— Hát igazi kotlóstyúk. Ezt a genre-t sem szeretem. Különben bármit mond, egy nő, ki a bonczteremben férfi tanulókkal együtt működött, vagy férfitanár oktatásában részesült, nem tudhatja többé, mi a szemérem.

— Valóban azt hiszi, Liza grófné? Én épen ellenkező véleményben vagyok. Sőt azt állítom, hogy például egy nagyvilági hölgy, ki nem restelli magát a végső határig kivágott ruhában, ha nem is bonczkésünknek, de ennél nem sokkal kiméletesebb tekinteteinknek átengedni, mindenesetre szemérmetlenebb e komoly, elszánt tanulónőknél, kik fenkölt czéljokért küzdik le az undort egy holttesttel szemben, melyben biztosítom, nem látnak egyebet egy visszataszító, de azért nagyérdekű taneszköznél.

— Milyen szenvedélyes hadüzenet fehér vállainknak, báró Vanderbilt! Egy csontos angol miss, ki azért lett orvostan-hallgató, mert nem kapott férjet, persze nem gyakorolhatja a szemérmetlenség azon nemét, melylyel bennünket vádol. De én már inkább azt választom.

Mária elpirult a boszuságtól.

— Dehogy választod, ne higyj neki, Félix. Mindig tisztességesen van felöltözve.

Vanderbilt azon csendes felsőbbséggel mosolygott, mely Lizát annyira felbőszítette.

— Légy nyugodt, Mária. A milyen vadember vagyok, mégis értem Liza grófnét. Mindez csak szóbeszéd, az a drasztikus modern társalgási modor, mit némelyek a szalonba is átvisznek.

— Ön pedig azt szereti jobban ugy-e, mit nem szalonképes missek használnak? E tekintetben, úgy látszik, édes apjára üt. El is felejtettem elbeszélni, hogy Baden-Badenban gyakran találkoztunk báró Vanderbilt Róberttel. Milyen kellemes, elegáns ember.

Mária Liza ezen újabb tapintatlanságára mélyen elpirult. Közbe akart szólni, de zavarában nem talált szavakat, ezalatt pedig Vanderbilt, ki első megdöbbenését szerencsésen legyőzte, feltalálta magát.

— Baden-Badenban általában sok az elegáns, érdekes társaság — felelé kitérőleg. — Képzelem, milyen unalmasnak találja utána Budapestet. — Azzal már felkelt és Máriához fordulva — nem várhatom tovább Pistát, pontban fél ötkor otthon kell lennem — folytatá. Ha oly kegyes volnál és megmondanád neki, hogy a Hungáriába szálltam...

— Azonnal fel fog keresni — felelé Mária élénken. — Már alig várja, hogy viszontlásson. Tele beszélte a fejemet terveiddel és — hosszú szakálladdal, melylyel csakugyan úgy nézesz ki, mint Dr. Faust ifjabb kiadásban.

— Lenyirassam?

— Isten ments! A próféta szakállát!

— Csakugyan Isten ments, báró Vanderbilt! Mert ez esetben mi maradna a Delilák ollójának,

mely ott fön ugyan nem gyakorolhatja többé ügyességét — és Liza szemöldeit felhúzva, gúnyoros évődéssel tekintett Vanderbilt kopaszodó fejére.

— A Delilák nem pazarolják idejöket a magamféle medvék nyirására, Liza grófné — felelé Vanderbilt kedélyesen, míg vele is kezet fogott.

— De már el nem bocsátalak, míg meg nem mondod, mikor ebédelsz itt? — szólt közbe Mária.

Vanderbilt kihúzta jegyzőkönyvét.

— Ha holnapután nem vagyok terhedre? — kérdé lapozgatva.

— Hát holnapután hatkor biztosan elvárunk. Au revoir Félix.

Vanderbilt alig tette be maga után az ajtót, midőn Mária palástolatlan nehezteléssel fordult Lizához.

— Ez már mégis csak sok volt, Liza! Hogy hozhattad elő Félixnek azt az embert. Hisz ép oly jól tudod, mint én, hogy állnak köztük a dolgok.

Liza szinlelt csodálkozással nézett Máriára.

— Miért ne hoztam volna elő? Az ilyen családi viszályoknál a fiu rendesen az apa pártját fogja. S különben is Vandzrbilt Róbert mindent elbeszélt nekünk. Igaz, heves természetű ember, de azért ma is együtt volnának még nejével, ha Elza néni közbe nem lép. Ő mérgesítette el köztük a viszályt, nevetséges túlzásai és becsületbeli hóbortjaival. Nem csoda, ha Róbert báró megszökött előle.

— De az már csoda, hogy pártolni mersz egy olyan embert, ki brutalitásával csaknem megölte a

feleségét. Nem értem ezt a dolgot, főkép azt nem értem, Károly bácsi hogy állhatott szóba egy ily tarirt egyéniséggel. Hisz mindezektől eltekintve, már az is elég, hogy pár évvel ezelőtt kiballotirozták a jockey-klubból.

— De miért? Kártyaadósságért. Letenyey Nikit is kiballotirozták a kaszinóból és tavaly, mikor azt a nagy örökséget tette és kifizette adósságait — megint befogadták. Semmi se reparálja ki jobban a becsületet, mint a pénz. És Róbert bárónak, úgy látszik, van pénze. Mert Badenban nagyon elegáns életet folytatott és a legjobb társaságban megfordult. Még Bazil nagyherczeg is meghívta ebédre.

— Alkalmasint kártya után él — jegyzé meg Mária megvetően.

— Nem kártya után él, valami nagy franczia vállalatnak részese. Károly tudja, én nem értek hozzá. És aztán, hátha kártya után élne? Mi közünk ahhoz, hogy ki miből él? Milyen kis nyárspolgár vagy te, Mária! Külföldön, a nagyvilágban az emberek nem tudhatják könyv nélkül az egymás telekkönyvét, mint itt a provincziában. Ott elegendőnek találják, hogy Róbert báró kellemetes, comme il faut ember. Semmi esetre sem olyan Tartuffe, mint unalmas doktor fia.

Mária türelmetlenül állt fel. Ma nem először találta kiállhatatlannak Lizát.

— Sajnállak, ha egy olyan embert, mint Félixet, képtelen vagy értéke szerint megbecsülni — mondá hidegen.

Liza hangosan felkaczagott.

— «Egy olyan embert, mint Félixet!» — ismétlé, Mária komoly hanglejtését utánozva. — Azért, mert valamikor udvarolt neked, nem kell, hogy nekem imponáljon.

Mária biborvörös lett.

— Egyszersmindenkorra kérni foglak, kimélj meg az efféle czélzásoktól. Félix soha sem udvarolt nekem. Honnan vetted ezt a pletykát?

— No csak meg ne apprehendálj! Nem képzelhettem, hogy sértésnek fogod venni, ha felteszem rólad, hogy Pistán kivül még más ember is rajongott érted. Ha nem csalódom, Károly mondta nekem, hogy Vanderbilt eszményképe vagy.

— Károly bácsi is okosabb dolgokat beszélhetne — felelé Mária, boszusan a kis Elzi elébe menve, ki új ruhácskáját jött Miczi néninek bemutatni.

Liza újból nagyot ásított s a gyermek elől Mária boudoirjába menekült, hol egy zsölyébe ereszkedve, szép, tétlen kezeit feje fölé kulcsolta.

Rosszkedvű volt. Először Vanderbilt miatt, kit tán azért talált olyan ellenszenvesnek, mert ösztönszerűen érezte, hogy keresztüllát rajta, másodszor Mária miatt, a kin minden igyekezete daczára sem bírt kifogni. Akárhogy forgatta a dolgokat, Mária kifogástalannak bizonyult és Liza se multjában, se jelenében nem talált semmi terhelő hibát. Pedig sokért nem adta volna, ha bármily csekély árnyat fedezhet fel e tiszta élet szeplőtelen tükrén; sokért nem adta volna, ha Szelényinek is, Vanderbiltnek is — de főkép ez utóbbinak — azt mondhatja:

Lássátok, ez a nő, kit ti mint valami tökélyt imádtok, egy szikrával se jobb a többinél. De még olyan jó se. Boldog volt egész életében; azt a férfit nyerte osztályrészül, a kit szeretett, az a férfi pedig esetleg egy félisten, az ország legszebb, leghatalmasabb férfiainak egyike! S e kincsnek föltétlen birtokában, kielégített vágyainak teljében, még sem tudott oly érintetlen maradni, mint a hogy ti képzeltétek.

Mily menthető vagyok tehát én, ki ifju tapasztalatlanságomban vakon rohantam vesztemnek; ki soha egy boldog perczet nem ismertem és egy éltes férjjel oldalam mellett, emberi törvény szerint csak úgy szerethetnék becsülettel, ha a természet törvényeit meg lehetne szegni. Igen, mily menthető vagyok tehát én, ha tápot keresek rajongó, szomjas, boldogtalan szivemnek!

Mindez olyan szépen, olyan nemesen hangzott volna — és nem mondhatta. Ez pedig mód nélkül elkeseríté. Mert így a dilemmának, mely gyötörte, soha sem látta végét.

Bírni akarta Szelényit, de a nélkül, hogy odaadná érte önmagát. Ki akarta elégíteni szenvedélyét, de nem akart lelépni azon piedesztálról sem, melyen egyenrangunak érezte magát Máriával s mindenkitől meg is követelhette, hogy mint becsületes asszonyt vele egyenrangunak tekintse.

Ez mindenesetre nehéz helyzet volt, a minthogy minden annexiónak nehéz az erkölcsileg hitelesített jogosultság látszatát megadni.

XXXI.

Mária vidámsága, nyilvánvaló megelégedése Vanderbiltnek némileg visszaadta elfogulatlanságát Szelényivel szemben is. Kételyei ugyan nem oszoltak el egészen, nem bírta ugyan elfelejteni azt a zavart és tartózkodást sem, mely viszontlátásuk első óráira árnyat vetve, a gyanut, mely már a jégen szivébe fészkelte magát, még jobban megerősíté, de számot adott magának arról, hogy e gyanu csak addig bírhatott reá nézve jelentőséggel, míg Mária boldogságát veszélyeztetve látta. Barátja azonban boldoggá tette feleségét s ha a mellett futólag udvarolgatott is egy-egy szép asszonynak, ahhoz sem neki, sem másnak nem volt semmi köze.

Szelényi épen akkor, mintha egyébbel se gondolt volna, mint a közélettel. A Jelenffy-kormány egy új válságnak nézett elébe. A lázas tevékenység, mit fennállása óta kifejtett, a sok reform, mit életbe léptetett, csodálatos! de nem tette meg a kellő hatást. Az ország elégedetlen, a pénzügyi helyzet kényes volt és midőn Félix megérkezése után harmadnapra a Házba ment, heves budgetvita folyt, melyből kétségesnek látszott, épen ki fog-e gázolni a kormány.

Jelenffyt keményen megtámadták. Az ellenzék éles kritika alá fogta a helyzetet, következetesen szemére vetve a kormánynak, hogy erején fölül költöget, még pedig egy tékozló szép nőhöz hasonlóan, inkább szükségtelen, mint szükséges dolgokra. Arday Dezső, az ujonnan képződött mérsékelt szabadelvű párt híres publiczistája, főkép a vidék érdekében szólalt fel, melynek a pénzügyminiszter bőségszarujának tartalmából minél kevesebb jut. A szónok némely megye valóban siralmas állapotainak leirásával fejezte be beszédét, mely nagy feltünést keltett.

Jelenffy nagymérvű rekedtség miatt nem beszélhetvén, Szelényi felelt s e beszéddel ismét fölülmulta magát. Speechje a diplomata ékesszólás mesterműve volt és vele a szokott nagy hatást érte el. A nyugat praktikus józansága még nem hatott át bennünket eléggé arra, hogy a frázis, a képletek gazdagsága egy valóban lángeszű szónok által kezelve, le ne bilincselje keleti fantáziánkat. Szelényi száraz tárgyát sajátos varázszsal ruházta fel, egy egész órán át olyan káprázatban tartva a Házat, hogy csak később, midőn szétoszoltak, jutott eszébe egy-egy higgadt főnek, hogy tulajdonképen — semmit se mondott. Ügyesen tornázva folyton elkerülte azt a forduló pontot, melyen az ellene intézett támadásokra egyenesen kellett volna felelnie.

— Hát mit akarnak? A közoktatás szárnyát nyirbáljuk meg? — kiáltá indulatosan, midőn Vanderbilttel kijött a Házból.

Félix, ki nagyon komoly volt, karjára tette kezét.

— A világért se — felelé élénken. — A közoktatás bármennyit tesz, soha sem tehet eleget. Ez az a tárcza — folytatá mosolyogva — melyet, egy rossz szójátékkal élve, mindig megtöltve tartanék. De tudnék én neked olyan . . .

— Tudnál! — vágott szavába Szelényi. — Sejtem, mit akarsz mondani. Az új tőzsde nagyon is nagyszerűre van tervezve; a hadsereg ujjászervezésénél nagyon is drágán vásároltuk meg azt, mire azelőtt oly hangosan kiabálták, hogy minden áron meg kell szerezni . . .

— Csalódol, nézeteidet tekintve, ezen utóbbi engedékenységedért én meg nem rólak. Még akkor sem, ha igaz is volna az, a mit szemetekre lobbantanak és csakugyan arra törekedtetek volna, hogy nem csak minálunk, de ott fönn is meg legyenek veletek elégedve. Mert mi tagadás benne: a hatalom czélja utóvégre mégis csak mindenekelőtt — a hatalom.

Szelényi mélyen elpirulva, ingerülten rázta meg fürtös fejét.

— Ugy van, igazad van, ismétlem: a hatalom czélja a hatalom! — felelé daczosan. — De azért ne félj, szivemen hordom én hazámnak sorsát is, még pedig mindenek felett, sőt ott a hol kell, állásom veszélyeztetése mellett. Mert mit ér az hatalmasnak lenni egy oly országban, mely nem hatalmas? Mert csak annyiban értek egyet Cæsarral, a mennyiben, ha inkább is volnék első egy faluban, mint második Rómában, bizonyára nem nyugodnám, míg ez a falu nem lenne első és Róma második!

Vanderbilt mosolyogva nézett felhevült barátjára. Csodálatos varázs rejlett azon határtalan önbizalomban, melylyel Szelényi beszélt. A mi másnál nevetséges henczegésnek, türhetetlen elbizakodásnak tünt volna fel, az e hatalmas egyéniséghez szinte hozzáillett.

Mindazáltal kétkedően rázta fejét.

— Furcsa emberek vagytok ti aktiv államférfiak. Mindenesetre a halandók legkonzervativabbjai. Ma is még ugyanazt a lidérczfényt üzitek, mint évszázadokkal ezelőtt és az új eszmék, az új igazságok tán általatok ismertetnek el legkésőbben. Még mindig a régi czélok, a régi nagyravágyás: Az ország hatalmának gyarapítása, a népek boldogítása helyett. Pedig azt reméltem, hogy kormányrendszerünk ujjászervezésével nem csak formára, de lényegre nézve is ujitók lesztek, hogy . . .

Szelényi hevesen szavába vágott.

— Értem, a régi nóta; Indiákon sem feledkeztél meg róla. Nem volna szabad annyira czentralizálnunk. De e fölött már csakugyan kár lesz vitatkozni. Hisz ismered nézeteimet: Athén és Rómától kezdve Páris és Londonig, a czentrálizáczió volt a nemzetek nagyságának leghatalmasabb előmozdítója.

— De milyen áron? Sok millió tragédia, határtalan nyomor árán. Tudod-e, milyen hatást tesznek reám «a nemzetek nagyságát előmozdító» fővárosok? Azon piramisokét, miket Tamerlan emberkoponyákból emeltetett Khina határán, hogy hatalmát és dicsőségét hirdessék az utókornak.

Szelényi vállat vont.

— Hagyjuk ezt, Félix! Az volna csak furcsa dolog, ha az ember humanisztikus rögeszmékből kiindulva akarna egy országot kormányozni! Ha hosszabb ideig leszesz itthon, meg fogsz győződni arról, hogy nem vagyunk egyoldalúak. A provincziával sem bánunk mostohán.

— Csakugyan? Édes barátom, ne hidd, hogy nem vagyok au-fait a hazai viszonyokra nézve. Arra mindig találtam időt, hogy azokat figyelemmel kisérjem és gondolkozzam fölöttük. Hisz ti rá sem értek a provincziával gondolni. A ti szemetek ennél sokkal tágabb látkört kiván; az európai politika foglalkoztat benneteket. Fejetek oly tele van a keleti kérdéssel, hogy a magyar kérdésre nem marad benne hely. Úgy vagytok vele, mint azok a hölgyek, kik a közjóért tulzottan lelkesülve, minden nevezendő egyletben honleányoskodnak, míg gyermekeik elvadulnak és háztartásuk tönkremegy. Mily kedves és költséges vesszőparipátok például az okkupált tartományok gyarmatosítása is, míg itthon egész megyék víz alatt állnak és a pótadó tönkreteszi a földmívelőt és gazdát. Milyen hivalkodó lelkesedéssel kaczérkodtok az iparral, holott az nálunk még csak bölcsejében van. Hisz a termékeny magyar föld lakója nem iparosnak termett, hanem földmívelőnek, gazdának. Abból egyszerre, minden átmenet nélkül, iparost csinálni nem lehet.

— Egyoldalú vagy, barátom. Hát a felvidék, Erdély bérczes, terméketlenebb részei hogy bol-

doguljanak, ha iparukat nem fejlesztjük, támogatjuk?

— Ki mondja, hogy ne fejleszszétek? Az ipar kitünő támasza lesz népünknek. Csak ne csináljatok sok hűhót vele, ne költsetek felmutatására százezreket ma még, midőn legfeljebb ethnografiai érdekkel bírhat a külföld előtt. Itthon pedig ugyancsak csekély a kereslet. Menj, kérdezd meg iparosainkat, kereskedőinket. A magyar ember nem olyan, mint a német, ki burgonyát eszik és a mellett stilszerű otthonnal bír, vagy mint a franczia, ki pot-au-feu-vel ebédel meg, de azt virággal ékes asztalnál költi el. A magyar embernek csak akkor jut eszébe a szép, ha nagyon is jóllakott a jóval. Aztán hozzá szokott a szépet csak a külföld czégére alatt szépnek tartani. Ezt az előitéletet kell eloszlatni. Iparunknak piaczot szerezni az önálló vámterület megteremtésével, s ha már százezreket költünk, azokat ipariskolákra, a népipar támogatására kell költeni és nem hiábavaló kiállításokra, melyek éppen nem teszik azt a hatást, a mit el akartok érni, nem imponálnak a külföldnek.

— Csalódol, lótenyésztésünk, erdészetünk a mit felmutattunk, ugyancsak imponált neki.

— Hisz éppen ez bizonyít állításom mellett. A külföld költséges kiállításaink alkalmával, melyeket mi tévesen nevezünk el iparkiállításoknak, most még csak három dolgot vesz komolyan: mezőgazdaságunkat, erdészetünket és lovainkat. De ha így megy tovább, ha gentrynk, földbirtokososztályunk tönkremegy és fiai orvosok, ügyvédek,

hivatalnokok, vállalkozók lesznek gazdák helyett, a jelen viszonyok között a gazdálkodás lévén a pályák legprecairebbike, a legrövidebb idő alatt nem haladni, hanem visszafelé fogunk menni, éppen azon a téren, melyen egyelőre még határozottan nagyobb felsőséget vívhatunk ki, mint az iparral, mely mondom, még fejlődésre szorult. Pedig csakis a földmívelés és az ipar szövetkezése által haladhatunk.

Vanderbiltet tárgya annyira elragadta, hogy észre sem vette, mikép Szelényi nem hogy vitatkoznék vele, hanem vagy nem felel neki, vagy kitérőleg felel. Mit is felelhetett volna? Úgy járt Félix megjegyzéseivel, mint az elébb az ellenzék támadásaival. Szíve mélyén tán igazat adott neki. De ezt be nem ismerhette. Egy államférfi föltétlen rabja azon szerepnek, melyet vállalt. És ha ezen szerep indokaiban nem nemes, nem önzéstelen, válságos perczekben könnyen ragadja azon bizonytalan, ingadozó talajra, melyen Szelényi jelenleg balanczirozott. A «vandál a politikában» valóságos jezsuita lett, azon egyszerű okból, mert be nem vallhatta az igazságot és el nem mondhatta aHáznak: Uraim, önöknek igazuk van. De rá nem értünk a lassú fejlesztés hosszadalmas munkájába belefogni. Mert ezalatt mi lett volna híveinkből, kik gyorsan akartak emelkedni, gazdagodni, mi lett volna európai szereplésünkből és főkép ki viselte volna a Jelenffy-kormány és közvetve Szelényi István gloire-jának gondját?

XXXII.

Vanderbilt nem válthatta be Máriának tett igéretét. Nem ebédelhetett Szelényiéknél. Hazaérve, táviratot talált, mely Árokházára, Althausen betegágyához hívta. Rögtön csomagolt, névjegyre vetett pár sorban elmaradásáért bocsánatot kért Máriától és a délutáni vonattal indult.

Pár héttel elutazása után Szelényiék az öreg halálának hírét vették és a tábornok kiséretében azonnal Árokházára siettek. Lizának otthon kellett maradnia. Az a borzasztó, napokig tartó lázas fejgörcs gyötörte ismét, mely egy sajátságos véletlen folytán rendesen akkor tört ki rajta, ha valami kellemetlen kötelességet kellett volna teljesítenie.

Szelényiék Árokházán a valódi gyásznak megkapó képét találták. Nemcsak családja siratta Althausent, de a falu népe is, mely jóltevőjét vesztette el benne és könyező csoportokban járult ravatalához. A gyászmenetet sem annyira az úri fogatok száma, mint az egész környékből összesereglett néptömeg tette impozánssá, mely kegyelettel kisérte örök nyughelyéhez azon férfit, ki évtizedeken keresztül e vidék jólétéért élt és

annak felvirágozásának leghatalmasabb tényezője volt.

Mindez mélyen megrendítette Máriát, legmélyebben azonban anyósának kétségbeesése. Volt valami az özvegy néma, megkövesült fájdalmában, mi a könnyen hevülő, szenvedélyes fiatal asszonyt jobban meghatotta, mint bármily heves kitörés. Tehetetlennek érezte magát e fegyelmezett kín, e jeges méltósággal palástolt keserv előtt, mely minden vigaszt elutasított magától.

Althausen végrendeletében neje kipróbált önfeláldozó szeretetébe ajánlotta árváit és gyámjukká Szelényit nevezte ki, ezzel, az okmány szerint, föltétlen bizalmának és nagyrabecsülésének kivánván kifejezést adni.

— E felelősség terhemre van — mondá a miniszter a végrendelet felolvasása után halkan Vanderbilthez. — Tudtam róla és szabadkoztam is ellene eleget, de a szegény öreg nem akart ily nagy terhet kizárólagosan csak édes anyám vállaira gördíteni s tán nem bírt volna nyugodtan meghalni, ha rám nem bízza gyermekeinek jövőjét. Szeretem mostoha-testvéreimet, főkép Nándort, kiben sok a tehetség és igyekezet, de vagyonuk kezelése kimondhatlanul terhemre lesz. Hisz a magaméval sem igen érek rá törődni s ha Mária nincs mellettem, fogadni merném, hogy bőséges jövedelmünk daczára már pénzzavarban volnánk.

— A vagyonnal nem lesz bajod. Althausen tudtommal példás rendben hagyta hátra ügyeit. És aztán itt van Elza néni és mint mondtad, Mária —

felelé Vanderbilt, egy meleg pillantással a fiatal asszonyra, kinek leánydad külseje alatt annyi komoly életrevalóság rejlett.

Mária anyósa mellett ült, annak jéghideg kezét az övében tartva s néha egy-egy halk szeretetteljes szóval támogatva a fájdalma alatt roskadozó boldogtalan asszonyt. Őt a felelősség, mit férje oly nyomasztónak találta, meg nem ijesztette. Minden új kötelesség új, érdekesebb tartalmat adott életének, mit az állásával járó nagy elfoglaltság daczára mégis csak üressé tett a gyermektelenség. Érezte, hogy szívében az önfeláldozás kifogyhatatlan kincsét birja s nem tudott megvigasztalódni a fölött, hogy nincs elég alkalma e kincset pazarolhatni.

Most egy perczig sem habozott arra nézve, mit helyesnek ismert el. Mielőtt a szomorú felolvasás után szétoszlott volna a család, kijelentette, hogy egyelőre anyósánál marad, minthogy Betti nénit férje nem nélkülözheti, Alicet pedig édes anyja veszi igénybe. Csak ő tudta, milyen önmegtagadásába kerül férjét egyedül hazabocsátani, de midőn gyenge szorítását érezte azon jéghideg s szinte érzéketlen kéznek, mit az övében tartott s a gyermekek sírva csókolták össze, meg volt jutalmazva ezen áldozatért.

Néhány hétig maradt Árokházán, örömmel tapasztalva erélye és élénksége mint ébreszti fel az özvegyet azon halálos fásultságból, mely környezetét annyira nyugtalanította. Még semmi iránt nem érdeklődött ugyan, de legalább tiszta ön-

tudatára jutott azon feladatnak, mit a drága elköltözött oly meleg szavakkal kötött lelkére. Ismét foglalkozni kezdett a gyermekekkel és a gyermekek kedvéért a háztartással s azon perczben, midőn ezt Mária észrevette, azt is tudta, hogy lelke ruganyosságának visszatérte csak idő kérdése. Most már bátran gondolhatott arra, hogy anyósát magára hagyja s férje sürgetéseinek engedjen, ki azzal fenyegette, hogy eljön érte és erővel viszi el Árokházáról.

Ezalatt a környék, mely eddig meglehetősen el volt hagyatva, újra meg kezdett elevenülni. A tavasz haza hozta mindazokat, kiket a tél vigalmai a fővárosba csaltak és egy délután, éppen egy nappal Mária elutazása előtt, Derecskeiék ponyfogata állt meg az árokházi kastély előtt.

A két szép leányt kissé megviselte az ez idei hadjárat, melyből azonban legalább Georgine végre valahára győztesen tért haza. Diadalának jelét egy mikroczefal fejű, savóképű, nálánál nyolcz évvel fiatalabb bárócska képében mutatta be, kiről Mária tudta, hogy negyvenezer forintnyi évi jövedelme képezte az elmult idény férjvadászatának egyik főczélpontját. E nagyfontosságú egyéniség, ki teljes öntudatával bírt annak, jelenléte mily végtelen megtiszteltetés a társaságra nézve, azonnal kényelembe helyezte magát. A szegény ódivatú Althausenné szörnyűködésére, lábait székére húzta fel, úgy hogy ritka szőrű álla festői hanyagsággal nyugodhatott térdein és állhatatos hallgatásba merült, mit csak azért szakasztott félbe oly-

kor, hogy aráját ostoba kétértelműségekkel megnevettesse.

— Csakhogy Georgine végre rászánta magát a boldogságra — mondá Blanche önelégülten, karját Máriáéba fűzve s vele ebéd után a tavaszi verőfényben fürdő tornáczra kilépve.

— Báró Kálazdi még nagyon fiatalnak látszik — felelé Mária kétkedően.

— Nem oly fiatal többé, 24 éves, éppen nagykorú. Szelényi sem volt sokkal idősebb, mikor téged elvett.

— Dehogy nem, idősebb volt. És aztán Pista, Pista egészen más! — kaczagott fel Mária elég meggondolatlanul. Nevetségesnek találta, hogy Blanche egyszerre emlegeti férjét ezzel a nápicz kis mágnáskával, kinek keskeny koponyájában két eszmére egymás mellett bizonyára nem volt hely.

Blanche hosszú szempillái alól egy észrevehetetlen, de éppen nem jóakaró pillantást vetett Máriára. Rossz néven vette kaczagását nővére és jövendőbeli sógora nevében.

Ezt azonban a világért sem árulta volna el. Blanche éppen ellenkezője volt Máriának. Sohasem czélzott egyenesen, hanem türelemmel várta be a kedvező alkalmat, midőn kamatostól adhatott vissza minden vágást. Máriának pedig úgyis régtől fogva nagy volt nála a rovása, először mert soha sem akart vele bensőbb barátságot folytatni, másodszor mert Blanche minden egykori udvarlójának feleségét természetes ellenségének tekintette.

Most más térre vitte át a társalgást.

— Apropos, mit szólsz Etelligethez? Kamilló künn volt és azt állítja, hogy ha nem oly szép, mint Miramare, arról nem a kastély tehet, hanem a Duna, mely mégsem az Adria.

— Még nem láttam készen. Magam is kiváncsi vagyok reá.

— Nem azt kérdem, láttad-e, hanem azt, hogy mit szólsz hozzá egyáltalában? Az általános vélemény szerint a tábornok okvetlenül tönkre megy, ha úgy folytatja, a hogy házassága óta indult.

— Az általános vélemény a saját ajtaja előtt seperhetne. Fogadni mernék, hogy ezeket olyan emberek mondják, kik maguk is derangirtak.

— De azt csak nem tagadhatod, hogy Liza óriási fényt űz — folytatá Blanche makacsul, Mária czélzását füle mellett elbocsájtva.

— Módjában van, a mit nem mondhatni mindenkiről — felelé Mária kiméletlenül. Gyűlölte a pletykát és különben sem szeretett Blanche-sal Lizáról beszélni. A szép leány hát mögött nem éppen hizelgően nyilatokzott ezen «imádott» barátnőjéről s bár Mária egy idő óta szíve mélyén egyetértett a legtöbb dologgal, mit Blanche mondott, még sem engedhette, hogy nagybátyja feleségét jelenlétében megszólják.

Blanche, ki már úgyis neheztelt Máriára, ezen utolsó czélzásra fülig pirult, míg a harag ez egyszer győzött szokott óvatosságán.

— Kár ily következetesen lándzsát törnöd Liza mellett — mondá gúnyosan. — Nem látod, hogy ezzel nevetségessé teszed magad?

Mária kihúzta karját Blanche-éból és visszalépett.

— Mennyiben? — kérdé szemöldeit felhúzva, visszautasító hidegséggel.

Ez a hang még jobban felbőszítette Blanchet. Most már elhalványult a dühtől.

— Annyiban, hogy Liza szemérmetlenül kaczérkodik a férjeddel! — tört ki belőle. — Annyiban, hogy férjed három izben szaladt Liza után Bécsbe; annyiban, hogy ha még nincs köztük viszony, a legrövidebb idő alatt lesz, arról biztosítalak!

Mária már az első szóra bizonyos méltósággal egyenesedett fel. Oly régóta tudta, Blanche menynyire gyűlöli Lizát, hogy előre is visszautasított mindent, mit nyilvánvaló dühében ellene mondhatna. Mindazáltal szíve összeszorult és egyszerre olyan világításban látott némely dolgot, mely elől büszke elhatározással szemet hunyt.

— Fi donc Blanche, hogy feledkezhettél így meg magadról! — felelé sápadt arczczal, de szilárd hangon. — A gyűlölet oda vitt, a hová rendesen vinni szokta az embert, magadat gyaláztad meg gyűlölséged tárgya helyett. Én részemről...

— Hát nem hiszesz nekem? — vágott szavába Blanche, karját megragadva.

Mária megvetően vállat vont.

— No hát ha nem hiszed, be fogom bizonyítani állításomat!

És Blanche Mária karját elbocsátva, visszament a szalonba, a fiatal asszony által követve, ki hősies elszántsággal palástolta azon határtalan izga-

tottságot, mit Blanche szavai előidéztek benne. Inkább meghalt volna, mintsem elárulja, hogy férjében kételkedik s büszkesége most először életében tökéletes szinésznővé tette. Mindvégig a kellemes, szeretetreméltó háziasszony maradt és bár tartózkodó hidegséggel vált el Blanchetól, a szép leány legtávolabbról sem volt biztos arról, vágásai elevenre találtak-e vagy sem.

XXXIII.

Másnap Mária már a czirkuszban ült Lizával s a társaság még Pesten levő tagjainak, kik a lovak tiszteletére teljes számban gyűltek itt össze, feltűnt, mily ijesztően rossz színben van. Jettel himezett fekete ruhájában, mely arczának sárgás halványságát még jobban kiemelte, csaknem hervadtan nézett ki Liza mellett, s a sötét karikák bágyadt fényű szemei körül, testi vagy lelki szenvedésről tanuskodtak.

A szegény fiatal asszony egész éjjel nem aludt, egész délelőtt úton volt, délután pedig nagynénje hosszú látogatását tűrte, mely alatt Fili grófné egyebet sem tett, minthogy kezeit tördelve, az ő szerencsétlen fivére fölött jajveszékelt, kit ez az istentelen, pazarló asszony biztosan tönkre fog tenni. Hajmeresztő dolgokat beszélt a tábornok adósságairól, holott köztudomású dolog volt, hogy Szentendrey Károly nőtlen korában azt se tudta, mi a váltó.

Mária teljes megadással hallgatta nagynénjét és szokása ellenére, egyetlen egyszer sem fogta Liza pártját. Oly kimerültnek, megtörtnek érezte magát, hogy e tettetésre képtelen volt, s szinte örült,

midőn azonnal megérkezése után Szelényinek fontos ügyekben távoznia kellett és Filoména már villásreggeli alatt zavarta meg együttlétüket. Legalább nem kellett gyöngédséget szinlelnie, azzal a maró kételylyel szívében, melyért megvetette magát, mely miatt szégyelt férje nyilt, mosolygó arczába nézni, de mit elfojtani többé nem állt hatalmában.

Estefelé Szentendreyék eljöttek érte, hogy a czirkuszba vigyék. Midőn Liza meghivását megkapta, Mária tagadólag akart válaszolni. Visszatetszőnek látszott neki, a gyászból mit maga mögött hagyott s mit oly teljes szívből osztott, vigadó emberek közé menni s különben sem volt mulatozásra hangolva.

De érezte, hogy megőrül, ha egyedül marad otthon. Érezte, hogy égő, fájó szemeire nem jön álom, míg együtt nem látta férjét Lizával és saját szemeivel meg nem győződik a valóról. A naiv kis asszony! Teljes tapasztalatlanságában komolyan azt hitte, mikép, ha igaz, hogy titkuk kulcsát bírja, világosan fog arczukból és modorukból olvashatni.

— Az alföld levegője nem neked való, Miczi — mondá a tábornok fejét rázva, midőn a páholyban elhelyezkedtek. — Szörnyen rosszul nézesz ki s legjobb lesz, ha néhány hetet velünk töltesz Etelligeten.

— Mikor mentek ki? — kérdé Mária, a fáradság egykedvűségével támaszkodva hátra ülésén.

— Május tizenkettedikén.

— S tizennegyedikén lesz nagy kerti ünnepélyünk — szólt közbe Liza élénken — kétezer lampion fog a parkban égni, a villamvilágítást nem is számítva.

Mária könnyedén elpirulva egyenesedett fel.

— Hát csakugyan meglesz, Liza? Nem akartam elhinni. Alig pár héttel jólt . . . Althausen halála után.

Liza arcza olyan kemény lett, mint a márvány, midőn Mária elharapta a «jóltevő» szót. Most pedig hideg csodálkozással nézett reá.

— Althausen nem volt rokonunk. Megsirattam a szegény öreget, mert valamikor elég szíves volt hozzám, de ez nem ok arra, hogy társadalmi kötelességeinkről megfeledkezzünk.

— Lizának igaza van — veté közbe a tábornok, ki nem bírta elviselni, ha valaki Liza cselekedeteinek csalhatatlanságában kételkedni bátorkodott. — A mennyire fájlaljuk szegény barátom elvesztét, nem használhatjuk azt ürügyképpen a társasággal szemben, holott annyi szivesség után eddig még egy csésze teát sem ittak nálunk.

— Hisz ez nem is az illem kérdése, hanem a szívé — felelé Mária keserűen.

Liza gúnyosan felkaczagott.

— Óh kedvesem, a szív egy olyan fényűzési czikk, mit nem mindenki engedhet meg magának! Ha szívem lett volna — folytatá fogai között — most nem ülnék itten, hanem valószínűleg még mindig Piroskát és Juliskát avatnám be a Cserny-féle zongora-iskola titkaiba.

Mária hátranézett a tábornokra. De az egy szót sem hallott felesége gyöngéd megjegyzéséből és boldog tudatlanságban szögezte látcsövét a clownra, ki e perczben az egész czirkuszt megkaczagtatá. Ugyanekkor Szelényi hatalmas alakja tűnt fel Jelenffy átelleni páholyában s egy darabig elvonta a közönség figyelmét az előadástól. Népszerűsége nem csökkent s nyilvános megjelenése soha sem maradt észrevétlen.

Midőn férjét megpillantotta, Mária szinte érezte, hogy még jobban elhalványul, míg szemei önkénytelenül Lizára szegződtek. Fáradsága egyszerre elmult s az izgatottság visszaadta idegeinek egész ruganyosságát. De szemeit hiába jártatta Liza arczán, nem látott semmit. A szép asszony Szelényi köszöntését egy könnyed, egykedvű fejbólintással viszonozta s fesztelenül nyújtott kezet a belépő Simbinszkynek, kivel csakhamar élénk beszélgetésbe ereszkedett.

Szelényi néhány szót váltott Jelenffyvel, azután átjött hozzájuk és Mária mögé ülve, egész este csak ő vele foglalkozott. Lizával szokott könnyed modorában évődött ugyan párszor, de egészben véve alig törődött vele. Lizát is nyilván Simbinszky érdekelte jobban, mint a férjek ezen mintaképe.

S Mária minél tovább tekintett bálványa szép, lelkes arczába, minél tovább hallgatta hangjának édes zenéjét, annál őrültebbeknek találta kételyeit, annál valószinűtlenebbnek mindazt, mit Blanche dühében mondott.

Igaz, ő sem tagadhatta, hogy szép rokona kaczérkodott férjével; de ki is követelhette, mikép Liza, ki mindenkivel kaczérkodik, éppen a társaság legszebb, legünnepeltebb férfiával tegyen kivételt? Az is megلehet, hogy Pista udvarolgatott neki, még pedig elég feltünően arra, hogy Blanche magaviseletéből jóakaró következtetéseket vonhasson. De ő tudta legjobban, hogy Pista Lizát soha, egy perczig sem vette komolyan, sőt mindig elitélte, mint könnyelmü modoru asszonyt és rossz anyát.

Az előadás még nem ért egészen közepéig, midőn Szelényi felállt és elbucsuzott Szentendreyéktől. Kijelentette, hogy haza viszi feleségét, kit a mai nap fáradalmai nagyon megviseltek.

— És aztán eleget nélkülöztem, már egy kicsit magamnak is akarom — mondá halkan, míg egyenesen Liza arczába nézett, a mint kezet fogott vele.

Máriát azon gyöngédség és figyelem, melylyel férje körülvette, oly boldoggá tevé, hogy nem vette észre azt a sajátságos kifejezést, mely mint egy hirtelen felhő vonult el a szép asszony arcza fölött és azt sem sejtette, hogy távozásuk után Liza ölébe tett kezei észrevétlenül darabokra tépték a finom csipkekendőt, a mit tartottak.

A fiatal asszony másnap délig aludt, s villásreggelinél már a régi mulatságos, pikáns hangon társalgott férjével, ki jóizűeket kaczagott pompás ötletein és különben is nagyon szeretetreméltó volt. Még pedig egész őszinteséggel. Szelényi csak Li-

zával szemben játszott most szerepet, Máriával szemben nem. A szofizma ezen nagymestere valóban elhitette magával, hogy a szenvedély, melynek kielégítése felé most ugyanazon erélylyel törekszik, mint a milyennel egykor nagyravágyásának kielégítésére törekedett, teljesen összefér Mária iránt táplált érzelmeivel, melyekről esze ágában sem volt lemondani.

S így teltek a napok, a nélkül, hogy Mária egyetlenegy szót vagy tekintetet fedezett volna fel férje és Liza között, mely kételyeit újból felélesztheite volna. Lizát már most alig látták. Az kizárólagosan csak Etelligettel volt elfoglalva, melynek egyes termeinek berendezésére személyesen felügyelt. Az ünnepélyre való előkészületek is erélesen folytak s a társaság, mely már a lóversenyekre kezdett gyülekezni, egyebet sem tett, mint hogy szapulta Szentendreyéket, pazarlásukért, de mindamellett nagyban készülődöttt a mulatságra.

A programm szerint délutáni két órakor találkozás volt a központi pályaudvarnál, honnan külön szalonkocsik szállítják a társaságot Etelligetre. Ott csónakverseny, lawn tennis, galamblövés és más efféle sport várta a vendégeket. Hét órakor nagy ebéd. Este álarczosbál a parkban villamvilágítás mellett és tüzijáték a Dunán.

— Milyen kár, hogy el nem mehetek én is! — mondá Mária férjének, pár nappal az ünnepély előtt. Éppen május tizennegyedikén volt elhunyt fivérének születésnapja s Mária, ki már Althausen végett sem tudott az ünnepélylyel kibékülni, ezen

ürügyet használta fel arra, hogy távol maradhasson tőle.

— Minek is vagy olyan pedáns. Biztosítalak, hogy se szegény Nándor bácsi, se Rudi nem tudnak semmit arról, hogy miattok egy örömtől fosztod meg magadat.

— De én tudok róla és az elég. Nem volnék képes kegyelet nélkül élni. Csak nem szeretnéd, ha én is olyan szivtelen volnék, mint Liza.

— Általában nem szeretném, ha olyan volnál, mint Liza. Már a változatosság kedvéért sem — felelé Szelényi mosolyogva, míg egy iratcsomót helyezett egy már félig csomagolt bőröndbe. Ő tudniillik egy-két napra Árokházára készült, abban a kényelmetlen gyámsági ügyben, mit akarata ellenére el kellett vállalnia. Sok fontos megbeszélni valója volt édes anyjával s minthogy Elza báróné ki nem állhatta Pestet és semmi áron fel nem jött volna, neki kellett oda utaznia, mit panaszkodva, rosszkedvűen, de mégis megtett.

De Árokháza ez egyszer rendkívüli örömök forrásának bizonyulhatott, mert Szelényi két nap mulva, éppen az etelligeti ünnepély előestején, különösen jó hangulatban és sugárzó arczczal érkezett vissza. Széles jó kedvében a levegőbe kapta fel feleségét és össze-vissza csókolta.

— Mi történt, hisz egészen át vagy szellemülve! — nevetett Mária. — Mama talán egy ruganyos budgetet talált fel megszorult kormányok számára és a szabadalmat neked engedte át?

Szelényi felkaczagott.

— Szó sincs róla, inkább leszidott építkezéseink miatt. Félix zudította fel ellenem. De Blanche-sal utaztam, ki az ünnepélyre jött fel és az az egész uton kaczagással tartott. Ennek a leánynak a beszéde valóságos téntafürdő, melyből a legfehérebb emberek is feketén jönnek ki.

Mária arczán futó árny vonult el.

— Blanche gonosz. Dühében nyelvével akár édesapját is a vérpadra vinné.

— Nem volna kár a vén gonosztevőért — jegyzé meg Szelényi a mély meggyőződés hangján, míg gyorsan kabátot váltott, hogy még egy pillantást vessen a szabadelvű pártkörbe.

Ama rekkenő hőségű napok egyike után volt, minők tavaszkor oly gyakoriak nálunk és Mária éppen azon gondolkozott. ne használja-e fel estéjét, mit így is, úgy is, férjét várva elfecsérelt, rövid kocsisétára a városligetben, midőn végtelen csodálkozására Blanchet jelentették. Nagy merészség volt a szép leánytól utolsó társalgásuk után így benyitni hozzá, de miután a komornyik megmondta, hogy otthon van, akarva, nem akarva be kellett őt bocsátania.

De annyira még se ment, hogy tettette volna magát. Nagyon hidegen fogadta.

Blanche ellenben csupa szeretetreméltóság volt. Ugy foglalt helyet, mint ki hosszu látogatásra készül és azzal kezdte, hogy szörnyű hőség van.

— Szörnyű — felelé Mária.

— No, ha holnap is ilyen lesz, elolvadunk. Mit veszesz fel, Miczi?

— Én? Nem megyek el az ünnepélyre.

— Lehetetlen! Nem akartam kegyelmes férjednek elhinni, mikor elpanaszolta, hogy itthon akarsz maradni. De tán mégis csak rászánod magadat és eljösz?

— Nem szánom rá magamat.

Mária rövid, kelletlen feleletei minden más látogatót elriasztottak volna. Blanche azonban semmi szándékot sem mutatott a távozásra, sőt oly vigan csevegett tovább, mintha észre sem venné, hogy Máriának terhére van. Egy idő mulva többek közt azt is elmondta, mily pompásan mulatott Szelényivel a vasuton.

— Tudom, Pista említette, hogy veled jött — felelé Mária tán még ridegebben, mint azelőtt. Ha Blanche azért kereste fel, hogy multkori undok pletykáit folytassa, legalább értésére akarta adni, hogy azok legkevésbbé sem érdeklik.

Blanche e rideg, visszautasító hangra elmosolyodott. Azzal a furcsa mosolyával, melyre imádói szembe vele azt mondták pikáns, háta mögött pedig, hogy gonosz.

— Mily szép tőle, hogy említette — mondá tulzott szerénységgel. — Én persze legfeljebb ha nem untattam őt, míg nekem ez a pár óra ritka élvezetet nyujtott. Árokházán is többször voltunk együtt. Nem mondta el azt is, hogy jó sorsom éppen ottléte két napjára hozott oda mamával?

— Nem ért rá elmondani, rögtön elment — felelé Mária, egy ásítást elnyomva.

Az a bájos gonosz mosoly ujra elvonult Blanche

arczán, de Mária nyilvánvaló unalmát épp oly kevéssé vette figyelembe, mint hidegségét.

— S képzeld — folytatá, — az a jó sors, a mely odavitt, még egy kedvezményben részesített. Abba a két vendégszobába szállásoltak be bennünket, a mely a kis teraszszal szemben van, tudod, azzal a virágos kis teraszszal, mely szegény Althausen volt dolgozószobájából nyilik. Ott dolgozott mindkét reggel a férjed. Saját szememmel láthattam, mint főzi ki ott fejében a haza sorsát.

Mária ridegsége e szavakra önkéntelenül felengedett. Nem tudta megállani, hogy ne érdeklődjék az olyan társalgás iránt, melynek tárgya a férje és míg azt kérdezte magától, Blanche nem azért jött-e talán, hogy kiengesztelje, valamivel készebb figyelemmel hallgatta látogatóját.

— Neked ez persze nem lett volna esemény. Te hozzá vagy szokva ezt a nagy embert pongyolában látni . . . az a fehér flanell-kabát melesleg mondva nagyon jól áll neki — mosolygott Blanche — de engem, kinek rendszerint csak közönséges halandókkal van dolgom, rendkívül érdekelt, ugyanynyira, hogy . . . most egy vallomást teszek neked . . zárt zsaluk mögül, látcsővel figyeltem meg, hogy el ne riaszszam.

— Ezt remélem, elmondtad neki. Szörnyen hizelgett volna hiuságának — veté közbe Mária kissé gunyosan.

— Nem mondtam el neki — felelé Blanche nyomatékkal. A következő perczben azonban már előbbi könnyed, csevegő hangján folytatá: — Mert

azt csak el nem mondhattam, hogy másfél órán át, fehér flanellkabátos hátát néztem? Szégyeltem volna és tán a második délelőtt meg is szököm megfigyelő helyemről, miután semmi uj nem adta elő magát, ha postáját nem hozzák neki. Egy miniszter póstája! Azt se láttam még, gondoltam magamban és ott maradtam.

Mária, kit Blanche utolsó szavainál sajátságos nyugtalanság fogott el, hátát jobban megvetve zsölyéjében, feszülten hallgatott. Ennek a kedélyesen megkezdett elbeszélésnek valami czélja volt, ezt már most biztosra vette, bár hiába tépelődött azon, mire fog kilyukadni.

— Megvallom — beszélt tovább Blanche nyájas elfogulatlansággal — hogy eleinte semmi különöset nem láttam. Azok a nagypecsétes, hivatalos alaku levelek, miket a nagy fekete táskából kivett s maga elé rakott, mind egyformák és felette unalmas kinézésüek voltak. Nem is birta magát elolvasásukra rászánni. Ha itthon van, nemde te olvasod fel neki az e fajta leveleket? Ugy tudom, hogy egész kis titkárjává nőtted ki magadat.

— Nem, az ilyeneket hivatalnokaira bizom — felelé Mária, ki égett a türelmetlenségtől, mit hiába igyekezett palástolni.

— Valóságos önmegtagadás is volna tőled — jegyzé meg Blanche nagy komolysággal fejét rázva. — Engem már így egymásra rakva, a távolból is álmossá tettek. No, gondoltam magamban, e végett ugyancsak nem érdemes itt állni...

S a mint ez oly gyakran megszokott történni az életben, alig gondoltam — midőn érdemes lett. Mert férjed ugyane perczben olyan felindulással ugrott fel, hogy feldöntötte székét és egy nagy sárga levéllel kezében, mit tizszer is ajkaihoz vitt. mint egy őrült kezdett fel-alá rohanni ... Soha ilyen izgatott embert! Embert, kit egy zárt levélnek a puszta látása így megbolondít! Mert a levél még zárva volt. Csak az irástól bolondult meg... Szoktál te sárga papirra irni, Miczi?

A fiatal asszony szive nagyot dobbant, majd olyan nehéz lett, mint a kő. Már most tudta, hogy Blanche nem jó szándékkal jött ide és fenyegetése, mit eddig dühének lényeg nélküli, üres nyilvánulásának tartott, mint valami közeledő borzasztó veszélynek sejtelme, jutott most eszébe. Mindazáltal, ha szintelen ajkakkal is, de még mindig lehetőleg elfogulatlanul felelé:

— Szoktam. Sokféle papirra irok.

— No mindegy, úgy se te rólad van most szó — folytatá Blanche mintegy álarczát levetve. gyorsabban. — Elég az hozzá, ha férjed már e levélnek puszta láttára is elvesztette a fejét, azt hittem rögtön megüti a guta, midőn elolvasta. Fel is tépte inggallérját, mintha meg kellene fulnia... Mindig így szokott ő tenni, ha fel van izgatva?

És Blanche szemeit félig lehunyva, fejét egy oldalra hajtva, mint egy ugrásra készülő macska nézett Mária arczába.

De ezzel Mária önuralma véget ért. Egész tes-

tében remegve, csillogó szemekkel ugrott fel és befogta füleit.

— Elég volt! Egy szót se többé! Mit akarsz mindezzel mondani? Folytatni akarod Árokházán megkezdett csuf szerepedet? Nem türöm, nem hallgatlak végig!

Blanche egy összegyürt sárga papirost vett ki zsebéből.

— Még akkor sem, ha itt hozom azt a levelet . . . a bizonyítékot, mit Árokházán igértem? Nem hittem volna, hogy szavamat ily hamar beválthassam.

Mária fejét vesztve, magánkivül kapott a levél után, de Blanche visszalépve azt háta mögé tartotta.

— Még nem — mondá indulatosan. — Rágalmazónak tartottál s így köteles vagy igazolásomat végig hallgatni. Azt csak el kell mondanom, hogy jutottam ehhez a levélhez.

S mig a fiatal asszony tehetetlenül rogyott vissza székébe, Blanche könyörtelenül folytatá:

— Igy ment ez soká, nem tudom meddig, képzelheted, hogy nem néztem az órára. Férjed fel alá járt, fáradhatlanul, majd eszeveszetten rohanva, majd meglassítva lépteit, a levéllel kezében, mit eleinte ujra meg ujra elolvasott, mintha tartalmával nem bírna betelni. Felindulása nagyon lassan, de mégis csillapult s végre oly mély gondolatokba merült, hogy utoljára ugy látszik még arról is megfeledkezett, mikép azt a levelet, mely fölött ily elmerülten tépelődik, még mindig a kezében

tartja. Mert a sárga papirt markában mindjobban össze kezdte gyürni, míg végre egész labdacscsá gyúrva — elejtette.

— Javíthatatlan szórakozott! — mormogá Mária halotthalványan, ökölbe szorított kezekkel.

— E perczben megcsendült a lunch harangja. Hisz tudod, milyen lármás az az árokházi gong. Akár Jerichó trombitái! Férjed is felijedt mikor felhangzott és az asztalhoz rohanva, a leveleket mind összeszedte és visszadugta a fekete táskába, mit lezárt. Csak a sárga boritékot vette fel óvatosan az asztalról és azt szépen összehajtva, oldalzsebébe dugta .... A következő pillanatban lenn voltam a lépcsőn és midőn már gondoltam, hogy mind benn vannak a villás-reggelinél, beszaladtam a terászra és felszedtem a levelet. Miután pedig azt találtam benne, a mit sejtettem ... ime itt hozom, olvasd el ...

És Blanche diadala által elragadtatva, sugárzó arczczal nyujtotta oda a levelet Máriának.

A fiatal asszony azonban halálra vált arczával, láztól remegő alakjával olyan szánalomra méltó látványt nyujtott, hogy még Blanchenek is megesett a szíve rajta. Most, hogy elérte czélját és megboszulta magát Lizán, nagyon is keménynek találta a büntetést, mit apró boszantásaiért Máriára mért.

— Bocsáss meg Miczi — kezdé csaknem alázatosan, még mindig kezében tartva a levelet.

De Mária, ki ezalatt fájdalomtól és szégyentől égve felállt, egy ütéssel úgy kilökte a papirt Blanche kezéből, hogy az a szalon másik sarkába repült,

majd egy kimondhatlanul méltóságos mozdulattal az ajtóra mutatott.

— Másnak titkait meglesni, másnak leveleit elolvasni, a becstelenség netovábbja! Kémekkel nem barátkozom — mondá jéghidegen.

És Blanche, ki a fiatal asszony hangjából és magatartásából megértette, hogy egyelőre jó lesz szó nélkül engedni, daczosan emelt fővel, de egy bizonyos kényelmetlen érzéssel szivében, mely legkevésbbé sem hasonlított többé a diadalérzethez, lassu léptekkel hagyta el a szobát.

Alig zárult be utána az ajtó, midőn Mária önuralma semmivé lett. A levelet felkapva, tántorogva rohant hálószobájába és magára zárva az ajtót, mohón olvasta el a póklábu betüs, affektált kézirás odavetett pár sorát. Ez a pár sor iszonyu hatással volt reá!

Egy elfojtott kiáltással, mint egy villámcsapástól érve rogyott össze és ott a szőnyegen, száraz égő szemekkel, vonagló fehér ajkakkal, szinte tombolt fájdalmában..

Vagy egy félóráig tartott ez a vihar, aztán ép oly hirtelen, a mint jött, elcsöndesedett ismét.

Mária felemelkedett és egy mély, nyögéshez hasonló sóhajjal simítá ki homlokából kuszált haját. Arcza iszonyuan halvány volt, de már nem a kétségbeesés, hanem egy tántoríthatlan elhatározás bélyegét viselte. Nagynehezen vonszolta magát a távíróhoz és csöngetett.

— Öltöztess, elmegyünk — mondá belépő komornájának röviden és bár az éltes asszony, ki

már az öreg grófnőnél szolgált és Máriát csecsemő korától fogva imádta, azonnal észrevette, hogy baj van, jól nevelt uri cseléd létére mit sem szólt, hanem nesztelen gyorsasággal teljesíté urnője parancsát.

Rövid időre a történtek után bérkocsi állt meg Vanderbilt ajtaja előtt. A fiatal orvos már a városligetben, jóval a Hermina kápolnán tul, a félig berendezett ideiglenes kórházban lakott és éppen távozóban lévén, a csöngetésre maga nyitotta ki ki a kaput. Nem csekély ijedelmére Máriát látta maga előtt állani öreg komornája kiséretében, s az első pillantás a fiatal asszonyra meggyőzte arról, hogy valami nagy szerencsétlenségnek kellett történnie. Rövid üdvözlet után minden megjegyzés nélkül vezette be rendelő szobájába és üléssel kinálta meg.

— Nem ülök le, azonnal mennem kell, távollétemnek nem szabad feltünnie — felelé Mária rövid, szakgatott mondatokban, mintha e kedves, csengő hangot megtörte volna valami rettentő belső küzdelem. Aztán nagy szemeivel átható komolysággal nézett a férfi arczába.

— Emlékszel — folytatá halkan, akadozva — emlékszel, sok év előtt, egy este Etelligeten mit mondtál nekem? Azt mondtad: ha valaha egy igaz önfeláldozó barátra lenne szükségem . . .

— Akkor én hozzám fordulj. Igen, emlékszem — előzte meg Vanderbilt nyugodtan.

— Hát ha emlékszel, jöjj ki velem holnap az esti vonattal Etelligetre. Tudom nem szoktál részt

venni az e fajta vigalmakban . . . Én sem vigadni megyek oda . . . Azt akarom, hogy szó nélkül, kérdés nélkül kisérj el, csak azt téve, a mire kérlek . . .

— Elkisérlek — felelé Vanderbilt egyszerűen, míg a kinyujtott remegő kis kezet biztató benső-séggel vitte ajkaihoz.

XXXIV.

Fellegtelen, tiszta, nyáriasan meleg nap virradt az etelligeti ünnepélyre. Könnyü szellő lengette meg a vörösfehér zászlókat a kastély ékes művű, kaczér tornyocskáin s a biborszin párnás ladikokon, melyek a kék Dunát ellepték. A park délszaki színpompában ragyogott. Egész pálmaligetek emelkedtek az új, még zsenge ültetvények által kissé kopárrá vált parton s a virágágyakban bizarr alaku és színű, ritka melegházi növények nyitották ki kelyheiket az ismeretlen napsugárnak.

Távolabb a fák között festői keleti sátrak voltak felállítva, melyeknek tetején a csiszolt fémlándzsák versenyt csillogtak a kastély előtt fehérlő márványmedenczék karcsu vízsugaraival, míg a lawn-tennisnek, czéllövésnek szánt réteken s a parton is vörössel bevont zöld füzéres tribünök várták a nézőket.

Olyan látvány volt ez, melytől méltán káprázhattak még azon blazirt, előkelő társaság szemei is, melyet vörös-fehérre festett csinos kis omnibuszok szállítottak az állomástól a kastélyig, hová a czigány-zene víg hangjai mellett párosan vonultak be.

Hát még a kastély maga, Watteau-korabeli idilli gobelinjeivel, rózsafüzérekkel festett tükörtermeivel, gyöngyházzal berakott rózsaszín butoros háló-

szobájával, melynek ágya fölé kövérlábu kis Ámorok gyöngyházkagylót tartottak menyezet helyett! A vendégsereg, főkép az asszonyok, e látványra hangos elragadtatásba törtek ki, míg Liza szerénykedő szeretetreméltósággal fogadta a mindenünnen feléje özönlő bókokat és szerencsekivánatokat.

A házi úr szalonjában, mely oly kaczér volt, mintha egy XV. Lajos korabeli marquis számára lett volna berendezve, állt Liza Lenbach által festett életnagyságu arczképe. Lenbach valódi mesterművet alkotott a fiatal asszonyból. Mert hát ki törődött azzal, hogy a kép a mester szokott hiányaival bír, hogy az alak hibás és a karok és kezek kissé el vannak rajzolva? Mindenki csak az arczot nézte, melynek ajkai körül ama rejtélyes, elmosódott mosoly játszott, mit tán csak ez azegy, utánozhatatlan ecset tudott így röptében megragadni.

Simbinszky volt az első, ki megtörte a percznyi meglepett csöndet.

— Remek! Isteni! — kiáltá közelebb lépve. Csak egy hiánya van e képnek, hibázik az aláírás. — És féltérdre ereszkedve, ujjával lassan a levegőbe írta:

«Sphinx!»

Szelényi megvetően vállat vont.

— Mily elcsépelt idea, Fedor. Mikor már minden sphinxet megfejtettek, attól a bájos szörnyetegtől kezdve, ki Oedipussal szeretett volna paczkázni, egész, nem bánom — Gauthier Margitig

És irónját kihúzva, finoman oda írta a kép aljára:

«Én vagyok a nő!»

— Hisz ez valóságos keresztelő, — jegyzé meg Bianche leggonoszabb mosolyával. — A két keresztapa csak valahogy össze ne vesszen keresztleánya miatt.

— Ne félj kedvesem, a férfiak megférnek egymással, nem oly irigyek — mint mi, — kiáltott vissza Liza zavartalan nyájassággal, míg néhány éltesebb dáma után sietett, kiknek mint háziasszony, legalább eleinte különös előzékenységgel tartozott.

Ezek a hölgyek most a kis Elzit dédelgették, ki ma különben is nagy figyelem tárgya volt. A gyermek az ünnepély fénye és zaja által felizgatva, mint a madár röpkedett teremről-teremre, rövid fehér ruhácskáját egyik kezével felkapva és rózsabimbószerü iczi-piczi szájával azokat az ennivaló érthetetlenségeket csicseregve, melyeknek kulcsát nyilván csak a tábornok bírta. Liza már megint rég megunta a jó mamát játszani s feléje se nézett a kis leánynak, legfeljebb szórakozottan mosolygott, ha dicsérték.

Annál többet foglalkoztak vele vendégei. Az urak felkapták és vállaikra ültették a sikoltozó, nevető csepp jószágot, a comtessek pedig térdeikre vették s selyemszerű aranyszín fürteivel játszottak, melyek egész háta közepéig értek le.

— Hol van mademoiselle Amélie, Elzike? — kérdé Dém Leonie, midőn a regattára indult a társaság és a gyermek lesiklott térdeiről. — Elviszlek hozzá.

— Mamoiselle Améliet elhivta mama — felelé

a gyermek kaczagva, — nincs mamoiselle Amélie. Elzi szaladhat a hová akar — s fürteit megrázva, fehér ruhácskáját felszedve, elröppent, mint valami villi, ennek a tündérpalotának igazi Titániája.

— Milyen nagy és okos a korára! De hogy lehet egy ilyen kis gyereket mégis így szabadjára hagyni? jegyzé meg Dém Leonie csodálkozva. — Hátha valami baja történik.

— Oh Liza ezzel nem törődnék — felelé Andorffy Zenke, barátnője karjába csusztatva kezét. — Blanche csak a minap beszélte, hogy feléje se néz és szörnyen unja. Egy olyan szép kis leányt.

— Ne higyj Blanchenak. Mama azt állítja, hogy tulajdonképen haragszik Lizára, mert ő szeretett volna Szentendreyhez férjhez menni — suttogott Leonie, Zenkét a part felé vonva, hol a társaság már a tribünön elhelyezkedett.

A verseny semmiben sem különbözött más ilyenféle versenyektől. Érdekes csak az volt, hogy Szelényi, ki résztvett a regattában, valamennyi vízisportkedvelő fiatal úr fölött győzedelmeskedett. A miniszter politikai pályájának kezdete óta először szerepelt ismét egy e fajta ünnepélyen s azzal mulatott, hogy minden sportban elnyerte a díjakat. Herkulesi erején, szemének és kezének biztosságán nem ejtett csorbát sem az idő, sem a gyakorlathiány s míg csónaka játszi könnyűséggel érte el a czélt, mely felé a többiek izzadva erőlködtek, az a galamb, a melyre egyszer czélzott, mindörökre elfelejtette a röpülést.

Az arany-ifjúság bámulva nézte. Szellemi fö-

lénye, éppen mert imponált, e körben bizonyos tekintetben hátrányára volt s bizonyára fáztak volna tőle, ha azt a sportsman ügyességével nem teszi jóvá. Egy embernek, ki úgy lovagolt, úgy lőtt, úgy vitt és úgy evezett, mint Szelényi, meg lehetett bocsájtani, hogy ideje egy részét komoly foglalkozásra fecsérli el.

Liza mosolyogva vette tudomásul, hogy a nyert díjakat nem tette le lábaihoz, hanem tüntetően rakatta félre Mária számára. Egész lénye e napon egy oly érzéstől égett, mely ment volt minden hiuság és szenvelgéstől. Szép keble átlátszó nagyvirágos mousselin ruhája alatt lázasan hullámzott és arczát a vadrózsa-levél halvány pírjával vonta be egy legyőzhetetlen benső felindulás. A hányszor szemei Szelényire tévedtek, a vágy, félelem és várakozás remegése futott rajta végig, hangja reszketni kezdett, nevetése idegessé vált. Szűzies zavarában elfelejtett kaczérkodni és szikrázó élénkségével e hangulatban olyan bájos volt, hogy Simbinszky meg nem állhatta, s a lawn-tennisnél megszólítá.

— Mi lelte Liza grófné? Ön ma olyan, mint Galathea a szerelmes szobrász csókja után!

— Milyen poezis! Mi lelte Simbinszky herczeg? Ön ma olyan, mint a kit Apolló homlokon csókolt — parodiálta Liza, míg állásba helyezte magát, hogy Szelényi feléje röpített labdáját felfogja. A labdák, melyeket így egymásnak küldözgettek, mintha villanynyal lettek volna megtöltve és Liza valahányszor felfogta Szelényiét, erős ütést érzett,

mely egész valóját megrendítette. Ez egyszer Dém Leonie kapta el előle a labdát és Liza duzzogva fordult Simbinszkyhez:

— Lássa, ennek maga az oka. Mit zavarta meg játékunkat?

— Ha tehetem, mindig meg fogom zavarni Szelényi játékát — mormogott Simbinszky rosszkedvüen.

— Inkább igyekezzék neki konkurrencziát csinálni — nevetett Liza a legbájosabb öntudatlansággal. — Elég rossz, hogy nem játszik.

— Még az kellene az én vén csontjaimnak — s Simbinszky Blanchehoz fordult, ki a tribün első sorában ülve, szemeit le nem vette Lizáról és Szelényiről.

A szép leány leírhatatlan izgatottságban volt. Mária még sem jött el az ünnepélyre és így boszszujának sikere fölött komolyan aggódni kezdett. Etelliget látása, az ünnepély fénye teljesen megsemmisíték lelkiismereti furdalásait s az irigység úgy szította gyülölségét, hogy elhatározta, mikép ha Mária csakugyan meg nem jelennék, mit különben megfoghatatlannak talált, ő fog helyette cselekedni.

Elhatározása még jobban megerősödött a fényben úszó gobelines ebédlő, a rózsafüzérekkel ékes asztalok láttára, melyeken sèvresi porczellán helyettesítette az ezüstöt és minden sótartó, minden kés és villa egy-egy kis mestermű volt. Az asztalok csakúgy szikráztak a velenczei üvegpoharak és párisi kristály pezsgős kancsóktól, melyek gyönyörüen kidolgozott fémbe voltak foglalva.

Annál kevésbbé szikrázó volt a társalgás e díszes asztaloknál. A különböző sporttól s a csaknem juliusi hőségtől kifáradt társaság csupán pihenésre és az asztal örömeire gondolt s csak ott uralkodott némi élénkség, hol a holnapi lóverseny eshetőségeiről folyt a társalgás. Legtöbben «Dynamit»-ra fogadtak, Dém Tivadar híres versenyparipájára, mely az európai turfok csaknem mindegyikén diadalt aratott. Arczképe üveg alatt díszlett a Jockey-klub tagjainak melltűjén, csakhogy többen ezen jelvényhez hűtelenné válva «Pschütt»-re, Simbinszky szürkéjére ürítették poharaikat.

Liza is «Pschütt»-re koczintott párszor, azonban a két éltes főúr között, ki háziasszony létére osztályrészeül jutott, a pezsgő daczára feltünően elkomolyodott. Hallgatagon, csaknem csüggedten ült helyén, sajátságos feszült, megilletődött kifejezéssel arczán, mit vendégei a kivilágítás és a bál rovására tettek, mely mindkettő ugyancsak gondot adhatott neki.

Pedig nyilvánvaló aggodalma minden alapot nélkülözött. A kivilágítás várakozáson felül sikerült, s a mint a pihent, s a boroktól újra felvillanyozott társaság a kastély nagy tornáczára kilépett, egy bámuló, elragadtatott «ah!» lebbent el minden ajakról.

Meseszerű látvány tárult elébe.

Az egész park ezüstös fényben úszott, festői facsoportjaival, elszórt fémlándzsás sátraival, szökőkutaival, melyeknek fehér márványszobrain kéjelegve futott végig a sokszínű lampionokból áradó

Meseszerű látvány tárult eléte.

fény, míg a magasra felszökellő vízcseppek hideg, gyémántszerű csillogással csobogva hulltak vissza a medenczékbe. A villamfény egész a sötét erdőszélig terjedt, mely a parkot oldalt bezárta, s helylyel-közzel a facsoportok között emelkedő keleti pavillonok minaretalakú tetőit is megvilágítá.

Két czigánybanda riadó tussal fogadta a kilépő társaságot és ugyane perczben remek tüzijáték gyult ki a Dunán, minduntalan más-más színű ragyogásba burkolva a láthatárt s a már úgyis villamfényben csillogó hullámokat. A vége valóságos virágeső volt, mely mintha egész közel a tornácz előtt hullt volna le, a meglepett, elbájolt vendégsereg lábainál.

Vagy egy negyed óráig tartott ez a káprázat, azután a fiatalság egy része, az ebéd alatt a kastély előtt felállított rögtönzött tánczpadon csárdásra perdült, míg egy más része a társaságnak lassanként eltünt.

Nemsokára a park festői álarczos és dominós alakokkal élénkült meg, melyek évődve űzték egymást a villamfényes fasorok között, vagy pedig sétálva s élénken beszélgetve, párosan tartottak a part pálmaligetei felé.

Egy igen magas dominós férfialak nem talált magának való társat, vagy tán nem akart magának találni. A magányt kereste, s a park erdős, árnyasabb szélének vette útját, hol sűrű hársak között egy chinai pavillon csengetyűs tornyocskái csillogtak. E pavillon elé érve, a dominó megállt, óvatosan körülnézett, majd egy kis kulcsot vett ki zsebéből és felzárva az ajtót, belépett.

Szelényi, mert ő volt, ismét betette maga után az ajtót és lehúzta a kulcsot. Azután álarczát letépve és dominóját egy székre dobva, kivette óráját és nyugtalan léptekkel fel-alá kezdett járni a gyéren világított nyolczszögletű teremben.

Lizához méltó vakmerő gondolat volt ez a találka és bár Szelényi beismerte egész merészségét, a veszély tudata még fokozta izgatottságát, még ingerelte szenvedélyét.

Ma reggel óta már azt is tudta, hogy elvesztette a sárga levélkét, s ha első gondolata az volt, hogy Lizát kérje, határozzon más helyet és időpontot a légyottra, a másik perczben már egész valója fellázadt az ellen, hogy tantalusi kínjait még meghosszabbítsa.

Nem hitte volna, hogy annyit tudjon szenvedni, mint a mennyit szenvedett e hosszú hetek alatt, midőn a megközelíthetetlent játszotta Lizával szemben, előbb hidegséget hidegséggel, majd kaczérságot lenéző közönnyel viszonozva s végre Mária távolléte alatt tüntetően adva a vigasztalhatatlant. Annyira ment, hogy a tábornok íróasztalán leveleket írt Máriának s azoknak legszenvedélyesebb részeit felolvasta Lizának.

Soha egy szóval, egy tekintettel sem árulta el, hogy mindez csak tettetés. Olyan tökélylyel adta a közönyöst, hogy Lizának csakugyan azt kellett hinnie, hogy nem törődik többé vele. S mióta Mária visszatért, még jobban markirozta szerepét. Házasságuk első hónapjaiban sem mutatkozott annyit nejével nyilvánosan, s nem árasztotta el annyi figye-

lemmel, mint mostan; ha pedig Liza előtt együtt voltak, modorában több volt a szerelmes vőlegényből, mint a több éves férjből.

A dolog természetében rejlett, hogy Szelényi elcsépelt játéka sikerüljön, s most, hogy sikerült, tudta csak, milyen jelentőséggel bírt az tulajdonképen ő előtte. Úgy érezte magát, mintha meg kellene őrülnie, ha csak egy nappal is elhalasztja boldogsága perczét és az egyetlen, mit, a levél elvesztését észrevéve, tett, az volt, hogy Lizának a lawn-tennisnél megsúgta, mikép a kitűzött óránál egy órával előbb várja.

Most azt se tudta, a fiatal asszony hallotta-e, mit mondott neki. Lázasan, magánkívül járt fel-alá, minduntalan megállva s az órára nézve, melynek mutatói oly lassan haladtak, mintha ólomnehezékekkel lennének megterhelve.

Így mult el egy negyedóra, midőn egyszerre kulcs nyikorgását hallotta a zárban. Az óriás szíve megállt. Hideg veríték tört ki homlokán és olyan elgyengülés fogta el, hogy a falhoz kellett támaszkodnia. Egy öröklétnek látszott neki, míg az ajtó nyílásán beözönlő villamfény végre Liza édes arczát világítá meg.

— — — — — — — — — — —

Meddig tartották egymást átölelve, azt egyikök sem tudta, egymáshoz forrt ajkaik mikor váltak szét egy sóhajtással, azt se tudták volna megmondani. Csakhogy Liza végre gyöngéden kiszabadítá magát az ölelő karokból és a terem közepén álló kis kerevetre rogyott.

— Végre! — suttogott Szelényi, a szép asszonyt ujból átkarolva.

Liza csendes mosolylyal tolta el magától és fejét hátravetve, hosszan nézett Szelényi átszellemült arczába.

— Még azt se kérded, miért hivtalak ma ide? — kérdé végre enyelgő duzzogással, még jobban elhúzódva tőle.

Alig észrevehető czinikus mosoly czikázott át a férfi arczán.

— Hát azt még kérdeni is kell? — mondá hangjának egész behizelgő édességével.

Liza összerezzent, s a választ nem vette tudomásul. Kezeit térdei köré kulcsolva, mindig azzal a csendes, édes mosolylyal nézett Szelényire.

— Gyónni akartam — mondá halkan.

— Hely és óra nagyszerűen vannak ezen ájtatosságra megválasztva — felelé Szelényi enyelegve, míg közelebb húzódott és Lizát nyakcsigán csókolta.

A szép asszony ijedten ugrott fel.

— Ne, csak ezt ne — kérte, kezeit összetéve.

Szelényiben forrt a türelmetlenség. A drága perczek múltak és különben is utálta azt az unalmas komédiát a többé-kevésbbé jól játszott ellentállással, melynek végét könyv nélkül tudta. Egy neme a csalódásnak fogta el, midőn ily banálisnak tapasztalta Lizát.

— Nos, beszélj, — mondá röviden, pillanatnyi elhidegülését el sem palástolva.

Liza e csaknem nyers hangra egy szenvedélyes mozdulattal rogyott le előtte a szőnyegre.

— Emlékszel arra a névtelen levélre, mit kevéssel esküvőd előtt kaptál? Arra a levélre, mely elárulta neked, hogy Félix és Mária szerették egymást?

Szelényi meglepetten tekintett reá és felelni akart, de Liza megelőzte.

— Ezt a levelet én írtam, mikor éppen abban az időben Piroska gégéje miatt Bécsben jártunk. Én írtam, remélve, hogy ez által elválasztalak benneteket! Én írtam kétségbeesésemben, fájdalmamban, melyről azt hittem, megöl vagy megőrjít! Mert . . . oh én kedvesem, szerelmem! . . . hát nem tudtad, hogy szerettelek, az első percztől, hogy láttalak, nem, az első percztől fogva, hogy nevedet említeni hallottam! . . .

Liza utolsó szavai már érthetetlenekké váltak, mert a férfi felkapta magához és arczát, nyakát égő csókokkal borítva olyan erővel szorította kebléhez, hogy csaknem eszméletét veszté.

Egy ideig akarat nélkül engedte át magát dédelgetéseinek, csókjait viszonozva, halkan dadogott édes badarságait gyönyörteljes mámorban hallgatva, midőn egyszerre vadul ragadta ki magát karjaiból.

— Soha! — kiáltá dominóját felkapva és az ajtó felé tartva.

Szelényi egy hangos kiáltással, mint a feldühödt tigris rohant utána, vakon kapdosva a fiatal aszszony után, ki azonban többször ügyesen kikerülte míg végre halványan, kimerülten, szinte elalélva támaszkodott a falhoz.

Erre Szelényi egyszerre kijózanodott. Egy tekintet a szép, ijedt arczra, meggyőződteté arról, hogy ez nem színlelés, hanem komoly elutasítás. Egy vérfelleg vonult el szemei előtt. Megszerette volna ölni.

De meg nem ölte, sőt nagyon csendes lett, míg arczán görcsös, szardonikus mosoly vonaglott végig.

— Már most csakugyan kérdem, miért híttál ide? — mondá hidegen, keresztbetett karokkal Liza előtt megállva.

A fiatal nő két kezét szívére szorítva, nagyra nyílt szemekkel nézte. Kétszer nyitotta ki száját, hogy feleljen és kétszer akadt torkán a szó.

A férfi sötéten, mozdulatlanul állt vele szemben.

— Azért híttalak — mondá Liza végre akadozva, minduntalan elmaradó lélegzettel — mert nem bírtam elviselni elidegenülésedet . . . mert nem birtam Mária boldogságát látni . . . De ha el is vagyok kárhoztatva arra, hogy szeresselek — folytatá mindjobban szilárduló hangon, — ha nem is bírtam megállani, hogy azt neked végre be ne valljam . . . azért tisztességes asszony maradok . . . egy szikrával sem kevésbbé tisztességes asszony — mint a saját feleséged.

A míg beszélt, a férfi szemei sajátságos csillogással jártak végig az előtte álló remegő alakon. A vágy, düh és gyűlölség leirhatatlan vegyüléke volt e tekintetben. Aztán, midőn az asszony elhallgatott, még egy lépéssel hátrált.

— Hát annak, hogy ezt kijelentsed, jöttél te ma ide? Annak, hogy erről meggyőződtess, üldöztél

fáradhatlanul rejtélyes mosolyoddal, fehér testednek bűbájával, ezer pokoli csáboddal, mit mint valami bűvitalt kellett magamba szívnom, napróлnapra, hétről-hétre, míg megittasultam, megbódultam tőle . . . Hazudsz ! — kiáltá most kitörő dühhel közelebb lépve. — Nem vagy tisztességes asszony, nem is voltál az soha ! Minden gondolatod, minden tekinteted házasságtörés és a bukott nő, kit szíve megejtett, mérhetetlen magasságban áll a te hideg, számító, érzéketlen romlottságod fölött ! . . . S most hallgass ide — sziszegett fogai közt, míg durván ragadta karon és megrázta. — Hatalmamban vagy és jogom volna erővel megvenni rajtad azt, a mivel mindazok után, a mik történtek, tartozol nekem . . . Azt is tehetném, hogy innen, nyomban, fényes vendégsereged elé hurczoljalak, mondva: Ime egy asszony, a ki hatalmamba adta magát és kit ott hagyok — mert megvetem ! . . . Mindezt megtehetném . . . és nem teszek semmit, semmit . . . mert nem talállak reá érdemesnek . . .

És Lizát egy lökéssel eltaszítva magától, az ajtó felé rohant.

— — — — — — — — — — —

— Pista ! . . .

Halk, sóhajszerű hang volt, de a férfi egész valójában megrendült tőle. Egy pillanatig habozott, aztán megfordult.

Liza ott térdelt a hova esett, kitárt karokkal, hátravetett fejjel, míg a lámpa téveteg fénye lihegő, félnyitott ajkán, nedvesen fénylő hivogató szemein játszott, melyekben a férfi fékét vesztett szenvedélye

gyujtotta meg azt a lángot, mit dédelgetései nem bírtak benne meggyujtani.

Szelényi egy lépést tett visszafelé, egy pillanatig még küzdött magával, azután némán borult le Liza mellé és a szép, már most teljesen odaadó alakot magához vonva, egymás keblére estek . . . E perczben iszonyú, vérfagyasztó sikoltás hasította át a léget. Messziről jött, de olyan éles volt, hogy mint valami láthatatlan, hatalmas kéz szakította őket el egymástól. E sikolyt egy második halkabb, de rémültebb követte, míg a czigányzene elmosódó hangjai helyett ijedt kiáltások, zavart lárma tompa visszhangja ütötte meg füleiket, ereikben megfagyasztva a vért.

— Liza! Liza! — kiáltott már most egészen tisztán, tíz, húsz hang is egyszerre.

Már eddig mind a ketten felugrottak . . . Mámorukat eloszlatta a veszély érzete. Remegő kézzel, sápadtan az iszonyattól kapták magukra dominóikat, óvatosan felzárták az ajtót s látva, hogy senki sincs közel, szédülve, bizonytalan léptekkel, de azért rohanva siettek két különböző irányban a kastély felé.

XXXV.

Röviddel a történtek előtt, Mária és Vanderbilt, kik óvatosságból második helyen utaztak, Etelligetre érve, egy általuk jól ismert úton az erdőn keresztül jutottak a külső udvarhoz, hol a cselédlakások és istállók álltak. Minden üres volt ott, az összes cselédség, még a kocsisokat és a groomokat is beleértve, a kastélyban és parkban lévén elfoglalva. A csinos svájczi házikók egyikébe lépve, magukra zárták az ajtót és kis kézi bőröndjük kipakolásához láttak, mely két fekete dominót tartalmazott, minden hozzávalójával.

Mindketten halványak és szótalanok voltak. Az egész úton alig beszéltek egymással s bár Vanderbilt azon gyöngéd figyelemmel vette körül Máriát, mely jótékony írként hat a megsebzett kedélyre, olykor úgy látszott neki, mintha a fiatal asszony egészen megfeledkezett volna jelenlétéről. Elmélyedve ült vagy járt mellette, azzal az üres, kifejezéstelen tekintettel nézve maga elé, mely elárulta, hogy tulajdonképen csak teste van jelen, míg lelke messze elkalandozott.

Vanderbilt néha aggódva tekintett reá. Valami félelmetes volt az élénk, szenvedélyes asszony me-

rev hallgatagságában, fáradt, bátortalan mozdulataiban.

Alig öltötték magukra dominóikat, midőn künn kigyult a villámfény s nemsokára felhangzott a zene is.

— Mehetnénk — mondá Mária ugyanazon színtelen, tompa hangon, mely Vanderbiltet már tegnap is oly sajátságosan hatotta meg. — Itt felfedezhetnek bennünket, míg künn a többiek közt észrevétlenűl elveszünk.

Vanderbilt ellenvetés nélkűl engedelmeskedett. Híven váltotta be ígéretét, a mennyiben minden kérdéstől, de még czélzástól is (mert nagyon is jól sejtette, miről van itt szó) tartózkodott és vakon teljesítette Mária kívánságait.

Pedig a fiatal asszony maga is csak úgy vaktában cselekedett. Nem volt semmi határozott terve, már azért sem, mert egy ilyennek megfontolására nem bírt elég öntudattal. Csupán két gondolat foglalta el teljesen. Az, hogy félbeszakasztja a levélben jelzett találkozást, és hogy nagybátyját megóvja szerencsétlenségének felfedezésétől. Hogyan fogja ezeket eszközölni, arról most még épp oly kevéssé volt fogalma, mint akár kisérőjének.

Az ünnepély meseszerű szépsége teljesen kárba veszett e hallgatag pár előtt, mely karonfogva vegyült a mulató tömeg közé. Eleinte velök is évődtek, de rövid, egyhangú feleleteik eltávolították tőlük a kiváncsiakat és ezentúl nem igen háborgatták őket többé.

A bál vígsága tetőpontját érte el. A sok ujrázás

által felhevült czigányok mind szilajabban húzták s az ezüstfényben keringő párok tömege a vörös szegélyű emelvényen Mária és Vanderbilt szemeiben ama fantasztikus sereghez kezdett hasonlítani, mely a Walpurgis-éj csöndjét zavarja meg kísérteties vígságával.

Vanderbilt egyszerre reszketni érezte karján Mária kezét.

— Nézzed . . . ott ! — kiáltott fel a fiatal asszony rémülten.

— Hol ? — — Mit ? — — kérdé Vanderbilt, szemeit azon irányban megerőltetve, hova Mária mutatott.

Mária mélyen felsóhajtott.

— Semmi, csalódtam. De egy perczig esküdni mertem volna arra, hogy Elzikét látom egy ingben, mezítláb, ott a szökőkút mellett állni.

— Milyen képzelődés ! Az izgatottság még álomlátóvá tesz. A gyermek régen alszik — felelé Vanderbilt, óráját kihúzva. — Hisz háromnegyed tizenegyre.

Máriának most már nemcsak keze remegett, de hosszantartó borzongás reszketteté meg egész alakját.

— Háromnegyed tizenegyre — mormogá, — közeledik az óra — s kísérőjét maga után vonva, néhány lépést tett a khinai pavillon irányában.

Pedig Mária nem volt álomlátó. Egy pillanatig csakugyan Elzit látta a szökőkút szélén állni, bár a medenczét körülvevő délszaki növények, ilyen távolságra, hamar elfedték ismét szemei elől a gyermeket.

A tábornok az ünnepély szórakozásai közepett nem feledkezett meg kis leányáról s kevéssel mielőtt asztalhoz ültek volna, gondoskodott arról, hogy Amélie kisasszony szobájába vigye Elzit. Azután, szokása szerint, meggyőződvén arról, hogy mindennel el van látva, szigorúan lelkére kötötte a kisasszonynak, hogy magára ne hagyja a kis leányt, bármi történjék odakünn.

Azt persze nem sejthette, hogy Liza mindjárt utána egészen más rendeleteket adott a bonnenak. A lampionok meggyújtása, a tánczpad felállítása felette sok dolgot adtak s Liza ennélfogva meghagyta Amélia kisasszonynak: iparkodjék a gyermeket elaltatni és azután siessen le a parkba s tegye magát hasznossá, a hol csak lehet.

A vidám, fürge franczia leánykának ez víz volt a malmára. Mindent megtett, hogy Elzit, ki még mindig nagyon izgatott volt, megnyugtassa és elaltassa, mi ugyan nehezen, de mégis sikerült. Azután a gyermek csendes álmát látva, leszaladt a parkba és ügyes franczia kezeivel tíz percz alatt többet végzett, mint a többiek egy félóra alatt.

Később természetesen egészen megfeledkezett a gyermekről. A kápráztató tűzijáték, a zene, majd a bál és az egymást űző álarczos alakok olyan ámulatba, elragadtatásba ejtették, hogy folyton járt a szája, Monsieur George-ot és Monsieur Jean-t, a két komornyikot, ki lovagjául szegődött, minduntalan valami uj csudára figyelmeztetve.

Ezalatt az ablakon beömlő villamfény felköltötte Elzikét.

A gyermek felült ágyában.

— Mamoiselle, reggel van, a nap süt — kiáltott a bonne ágya felé.

Semmi felelet.

Ekkor a zene, mely pár perczig szünetelt, rákezdett egy keringőre.

Elzike lecsúszott ágyáról és Amélie ágyához futott. Az üres volt. Majd felfogva ingecskéjét, az ablakhoz szaladt. — Milyen furcsa fehér nap sütött odakünn és milyen gyönyörűen muzsikáltak. Kis szivecskéje nyugtalanúl dobogni kezdett. Csak kimehetne ő is, csak itt volna mamoiselle és kivinné . . . De hisz Elzikének is van lába . . . nem kell mamoiselle, keresse, ha hazajön. — S azon mezítláb az ajtóhoz szaladt. — Jaj az az ajtó! Csak ki tudná nyitni. Ott, fönn kell megnyomni, s Elzike kicsi arra . . . A kis leány elgondolkozott. Majd nagynehezen egy széket vont az ajtóhoz, arra felmászott és megnyomta a kilincset. Pár percz múlva künn volt a parkba vezető folyosón.

A gyermek fürgén szaladt a folyosón végig, ki a parkba, a kastély frontja előtt lévő tánczpad felé, honnan a zene hangzott. Nem találkozott senkivel, mindenki a tánczolók köré tódult, vagy a fasorok között és a parton sétált.

Elzi háborítlanúl futhatott tovább. De félúton mégis megállt. Az egyik szökőkút fehér márvány alakján akadt meg szeme.

— Milyen gyönyörű volt az a fehér asszony ott a víz közepén! Nem volt rajta ruha és mégis jobban tetszett Elzinek valamennyi felöltözött asz-

szonynál. Hát még az a nagy tál, mit két karjával feje fölé tartott s a melyből vígan szökelt ki ezer meg ezer csillag, olyan magasra és olyan fénylőn, hogy Elzikének káprázott tőle a szeme.

El volt feledve papa és mademoiselle tilalma, hogy nem szabad a víz közelébe mennie. Az a csillageső, mely a szép fehér asszony kagylójából oly sűrűn hullt a vízbe, úgy vonzotta a kis leányt, hogy nem bírt ellentállni. Kaczagva, ujjongva választotta szét a szökőkutat környező nagylevelű növényeket és tápászkodott fel a medencze szélére, kis kacsóival a középen aláhulló csillagok után kapdosva.

— Az Istenért! Elzi!

E sikoltás a messziről feléje rohanó tábornoktól eredt, ki egy éltes hölgygyel karján a kastély felé tartva, egyszerre csak megpillantotta a medencze szélén álló kis fehér alakot.

— Papa! ujjongott a kis leány, kacsóit már most feléje terjesztve és a szélről egyenesen a vízbe lépve, mely összecsapott szőke feje fölött.

— — — — — — — — — — — — — — —

A szívrendítő, irtózatos, sikoly, melylyel a tábornok gyermekét a vízben eltünni látta, mint a villámütés csapott le a vigadó társaságra. A zene elnémult, a tánczoló párok rohanva hagyták el az emelvényt és a partról, fasorokból, sátrakból, az ünnepi díszű, részben álarczos közönség halálos ijedelemmel, a tábornok és Liza nevét rémülten kiáltva tolongott a szökőkút felé, mit már most a kastélyból összesereglő cselédség is körül kezdett venni.

A tábornok, ki Elzi után ugrott, kis idő mulva dideregve tápászkodott ki a vízből, egy fekete dominó segélyével, melynek futástól felhevült arczáról leesett az álcza. Vanderbilt Félix volt. Egy másik fekete dominós, remegő alak, mely a medencze szélén térdre rogyott, a gyermeket vette át apja karjaiból.

A térden álló alak fejéről meg épen lecsúszott a kámzsa is, álarcz is és a villamfény Mária kísértetiesen sápadt arczát, iszonyattól nagyra nyílt szemeit világította meg.

Senkinek sem jutott eszébe a fiatal asszony ittlétén csodálkozni, mindenki csak a gyermeket nézte, melynek hosszú szőke fürteiről csurgott a víz s mit most Vanderbilt, Mária karjaiból felkapva, tartott a lámpák elé.

— Semmi baja . . . mondd . . . él ! . . . dadogott a tábornok, kinek fogai hallhatóan csaptak egymáshoz, míg hangja csaknem megtagadta a szolgálatot.

Vanderbilt nem felelt. Egész erejéből dörzsölte a merev kis alakot, mit ujból Mária térdeire fektetett.

Feszült, kísérteties csend borult a megrémült társaságra. Csak a messzibbről érkezőknek félhangon ejtett kérdései zavarták azt meg olykor.

Most egyszerre, mintegy parancsszóra szétvált az erdő felőli oldalon a tömeg. Egy lihegő, tántorgó álarcz nélküli rózsaszín dominónak adott helyet, kinek szintelen ajkai érthetetlen kérdéseket dadogtak, melyekre senki sem mert válaszolni.

Néhány fiatalabb nő könyörületből elébe vetette magát.

— A kis lánynak baja történt Liza, a vízbe esett, de . . .

Liza nem hallgatott tovább. Indulatosan eltolva magától az útját állókat, a csoport felé rohant, mely a gyermek körül sürgölődött. Ekkor tekintete Mária rémülettől eltorzult vonásaira és a karjaiban fekvő merev kis testre esett . . .

A fiatal asszony egy szó, egy sóhajtás nélkül, ájultan rogyott össze Mária lábainál, gyermekének holtteste mellett.

XXXVI.

Harmadnapra Etelliget szőkefürtös kis angyala kiterítve feküdt a koszorúk egész óriási halmaza között. A társaságnak azonban, mely egy emberig el akart jönni a temetésre, értésére adatott, hogy az egész csendben fog végbemenni, sőt Etelligeten nem is fogadnak senkit.

A tábornok veszélyesen megbetegedett. Az ugrás a jéghideg vízbe, az iszonyú rázkódtatással együtt, végzetessé vált az öreg úrra nézve. Tüdőgyulladásba esett, még pedig oly hevesbe, hogy mindjárt elejétől fogva élet-halál között lebegett.

Mária, ki bámulatos lelki erőt tanusított és el nem mozdult nagybátyja ágya mellől, szinte irigyelte az önkívületben vergődő beteget. Milyen szívesen foglalta volna el helyét! Milyen szívesen cserélte volna fel a maró keservet, mely kis kedvenczének elveszte miatt szívét tépte s a kétségbeesést, mely különben is ólomsúlylyal nehezült reá ezzel a boldog öntudatlansággal, melyből tán nem is lesz többé ébredés.

Mert Vanderbilt első perctől fogva sötét bátortalansággal rázta fejét. A kór olyan rohamosan lépett fel, hogy az egybehítt orvosok alig tudtak

hozzá férni. S a bajt még aggasztóbbá tette az a körülmény, hogy a milyen mérvben növekedett a láz, olyan mérvben fogyott a beteg ereje.

A táviratilag értesített Elza báróné fél nap mulva megérkezett s most ő váltotta fel pár órára Máriát, ki helyét a tábornok mellett egy perczre sem merte volna Filoménának átengedni. Pedig ez alkalommal Fili grófné előitéletei által elferdített természetének egész emberi oldala kitünt. Fáradhatlan kitartást, éberséget és önmegtagadást tanusított a megpróbáltatás e nehéz napjaiban, teljesen megfeledkezve szokott követelései és szenvelgéseiről.

Még Althausennével szemben is oly tapintatosan viselte magát, hogy az öreg dáma nem talált alkalmat megrögzött ellenszenvének kimutatására. Legfeljebb udvariasan ignorálta Fili grófnét, mit az rá sem ért tudomásul venni.

Neki Liza ápolása jutott osztályrészül, ki több gondot adott magánál a tábornoknál is A kastély másik szárnyába kellett átszállítani a fiatal asszonyt, hogy hiszterikus sikoltásai ne háborgassák a beteget. Alig ocsudott fel első mély ájulásából, midőn féktelen kétségbeesés vett rajta erőt. Az utolsó napok izgalmai s a végső, szörnyű csapás által túlcsigázott idegzete, mit nem tartott féken iskolázott akaraterő, az őrülethez hasonló állapotba döntötték. Éles sikoltás közben verte mellét, tépte haját, szüntelenül önmagát okozva a történtekért és férje és gyermeke nevét kiáltozva.

Filoména szive megesett sógornőjén. Kínjainak láttára mindent megbocsájtott neki, mit fivére ellen

vétett s midőn észrevette, hogy Liza őt tűri meg legjobban maga mellett, el nem mozdult többé mellőle. Állapota végre oly aggasztóvá vált, hogy Vanderbiltért futottak.

Félix legszivesebben azt mondta volna, nem megy be a grófnéhoz. Amélie kisasszonyt kihallgatva, meggyőződött arról, hogy csakis Liza könnyelműsége okozta az egész szerencsétlenséget és ezen felfedezés természetesen még jobban felbőszítette Liza ellen.

Mindazáltal kötelességből mégis bement párszor hozzá s csillapító cseppek segélyével néhány órai nyugalmat szerzett neki. Csakhogy e rövid szünetek után még erősebben tört ki rajta a kétségbeesés és az eltorzult szép arcz, a vonagló, félig öltözetlen alak láttára Vanderbilt felháborodását lassanként a megvető sajnálkozás egy neme váltotta fel.

— Nem akarok szenvedni, adjon mérget, mérget! — sikoltozott Liza, szemeire szorítva két kezét, mintha egy iszonyú látványtól akarna megszabadulni.

Vanderbilt három kanál chlorál-hydrátot töltött egy pohárba és az álomitalt nagynehezen megitatva Lizával, egy zsölyébe ült, az orvos nyugalmával nézve vergődését, melyről tudta, hogy pár percz mulva mély álom fogja felváltani.

S minél tovább nézte Lizát, annál határozottabban kezdte magától kérdezni, az ilyen elementáris, belső támasz nélkül való természetek tulajdonképen felelősek-e tetteikért? Vanderbilt sokkal mélyebben hatolt már be az emberi szervezet titkaiba, mint-

semhogy még illuziókat táplálhatott volna azon nagyon is feltételezett valamit illetőleg, mit «szabad akarat»-nak szoktak nevezni, s ezen felfogása elnézővé tette azon esetekben, midőn az ösztön erősebbnek bizonyult az akaratnál. Elnézővé tette pedig főkép olyanokkal szemben, kik, mint Liza, ösztönszerűen cselekszik a rosszat, mint akár a kígyó vagy a hiéna, hogy azt aztán szerencsétlen, komplikált emberi szervezetüknél fogva, megbánni legyenek kénytelenek.

Midőn Félix Liza szobáját egy idő mulva elhagyta, a folyosón Szelényivel találkozott, ki épen most érkezett vissza Pestről. A miniszter a lefolyt két nap alatt csak sebtiben végezte hivatalos dolgait, hogy minél hamarább siethessen vissza sújtott családjához.

— Hogy van? — kérdé mohón, Vanderbilt karját megragadva.

Vanderbilt tökéletesen értette, ez az izgatott kérdés kire vonatkozik, de nem vette tudomásul. Bátortalanul vállat vont.

— Ha a láz nem enged, semmiről nem állhatok jót.

— Nem Károly bácsit értem, már benn voltam nála s fájdalom! magam győződtem meg róla, hogy nagyon rosszul van. De úgy hallom, hogy Liza . . .

— Oh a grófnénak semmi baja — felelé Vanderbilt könnyedén. — Egy kissé nagyon is szívére veszi azt, hogy akkor este a szegény kicsinek lételéről is megfeledkezett s igazság szerint ő oka mindennek . . .

Szelényi fel nem vette a maró gúnyt, mely e szavakban rejlett.

— Ezt ki kellene verni fejéből — mondá aggályosan.

— Miért? Ha egyszer úgy van és nem máskép?

— Még beleőrül. Most is borzongok vérfagyasztó sikolyaitól, melyek ma reggel egész a miniszteriumba üldöztek. Nem bírtam tőlük szabadulni.

— Se baj! A ki sikoltani tud, az él. Mi orvosok sokkal aggasztóbbaknak találjuk a néma tüneteket. Mária tekintete nem tetszik nekem. Sokkal félelmetesebb az Liza sikolyainál.

— Csakugyan? Szegény Miczi! Hogy szerette a gyermeket és nagybátyját! Annál jobban bámulom a nyugalmat és lelkierőt, mit kifejteni képes. Ő, kit mindig oly szenvedélyesnek ismertem.

— Ez éppen a természetellenes. Sokat adnék érte ha idegrohama volna, vagy legalább sírni tudna. Ez a merev, köny nélküli fájdalom kimondhatlanul aggaszt.

Még mindig a folyosón álltak és Szelényi szórakozottan, nyilván hallgatódzva tekintett Liza ajtajára.

— Ne aggódjál — felelt végre. — Miczi szörnyen eszes, hamar belenyugszik a megmásíthatatlanba. De mi az? Egyszerre oly kísérteties csend lett odabenn. Csak nem . . . csak nem . . . tett magában kárt? — folytatá akadozva és a rémület oly félreismerhetlen kifejezésével tekintett Félixre, hogy ennek arczát a harag pírja futotta el. Szelényi még leplezni sem igyekezett többé, mikép ez

iszonyú szerencsétlenség közepett senki fölött sem aggódik jobban, mint épen a fölött, a ki azt elő-idézte.

Vanderbilt egy megvető mozdulattal fordított hátat unokatestvérének és tovább ment.

— Kárt, magában? — felelé dühét leküzdve, gúnyosan. — Az a szép asszony ott benn, csak másokban szokott kárt tenni. Egy haja szála sem fog meggörbülni. De már annyit lármázott, hogy elaltattam.

Szelényi megkönnyebbülten sóhajtott fel. Szenvedélye oly teljesen elfoglalta, az a félelem, hogy Liza örökre elveszhetne számára, oly határtalan agálylyal töltötte el, mikép ujra nem vette figyelembe a megvető modort, melylyel Félix a fiatal asszonyról nyilatkozott. Fődolog volt, állapotára nézve megnyugvást szerezni, a többivel nem törődött.

Ugyane folyosóra nyilt az elfüggönyözött, feketével bevont terem, hol égkék koporsójában, gyöngyvirág- és ibolya-ágyon feküdt a gyermek. A két férfi megilletődve állt meg az ajtóban, a csöndes, aranyfürtös kis alakot nézve, midőn egyszerre halk, görcsös zokogás ütötte meg füleiket. Majd a homályhoz lassanként hozzászokó szemeik egy fekete nőalakot pillantottak meg, mely a koporsó fejénél térdelt.

Vanderbilt összerezzent, Mária volt.

— Menjünk, ne háborgassuk. Istennek hála, végre sír — susogá, Szelényi karját megragadva.

Az azonban rá nem hallgatva, lábujjhegyen lépett be és lehajolva, átkarolta nejét.

Egy fekete nőalakot pillantottak meg.

— Miczi. — suttogá gyöngéden.

Mária összeborzadva felijedt, majd szorosan férjéhez simulva, reá emelte könnyázott arczát. De ugyane perczben ez a szép, szenvedő arcz meglepő átváltozáson ment keresztül. Valami bántó gondolat, vagy emlék szállhatta meg a fiatal asszonyt, mert visszarettenve, Szelényit az ellenszenv, csaknem az irtózat kifejezésével sötét szemeiben, hevesen eltolta magától és szaladva hagyta el a termet.

— Mi volt ez? Mi lelte? Csakugyan megháborodott volna? — kérdé Szelényi Vanderbilthez fordulva.

De Félix már nem volt ott. Azok után, miket csak néhány perczczel előbb hallott, képtelen volt Máriát Szelényi karjaiban látni. A mint az átkarolta nejét, sarkon fordult és gyorsan sietett a tábornok betegszobája felé.

Ugyanaznap este ujabb tanácskozásra gyültek össze az orvosok és ezen éjjel Vanderbilten kívül a tudomány még két nagy tekintélye virrasztott a betegnél. De ezt semmi sem menthette meg. Még két nap és két éjjel küzdött a kimerült test a hatalmas kór ellen. A harmadik nap hajnalán megtört a nemes szív, mely oly melegen tudott szeretni; elszállt a bátor, büszke, minden jóért s nagyért lelkesülő szellem; megszünt élni a magyar felvilágosodott főrangúság ama régi, tipikus alakjainak egyike, kik szabadelvű, tág nézeteikkel, eszményi, minden áldozatra kész lelkesedésükkel, segítették megalapítani az uj Magyarországot.

XXXVII.

Jelenffy Ákos nem volt nagyszabású államférfi. Legtávolabbról sem valósítá meg azon reményeket, melyeket hozzá és kormányához fűztek, azon kormányhoz, melyben Szelényi István, «a providentiális ember», oly nagy szerepet játszott. Kevés kivétellel még el nem tagadható vívmányai sem hordták magukon az életképesség jellegét s nem menvén át a nemzet lényegébe, a haladásban, melyet jeleztek, annak csak elenyészőleg csekély része lehetett. Új intézményei, reformjai csupán a viszonyok felszínét érintették, csupán pillanatnyi hatásra czéloztak s a közvélemény, mely eleinte megtapsolta azokat, már most csalódottan kérdezte — az eredményt. A kormány prestigét némileg megingatták a helylyel-közzel hivatalnokainak megválasztásában elárult túlságosan felvilágosodott nézetei is. Nézetek, melyekre egy kissé éles szavú ellenzéki szónok csak nemrég czitálta Beaumarchais Figarójának amaz emlékezetes szavait: «Számvevő kellett és megtették azzá — a tánczmestert.» — Majd hozzátevé, hogy, bár tagadhatatlan, miképp a kormány csupa derék, tisztakezű emberből áll, mégis tudni szeretné, milyen mentális reservával

él azon visszaélésekkel szemben, melyek az ő nevében követtetnek el s melyeket csak úgy igazolhat, mint az egykori czigány, ki az uraság juhát ellopván és leölvén, azt felelte biráinak: Kérem alássan, nem én öltem le azt a juhot — hanem a fejszém.

A két egyéniség, a ki ellen ez alkalommal felszólaltak, Szelényi hatáskörébe tartozott, ki szokott gúnyoros könnyedségével verte vissza a támadásokat. De Jelenffy azért mégis megjegyzést tett túlságba vitt elnézésére, mire Szelényi azonnal lemondással fenyegetett, mit persze el nem fogadták. Szelényivel megférni különben is napról-napra nehezebb lett. Napról-napra jobban éreztette kollégáival, hogy ő az, ki a kormánynak megadja tulajdonképeni jelentőségét, s ennélfogva őt illetné meg az első hely. Ez minél igazabb, annál sértőbb volt és Jelenffy, ki a középszerűség egész makacsságával ragaszkodott azon hatalomhoz, melyre nem termett, legszívesebben lerázta volna nyakáról, ha attól nem tart, hogy bukása a saját bukását vonná maga után.

Minden hiánya mellett a Jelenffy-kabinet egy nagy és komoly érdemmel azonban még is bírt. A külpolitikában, melynek sokat áldozott, legalább tisztességes állást vívott ki magának. Éveken keresztül sakkban tartotta azt a nagyhatalmat, melynek ravaszságai annyi dolgot adnak az európai diplomácziának. Sakkban tartotta pedig leginkább azon szolidaritás által, melybe a keleten elnyomott keresztény népekkel lépett.

Ezzel az eljárással nem csak növelte a monarchia

tekintélyét, a mennyiben az erősebbnek ellenében felfogott az elnyomottakon, de magát is a lovagiasság sugárkörével vette körül. Pedig semmi eszményi indok nem vezette. Eljárásának érdeme tisztán abban rejlett, hogy felismerte missziónkat a legégetőbb európai kérdések egyikében és a helyzetet bátran tudta előnyünkre és becsületünkre kizsákmányolni.

A mit Szelényi mondott, midőn Vanderbiltnek kijelentette, hogy hazájának sorsa szívén fekszik, ha csak mint saját dicsőségének piedesztálja is, az nem csak ő reá, de Jelenffyre is illett. Pitt vagy Palmerston sem őrködhettek egykor féltékenyebben Anglia becsülete, mint a Jelenffy-kabinet Magyarország és a monarchia tekintélye fölött. Őrködött fölötte még a béke koczkáztatásával is, azon szempontból kiindulva: hogy a legpusztitóbb háború többet ér az állam hitelét megrontó megaláztatásnál.

— A kormány ez egyszer remekelt, s a legjobb az, hogy még sem lesz háborúnk — jegyzé meg Derecskey főispán a szabadelvű pártkörben, Tarday Vinczéhez lépve.

A kormányelnök határozott, kíméletlen fellépésével ismét valóságos diadalt aratott a külpolitikában s a mellett olyan ügyesen járt el, hogy egy hajunk szálát meg nem görbíthették.

— Hála az égnek! mert ugyancsak rettegtem arra a gondolatra, hogy kenyértörésre kerülhetne a dolog — felelé Tarday, fejét rázva. — Még csak háború kellene nekünk, holott a belvizek és rossz

termések úgyis tönkretesznek. Azt se tudom, hogy számolok be az idén választóimnak. Mit mondjak nekik? A kerületem egyik felének nem volt termése, a másik fele pedig víz alatt áll.

— Szavazzunk meg nekik pár száz csolnakot — szólt át vigyorogva a whistasztaltól Náthánffy.

— Vigyen az ördög rossz élczeiddel — motyogott Tarday elfordulva és a kormányelnök elébe menve, ki most érkezett Szelényivel és a külügyérrel.

Belépésök valóságos ovácczióra adott alkalmat. A képviselők felugráltak whistasztalaiktól és ott hagyták a billiárdot, hogy megéljenezzék őket és kezet szorítsanak velök. A kabinetnek a nemzeti büszkeségnek hizelgő legújabb sikere oly általános lelkesedést szült, hogy e napon a Házban még az ellenzék is tartózkodott minden kritikától.

A kormányelnök szivélyes, megnyerő modorában köszönte meg pártja bizalmának és ragaszkodásának eme közvetlen nyilvánulását, azután whistjéhez ült, míg Szelényi a külügyért karonfogva, azzal a sötét komorsággal arczán vonult vele félre, mely az etelligeti szerencsétlenség óta e szép arcz megszokott kifejezésévé vált. A kormány jobbra fordult helyzete éppen nem bírta kedélyét megaranyozni, oly kevéssé, a mint hogy az elmult hetek izgalmas küzdelmei felszabadíthatták lelkét a nyomástól, mely reá nehezült.

S ez egyszer nem támogatta a hű társ, ki éveken keresztül minden küzdelmet megosztott vele. Mária teljesen megváltozott irányában.

A csapások, melyek a fiatal asszonyt érték, olyan szédítő gyorsasággal követték egymást, hogy fájdalmának első kitörése után csak lassanként jutott veszteségeinek teljes öntudatára. S a mint ez az ilyen szenvedélyes természeteknél oly gyakori, kétségbeesése megzavarta józan itélőképességét. Elhomályosodó szemei kicsinek látták a nagyot és nagynak a kicsit. Oly elfogultakká váltak, hogy tán kevesebb könnyet hullattak azon hűséges szív elveszte fölött, melynek birtokában Mária soha sem nélkülözte az atyai szeretet melegét, mint azon árulás fölött, melyről pedig nem is tudta, nem csupán egy muló szeszélynek szüleménye-e.

Talán ha oktalan, túlzott keservének nem enged oly feltétlenül, ha szerelmének kizárólagosságában nem itéli el oly gyorsan férjét, ha sértett büszkesége nem teszi oly megközelíthetlenné, sok nem történik, mi később megtörtént. De Szelényi látva, hogy az a jelenet mely akkor a kis Elzi koporsója mellett oly határtalanul megdöbbentette, ismétlődik, valahányszor gyöngéden közeledik feleségéhez és vigasztalni akarja — végre sértődve visszavonult.

Mindazáltal Mária a nyári hőség daczára hallani sem akart arról, hogy férjét Budapesten magára hagyja. Az irtózat egy neme szállta meg arra a gondolatra, hogy csak egy időre is elveszthetné szem elől. S ez a balsejtelemhez hasonló érzés olykor oly erőssé vált, hogy nyakra-főre felöltözködött és a legostobább ürügyek alatt felkereste a miniszteriumban, csakhogy meggyőződjék arról, itt

van-e még, el nem vesztette, el nem rabolta-e tőle senki.

Ha Szelényit szenvedélye oly teljesen el nem vakítja, okvetlenül észre kellett vennie a megindító ellentétet neje magatartása és tettei között. Hideg szó és hideg tekintet és a mellett meleg, csaknem túlzott gondoskodás jólléteért, ezer jele annak, hogy minden gondolata ő körülötte forog, minden érzése neki van szentelve.

De Szelényi semmit sem vett észre. Változatlan udvariassággal bánt Máriával, de semmi kisérletet nem tett többé arra, hogy az előbbi boldog, bizalmas viszonyt helyreállítsa közöttük. Rendkívüli elfoglaltsága közepett különben nem érezte annak hiányát. És aztán, mi hasznát is vette volna? Arról, a mi leginkább szivén feküdt, úgy sem beszélhetett nejével — és így jól volt minden, a mint volt.

Ősz felé Szelényi végre arra is gondolhatott, hogy egy időre elhagyja Budapestet. Megbeszélte Máriával hogy vagy egy hétre dákovári vadászkastélyukba mennek, aztán valami tengeri fürdőbe utaznak.

— Azaz elfeledtem, előbb Künkösdre is megyünk egy-két napra — jegyzé meg Szelényi odavetőleg.

Mária elhalványult. Ettől rettegett ő már hetek óta. Liza vigasztalhatlan keserve és a drámai modor, melylyel annak kifejezést adott, annyira meghatották Filoménát, hogy fivére temetése után magával vitte őt künkösdi birtokukra.

Liza ott egészen elvonultan, csakis gyászának élt

és bigott környezetének nagy épülésére, órákat töltött térden a kastély kápolnájában. Fili grófné a szó legteljesebb értelmében ékesszólóvá tudott válni Liza ezen «legújabb incarnatio»-ja fölött, a hogy Szelényi új szerepét ezelőtt elkeresztelte volna. Most láthaió megilletődéssel olvasta el Filoména leveleit, melyeket Mária, ha ugyan jelenlétében vette azokat, minden megjegyzés nélkül oda szokott neki adni.

Filoména az utóbbi időben gyakran hítta meg őket, s bár Szelényi e meghívásra egyszer sem tett semmi megjegyzést, Mária előre látta, mi fog következni. S mégis most, hogy férje oly nyugodt természetességgel tudatta vele szándékát, egyszerre felforrt benne az oly soká féken tartott felháborodás.

— Künkösdre? Minek? Nem szoktunk oda járni — — felelé a felindulástól fátyolozottá váló hangon.

— Még kérdezed? Jobb rokonnak tartottalak volna Miczi. Hetek óta hínak és igazi szívtelenség, hogy Lizát bánatában, kétségbeesésében így elhanyagoljuk.

Mária még uralkodott magán, még képes volt metsző iróniával, de nyugodtan kérdezni:

— Hát te csakugyan azt hiszed, hogy Liza kétségbe van esve s hogy mindez nem komédia?

Szelényi átható tekintettel nézett feleségére, azután erőltetett mosolylyal vállat vont.

— Ki tudná azt megmondani? Ki tudná azt általában kifürkészni, hol végződik nálatok az igazság és hol kezdődik a komédia?

— Nálunk? Leköteleznél, ha Lizát nem emlegetnéd velem egyszerre. Nagyon különböző kategóriába valók vagyunk.

— Te pedig leköteleznél, ha nagybátyád özvegyéről nem nyilatkoznál ilyen sajátságos hangon.

Mária halványságát már most égő pir váltá fel. Eddig rettegésében hogy féltékenységét elárulhatná, ritkán beszélt Lizáról s egyszer sem említette azt a végzetes szerepet, mit szép rokona az etelligeti tragédiában játszott. Ezen rendreutasításra azonban teljesen megfeledkezett az óvatosságról és a legügyetlenebb dolgot tette, mit feleség hasonló esetben tehet — egyenesen megtámadta vetélytársát.

— Jaj, hogy nagybátyám özvegye! — kiáltá villogó szemekkel, a kitörő keserűségtől csaknem eltorzult arczczal. — Ha ő nem volna, Károly bácsi még élne! Ha ő nem volna, én — — — — — Tán nem is tudod, hogy ő ölte meg férjét és gyermekét? — kérdé felállva, kihívó daczczal.

Szelényi határozott ellenszenvvel nézett rajta végig. Utálta a családi jeleneteket s egy haragos asszony szerinte a szörnyek osztályába tartozott. Ez a titán maga is sokkal gyengébb legény volt, mintsem hogy elnézéssel viseltetett volna a női gyengeséggel szemben.

— Semmit sem tudok, felelé szárazon, — csak azt, hogy Liza elég meggondolatlan volt a bonnenak néhány rendeletet adni, mely a gyermektől eltávolította. Ez azonban — folytatá könnyed gúnynyal

zsölyéjében hátradőlve — a legszigorúbb biróság előtt sem menne gyilkosság, de még emberölés számba sem.

— Liza nem volt meggondolatlan. Inkább nagyon is hű maradt magához, mikor gyermekéről megfeledkezett. Ép oly rosz anya volt, mint feleség. Megvetem! — végzé Mária ujból kitörve — és ha szerit tehetem, minél kevesebbet fogok vele találkozni.

— Ez kedvesem nem igen lesz kivihető, mivel legközelebbi rokonod s gyávaság volna tőlünk őt most, midőn Károly támaszától meg van fosztva, elhanyagolni. Azután nincs is okunk az ilyen eljárásra. A fölött hogy milyen anya volt, nem itélhetek, erre nézve fájdalom! nem vagyok kompetens. De hogy nem korrekt feleség lett volna, azt határozottan tagadom. Sőt annyival magasabban áll mindnyájatok fölött, hogy hódító szépségével, egy öreg férj oldala mellett, becsületes tudott maradni.

Szelényi hidegen, a nyugodt felsőbbség hangján beszélt s a mi legjobban fájt Máriának, az a kiméletlenség volt, melylyel szíve mély sebére, gyermektelenségükre czélzott. Reszketni kezdett, mint a nyárfalevél, míg nagy, sötét szemei megnedvesedtek.

— Ismételd ezt még egyszer! — mondá fuldokolva, olyan sajátságos, halk, elnyomott hangon, hogy a férfi minden aplombja mellett összerezzent. Kellemetlen világosság kezdett benne derengeni. Lehetséges volna, hogy Mária féltékeny s hogy ő ezt hónapokon keresztül észre nem vette. Mindazáltal konokul a szeme közé nézett.

— Vedd úgy, mintha ismételtem volna — mondá határozottan.

Mária a kis antik szekrényhez rohant, melyben meghittebb levelezéseit tartogatni szokta. Nem fontolta meg, tán önkivülethez hasonló állapotában nem is tudta, mit tesz, midőn az összegyűrt sárga levelet, a megvetés egy leirhatatlan mozdulatával odadobta férjének.

— Ha becsületes asszonyok ilyen leveleket irnak, akkor Liza is becsületes asszony! — kiáltá s nem bírván többé könnyein uralkodni, zokogva vetette magát egy kerevetre.

Ki hinné! Szelényi első érzése nem az ijedelem, sem a megszégyenülés, hanem a harag volt. Hogy jutott Mária ehhez a levélhez? Milyen jognál fogva leste meg titkait és olvasott el olyan leveleket, melyek nem ő neki voltak czímezve? Ha megtette, úgy viselje büntetését, ő lesz az utolsó ki azt megkönnyíti.

— Ha becsületes asszonyok leveleket lopnak, úgy te is becsületes asszony vagy — viszonzá a legnagyobb hidegvérrel, kalapja után nyulva.

Mária már is érezte, hogy tovább ment, mint kellett volna. Férje megvető nyugalma mélyen megsebezte. Felugrott.

— Nem loptam e levelet — mondá nyugodtabban. — Árokházán vesztetted el és az a ki megtalálta, kezeimhez juttatá.

Most már Szelényin volt a sor, hogy színt váltson. Csakis egy személy volt akkor Árokházán, ki nekik ezt a szolgálatot megtehette, ez eset-

ben pedig Liza jó hírneve komoly veszélyben forgott.

— Blanche? — kérdé kétkedően, majdnem alázatosan.

— Nem szoktam árulkodni — felelé Mária elfordulva.

Szelényi türelmetlenül ajkába harapott, de azért mérsékelte magát.

— A nők elfojthatatlan levélíró szenvedélye nagy szerepet játszik házaséletünkben — mondá végre könnyedén. — Nem tudom melyik apa volt az, ki fiának végrendeletében lelkére kötötte, hogy még czipészének se írjon levelet, mert az vérpadra viheti. Emlékszel, mátkaságunk alatt is csak egyszer vesztünk össze, akkor is egy levél miatt? — — —

Az utolsó pár szót már nagyon lassan tagolta, s Mária rögtön megértette, hogy férje vissza akarja neki adni a kölcsönt. Ez mindennél jobban bántotta. Elfordult, míg Szelényi szavainak hatását látva közelebb lépett és kezét karjára tette.

— Legyen eszed Miczi — mondá most halkan, kérlelő hangon — Liza itt is csak meggondolatlan volt, egyéb semmi. Esküszöm, mindenre mi szent előttünk, esküszöm, hogy semmi sem történt köztünk, hogy oly tisztán hagyta el a pavillont, a mily tisztán oda belépett.

Mária egy hirtelen mozdulattal kiragadta karját férje kezéből és visszalépett.

— Hát csakugyan ott volt? — kérdé merőn arczába nézve, míg Szelényi későn vette észre, hogy ügyetlenséget követett el. Elfelejtette, hogy

a levélben kitűzött időpontban történt a szerencsétlenség s hogy Máriának ennélfogva azt kellett hinnie, hogy az megakadályozta a légyottot. Zavarában még egyszer eldadogta:

— Esküszöm — — — — —

— Ne folytasd, nem vagyok kiváncsi — — — felelé Mária teljes erejéből összeszedve magát és az ajtóhoz közeledve, honnan visszafordult.

— Még egyet. Én nem megyek Künkösdre. Ha neked tetszik — mehetsz! — és könnyeit nem bírván többé visszafojtani, sietősen elhagyta a szobát.

XXXVIII.

Két szerelmes között rendesen az lesz a vesztes — a ki jobban szeret. Hát még ha az egyik szeret, a másik megszünt szeretni! Itt józan megfontolás, a hidegség egyensúlya; ott merő vakság, szenvedélyeskedés, ügyetlenség.

De Máriában még sem halt ki annyira a józan ész, hogy egyszer magára hagyatva, be ne ismerte volna, mikép a lefolyt jelenet alatt egyebet sem tett oktalanságoknál. Megsértette férjét, magát megutáltatta vele, Lizának pedig semmit sem ártott. S mégis, oh féltékeny szerelem örök félszegsége! — oktalanságait azzal koronázta meg, hogy férjét egyedül hagyta Künkösdre menni.

Midőn, mint egy kihívást, oda dobta neki az engedélyt: hogy elmehet nélküle, nem képzelte, hogy szavánál fogja fogni. De Szelényi, ha nem is vitte volna őrült, már szinte legyőzhetlen vágya, merő daczból is elment volna. S a fiatal asszony engedte menni. Most már tisztában volt azzal, hogy újból hibáz; ezerszer megbánta, a mit tett — és nem szólt — engedte menni.

Szelényi Zátonyiékkal szemben azonnal készen volt a kifogással. Mária egy idő óta, tán a nyári

hőség következtében, kissé rosszul érzi magát s háziorvosuk megtiltotta, hogy sok utazgatással kifárassza magát, mielőtt a tengeri fürdőben meg nem erősödött. De a mi késik, nem mulik, visszatértük után okvetlenül eljön Künkösdre.

Gróf Zátonyi feltünő szertartásossággal fogadta a minisztert, sőt még ünnepélylyel is kötötte össze e fogadtatást, a családi gyász miatt természetesen házon kívül. Küldöttség várta a megye székvárosában az indóháznál s a helyett, hogy gróf Zátonyi vendégét mindjárt Künkösdre vitte volna, a város legdíszesebb vendéglőjébe hajtattak, számtalan fényes fogat által követve, melyeket a megye előkelősége töltött be.

A Zátonyi és közte létező pártkülönbséget tekintve, Szelényi erre legkevésbbé sem volt elkészülve; sem a százteritékű bankettre, mely a fogadtatást követte, sem pedig a három órai politizálásra, mely éjfélig tartotta együtt a társaságot.

S milyen politizálás volt ez! Egészen Zátonyi szellemében, ki e vidéknek, fájdalom! kényura nem lehetvén többé, annak csakis védura maradt és kegyes leereszkedésének egész lekötelező vonzerejét arra használta fel, hogy üdvös nézeteinek minél több hívet szerezzen. Ez annál jobban sikerült neki, miután a megye tisztikara, s a vidék birtokosai úgyis afféle Dalai Lámát láttak a gazdag künkösdi grófban, ki ha orrát megfujta, mindenki áhítattal hallgatott.

Hogy ily körülmények között a feudalizmus romjainak ezen türelmes őre mit sem veszthetett el-

avult nézeteinek fanatizmusából, az magától értetődik. Szelényi egyszer nevetve jegyezte meg, hogy Zátonyival beszélve, úgy érzi magát, mintha Pompeji és Herkulanumban sétálgatna. Bizonyos, hogy gróf Zátonyi minden szava a kiásott régiség authentikus bélyegét viselte és ha testi születése e századba esett is, észjárásának születésnapját a tizenötödik századba kellett volna visszatenni.

Kedvencz vesszőparipája volt a hűbéri rendszer megszüntetésének kártékonysága. Ezen tárgy fölött épp olyan ékesszólóvá tudott válni, mint ha a sajtószabadságról volt szó. Szerinte mindkettővel, mintha kést adtak volna annak a gyámoltalan gyermeknek a kezébe, mit népnek neveznek. Csoda-e, ha megvágja vele magát is, felebbvalóit is és hogy utóljára fel fogja vele metszeni a társadalom ereit?

Ezen szép és találó hasonlat most azon alkalomból jutott eszébe, hogy a külföldi munkászavargásokról volt szó. Mindnyájan szörnyen felmelegedtek ezen tárgy fölött.

— Mert utoljára mit akarnak? — mondá Zárkövy Gergely nagybirtokos és a megye gazdasági egyletének elnöke, köszvényes lábát simogatva. — Mi közünk a néphez? Nem jobbágyaink többé. Nem szabad róluk gondoskodnunk. Már most tessék nekik megélni, tessék meg is gazdagodni, senki sem akadályozza őket ebben. De aztán a munkaadó, a tőkepénzes is szabad ember s ha nem akarja a munkát jobban megfizetni, az megint az ő dolga és valóságos szamár, ha egy pár tuczat

strikoló éhenhaló láttára megszeppen és engedményekre ragadtatja magát.

Gróf Zátonyi gondterhes arczczal bólintott fejével.

— Úgy van. A milyen békés természetű ember vagyok, ez esetben szigorú, sőt kérlelhetlen rendszabályokat alkalmaznék. Csak úgy fognak észre térni e szerencsétlenek.

Zárkövy Gergely hirtelen elsavanyodó arczczal — lába ma már megint barométrum szerepet vállalt — vállat vont.

— Dehogy fognak. Már nem is remélem többé. Az a baj, hogy olvasni tudnak.

— Bizony az a baj — sóhajtott gróf Zátonyi. — Mert hát vannak olyan lelkiismeretlen irók, mint Luzzati, Laveleye, Marx, kik a népet úgynevezett «jogairól» világosítják fel. Mintha rendezett, észszerű társadalmi viszonyok mellett a népnek más joga lehetne — mint az engedelmesség.

Zárkövy Gergely igazság szerint legtávolabbról sem sejtette, kik tulajdonképen azok a Luzzati, Laveleye vagy Marx, miután azonban Zátonyi szavai után itélve, nyilván írók lehettek, nem bírta visszafojtani határtalan megvetését.

— Tollforgató gszindli! — felelé nyomatékkal. — Csak volnék Magyarország kormányelnöke, majd megmutatnám, mit csinálnék nem csak a téntanyaló, de a kalimpáló és pingáló ingyenélőkkel is, kik manapság mindenüvé betolakodnak. A szellem arisztokratáinak nevezik magukat, azután a legelső alkalommal ellenünk fraternizálnak a csőcselékkel . . . Gszindli! — ismétlé még hangosabban, a nélkül

azonban, hogy Künkösd grófja ez egyszer helyeslésével támogatta volna. Gróf Zátonyi sokkal finomabb nevelésű gavallér volt, mintsem hogy kedvezőtlenül nyilatkozott volna az irodalom és művészet munkásairól. Sőt, bár a legjobb akarattal sem lehetett ráfogni, hogy társaságukat keresi vagy munkásságukat támogatja, lekötelező leereszkedése nem ismert határt, ha esetleg találkozott velök. Mert így kivánja azt a nagyúri chic!

Szelényi nagyon csendes volt. Alig tett néhány megjegyzést és csaknem közbeszólás nélkül hagyta őket beszélni. Már azért sem vitatkozott, mert mindnyájukat, Zátonyival együtt, a pokol legfenekére kivánta. Hát annak jött ő ide? Annak veszett össze Máriával? Mintha minden összeesküdött volna arra, hogy utoljára valami jóvátehetetlen bolondságot kövessen el Liza viszontlátásáért. Mindazáltal volt benne annyi lelki erő, hogy leküzdje felindulását s végre azzal igyekezett szórakozni, hogy elmulatott a tovább is hasonló szellemben folytatott társalgáson. Midőn azonban egymást érték a Zárkövy Gergely nyilatkozatait még tán felülmuló megjegyzések, lassanként elkomolyodott. Ez már nem volt egyeseknek figyelmet nem érdemlő fecsegése, de komoly reakczió jele, visszaesés ama középkori eszmékbe, melyekből alig hogy kiláboltunk. S nem kell-e majd egyszer ezzel a reakczióval számolnia?

Gróf Zátonyi, Szelényi elkomolyodását látva, elégülten dörzsölte kezeit. Nem czéltalanul hítta össze adlátusait unokaöcscse fogadtatására, kinek

nézetei mindig titkos gyanujának tárgyát képezték. Lehetetlennek tartotta, mikép egy Szelényi büszkeségével és eszével bíró ember, kinek ereiben néhány száz éves vér foly, ne csupán választott szerepképen adja a szabadelvűt manapság, a midőn reakczionáriusnak lenni természetszerű hivatása minden létjogával törődő nemes embernek. Hallgatását helyeslésnek vette, mit, szerepét tekintve, hangosan kifejezni természetesen vonakodott. De sokat remélt attól, hogy egy olyan tekintélyes, előkelő megye főbb embereinek véleménye némileg hozzájárulhat ahhoz, hogy egykor, ha érdekei megengedik, bátran tépje le arczáról a liberális álczát.

Mielőtt lefeküdtek, Szelényi összeszidta Zátonyit e sok hühó miatt. De a gróf, ki elérte czélját, nagy megadással tűrte a szidást.

— Az egész pár órai mulasztás. Holnap reggel Künkösdre indulunk — felelé mosolyogva.

Úgy is történt, de hát nem volt benne köszönet. Csupán Filoména fogadta őket s midőn Szelényi Liza után kérdezősködött, azt a választ nyerte, hogy még fel nem kelt. Újból fékeznie kellett türelmetlenségét s Zátonyival az istállók és a gazdaság megtekintésére indulnia.

Ebédre is csak a főispánt, Zárkövy Gergelyt és a házi káplánt látta megjelenni, Liza nem mutatkozott. Erre aztán elhatározta, hogy délután vagy kierőszakolja, hogy Lizát lássa, vagy elutazik. Nem állhatta meg, újra kérdezősködött utána Filoménánál. Fili grófné felsóhajtott.

— Liza valóságos példánykép mindnyájunk számára — felelé szemforgatva. — Soha ilyen átváltozást ilyen tökéletes megtérést! Ez a mondaine asszony, egyedül csak gyászának él. Semmi áron sem jelent volna meg e néhány ember előtt, sőt abban sem vagyok biztos, téged fogadni fog-e. Mikor elmondtam neki, hogy itt vagy, sírva fakadt és azt állította, nem láthat senkit, ki az etelligeti ünnepélyen jelen volt, azután térdre vetette magát imazsámolya előtt. Ez a kegyesség! Kérdezd meg a pátert. Elérzékenyül, ha Lizának csak nevét is emlegetik.

Szelényi cseppet sem vágyott Filoména szavait a páter által megerősítve hallani. Ez a szörnyű ájtatosság nem volt épen bátorító jel egy szenvedélyes szerelmes számára, kinek nagyon földi színezetű óhajai voltak. Kétségbeesett volna, ha a túlhosszú várakozás által legalább pillanatra lehűtött szenvedélye helyet nem enged egy időre elaltatott, de azért nagyon is eleven szkepszisének. Sokkal jobban ismerte Liza fölülmulhatatlan alkalmazkodó képességét, mintsem hogy némi kételyt ne formált volna túlzott ájtatosságával szemben, emez ultramontán család körében, melynek támogatásától függött ezentúl társadalmi állása.

Pedig egyoldalúan itélt most is. Lizánál a tettetés volt a tulajdonképeni természetesség és saját magát csalta meg mindig legelőször. Úgy beleélte magát bűnbánó Magdolna szerepébe, mit őszinte, de épen rohamosságánál fogva rövid tartamu kétségbeesésének csillapulta után, helyzetét megfontolva

felöltött, hogy midőn Filoména Szelényi megérkeztét tudatta vele, egy közvetlen impulzusnak engedve, vetette magát térdre a feszület előtt.

Sokáig elmerülten imádkozott, majd kis időre Filoména távozta után, a hosszú uszályos krepp ruhába öltözött szép alak lassan felállt térdeltéből. Néhány lépést tett a szobában, majd képét a pazar fénynyel butorozott hálószoba egyik fél falát befedő tükörben meglátva, megállt.

Liza tán soha sem volt bájosabb, mint mostan. A teljes nyugalom és elzárt élet arczszínének még átlátszóbb tisztaságot kölcsönzött és alakját teltebbé, tökéletesebbé tette. S hófehér, hosszú nyaka, az aranyfürtös fej, a kaméaszerű vonások, a szemek fátyolozott fénye soha sem képeztek megkapóbb egészet, mint e gyászöltönynek keretében, mely leirhatatlan tökélylyel simult alakjához.

A fiatal asszony hosszan nézett saját szép arczába, azután lassu borzongás futott rajta végig. Mintha a tükörben a magáé mellett egy másik, hatalmas alakot pillantott volna meg, mely kiterjesztett karokkal siet felé, magához ragadja és égő ajkát az övéhez szorítva, csókjaival szinte kiszíjja lelkét.

S mint előbb a feszület előtt, most túlcsigázott képzeletének ezen képlete előtt roskadt térdre. Borzongás borzongás után remegtette meg alakját, míg hátravetett fejjel, zárt szemekkel engedte magát csókolni ama láthatatlan lény által, melynek érintésének deleje még most is, hónapok multán, utánrezgett megbabonázott érzékeiben.

Vagy tíz perczig tartott ezen önkivületes álla-

pot, midőn hirtelen felocsudott belőle. Kinyitotta szemeit és felállt, szomorúan intve gyászruhás képének.

— Soha többé! — mormogott, karját egy bátortalan mozdulattal felemelve. — Soha! Életemnek örök bánatban kell lefolynia, hogy levezekeljem a boldogság e drágán megfizetett pillanatát. Sorsom, hogy szerencsétlen legyek és szerencsétlenné tegyek! Mert ő sem bír elfelejteni, hisz minek jött volna ide, ha nem engem akart volna viszontlátni? . . . Szegény Pista! . . . Csak egy lesz köztünk boldog — és az Mária! Isten úgy akarja és azt is akarja, hogy én legyek az áldozat.

És Liza egy gépies mozdulattal elsimította kezét jobb csípőjén. Fátyolozott szemei ott egy ránczot vettek észre és elegikus fájdalmában e helyet többször simogatni kezdte, majd meghúzta és addig igazgatta, míg végre e parányi hiba is eltünt a pánczélszerű tökéletes derékről.

Aztán újból felvette szomorú elmélkedéseit.

— Minek is fogadnám? Filoména előtt? Mit mondhatnánk egymásnak ilyen körülmények közt? S ha egyedül is látnám? Csak örök istenhozzádot mondhatnék neki. Egy szerencsétlennek, egy elkárhozottnak örök istenhozzádját! — — —

És Liza, ki utált minden foglalatosságot s napjait folytonos kegyes tétlenségben töltötte el, egy kerevetre feküdt és kezeit keblén keresztbe téve, tovább elmélkedett előbbeni lemondásteljes genre-ében.

Délután bejött hozzá Filoména, hogy újból kérje,

fogadná Szelényit legalább félórára. A szép asszony soká kérlelhetlen maradt. Midőn azonban Fili grófné, ki Szelényiben nem a rokont, hanem a minisztert látta s helytelennek találta, hogy Liza vele szemben nem tesz pár perczre kivételt, nem tágított, végre engedett.

— Mondd meg neki, hogy holnap délelőtt látni fog. Előbb nem. Lehetetlen.

— De hisz ő ma este akar indulni. Még ma kell őt fogadnod.

— Ma nem lehet. Képtelen vagyok reá, ne kivánd tőlem Filoména — kiáltott Liza a legnagyobb izgatottsággal. — Előbb elő kell készülnöm e találkozásra . . . Kérdés, elviselhetem-e látását! — ezzel borzongva szorította kezeit szemeire.

Filoména tapasztalásból tudta, hogy jelenlegi lelkiállapotában nem lehet Lizával okoskodni. A legnagyobb zavarban vitte el válaszát Szelényinek, ki azt örömére kedvezőbben fogadta, mint gondolta volna. Tervei azóta megváltoztak. Hisz úgyis szándékozott még maradni, jegyzé meg, mivel délután Zárkövy Gergely mintagazdaságát és hírneves istállóit tekintik meg. Onnan pedig nem érkezhetnek vissza az esti vonat indulásának idejére. Csak arra kéri Lizát, hogy holnap tíz óra előtt láthassa, mert tízkor okvetlenül indul.

Az urak Zárkövéről csak későn este jöttek haza és Szelényi, ki megelégelte Zátonyiék és a jó gömbölyded páter társaságát, visszavonult lakosztályába azon ürügy alatt, hogy még néhány fontos táviratot és levelet kell irnia.

Csakugyan dolga volt, de csak rövid ideig. Azután szivarra gyujtva, lement a parkba.

A vendégek lakosztálya, mely külön kapuval és lépcsővel bírt, a kastélynak a kertre nyíló oldalán feküdt és így Szelényi észrevétlenül indulhatott sétájára.

Teljes, intenziv holdfény volt, mely a legsötétebb facsoportokat is megvilágította. A távolból halk locsogása hallszott egy mesterséges vízesésnek, melynek fehér habja tovább hömpölygött a parkot ezüst szalagként átmetsző patakocskában.

Szép látvány volt, de Szelényi nem látott belőle semmit. Legtávolabbról sem érzett magában hajlandóságot az ábrándozásra. Ideges nyugtalanság gyötörte és hosszú sétája alatt túlfeszített agya újra kezdte szőni amaz őrült, kivihetetlen terveket, melyekkel hónapok óta áltatta a végső határig megpróbált türelmét.

Csak tudta volna, hol vannak Liza ablakai! De ha tudta volna is? Szobái Filoména szobái mellett voltak.

Tehetetlen dühvel szorította össze fogait és ökleit. — Bár legalább összetörhetne, összezúzhatna valamit! . . . Egy vastag cserfaágat ragadott meg két kezével és azt előbb le-, azután kettétörve, messze elhajította magától. A széttört ág egy darabja locscsanva esett a patakba, míg Szelényi önkénytelenül követte szemeivel röptét.

De más is hallhatta a locscsanást. Mert egy halk, sóhajszerű kiáltás hallatszott át hozzá a vízesés felől. Szelényi szíve vadul kezdett dobogni.

Egy lépést tett előre és ott, a vízesés sziklájához támaszkodva, egy magas, sötét alakot pillantott meg, a vízbe esett faág irányába fordított hófehér, bűbájos arczczal.

A férfi térdei inogni kezdtek. Egy vérhullám jött fel szívétől arczáig, szemeit is elsötétítve. Azután tántorogva rohant oda a sötét alakhoz és térdre rogyva, hatalmas karjaival átölelte.

Egy percznyi érthetetlen, őrült dadogás, a határtalan kéj és boldogság önkivülete — — — azután Szelényi magához tért. Liza mozdulatlanul, mint egy szobor állt ottan, fehér arczát, nagy szemeit még mindig egy és ugyanazon irányba fordítva.

A férfi megijedt. Tán nincs magánál — megőrült! Rázni kezdte.

— Liza!

A szép asszony lassan fordította feléje fejét és ránézett.

— Mit akarsz, minek hísz? — kérdé hidegen.

— Minek hílak? Liza, ébredj, én vagyok, Pista!

— Tudom, hogy te vagy. De minek jöttél ide? Nem tudod, hogy meg vagyok halva és semmi sem ébreszthet többé életre? Egyedüli vágyam kolostorba lépni, a karmelitákhoz, hogy a világ arczomat se lássa többé.

Szelényi már régen felkelt és komoran állt előtte. Égett is, fázott is e csodaszép alakkal szemben, mely után tantalusi vágyat érzett; e márványfehér arcz láttára, melynek visszataszító hidegsége megfagyasztott benne minden érzést.

Felháborodva fordult el.

— Soha nem szerettél — mondá sötéten.

— Mindig szerettelek, szeretlek és foglak szeretni — felelé Liza, ugyanazon tompa egyhangusággal, mely megkapó ellentétet képezett szavainak értelmével. — De két sir van közöttünk és . . . Mária! Nem láttad akkor éjjel istennek kezét, mely két ártatlant sujtott, hogy szeplőtelen maradjak? Úgy érzem, mintha akkor fölkentek volna egy szent életre!

Rövid szünetet tartott, mit Szelényi nem szakasztott félbe. Most, midőn ily hosszú idő mulva végre elérte czélját és Liza mellett volt, úgy látszott neki, mintha mérföldek választanák el tőle. Még kérlelhetlen szkepszise is cserbenhagyta. Liza tökéletes önámítása az igazság közvetlenségével hatott reá és megbénította szenvedélyét.

— Látod, nem lett volna-e jobb kivánságomnak engedni? — folytatá Liza. — Minek akartál látni? Mi mondani valónk lehet még nekünk egymásnak? Csak egy van, kinek boldogságát akarja a sors — az Mária! Enyém a fájdalom, a lemondás, a hiábavaló vágynak minden kínja — övé az öröm, a kéj, minden, mi az életet széppé teheti!

Szelényi hevesen lépett közelebb, de Liza két kezével elhárította magától.

— Ne nyulj hozzám, mert elkiáltom magamat és felköltöm az egész házat. Ne hidd, hogy az etelligeti jelenet valaha ismétlődhetnék közöttünk. Mindörökre vértezve vagyok a bűnös szerelem ellen. S mert te nem bírhatsz engem, senki sem fog bírni . . . Istené leszek.

— *Bocsáss . . . Isten veled!*

És hosszú uszályát felkapva, Liza egy lépést tett a kastély irányában.

— Ez lehetetlen! így el nem válhatunk az elmult hónapok kínja, vágyódása, hiábavaló keserve után. Így el nem hagyhatlak, tudva, hogy szeretsz... kiáltá a férfiú magánkivül, a szép asszony kezét megragadva.

— Így kell hogy elhagyj! Már is nagyon soká maradtam. Ha valaki meglát ez órában, egyedül veled, meg nem érdemelt gyanunak esem áldozatul. És azután, ismétlem, nincs mit mondanunk egymásnak.

— Nekem volna, csak rám hallgatnál!

— Nem hallgathatok rád. Bár ne hallgattam volna soha. Bocsáss... Isten veled.

És kezét visszavonva, az utána rohanó férfit egy határozott mozdulattal, melynek az, ily közel a házhoz, ellenszegülni nem mert, magától elutasítva, Liza a kastélyhoz vezető rövid fasorban eltünt.

XXXIX.

— Találd ki, kit hozok, mama? — kérdé Alice enyelgő hangon, édes anyjához belépve.

Ilma báróné előbb mosolyogva rázta fejét, de midőn a magas, utiruhás nőalak, ki Alicet követte, megcsókolta kezét, másik kezét gyöngéden simította el a reáhajló felhevült arczon.

— Mária! — kiáltá csodálkozva. — Hát te most hogy kerülsz ide?

— Úgy, hogy egy kis magányra, egy kis csendre vágytam, a városi zaj és sok bajom után, — felelé a fiatal asszony, míg Alice levette a kalapot fejéről.

— Szegény angyalom, mennyi bánaton mentél keresztül! Hogy szerettem volna akkor közeledben lenni! — és Vanderbiltné melegen szorította magához a fiatal nőt.

— Ne beszéljünk ezekről, nem bírom elviselni — felelé Mária borzadva, míg idegesen kiszabadította magát az ölelő karokból.

— Nem, nem beszélünk ezekről, csak arról fogunk beszélni, a mi neked kellemes — nyugtatá meg a vak asszony, kezét megsimogatva. — Minden úgy lesz, a hogy kivánod, hisz nincs itt senki, a ki zavarhatna. Az egész vidék mintha kihalt

volna. Tudod, hogy Elza csak vagy két hét mulva jön haza Styriából a gyermekekkel? — kérdé, csakhogy másra terelje át a társalgást.

— Tudom, de nem várhattam jövetelemmel addig. Isten tudja, hol leszek én akkor.

— S én, a ki azt hittem, hogy már is útra keltetek férjeddel. Hogy van Pista és hol van?

— Pista nagyszerűen van, mint mindig és ott van, a hova én untam menni, Zátonyiéknál. Hisz Ilma néni tudja, hogy soha sem rajongtam Fili tante-ért.

— Így hát szalmaözvegy vagy, szegény kis asszonyka. No majd megvigasztalunk, bár csakugyan csupán velünk kell majd beérned. Még Derecskeyék sincsenek itthon. Már régen Georginéknál vannak.

— Ezt is tudom és kétségbe vagyok esve — felelé Mária gúnyosan.

Alice, ki ezalatt Mária számára reggelit ment rendelni, most visszajött és mellé ült. Mária hozzá fordult.

— Mikor irt Félix?

— Csak nem régiben. Utolsó levele Birminghamből van keltezve. De már visszafelé készül. Hamburgban megvárja Pap Mihályékat, kik Indiából érkeznek, azután azokkal együtt megy vissza Pestre.

— Mikor elbúcsuzott tőlem, kissé ki volt merülve. Remélem, hogy az utazás felfrissítette. Azt beszélte nekem, hogy roppant sok külföldi betege jelentkezett. Csak lemondanának arról, hogy ünnepély-

lyel nyissák meg a kórházat. De nálunk semmi sem mehet hühó nélkül. Talán csak én tudom, ez milyen tűrhetetlen.

— De hisz azelőtt az ellen épen nem volt kifogásod. Úgy szerettél reprezentálni.

— Azelőtt sok mindent szerettem — felelé Mária kimondhatlanul fáradt hangon, míg felállt és az ablakhoz lépett.

A megérkezés felhevülésének pírja levált arczáról és Alice szinte megdöbbent a szörnyű változáson, mit e szép arczon észlelt. Könnyed fesztelensége daczára Mária modorában, hangjában is volt valami idegenszerű, mit a vak asszony túlfinomított érzékeivel, tán még hamarább fedezett fel, mint leánya.

— Mintha nagyon ki volnál merülve. Hiba volt, hogy épen az idén maradtál oly soká a városban — jegyzé meg rövid szünet után.

— Nem akartam férjemet magára hagyni, hisz elpusztult volna nélkülem! . . .

És Mária hangos, éles kaczagásra fakadt, mely, ha össze nem szedi magát, zokogásban végződik.

— Hát Lizáról mit tudsz? — kérdé Vanderbiltné megütődését elpalástolva. — Filoména tanteod azt írta Mecserszky Agathenak, hogy Liza egészen meg van törve s csak az imában keres menedéket.

— Igen, maholnap kanonizálni fogják, ha nem is Rómában, hát a budapesti szalonokban, — felelé Mária metsző gúnynyal.

A vak asszony arczán futó árny vonult el. Mi

baja volt Máriának? Bármit kérdezett tőle, ingerülten vagy gúnyosan felelt, mintha vigyázatlanságból valami fájó sebét érintették volna. Ezt Alice is észrevehette, mert szokott tapintatával közömbös, általános érdekű dolgokról kezdett beszélni, míg szelid állhatatossággal rákényszeríté Máriát, hogy theájához, mit eddig behoztak, egy kis hideg sültet egyék.

Alig ment el Mária, midőn Alice édes anyját röviden felvilágosította mindarról, mit Félixtől tudott, ki, mielőtt külföldre utazott, pár napot náluk töltött és hosszú, bizalmas társalgásaik közben közölte vele Máriát illetőleg táplált aggodalmait. Magától értetődik, hogy a fiatal leánynak el nem mondott mindent s többek között az etelligeti szerencsétlenséget megelőző epizódot is elhallgatta. De a mit mondott, elég volt, hogy Alice egész részvétét megnyerje Máriának s teljesen megsemmisítse a régebben fivére miatt ellene táplált előitéletet. Csakhogy részvétének nem igen adhatta jelét. Máriát sértett önérzete megközelíthetlenné tevé s bár sokat volt a kis kastélyban, egy szóval sem panaszkodott.

Olykor alkonyatkor jött, órákig hallgatva a vak asszony mesteri játékát, míg megeredő könnyei mint a harmat hulltak égő, megsebzett szívére. Máskor kézi munkával telepedett le melléjök, Alice kedves, derült csevegésében gyönyörködve, mely soha sem vált egyhangúvá. Ez a fiatal leány, ki alig hagyta el valaha Szelényt, a nagy világ legmagasabb műveltségének színvonalán állt és

olvasmány és szemlélet útján, oly teljesen magáévá tette e kor nemesebb vívmányait, mintha küzdelmeinek kellő közepén élt volna. E szelid arcz olykor olyan tűzben égett, e szelid szemek oly ragyogón lángoltak fel a haladás, a felvilágosultság egy-egy nagy eszméjének említésénél, hogy Mária ama csöndes tavakra gondolt, melyeknek mélyén meleg források buzognak, a lappangó jótékony tűzről tanúskodva, mely a síma, hűvös felszín alatt rejlik.

— Tehát boldogság nélkül is lehet boldognak lenni, — folytatta ilyenkor elmélkedéseit, a leányka minden szavában a megelégedettség nyomait fedezve fel. De mindjárt rá valami fellázadt benne.

— Lehet, ha soha nem ismertük a boldogságot, — felelte önmagának szíve keserűségében, mely most újra, jobban sajogni kezdett.

De Mária nem volt mindig ily türelmes hangulatban. Olykor lóra ülve, bebarangolta a vidéket, csak késő este vetődve haza, halálra fárasztott paripáján, mely csaknem összedőlt alatta. Ilyen bolond lovaglás után legalább aludt, abban az űrtől kongó nagy házban, abban a tágas hálószobában, melynek magánya megőrjítette.

Minél tovább volt Szelényben, annál gyakrabbakká váltak e lovaglások. A kis kastély nyugodalmas békéje elvesztette fölötte hatalmát. A hányszor hirlapot olvasott, a hányszor a pósta ideje elérkezett, nyugalmának még látszata is elenyészett. Mohón kapott levelei után, pedig tulajdonképen csak újabb oktalanság volt tőle, férjétől levelet

várni. Midőn akkor, első felháborodásában mindjárt férje után elutazott, Szelényi iróasztalán csak néhány hideg sort hagyva hátra, mely tudtára adta, mikép oly helyre távozik, mely nem volt úti programmjukban, el kellett készülve lennie arra, hogy nem fog választ kapni.

A milyen oktalanságnak látszott, Mária reménye mégis teljesült. Csakhogy nem volt köszönet benne. Szelényi, ki Dákovárról írt, egyszerűen tudatta nejével, hogy pár napot ott tölt, onnan pedig, mint tervezve volt, a normandiai tengerpartra, Étretat-ba megy, hol szeptember közepéig, az új ülésszak beálltáig maradni készül. Egy szó sem, hogy jöjjön utána, egy szemrehányás sem, a miért nélküle Szelényre utazott. A legcsekélyebb neheztelés sem szólt e rövid, udvarias pár sorból; semmi, csak teljes, kérlelhetlen közöny.

Röviddel miután Mária e levelet vette, Alice édes anyjának a Fővárosi Lapok-ból olvasta fel, hogy a pénzügyminiszter hosszabb időre külföldre utazván, gróf Dortmund Béla fogja ezen idő alatt helyettesíteni.

Vanderbiltné leírhatatlan ijedelemmel kulcsolta össze kezeit.

— A szerencsétlen asszony! Úgy lesz, a mint sejtettem, komolyan összevesztek! Szaladj át és nézz utána. Hátha ő is elolvasta a rossz hírt.

A fiatal leány későn jött, Mária már nem volt otthon. Pár perczczel előbb nyergeltetett és ellovagolt, groomja nélkül; senki sem tudta hová.

Maga sem tudta. Mintegy önkívületben, nem

látva, nem hallva ült lóra és a nemes állatot megsarkantyúzva, engedte menni a merre neki tetszik. Semmi szándékkal nem bírt; csak homályosan, önmaga által sem értve, lappangott benne az a remény, hogy lova tán megbotlik valamiben és ő nyakát szegi.

A kétségbeesés zűrzavarában, mely eltöltötte, ez az egy eszme mindjobban, mind tisztábban kezdett benne alakot ölteni. Azután lassanként érzéseinek gondolatainak tömkelegéből kibontakozott egy második eszme — az, hogy nem lehet meghalnia, az, hogy ha meghal, az a két ember két sír helyett három sír fölött lesz boldog.

Meghúzta a kantárszárat és lépésben kezdett ügetni, midőn az út kanyarulatánál egyszerre Georgienal és fivérével találta magát szemben.

Valami leírhatatlan ment most végbe benne. Így érezhet a zászlótartó, midőn az állását megrohanó ellenség láttára felébred benne az önfentartás ösztöne és futásra készti azon helyről, mit megvédenie becsülete parancsolja.

Mária először életében volt ilyen tűzben, de kiállotta. A helyett hogy, mint első perczben akart, megfutamodott volna, visszatérő hidegvérének egész öntudatosságával tekintett a közeledő két lovas elé.

— Kegyelmes asszonyom, lehetséges-e, ön itt! — kiáltott Kamilló, kalapját megemelve.

— Lám, te most hogy jutsz ide? — kérdé Georgine.

— Inkább én kérdem, hogy te hogy jutsz ide? —

mosolygott Mária. — Úgy tudtam, egész családod nálad van Kálazdon.

— Úgy is volt. Tegnap érkeztünk ide mindnyájan. A jövő hét elején bál lesz Andorfyéknál. Talán te is erre jöttél le. De nem, hisz a lapokban áll, hogy férjed Étretatba utazott — —

— Még nem, előbb Dákovárra ment, — felelé Mária nyájasan.

— Hát akkor a kegyelmes asszony miért — — — kérdé Kamilló.

— Nem vagyok egészen jól. Pihenni akartam külföldi útunk előtt. Pedig Pista előbb kóborlásra adta magát. Ő azt nevezi pihenésnek.

— Olvastuk az n . . . i ováczziókat, — folytatá Kamilló. — Nagy feltünést keltett az általános lelkesedés, melylyel Pistát abban az ó-konzervativ megyében fogadták. Sőt az ellenzék igen vérmes reményeket fűz azon készséghez, melylyel a kegyelmes úr megünnepeltette magát általa.

— E végett a hühó végett, mit félig-meddig előre láttunk, — hazudott tovább Mária, Georginet megelőzve, kinek kérdését sejtette, — nem kísértem el Pistát Künkösdre. Majd csak szeptember vége felé megyek el oda. Most nagyon ki voltam merülve.

— Kissé meg is látszik rajtad, — felelé Georgine, fürkésző szemeit a fiatal asszony beesett, meghúzott arczán, megfogyott alakján végig jártatva.

— Pedig nem tudom, mit adtam volna érte, ha valami biztosat hallhattam volna Liza grófnéról, —

jegyzé meg Kamilló. — A hány vénasszonnyal találkoztam ezen a nyáron, mind az ő dicsénekét zengte. Úgy látszik, papos lett. Erről az oldalról még nem ismertem.

Liza nevének említésére Georgine még jobban szemügyre vette Máriát.

— Nem csoda, ha a vallásban keres menedéket. Borzasztó két csapás érte, — felelé Mária nyugodt komolysággal.

— Hát csakugyan azt hiszi, hogy ez Liza grófnénak nem csupán egy új szerepe? — kérdé Kamilló csodálkozva. De a méltatlankodás kifejezését fedezve fel Mária arczán, gyorsan hozzátevé: — Ne értsen félre kegyelmes asszonyom. Eszemben sincs Liza grófnét megszólni. Már akkor is szerelmes voltam belé, mikor még Vetter kisasszony volt, s ma is szerelmes volnék belé, ha csak legtávolabbról remélhetném, hogy imádatomat tudomásul veszi. Tökéletesen tisztában vagyok azzal, hogy a világ legkitűnőbb szinésznője és mégis — csak tőle függne és egészen utána bolondulnék.

— Kamillót már megint elragadják érzelmei, — gúnyolódott Georgine. — Tán csak nem képzeled, hogy ezek az ömlengések érdeklik Máriát.

Eközben Szelény határához értek. Derecskeyék Andorfyékhoz készülvén, útjok itt elvált. Midőn elbucsuztak, Máriának meg kellett igérnie, hogy ha ugyan még egy ideig Szelényben marad, mielőbb meglátogatja őket.

Ez a váratlan találkozás erősen lehűtötte Máriát.

Mint valami mámorból ébredezve jutott öntudatára annak, mily megbocsájthatatlan hibát követett el, midőn daczolni mert férjével. Csak most látta, mily lehetetlen lesz ezt a helyzetet tovább is fentartani anélkül, hogy a világ szájára ne jussanak. És egyszersmind érezte, hogy férje már most nem fog engedni. Ha változtatni akar a dolgok állásán, neki kell az első lépést tennie.

— Soha! Inkább meghalok! — kiáltá, lovát újra megsarkantyúzva s vad futásnak eredve, mely csak a Szelényi-ház udvarán ért véget.

Az első arcz, mely az udvaron szemébe ötlött, Alice-é volt. Ő és édes anyja aggodalmas rettegésben töltötték a délutánt és Alice most örömtelten szaladt elébe.

A fiatal asszonynak is jól esett e kedves arcz látása. Nagyon megelégelte a saját társaságát és kezét Alice karjába fűzve, azon porosan, lovaglóruhában felment vele édes anyjához.

Miután ideges vídámsággal elbeszélte Derecskeyékkel való találkozását és még egy ideig elbeszélgettek, szokatlan nyomottságot vett észre a vak asszony hangulatában.

— Baj van, Ilma néni? — kérdé lábaihoz ülve és kezét megfogva, míg Alice észrevétlenül elhagyta a szobát.

— Dehogy van, miért kérded?

— Mert Ilma néni még csendesebb, mint máskor.

Vanderbiltné arczán halvány, édes mosoly vonult el.

— Nem tudom miért, de az utóbbi napokban gyakrabban száll meg a múltnak emléke és órákra boldoggá tesz, — suttogá. — Ilyenkor igaz, még a szokottnál is csendesebb vagyok.

Mária összeborzadt.

— Az elvesztett boldogság szörnyű emlék.

— Én is azt hittem, évekkel ezelőtt, mikor még fiatal és háládatlan voltam. Ma tisztábban látok. A ki csak egyszer is boldog volt életében, nem élt hiába. De mi jussa, mi joga bárkinek követelni, hogy e boldogság soha meg ne szünjék; hogy örökre élvezze azt a napfényt, melyből másoknak egy sugár se jut egész életökre?

— Ezek a boldogabbak. A vakon született nem nélkülözi a napot . . .

— Nincs vakon született ember abban az értelemben, a melyben te gondolod. A boldogság fogalma és óhaja megvan minden emberben.

— Akkor az élet kegyetlenség.

— Nem, csupán töredék, egy szebb világ igérete. Különben te, a ki boldog vagy és én, a ki boldog voltam, nem panaszkodhatunk kegyetlenségről. Az én vakságomat megvilágítja a múlt, a melyben láttam; magányomat megszépíti a múlt, a melyben ketten voltunk . . . . én és Róbert . . .

Mária meglepetten nézett fel Vanderbiltnéhez.

— Ilma néni még gondolni tud Ró . . . . férjére? — kérdé akadozva, szinte félősen.

— Mi csodálni való van ezen? Miért ne gondolnék reá?

— Mert . . . nem tudom szóljak-e, merjek-e?

— Csak szólj nyíltan, tartózkodás nélkül.

— De hiszen, Ilma néni férje oka annak, hogy Ilma néni vak és ... és ... annyi rosszat hallottam felőle ... Aztán nem is élnek együtt.

— Ez mit sem változtat a dolgon, kedvesem? Azért, mert a férfi, kit szerettem, kit még ma is szeretek, vétkezett ellenem, ne is emlékezzem többé reá? Azért, mert a felhevülés egy percziében, olyan dühben, melyet én okoztam, megfosztott szemem világától, elitéljem vagy elfeledjem? Igaz, hogy tékozló, igaz, hogy mód nélkül heves, de csupán jó tulajdonságainak esküdtem-e hűséget? Kitartás jó sorsban, rossz sorsban, mindazon következmények számba vételével, melyek egy ember jelleméből folynak ... ez a hitvesi hűség, Mária.

A vak asszony nem láthatta, hogy is láthatta volna? a hirtelen pírt, mely e szavaknál Mária arczát elözönlé, sem a komoly tekintetet, melylyel szemeit lesütötte.

— S hogy nem élünk együtt? — folytatá Vanderbiltné rövid szünet után, kezét a fiatal asszony lehajtott fejére téve. — Azért élünk távol egymástól, mert ő kívánta. Talán ha Elza nem avatkozik sorsunkba, ő sem kívánta volna. Elza jó, de saját feddhetetlenségének érzetében kemény, sőt kérlelhetlen tud lenni minden olyan hibával és fogyatkozással szemben, mely szerinte a becsületbe ütközik. Nem veszi eléggé számba az emberi gyengeséget.

— Ilma néni igazságtalan. Mama hogyne lenne

kemény, hogyne lenne kérlelhetlen azon ember iránt, ki Ilma nénit vakká, gyermekeit koldusokká tette?!

— «Ez az ember», férjem. Első, tiszta, egyetlen szerelmem tárgya. Azt mondod, hogy gyermekeimet koldusokká tette. Igaz, de régen beismertem, hogy ez javukra szolgált. Félixből kitünő ember lett, tán kitünőbb, mintha a gazdagság kényelme és kísértései közepette fejlett volna férfiúvá, Alicet pedig nem féltem. Ő egy megbecsülhetetlen kincs, kifogyhatatlan gazdagsággal bír önmagában. S mi vakságomat illeti . . . nem fogod elhinni Mária, de szinte megszerettem vakságomat — mert ő reá emlékeztet, — folytatá Vanderbiltné mindjobban felhevülve, majd suttogva hozzáteve: — Tudod, még alig múlt három éve, hogy férjem itt volt. Visszatért hozzám, mert nagyon rosszul ment a dolga. Alice és én itt rejtegettük a kis kastélyban vagy egy hónapig. Ekkor rájött Elza és távoznia kellett. Megrendítő jelenet volt. Elza borzasztó tud lenni! Szerencsére Alice még egyedül beszélhetett apjával és legalább egy időre menthette meg a szükségtől.

— De hiszen ez földöntúli jóság! Gondolja meg Ilma néni, hisz semmivel, de semmivel sem tartozik neki! — kiáltá Mária könytelt szemekkel.

— Róbertnek ne tartoznám semmivel? Gyermekeim atyjának, életem társának, kit senki el nem választhat szívemtől? Ha ma kívánja, mindent itt hagyok, hogy számüzetésbe, szűkölködésbe, a legvégső nyomorba kövessem! S te ezt nem érted

Mária, te, ki szerelemből mentél férjhez és kinek már eddig — mert mindnyájunknak vannak hibáink, egyikünk sem járhat botlás nélkül — tudnia kellene, mi az a szeretet, mely mindeneket elfedez, mindeneket, hiszen mindeneket remél, mindeneket eltűr?!

A vak asszony arczát e szavaknál túlvilági fény árasztá el, de Mária ezt nem láthatta többé. A felindulás, mit eddig egész erővel visszafojtott, végre kitört, még pedig feltartózhatlanul. S míg az alacsony székről, melyen ült, térdeire csúszott le, arczát a gyöngéd karok közé temette, melyek oly melegen átölelték és hangos, heves zokogásra fakadt.

XL.

Szelényi komoly, borongó hangulatban érkezett az osztrák határon, a hegyek között fekvő dákovári vadászkastélyába. A kormány kivívott sikere ez egyszer nem nagy örömére szolgált, mert újból megerősítette Jelenffy állását s az ő kormányelnökségét bizonytalan időre elhalasztotta. Másrészt a találkozás Lizával, melyhez oly vérmes reményeket fűzött, keserű felháborodást hagyott hátra benne. És mégis! Bár egész lelkét Liza emléke töltötte be, tán Mária után vágyott inkább. Annyi éven keresztül felesége volt az, kivel minden baját, kellemetlenségét közölte, hogy mostani kedélyállapotában, mit a magány, a közélet megszokott izgalmainak hiánya még nyomottabbá tett, ismét nélkülözni kezdte mindig kész, mindig egyformán élénk rokonszenvét.

Mindazáltal egyetlenegyszer sem jutott eszébe nejét megkérlelni. — Hadd duzzogja ki magát, — gondolta magában, bár midőn nap nap után múlt és Máriától nem érkezett hír, legyőzhetetlen nyugtalanság fogta el.

Daczára annak, hogy reggeltől estig vadászott, már nemsokára tűrhetetlennek találta a helyzetet

Belépett a nappaliba.

és elhatározta, hogy megrövidíti itteni tartózkodását, midőn egy este hazatértekor a komornyik, kivel a lépcsőn találkozott, rejtélyes mosolylyal és azon hírrel fogadta, hogy egy hölgy érkezett meg a délután folyamában. Nyilván meg volt hagyva az embernek, hogy el ne árulja a vendég kilétét.

Szelényi első gondolata Liza volt; második gondolata az, hogy ez lehetetlenség.

Néhány ugrással fentermett a lépcsőn és belépett a nappaliba. A szoba szépen meg volt világítva, a tea-asztalon a szamovárban sisteregve forrt a víz és mellette, csinos angol ruhában, lebocsájtott hajfonatokkal, egészen úgy, a hogy azelőtt, házasságuk első boldog éveiben szokta haza várni, állt — Mária.

«Ha nem nyerhetjük el azt, a mit szeretünk, szeretnünk kell azt, a mivel bírunk», e szellemes franczia mondás lehetne a házasélet jeligéje, — gondolta magában Szelényi másnap reggel. A tegnapi est rövid magyarázatokkal és hosszú kibéküléssel telt el és Mária még most is aludt, olyan álommal, minőt hónapok óta nem ismert.

Szerencse, hogy férje czinikus észjárásának ezen legújabb eredményét nem foglalta szavakba. Mert ez ugyancsak hideg víz lett volna a fiatal asszony emelkedett hangulatára és főkép azon jó szándékokra, melyekkel visszatért hozzá. Nagy diadalt vívott ki önmaga fölött, midőn ő tette az első lépést a kibékülésre, de Szelényi töredékes vallomásai azonnal meggyőzték arról, hogy ezzel a diadallal kezdődött csak az igazi küzdelem.

Mária nem volt Grizeldisz-természet és Ilma nénje eszményi megadására soha sem lett volna képes. A maga módjára, élénk, szenvedélyes, tevékeny szellemében igyekezett kötelességeit ezentúl hívebben teljesíteni, önmegtagadással az igaz, de szükség esetén nem a lemondás, hanem a küzdelem, a versengés terére lépve. Egy jelenlevő szép asszony pedig, ki szeret és ezt mindenképen kimutatja, egy időre legalább, mindenesetre ellensúlyozni képes egy távollevő szép asszony hatalmát, ki szerelmének semmi jelét nem adja.

Sajátságos második mézesheteket élt át ez az újból egyesült pár, előbb a dákovári magányban, majd a normandiai tengerpart vadregényes sziklái között. Sajátságos mézesheteket már azért is, mert azoknak tán egy órája sem múlt el pillanatnyi keserűség nélkül. A mily hősiesen határozta el magát Mária arra, hogy ezentúl szemet fog húnyni férje szenvedélye előtt és soha egy szemrehányással nem illeti, el nem zárhatta magát azon érzés elől, hogy Liza köztük van mindig. Bármilyen érdekes dolgokról beszéltek és Mária ugyancsak tudott mulatságos lenni, megtörtént, hogy beszélgetés közben azt a bizonyos távolba tekintést fedezte fel férje szemeiben, mely elárulta, mikép esze egészen másutt jár. Egy ízben, midőn Mária éppen egész ékesszólással beszélt Dumas egy új drámájáról, mely akkor nagy feltünést keltett, Szelényi egyszerre merőn nézett feleségére.

— Mit gondolsz, csakugyan zárdába lép Liza? — kérdé.

— Bár igaz volna, bár soha se látnám többé! — kiáltott fel a szegény asszony kétségbeesetten.

Egy más alkalommal St. Luc-be mentek át, midőn egy fiatal angol nő lépett a hajóra. Magas volt és gyönyörű szőke hajjal bírt. Szelényi elmerülten nézte.

— Azok a szőkék, azok a szőkék! — tört ki végre belőle. — Hiába, Éva is szőke volt és Évától fogva mindazok az asszonyok, kik a férfiakat megrontották.

S erre ama félhangon elmondott, alig fátyolozott vallomások egyike következett, melyeket Szelényi, hogy szívén könnyítsen, nem igen vont meg magától. Igaz, szerelméről mint egy elmúlt, eltemetett dologról beszélt, de minden szavából kitűnt, hogy lelke egész erejével csügg e múlton, melynek felélesztésére a legcsekélyebb alkalom is elég volna.

Mária ilyenkor hallgatott, már azért is, mert nem bírt szóhoz jutni a szívdobogástól. És Szelényi, kit e hallgatás felbiztatott, mind nyiltabbá, mind őszintebbé vált, észre nem véve ömlengései mennyire fájnak Máriának.

S ha aztán megtörtént, hogy a fiatal asszony elkomorodott, elcsüggedt, Szelényi nyugtalankodni kezdett. Nem bírta szomorúnak látni. Szüksége volt élénkségére, mindig éber rokonszenvére, mely szórakoztatta és könnyebbülést szerzett neki. S hogy Máriát felvidítsa, ilyenkor egész szeretetreméltóságát fejtette ki, szellemének kápráztató csillogásával, egyéniségének páratlan delejével annyira meg-

babonázva nejét, hogy az csókjai között mindent elfelejtett.

Egyszer egy ilyen gyöngéd jelenet után, Szelényi mosolyogva nézett Máriára.

— Úgy hiszem, azzal fogom megörökíteni nevemet, hogy a polygamiát hozom be Magyarországba — mondá enyelegve.

Máriát ez a tréfa most e rövid, boldog perczben szíven találta. Felelet helyett sirva fakadt.

Szelényi erre dühösen fogta kalapját és elment. Mária oktalan érzékenysége által méltán sértve érezhette magát. Hisz ő nem volt szándékosan kegyetlen, sőt mutatós szeretetreméltósága rendesen a valódi szívjóság melegével hatott környezetére. A kínzások, melyekben nejét részesíté, csupán önzésszülte kiméletlenségből eredtek és mivel a teljes természetesség naivitásával követte el azokat, váratlan hatásuk felette kellemetlenül lepte meg.

Az ilyen kínos epizódok daczára, Mária szíve mégis összeszorult, midőn az új ülésszak és a delegácziók hazatérésre kényszeríték őket. Az utóbbi hetekben legalább csak egy árny, egy emlék ellen kellett küzdenie és szerelmének kifogyhatatlan találékonysága, órákra elűzhette ezt az árnyat. De mi lesz majd otthon? Egyetlenegy perczig sem hitt Liza visszavonulásában a világtól. És miután érezte, mikép saját érdeke kivánja, hogy a szép asszonyt szívesen fogadja, ha az, mit biztosra vett, télen visszatér Pestre, már előre is rettegett e megpróbáltatástól. Meg volt győződve arról, hogy

Blanche szorgalmasan terjesztette az etelligeti események minden legkisebb részletét és így csak azáltal tarthatta fenn házi boldogsága látszatát, ha Lizával barátságos viszonyt folytatva, elhallgattatja a pletykát.

Oh az a látszat! az a látszat! Tapasztalatlanságában azelőtt mily kevésbe vette, mennyire lenézte. Most ő is rabja lett, lesve csalékony ábrázatát és a nő, a feleség büszkeségét lába alá taposva, hogy neki meghódoljon.

XLI.

Vanderbilt ezalatt ismét elfoglalta tanszékét az egyetemen és háborítlanul folytatta előkészületeit betegeinek fogadtatására. Háborítlanul már azért is, mert senki sem törődött vele. Bécsi ismerősének nem volt igaza, még eleinte sem csaptak vele hűhót. A főrangú társaság, mely egy ideig pikánsnak találta a híressé vált «doktor bárót», a hogy elnevezték, nagyon lehült, midőn meggyőződött arról, hogy tevékenysége csakugyan nem csupán főúri sport és dilettánskodás. Orvosi körökben pedig érdeklődtek ugyan iránta, de tartózkodóan. Szakkörök minden új, úttörő találmánynyal szemben még manapság is szakasztott azt az álláspontot foglalják el, melyen álltak, midőn Kolumbus felfedezési útjára indult. «Hisz a mit e téren észszel felérni lehetséges, azt mi már mind tudjuk», gondolta magában az érdemes fakultás nem egy tudós tagja és mosolygó hitetlenséggel várta a történendőket. Hogy egyenesen ellene nem dolgoztak és szédelgőnek ki nem kiáltották Vanderbiltet, azt csakis külföldön szerzett tekintélyének köszönhette.

A legelső pár napot, melylyel külföldről haza-

érve rendelkezett, édes anyja látogatására használta fel. Alice megirta neki annak idejében, hogy Mária néhány napot Szelényben töltött és Félix most Ilma bárónéval és nővérével nyiltan beszélhetett a fiatal asszony szomorú helyzetéről. Bizonyos fátyolozott czélzások által, melyek Derecskeyék útján jutottak el Alicehoz, tudomást szerzett a szerencsétlenség által meggátolt légyottról is és már most tisztában volt a felől, mért hítta őt Mária akkor magával Etelligetre.

Mindazáltal az a határtalan felháborodás, mely akkor Bécsben, Mária szerencsétlenségének első, bizonytalan sejtelmével megragadta, nyugodt megfontolásnak adott helyet. Nehezen, de végre beismerte, hogy egyelőre semmit sem tehet a fiatal asszonyért. Nem állt jogában sem férjét kérdőre vonni, sem az ő védelmére kelni, már azért sem, mert Mária erre soha nem adott neki alkalmat. Sőt nemcsak hogy meg nem magyarázta az utóbb köztük történteket, de úgy tett, mintha mindent elfelejtett volna, mi a tragédiát, melyen keresztül mentek, megelőzte. Félixnek tehát veszteg kellett maradnia, mint tehetetlen nézője egy oly drámának, melyben saját szívének története nyerte befejezését.

Szerencséjére voltak napok, de még hetek is, melyekben e drámáról végkép megfeledkezett. A világ minden részéből kezdtek hozzá seregleni a betegek és minden idejét azon problémának szentelte, melynek megoldását a gyakorlat által kellett bebizonyítania.

Így mult az idő, midőn egy délután, már január végén voltak, a városból hazatérve, a Stefánia-úton egy csengő nőhang háta mögött nevén szólítá. Megfordult és Lizával és Zátonyi grófnővel találta magát szemben.

— Úgy megy el mellettem báró Vanderbilt, mintha nem ismerne — mondá Liza gyászfátylát hátra vetve, szemrehányó hangon.

— Valóban annyira el voltam merülve . . .

— Pedig épen kapóra találkoztunk — folytatá a szép asszony. — Mióta Pesten vagyunk, egyebet sem hallottunk, mint kórháza dicséretét. Miczi is rajong érte, olyannyira, hogy mi is kedvet kaptunk annak megtekintésére.

— Nagyon örvendenénk, ha megmutatná nekünk — tevé hozzá Fili grófnő leereszkedő nyájassággal.

Vanderbilt, ki utálta az üres kiváncsiságot, melylyel nagyvilági emberek komoly törekvéseket megbámulni és birálgatni szoktak, valamit dadogott azon értelemben, hogy semmi mutatni valója nincs. De Liza szavába vágott.

— Mert azt hiszi, hogy ezek a dolgok nem érdekelhetnek komolyan. Pedig egy hajszálnyira voltam attól — folytatá mély szomorúsággal — hogy magam is betegápolónővé váljak. A szürke nénékhez akartam belépni.

— Nos, és mi akadályozta ebben? — kérdé Vanderbilt egy átható pillantással és azzal a finom iróniával mosolyában, mely Lizát úgy sértette mindig.

— Mi nem engedtük, a mi kérésünkre mondott le szándékáról — felelé Fili grófné. — Különben orvosunk állítása szerint, egészsége olyan rázkódtatást szenvedett, hogy ki nem bírná a betegápolás fáradalmait.

Vanderbilt mosolya még gúnyorosabb lett, míg szemei sokat mondólag tekintettek az üde, viruló arczba, melynek egyetlenegy vonása sem beszélt elmult szenvedésről. De a távolban gróf Zátonyit véve észre, ki Náthánffyval karonfogva közeledett, elharapta az ajkán lebegő csípős választ és az egyiknek nagyúri leereszkedése, a másiknak édeskés protektori hangja elől menekülve, sietősen elbúcsúzott.

— A napokban mindenesetre kijövünk — kiáltott utána Fili grófné.

— Szerencsémnek fogom tartani — felelé Félix, csakhogy szabaduljon.

— Félixszel beszéltetek? — kérdé Zátonyi, ki eddig már odaért a hölgyekhez.

— Látogatásunkat jelentettük be neki, meg akarjuk nézni a gyógyintézetét — felelé Filoména.

— Soh' se fáradjanak oda hölgyeim — jegyzé meg Náthánffy megvetően. — Nincs azon mit látni. Néhány aszkórnak induló kehes férfi és nő és egy eszelős, ki rajtuk experimentál. A modern philantrópia egy kinövése.

— Ne bántsa azért Náthánffy. Ki-ki a maga sportját űzi. Nem lehet mindenki pénzeszsák vagy tehenophil — felelé Liza, ki kapott az alkalmon, hogy Náthánffyn végig húzhasson. Szentendrey

grófné kamatostul fizette vissza a szemtelenséget, melylyel a nemes bankár egykor Vetter Liza irányában viseltetett.

— Tehenophil! Milyen geniális eszme! — nevetett Fili grófné, míg férje e szóra szerfelett elkomolyodott. Eszébe jutott saját tehenészete, melyben éppen akkor valami betegség ütött ki, s Náthánffyt újból karonfogva, szenvedélyes gazda létére, tanácsot kért az ország eme híres tehenészétől.

Náthánffy általjában olyan factotum-féléje volt a grófnak, ki minden dolgában hozzá fordult. Egy tekintetben valóban nem lehetett Zátonyinak szemére vetni, hogy nem halad a korral. A pénz, olyan mérvben, a melyben azt Náthánffy tudta csinálni, mód nélkül imponált neki s ennek a révén a bölcseség valóságos dupla kivonatának tartotta a bankárt.

Liza ügyeinek kibonyolításában is ő segített Zátonyinak, s a szép, háládatlan asszony igazság szerint csak neki köszönheté, ha Etelliget, a pesti palota és egy uradalom eladása után remélhetőleg még egy szép jószág birtokában marad.

— Tulajdonképen helyes, hogy ez a hangya olyan szerepet játszik a prücskök között — gondolta magában Vanderbilt, útját folytatva. — Talán tanulnak tőle, a mennyire t. i. a physiologia törvényei engedik, hogy a prücsöktermészet a hangyatermészetben foglalt tanulságot befogadja.

Egy perczczel később azonban már teljesen megfeledkezett Náthánffyról s az a gondolat, hogy

Liza hihetőleg hosszabb tartózkodásra Pestre érkezett, mint egy kő nehezedett szívére. Vajjon mi történik most Szelényiéknél? Mária hogy viseli el Liza jelenlétét? A karácsonyi ünnepek óta nem látta a fiatal asszonyt s így természetesen nem értesülhetett eddig Liza megérkezéséről sem. Mária ugyan kijött olykor hozzájuk, nagy barátságban lévén Annie asszonynyal, Pap Mihály derék kis feleségével, de az utolsó pár hét alatt Félix esetleg soha sem volt otthon, ha a pénzügyminiszter bájos neje meglátogatta a gyógyintézetet. Pistával meg épen alig találkozott. Egyikök sem ért rá arra, hogy sűrűn látogassák egymást s azonfelül állásuk, irányuk, érdekeik annyira különváltak, hogy bizalmas viszonyuk meglazulását ennek lehetett tulajdonítani. Pedig nem úgy volt. Valami lappangott közöttük, mi Félix hangját hideggé, modorát tartózkodóvá tette, és Szelényi minden önhittsége daczára, nem merte ennek okát kérdezni.

A nyugtalanság, mit a Lizával való találkozás Vanderbiltben hátrahagyott, pár nap mulva olyan erőssé vált, hogy minden áron véget kivánt neki vetni. Egy este — tudta, hogy ebéd után hét óra felé, legbiztosabban együtt találja őket, Szelényiékhez ment. De midőn az előszobába nyitva, ott több beléptit és felsőkabátot vett észre, visszafordult és épen jegyét nyújtotta oda a komornyiknak, midőn Szelényi kinyitotta a szalonajtót.

— No persze, csak jegyet dobni, micsoda új divat ez! — kiáltá szokott szivélyességével, Félix útját állva.

— Látogatóid vannak és nincs rajtam frakk — felelé Félix kedvetlenül.

— Dehogy vannak. Nincs senki, csak Liza és Zátonyiék. Egészen en famille vagyunk.

— Annál jobb — gondolta magában Félix — legalább együtt figyelhetem meg őket.

Az első dolog, mi beléptekor szemébe ötlött, az volt, hogy Mária iszonyú rossz színben van. Mindazáltal a gyász daczára kápráztató, a kaczérság minden raffinementjával összeállított öltözetet viselt és szikrázó élénkséget fejtett ki. Úgy nézett férjére és beszélt vele, mintha az valami udvarlója volna, kit vallomásra akar bírni.

S minél elevenebbé vált Mária, annál hallgatagabb lett a szép özvegy, ki nyakig begombolt fekete tricot-jában, virágszerűen lehajtott kis fejével, úgy ült ott, mint a szomorúság megindító szobra.

Szelényi egész este feléje se nézett. Zátonyival, Vanderbilttel és feleségével élénken vitatta meg Arday Dezső legújabb beszédét, mely nyilván jobban bosszantotta, mint azt el akarta árulni. Valóságos dühbe jött, midőn Félix szellemes ellenfelének pártját fogta.

— Mit nem ér meg az ember! — kiáltá egyszerre Máriához fordulva. — Vanderbilt Félix a konzervativek felé gravitál!

Félix elmosolyodott.

— Először a mérsékelt szabadelvűek nem konzervativek, ha szavakban nem is oly extrémek, mint ti, másodszor legtávolabbról sem törődöm

vele, milyen pártbeli ember mond igazat. Elfelejted, hogy nem vagyok politikus, hanem természetbúvár és humanista. S az én szempontomból tökéletesen mindegy, a szabadelvűség, vagy nem bánom, az ultramontanizmus ürügye alatt teszik tönkre a népeket — ha egyszer látom, hogy tönkremennek.

— S miből látod, hogy tönkremegyünk? — pattant fel Szelényi. — Mert egy pár élhetetlen betyár elpusztul? Maholnap még számon kérnek tőlünk minden Mokány Berczit, ki Dombszög és Tiszahát között elveri a vagyonát... És aztán, szemünkre vetik, hogy az utóbbi választások alkalmával korrumpáltunk. Az ördögbe is! A míg megvásárolható emberek vannak, nagyon naiv lenne az a kormány, mely meg nem vásárolná azokat. Árúczikk ez barátom s ha mi meg nem veszszük, megveszi az ellenzék.

És ez így ment tovább vagy egy félóráig. Szelényi álláspontját védelmezve végre olyan tűzbe jött, hogy úgy speechelt, mint ha a Házban volna. A hányszor azonban Liza egy halk szóra nyitotta ki ajkát, vagy csak egy mozdulatot is tett, színt váltott és legékesszólóbb mondókájában megakadt.

Észrevette-e ezt Mária is? Félix fürkészően nézett a fiatal asszonyra. De kipirult arczán, csillogó szemeiben csak azt a nyugtalan fényt fedezte fel, mely a belső izgatottság legbiztosabb jele, de mely egész este változatlan maradt.

Egymás iránt a két asszony elég természetes volt, sőt Félixnek alkalma nyílt megfigyelni, az

élet iskolája mily óriási változást idézett elő Máriában. Ez az egykor oly meggondolatlanul nyiltszívű lény, ki minden impulzusnak engedett, vetélytársa irányában a legtökéletesebb fesztelenséggel viselte magát, mit különben Liza passziv magatartása némileg meg is könnyített.

A szép özvegy később sem igen járult hozzá az est élénkítéséhez, mely ha Mária nincs, türhetlenül unalmassá vált volna. Filoménának foga fájt, minek következtében csak halk nyögéseket hallatott, Zátonyi csupán kedvencz vesszőparipáit sanyargatta és Szelényi, alig hogy bevégezték a politizálást, szórakozott lett.

Vanderbilt valósággal fellélekzett, midőn Zátonyiék és Liza tíz óra felé elbúcsúztak és Szelényi kikisérte őket.

— Milyen díszben vagy ma Mária és milyen vidám! — jegyzé meg Vanderbilt, a fiatal asszony kezét megcsókolva.

A kis kéz megrendült az övében s a szép, ragyogó szemek tragikus kétségbeeséssel tekintettek arczába. De egy pillanatra rá már megint a régi pajzán, pikáns asszonyka volt, ki vidáman szaladt férje elébe.

— Még meg se dicsérted toilettemet és ezt a szép, újdivatú kivágást — kiáltá egy olyan mosolylyal állva meg férje előtt, mely Vanderbiltet mélyen meglepte.

— Hát új toilette van rajtad és ki van vágva? — felelé Szelényi közönyösen, rá se nézve a fényes jet-keretből kiemelkedő hófehér nyakra.

A fiatal asszony ajka széleig elhalványult és szó nélkül elfordulva Vanderbilt mellé ült, kihalt fényű, komoly szemekkel nézve maga elé és nyilván csak látszólagosan hallgatva a két férfi társalgását. Midőn Félix végre felállt, hogy elbúcsúzzék, Szelényi is kalapját fogta.

— Elkisérlek — mondá nyújtózkodva — s egy perczre még felszólok a kaszinóba.

— Ily későn? — kérdé Félix.

— Későn? Hisz még tizenegy óra sincs. Adieu Miczi!

Egy hanyag kézmozdulattal felesége felé, Szelényi Félix karjába ölté kezét és magával vonta a fiatal orvost.

A mint leért a lépcsőn, mélyen felsóhajtott és a holdfényes éj kemény hidege daczára, még jobban hátravetve felső kabátját, mit nyitva hagyott, hirtelen Félixhez fordult.

— Az embernek a szíve megesik ezen a szegény asszonyon. Hogy megváltozott! — mondá.

— Melyik asszonyon? — Félix szórakozott volt. Mindig csak Mária lesoványodott, izgatott arcza ebegett előtte; mindig csak az ő erőltetett, éles kaczagását hallotta.

— Melyik asszonyon? Semmi esetre sem Miczin, kinek semmi baja. Lizát értem. Hogy megtörte a bánat, a szerencsétlenség hogy eloltott, megölt minden életkedvet ebben az istenien szép, ragyogó teremtésben! És az bánt legjobban — folytatá homlokára ütve — hogy az ember nem tehet érte semmit. Összetett kezekkel kell néz-

nünk, mint hervad el ifjúsága és kövesül meg a lemondásban ez az égő, szenvedélyes, odaadó szív! . . .

Szelényi gyorsan, fennakadás nélkül beszélt. Úgyszólván kicsordult szívéből az oly soká féken tartott izgatottság és felindulásában teljesen megfeledkezett arról, kihez intézi szavait.

Félix unokatestvérének már első szavára összerezzent és elhalványulva sütötte le szemeit. Mindazáltal elég természetes hangon veté oda:

— Légy nyugodt! Azt fogja tenni, a mit más özvegyek tesznek. Férjhez fog menni . . .

— Férjhez fog menni! Mit tudsz? Mit hallottál? — és Szelényi Félix karját megragadva, olyan görcsösen markolt belé, hogy az felsziszegett.

Vanderbilt indulatosan szabadítá ki karját és egy lépéssel hátrált.

Ez a mozdulat észre téríté Szelényit. Érezte, hogy tovább ment, mint kellett volna — elárulta magát — — —

A két férfi egy perczig olyan tekintettel nézett egymásra, melyben határozottan több volt az ellenszenv, mint a barátság.

— Hátha hallottam volna. Mi közöd lehetne neked hozzá? — szólalt fel végre Félix. — Vagy tán . . . közvetve, azzal a confidence-szal tisztelsz meg, hogy . . . hogy, Liza grófné iránt, melegebb érzelmeket táplálsz?

— Nos hát, igen . . . azzal a confidence-szal tisztellek meg.

— De ha én azt visszautasítom! De ha ez ne-

kem nem kell! — tört ki a fiatal emberből, míg villogó szemekkel állt meg az utcza közepén. Majd egyszerre elcsendesülve, komoly, sötét tekintettel nézett maga elé. — Vagy nem bánom, legyen, tudomásul veszem vallomásodat. Hisz úgyis egy esztendő óta nyomja lelkemet az a tudat, hogy Máriát szerencsétlenné teszed; egy esztendő óta fojtom vissza az ajkamon lebegő intést és szemrehányást. Mert hisz be kellett ismernem, hogy semmi jogom hozzá. De most, egy percz alatt megváltozott a helyzet. Te magad jogosítottál fel a felszólalásra, szíved mélyéig engedtél pillantani és . . .

Szelényi hevesen szavába vágott. Túlfeszített, csaknem kétségbeesett lelkiállapotában nem bírta tűrni a hangot, melyen Félix beszélni mert vele. Sejtette azt is, hogy mi fog ezután következni, azt meg semmi áron nem akarta meghallgatni. Mily keservesen bánta meg előbbeni érthetetlen, megfoghatatlan vigyázatlanságát!

— Semmire sem jogosítottalak fel — mondá visszautasító hidegséggel. — Egyszerűen hangosan gondolkoztam, mert azt hittem, hogy az én meghitt barátommal beszélek és nem a feleségemével.

Félix még jobban elhalványult.

— Ez úgy hiszem egyre megy. Midőn Mária boldogságát védelmezem, a tiédet is szem előtt tartom.

Szelényi ismét szavába vágott.

— A feleségem bízott meg azzal, hogy prédi-

kálj nekem? — kérdé olyan hanglejtéssel, mely sértőbb volt, mint a szavak, melyeket használt.

— A feleséged sokkal tisztességesebb asszony, mintsem hogy bárkinek elpanaszolja házi bajait — viszonzá Vanderbilt, nagynehezen fékezve indulatát.

— Oh neked! miért ne panaszolná el neked? Ily plátói jó barátnak! Azt hiszed, vak vagyok, vak voltam, annyi éven keresztül? De az barátom, hogy a feleségembe szerelmes vagy, még fel nem jogosít arra, hogy engem megleczkéztess! . . .

Még ki nem mondta e szavakat, midőn maga is megdöbbent tőlük. Tisztán, csengőn hangzottak el a hideg, holdfényes éjben, az üres utczában, melynek csendjét csak nagy ritkán zavarta meg egy-egy elrobogó fogat. Elhangzottak és vissza nem vehette azokat többé, sem azt a tekintetet le nem törülhette arczáról, melylyel Vanderbilt most a szeme közé nézett.

— Mivel a világ előtt nehezen találnánk ürügyet a verekedésre — úgy hiszem nincs többé mit mondanunk egymásnak! — viszonzá röviden, jeges nyugalommal. És sarkon fordulva, vissza sem nézve többé, gyors léptekkel fordult be a szomszéd utczába.

XLII.

Tehát megtörtént! Összeveszett unokatestvérével! Vége szakadt azon rajongó barátságnak, mely komoly, küzdelemteljes ifjúsága egyetlen oázisa volt! — Ez a gondolat üldözte Vanderbiltet szüntelenül, a mint órákig bolyongott a városliget hóval fedett, magányos fasorai között.

Régtől fogva sejtette, hogy előbb-utóbb össze fog koczczanni Szelényivel, de azt soha sem képzelte, hogy ez az összekoczczanás ilyen alakot ölthessen vagy oly komolylyá válhasson. Ismerte Szelényit, tudta mikép az elébb csak a felbőszített indulat szólt belőle, de tudta azt is, hogy soha sem fogja megkérlelni. Kényelmetlennek találta és bizonyára kapni fog az alkalmon s kiküszöböli köréből.

Nem is az bántotta többé a fiatal embert, midőn végre kimerülten, összetörve, már a fáradtságtól is nyugodtabban vetődött haza. Mária sorsa aggasztotta, az a tudat kinozta, hogy ezentúl még kevésbbé fog fölötte őrködhetni, mint eddig. Soká azon töprengett, nem kellene-e értésére adni, szüntesse be ezentúl látogatásait a kórházban. De erre semmi formát nem talált. Végre abban állapodott

meg, hogy ez Szelényinek a dolga. Ha megteszi, bele kell nyugodnia, ha nem teszi, lehetőleg kerülni fogja a Máriával való találkozást, s Pap Annie által, ki a fiatal asszonyt szívből megszerette, fog hogylétéről és lelkiállapotáról tudomást szerezni.

Aggodalmába azonban a szenvedélynek vagy vágyódásnak árnyéka sem vegyült többé. Szelényi vádja tán soha sem érhette volna érdemetlenebbül, mint ezen az estén. Hisz éppen ma, némileg szétfoszlott illuziókkal ment el Máriától. Csaknem frivol kaczérkodása férjével, semmiképen sem fért össze a nő azon eszményével, mit szívében megőrzött, és kimondhatlanul rosszul esett neki látni, hogy ideálja sem egyéb egy földi szép asszonynál, kit szenvedélye csak olyanná tesz, mint a többit.

Hátha még tudta volna, hányszor ismétlődtek az ilyen jelenetek azelőtt is, ezután is! Milyen kitartással tanulmányozza Mária férje gyengéit, szeszélyeit, s azokat milyen művészettel használja fel Liza ellenében. Milyen különböző eszközökhöz nyul, hogy Szelényit lebilincselje és egy-egy estére távol tartsa Lizától! Ez a tiszta lelkü asszony a gyermekszívvel, az ártatlan kedélylyel, készakarva igyekezett megromolni, hogy ellensulyozza amaz érzéki csábot, melynek férje ellentállás nélkül engedett. S ha ez olykor sikerült neki és Szelényi pár órára ismét teljesen az övé volt, megutálta magát e mulékony diadalért. Mintegy a feleség méltóságán ejtett csorba szinében tünt az fel előtte és úgy siratta magát miatta, mint egy bukás miatt.

Liza ezalatt az e fajta asszonyok csodálatos ösztönével tette semmivé Mária minden igyekezetét. Rendkivüli egyszerűséget fitogtatott kápráztató toilette-kisérleteivel szemben, míg egész a szigorig tartózkodó magatartása előnyös ellentétet képezett Mária mind idegesebbé váló élénkségéhez.

Eme tartózkodó szigor daczára a szép özvegy mégis mindig szivesen látta magánál Szelényit. Természetesen csak fogadási óráiban. Filoména, ki úgy megszerette Lizát a hogy csak Liza tudta magát megszerettetni, ha jónak találta, s ki mindenkinek feldicsekedett azzal, mikép ő tántorította el a gondolattól, hogy kolostorba lépjen, lassanként arra is rávette, hogy szórakozzék kissé.

Liza erről hallani sem akart eleinte. Azt állította, hogy minden egyébtől eltekintve, már a takarékosság szempontjából is tartózkodnia kell a társaságtól. Midőn férjhez ment, fiatal és tapasztalatlan volt, nem ismerte a pénznek értékét. Míg most, az ő jóságos vezetésök mellett, beismerte a hibákat, melyeket tudatlanságában elkövetett és okult rajtok.

Az egész a fukarságig rangirt Zátonyi, kit Liza elejétől fogva azzal dugott zsebre, hogy tanácsát kérte minden krajczárra nézve mit költeni akart, el volt ragadtatva ezen nyilatkozata által. Mindazáltal megértette vele, mikép gyásza úgy sem engedi a költséges mulatozást, azzal pedig nem teszi magát tönkre, ha bizalmas ösmerőseit és rokonait magánál látja.

Liza tehát az esti órákban intimebb körét

fogadta és Szelényi ritkán hiányzott a látogatók sorából.

A miniszter eme kitüntető figyelme daczára, a pletyka még sem igen férhetett hozzájuk. Liza méltóságteljesen komoly modorával és azon mindig egyforma nyájassággal szemben, mit Mária már büszkeségből is nagybátyja özvegye iránt tanusított, mindazon hirek, melyeket Blanche felőlük terjesztett, a valószinütlenség látszatát öltötték fel. Azonfelül pedig Zátonyiék hatalmas pártfogása s a biztos társadalmi állás, mit Liza ezáltal megőrzött, csaknem elfeledteté születéshiányát, úgy hogy bármit is bátran megengedhetett volna magának.

De Liza legtávolabbról sem élt ezen szabadalmával és Szelényi nem egyszer kétségbeesetten lázadt fel következetes hidegsége ellen. Ekkor aztán a szép özvegy szelid határozottsággal vágott szavába.

— Ha még egy szót szólsz, nem fogadlak többé — mondá szomorúan. — Pedig kegyetlenség volna tőled, ha még barátságod vigaszától is megfosztanál. Ne feledd, hogy mindaz, a mit neked akkor a künkösdi parkban mondtam, hitvallásom s ha rokonaim kérelmére nem is temetkeztem el elevenen, ezen engedékenységem csak megnehezíti feladatomat. Előttem soha sem lehetsz többé egyéb, mint Mária férje, egy nős férfi, kit isteni és emberi törvények egyaránt elválasztanak tőlem.

Egy ilyen párbeszéd után Szelényi egyszer szenvedélyesen ragadta meg a szép asszony kezét.

— Ha nem volnék lekötve!... kiáltá.

— De le vagy kötve, — felelé Liza elmerengő tekintettel, míg két fényes könycsepp gördült végig halvány, édes arczán. És kezét hirtelen visszavonva, Filoména elébe ment, ki most lépett be hozzá.

XLIII.

Egy reggelen Althausenné hosszú levelet kapott Vanderbilttől, melynek elolvasása után rögtön Pestre indult és szokása ellenére fiához szállt.

Ez ujabb csapás volt Máriának. Szelényi ugyan az első napokban édes anyja kedvéért legalább ebédre jött haza, de miután az meghosszabbította látogatását, tovább folytatta legujabb szokásait: azaz a kaszinóban ebédelt, hogy hamarább érhessen Lizához s mielőtt látogatói érkeznek egy negyedórát egyedül tölthessen vele. Lizától azután visszament a kaszinóba, honnan ritkán került haza éjfél előtt.

Althausenné mindezt nem vette tudomásul. Egy szóval, egy tekintettel sem árulta el menye előtt, hogy fia magaviseletét nem helyesli. Azonban Mária, anyósa éleslátását ismerve, gyötrő kinokat állott ki, ha meggondolta, hogy szerencsétlenségének már most olyan szemtanuja van, kit elámítani lehetetlen.

— Ha ez így megy tovább, megőrülök, — mormogott a szerencsétlen asszony egy kétségbeesett vergődésben átvirrasztott éj után, mely egy olyan napra következett, melyen még nem is látta férjét.

Verőfényes márcziusi délelőtt volt és Mária kis

nappalijának elfüggönyözött és egész viráglugassá átalakított erkélyablakában egy zsölyében ült. Halálosan fáradtnak érezte magát, olyan fáradtnak, hogy az enyhe melegtől és a virágillattól elkábulva, elszunnyadt.

Nemsokára rá hazajött Althausenné, ki bevásárlások végett a városba ment volt és Máriát keresve, benyitott a nappaliba.

Sem ott, sem a hálószobában nem találván őt, már ki akart menni, midőn a belépő Szelényivel találta magát szemben.

Az öreg asszony arczát hirtelen pír özönlé el, míg mély felindulásról tanuskodó türelmetlenséggel oldotta fel kalapszalagját.

— Csakhogy haza is jössz egyszer villásreggelire! — mondá olyan hangon, mit eddig soha sem használt fiával szemben.

— Hisz tegnapelőtt is itthon reggeliztem — felelé Szelényi hanyagon. — Hol van Miczi?

— Nem tudom, úgy látszik kiment, a minek nagyon örvendek. Legalább egyedül lehetek veled.

Azután közelebb lépve fiához, egyenesen szeme közé nézett.

— Mi legyen ebből? Milyen megoldást fogsz te ennek adni? — kérdé.

Szelényi e váratlan támadásra meglepetten hátrált, s az ő arcza is hirtelen kipirult.

— Mama rejtélyekben beszél. Legyen szíves magát érthetőbben kifejezni. Különben, ha valami kellemetlent akar mondani, mit hangjából sejtek, inkább hallgassa el.

— Kellemetlent akarok mondani, és nem fogom elhallgatni. Csak azért jöttem fel Pestre, hogy elmondjam. Ha pedig eddig nem szóltam, azt annak köszönheted, hogy tanulmányozni akartam a helyzetet. Ujból kérdem, mi legyen ebből a lelkiismeretlen játékból két nővel egyszerre, kiknek egyikét szerencsétlenné teszed, másikát pellengérre állítod a világ előtt?

Szelényi már-már fel akart pattanni, midőn egyszerre elmosolyodott.

— Hagyjuk ezt mama — mondá könnyedén. — Mi eddig felette jól jöttünk ki egymással, mert mama a mamák gyöngye volt és nem avatkozott dolgaimba. Kár lesz ezt a szép viszonyt megzavarni. És azután, úgy hiszem, ott vagyok már — folytatá szép, fürtös fejét hátravetve — hogy tetteimről csak magamnak tartozzam számolni.

— Nem egészen. Vannak bizonyos becsületbeli kérdések, melyekről a tisztességes ember nem csak önmagának tartozik számot adni.

— Tudtommal soha sem követtem el semmit, mi a becsülettel ellenkeznék. Szerencse hogy anyám az, a ki így beszél, különben másképp feleltem volna.

— Úgy van, anyád vagyok és élni fogok anyai jogaimmal.

— De remélem, hogy visszaélni nem, mama. Engedd, hogy figyelmeztesselek, miképp házi ügyeim még te reád sem tartoznak.

— Tagadom. Máriának nincsenek szülei, kik pártját foghatnák. A szegény asszony egyes-egyedül

Parancsoló mozdulattal maradásra késztė fiát.

áll. Az ő nevében kérdem ujból: mi lesz ennek a vége?

Szelényi biborvörös lett. Az öreg asszony makacs faggatása a végsőkig felbőszítette a hatalmaskodó, ellentmondást nem türő, heves embert. Azonban édes anyja eléggé imponált neki arra, hogy dühét fékezze. Kalapját fogta.

— A vége az lesz mama — felelé jéghidegen — hogy a mamaféle puritánusok meg lesznek velem elégedve. Egészen korrekten fogok eljárni. Elfogok válni Máriától és el fogom venni Lizát.

Althausenné hevesen az ajtó elé termett és egy parancsoló, méltóságteljes mozdulattal maradásra készté fiát. Halotthalvány volt.

— Tehát igaz? Bevallottad végre! Azért jöttem fel ide, hogy ezt a vallomást halljam és minden áron eltántorítsalak szándékodtól. Ez a válás nem fog megtörténni. Nem fogod megbecsteleníteni tiszta nevedet azzal, hogy egy Máriát eltaszíts — egy Lizáért, botrányt követve el egy olyan nő miatt, ki nem érdemes arra, hogy feleségednek saruit feloldja.

— Ez vélemény dolga anyám. Liza feddhetetlen asszony. Semmit sem lehet szemére vetni.

— S ezt arczomba mered mondani, az etelligeti légyott után! Azt hitted talán, hogy ezen érdekes escapade-nak hire el nem jutott hozzánk a provincziába... De nem... Hagyjuk el ezt az álláspontot, mit te «puritán»-nak csufolsz. Engedjük meg azt is, hogy Liza ama lépést akkor a szenvedély vakságában, meggondolatlanul követte el.

Az ilyen más nőkön is megtörtént már és isten a megmondhatója, hogy én vagyok az utolsó, ki pálczát tör e gyenge teremtések fölött. A ki hiba nélkül van, vesse rájuk az első követ. De Liza szívtelen, gonosz nő. Háládatlan volt egész a lenézésig irányomban, ki több voltam neki mint édesanyja, Mária iránt, ki testvéreként támogatta; gyermekéről annyira megfeledkezett, hogy az végre belehalt a természetellenes elhanyagoltatásba; férjét, ki a semmiből magához emelte... de hisz te tudod legjobban, mikép becsülte meg e jó, nemeslelkű embert!... Egy ilyen nőt, Pista, komolyan el nem vesznek, az legfeljebb egy muló szeszély kielégítésére való!...

Szelényi keresztbetett karokkal, mozdulatlanul állt édesanyja előtt és engedte beszélni. Dühe lecsillapult. Minthogy már belefogtak e kellemetlen fejtegetésbe, legyen vége, értsék meg egymást egyszer s mindenkorra. Akkor sem mozdult meg, midőn Althausenné elhallgatott.

— Eszemben sincs mindezt megvitatni, mama — felelé végre nyugodtan, olyan lassúsággal, mely szavainak sajátszerű nyomatékot kölcsönzött. — Azt sem kutatom, mindabban, a mit mondtál, menynyi az igazság. Sőt ha megnyugtat és jól esik hallanod, elismerem, teljes szívből, egész meggyőződéssel elismerem, hogy Mária minden tekintetben Liza fölött áll. De — s most szemei fellángoltak, míg hatalmas alakja még jobban felegyenesedett — ez semmit, de semmit sem változtat a dolgon. Ha az eget kinálnák Máriával, visszautasítanám — és

ha a föld minden nyomorúságát kellene átszenvednem Lizával, elvenném. Szeretem és bírni akarom, s ha a pokol minden bűne terhelné a lelkét!

Halkan, elnyomott izgatottsággal beszélt, míg édesanyja szótalanul bámult reá. E bámuló szemek előtt tán elvonult az alföldi gyümölcsös és a szilvafa alatt álló szőkefürtös kis fiu, kinek gyenge, nőies szája, megátalkodott makacsságában öntudatlanul mondta ki akkor egész életének crédóját:

«Mégis szeretem a szilvát. És ha találok — megeszem.»

Vajjon még milyen tiltott szilvát fog megenni ez az ember, ha a szerencse egyszer komolyan ellene fordul és ambitiója és az önbecsülés nem mehetnek többé kéz a kézben?

Az öreg asszony mintha egy szakadást érzett volna szivében, mely erőszakosan elválasztotta fiától. Legyőzhetetlen undor fogta el e jellemgyengeséggel szemben, mit kérlelhetlen becsületességében föltétlenül elitélt. Föltétlenül már azért is, mert Althausen Elza fogalmával sem birt egy mindent megsemmisítő szenvedélynek kényszerítő hatalmáról.

Sötéten, szigorun nézett fiára.

— És meggondoltad ennek a lépésnek a következményeit? Azt, hogy becsületes asszony létemre ezentúl le kell vonnom rólad kezemet; azt, hogy — s most hangja ellágyult — Máriát, ki hű, önfeláldozó, szerető feleséged, törekvéseidben társad, küzdelmeidben támaszod volt, tönkreteszed, megsemmisíted . . .

Szelényi arcza egészen elkomorult.

— Az elsőt nem gondoltam meg, már azért sem, mert nem hittem lehetőnek, hogy anyám el fog itélni egy oly lépésért, mely manapság éppen nem tartozik a ritkaságok közé. A másikat meggondoltam, de nem segíthetek rajta. Ha törvényeink megengednék a kétnejűséget, Máriát a világért sem bocsájtanám el magamtól. Sokkal teljesebben vagyok áthatva értékétől. Így azonban a helyzet tarthatatlan. A nyugaton divó házasság általjában abszurdum. Képtelenség, hogy két lény komolyan megigérhesse az oltár előtt, hogy mindenkor és kizárólagosan hű fog maradni egymáshoz. Elismerem azonban, hogy ezen abszurdumnak, ezen képtelenségnek komoly nemzetgazdászati czélja van — a család. Ha gyermekeink volnának, egészen másként állna a dolog és némileg igazad volna anyám. De miután Mária nem adott nekem gyermekeket, bizonyára szokott okosságával bele fog nyugodni a sorsba, mely megtagadta tőlünk azt a köteléket, mely a férfit még akkor is tűzhelyéhez fűzi, ha szerelme végkép kihalt.

Althausenné összeborzadt. Fiának hideg, szívtelen szofizmái megsértették benne a nőt, még pedig legnemesebb ösztöneiben. Felháborodva fordult el.

— Elég lesz ebből ennyi, hadd el — mondá kezét felemelve. — Mi már nem fogjuk egymást megérteni. De el ne feledd — folytatá kitörő szenvedélylyel, — hogy én Lizát soha, de soha sem fogom menyemül elismerni!

— Meg van írva a sors könyvében, hogy édes

anyám minden efféle lépésemet ellenezze. Szerencsére tapasztalásból tudom, hogy idővel kibékíthető.

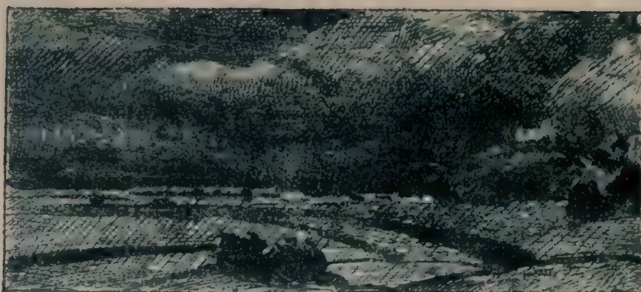
— Légy szíves a két esetet össze nem hasonlítani. Akkori ellenvetéseim előítéletekből eredtek, melyekből azóta ugyancsak kigyógyultam; míg mostani ellenkezésem azon felháborodásból ered, mit minden tisztességes ember egy bűnnel szemben érez... Ez a házasság, ha létrejön, mindenkorra elválaszt bennünket, érted, mindenkorra!... Csak az a reményem, hogy nem fog létrejönni. Ha jól ismerem Máriát, ő nem az a nő, ki egykönnyen egy másiknak engedné át helyét...

— De igen, átengedi! — szólalt fel egy csengő hang az ablak felől.

Anya és fiu egy kiáltással hátra fordultak és az erkélyablak szétvált függönyei között, hosszú pongyolájában, ijesztően halvány arczczal — meglátták Máriát.

A fiatal asszony lassan, gépiesen közeledett feléjök, mintha félne, hogy összerogy, ha merevségéből enged. Azután egy asztalhoz érve, lehuzta ujjáról a jegygyürüt és letette.

— Szabad vagy! — mondá ugyanazon természetellenesen csengő hangon, mely már az elébb is át meg át járta őket. És mielőtt megdöbbenésükből felocsudhattak volna, ép oly mereven gépiesen megfordult és hálószobájában eltünt.

ÖTÖDIK KÖNYV.

ARATÁS.

XLIV.

— Ezerkétszáz! — kiáltá gróf Mecserszky Rudi lelkendezve, felhevült arczczal, bokáig sárosan a Tarday-ház tágas ebédlő-termébe lépve.

Harsogó éljen fogadta és egy csinos barna leányka, valamennyi társnőjét megelőzve, telt pezsgős pohárral kinálta meg az Arday-párt legelőkelőbb kortesét.

— Ide gyere öcsém, velem koczints! — kiáltá az öreg Tarday Mátyás, ki vastag takaróval köszvényes lábain, egy nagy karosszékben az ablak mellett ült. Az öreg stentorhangon beszélt, részint a szobában uralkodó lárma, aztán meg az utczáról felhangzó zajongás miatt.

Mecserszky Rudi a vitatkozó urak és kaczérkodó hölgyek tömegén áthatolva, engedelmeskedett.

— Ülj le öcsém, hisz egy csuron víz vagy —

mondá az öreg egy mellette álló zsölyére mutatva. — E szerint jól megy az Arday dolga?

— Jól hát! Szó sincs róla, miénk a diadal, — felelé Rudi gróf leülve és homlokát törülgetve.

— Soh'se hittem volna Szelényi tegnapi beszéde után, melylyel a szó legteljesebb értelmében fanatizálta a tömeget.

— S mégis úgy van, Mátyás bácsi.

— Mit mond majd hozzá az apád?

Rudi gróf vállat vont.

— Az apám semmit se mondhat. Sok évvel ezelőtt ő is Szelényi Pista ellen szavazott.

— Hja, de az még akkor nem volt gróf Szelényi István. Akkor még a szabadelvüek emelték vállaikra Pistát, «az aranyszájút.» Azóta nagyot fordult a világ. Ha meggondolom, hogy ez az ember, ennyi észszel, mégis csak oda jutott, a hol a bornirt édes apja élt és meghalt.

— Nem uj dolog Mátyás bácsi — közbeszólt a főorvos, Betti néni férje. — Bukott miniszterek rendesen az ellenzékhez csatlakoznak.

— Hát csatlakozott volna hozzánk, mérsékelt szabadelvű pártiakhoz. De ha az ember egy fél életen keresztül olyan elveket vall, mint Szelényi, azokat fennen hirdeti, egész fényes, kápráztató tehetségével támogatja és aztán egyszerre merő depit-ből a konzervativek közé megy, az barátom, már nagyon közel jár a jellemtelenséghez.

— A mint vesszük. Szelényi István egyszer a fülem hallatára azt állította, hogy a pártállás nem

elv dolga, hanem egyszerűen magasabb politikai czélok elérésére szolgáló eszköz.

— S ez a magasabb politikai czél — az ő miniszterelnöksége. Az ország rombadőlhet, tönkremehet, csak Szelényi István legyen miniszterelnök.

— Ha egyszer ehhez és csakis ehhez van tehetsége. Más hivatalhoz nem tud. S ezt szem előtt tartva, nem csoda, ha dühében elárulta zászlaját, midőn az ellene szőtt intriguek sikerültek, s ő kicseppent a hatalomból. Holott ő provokálta a miniszterválságot, meg lévén győződve, hogy más, mint ő, nem is lehet Jelenffy utódja. Annak idejében mindnyájunkat levett a lábunkról az a hír, hogy Jelenffy helyett nem Szelényi — hanem Dortmund lett kormányelnök. Én részemről, majdnem hirlapi kacsának néztem a dolgot.

— De azt meg nem gondoltad, hogy nem lett volna benne raison, Szelényit tenni Jelenffy helyébe. Mindenki tudta, hogy a mi bajt okozott az előbbeni kormány, bajt, mit a jelenlegi ugyancsak nem orvosolt, azt sokkal inkább Szelényi okozta, mint Jelenffy. Ő volt mindennek az értelmi szerzője, Jelenffy merő viaszknak bizonyult kezei között.

A főorvos gunyorosan elmosolyodott.

— Hisz éppen az, megijedtek tőle. És ezt az ijedelmet senki sem jelezte találóbban, mint Ardai egy pompás czikkében, mely megjelent, mikor az is nyilvánosságra került, hogy Szelényi Dortmund alatt semmiféle tárczát nem akar vállalni. Ha jól emlékszem, azt mondja benne: hogy az orvosok a

túlizgatott idegbetegeknek, ha nem bírnak velök többé, utoljára valami álomitalt szoktak beadni. Narkotikum minőségében pedig a Dortmund-kabinet ritkítja párját. Dortmund nem fog experimentálni, nem fog vasutakat építeni a holdban vagy olyan tartományokban, melyekhez körülbelől annyi közünk, mint a holdhoz; kalandos vállalatokba sem fog bocsájtkozni. Ő általjában semmit sem fog tenni. Az igazságosak álmát fogja aludni elődjeinek babérjain, mi pedig nem tehetünk egyebet, mint hogy «Jó éjt» kivánjunk neki.

Az öreg fejét rázta.

— Ardai jól jövendölt. Dortmund mindent a régiben hagyott, s miután a régi rossz volt . . .

E perczben az utczáról még erősebb zaj hangzott fel, mint eddig. Mecserszky Rudi, ki már régen felállt, hogy a hölgyek körében kellemetessé tegye magát, kalapját fogta, és valamennyi jelenlévő férfival együtt, lesietett az izgatottan lármázó tömeg közé.

A Tarday-ház, melynek ódon kőczímerrel ékített homlokzata a nagy vásártérre szolgált, volt a mérsékelt szabadelvű párt tulajdonképeni gyűlhelye. Ma, a választás napján kapuja tárva-nyitva állt és a nagy ebédlőben, melyben az öreg Tarday örökifjú tűzzel prezideált, egy csomó szép leány és asszony töltögetett vörösbort és pezsgőt, a ki- és beszállinkozó uraknak.

A nagy vásártér maga, őszi verőfénytől beragyogva, tarka, változatos képet nyujtott.

Két napig esett az eső és az emberek bokáig,

térdig sárosan, szorongtak az extemporált fabódék köré, hol a szavazatok beirattak. A parasztok egy része tulipántos fehér szűrben, a nadrágos emberek pitykés kék ruhában, hetykén félrecsapott piros-sárga tollas pörge kalappal. Eleinte minden község választósága külön csoportban állt, lobogó tarka zászlaival, körülfogva a kora reggel óta korteskedő, az embereket szép szóval tartó uraktól, kik ugyancsak nem kimélték torkaikat és míg a szusz tartott bennök, meggátolni igyekeztek, hogy valamely hívöket elszeresse a kaczérkodó ellenfél. De idővel persze felbomlott a rend, helyet adva a legfestőibb össze-visszaságnak.

Mind lázasabban, izgalmasabban folyt a szavazás. Az a sok ezer ember két táborra oszolva, párt a pártot szidva, kiabálva, éljenezve, lepte el a fellobogózott város utczáit. A megyeháztéren állt a Szelényi-párt fabódéja. Arra felé sodorta a tömeg Mecserszky Rudit és a főorvost, midőn a Tarday-házból kiléptek. A térre magára azonban nem juthattak, a pártokat elválasztó katonai kordon miatt. De azért pompásan kivehették gróf Andorfy potrohos alakját, a mint az egy ház erkélyéről asthmatikus lelkesedéssel buzdította embereit. «Örök szégyen volna, e-hm, reánk nézve — mondta éppen — ha e kitünő államférfiú, kit unokáink egykor a magyar történelem, e-hm, kimagasló alakjaként fognak emlegetni, nem megbuknék, az e-hm, lehetetlen! de csak csekély többséggel választatnék meg ezen, e-hm tisztelt megyében, melynek e-hm, legkitünőbb e-hm, fia!

— Tékozló fiú! — szólalt fel egy hang a tömegből.

— Ki volt? Ki mondta? Eláll! El vele, — ordított a tömeg, míg a gróf füleig érő kemény gallérjáig elpirulva, egy méltóságteljesen lesujtó pillantást vetett körül.

— Halljuk! halljuk! — kiálták az erkélyhez legközelebb állók, mire a zaj kissé lecsendesülvén, a gróf hápogva, szuszogva, mindjobban kipirulva folytatá:

— Mert e-hm uraim, ki tartotta féken éveken keresztül hatalmas ellenségünket ott északon, tönkretéve e-hm, legravaszabb ármánykodásait? . . . Kinek köszönhetjük, hogy monarchiánk új, viruló, czivilizált tartományokkal gazdagodott meg, s hogy e-hm, Budapest ma már Európa e-hm, előkelő fővárosai között foglal helyet? . . . Mindez Szelényi István műve! . . . S e-hm — a gróf lelkesedése most elérte tetőpontját, minek következtében már csak kilökte magából az egyes mondatokat, míg arcza violaszínűvé vált — gyalázat, igen uraim e-hm, gyalázat e-hm, az égbekiáltó, e-hm, háládatlanság, melylyel, e-hm, hazája, e-hm, ezen jótevőjével bántak. — S uraim . . . merényletnek, igen uraim — valóságos merényletnek tartom azt is, e-hm . . . hogy e szellemi óriásnak, e-hm, ma is még s itt nálunk, e-hm . . . ellenfele e-hm . . . támadhatott! . . . Rajtunk a sor, e-hm . . . e nevetséges ágaskodást, e-hm, csúffá tenni — — — e-hm! Éljen, e-hm, gróf Szelényi István, e-hm! . . .

— Úgy van! Igaza van! Éljen gróf Szelényi

István! Éljen gróf Andorfi János! — zajongott a tömeg, míg az erkély már most a gróf köré tolongó férfiakkal telt meg s a ház ablakaiból Andorfi Zenke és barátnői, kik csokorképen keblökre tűzték a Szelényi-párt fehér tollbokrétáját, tüntetően lobogtatták a kendőiket.

— Hogy prüszkölt, szuszogott és hápogott a vén bolond! — nevetett Mecserszky Rudi, ki a főorvossal fedett helyet biztosított magának egy boltajtóban, honnan az ellenfél minden mozdulatát szemmel tarthatták. — S most magyarázza meg doktor úr, hogy történt mégis, hogy azzal a kemény gallérba szorított rövid nyakával, meg nem ütötte a guta?

A főorvos mosolyogva vállat vont.

— A természet megfejthetetlen rejtélye, Rudi gróf. S ha az ember meggondolja, hogy öt évvel ezelőtt ép úgy prüszkölt, hápogott és köhicsélt Szelényi István a szabadelvű miniszter mellett! A gróf úr loyalitásában valóságos mozlem. Mindig arra fordítja az ábrázatát, a honnan az a bizonyos «legfelső kézirat» intéztetett, vagy hír szerint intéztetni fog. A kormányok változhatnak, de Andorfy gróf nem változik.

— Csakhogy ez egyszer csalódhatik. Hátha nem a konzervativek, hanem mi jutunk kormányra! Lám, Róbert! — folytatá Rudi gróf az erkélyre felköszöngetve, mintha azt ilyen távolságra észrevehette volna valaki.

A főorvos arcza elsötétült.

— Ez a gazember is itt van? — mondá. —

Eléggé csodálom, hogy önök Pesten kezet fognak vele.

— Mért ne fognánk vele kezet? Olyan gentlemanlike, kellemetes emberrel. A doktor úr bizonyosan arra a kiballotirozásra czéloz a bécsi Jockeyklubból. De hiszen ez olyan régen volt, hogy már nem is igaz. S csak a minap láttam karonfogva gróf Stallenberg Nushival, ki pedig bécsi s kinek tudnia kellene, ha olyan tarirt volna, hogy nem lehetne vele társalogni.

Az egyéniség, kiről beszéltek, most éppen lehajolt az erkélyről, hogy rendeleteket adjon néhány lenn állónak. Igen elegáns, nyulánk férfi volt, feltünően fehér kezekkel, monoklis szemmel s finom kiélt arczczal, melyről már azért sem lehetett biztossággal korára következtetni, mert a túlfekete haj és pofaszakáll, mely környezte, sajátságos ellentétet képezett a szemek és száj körül felszaporodott számtalan apró ránczczal.

A főorvos a szakállába mormogott valamit, a mit Rudi gróf az éktelen zajban természetesen nem hallott, azután a vásártér felől vad zsibongást, éles trombitaszót hallva, társával két keskeny utczán át arra felé tartott, vagyis inkább ismét arrafelé sodortatta magát a sokaság által.

Az Arday-párt a Szelényiek megújult erőlködéseiről értesülve, legtávolabbról sem maradt veszteg. Egyszerre csak olyan rivalgás közt, mely egy indus néptörzs csataordításának is beillett volna, vállukra emelték a czigányt, kinek harsány trombitaszavára, mit számtalanszor ismételt, lassanként némi-

leg elcsendesült a zaj. Majd a czigányt vivő csoport előtt feltünt egy terjedelmes alak (nyilván a kövérek napja volt ma), mely valóban csak közelről látszott embernek. Messziről valami óriási meseönyvből kiugrott, hátulsó lábán álló hízónak színét viselte.

A mérsékelt szabadelvűek főkortese volt, ki Arday Dezső táblára írt nevét, mint egy monstrancziát maga elé tartva, borízü, de erős hangon kezdte haranguirozni a tömeget

A régi nótát fújta, szidta a kormányt és még jobban az arisztokrata ellenpártot, azzal a már magában a szidalmazásban rejlő meggyőző erővel, mely a demagógok ékesszólása. S beszédével a régi izgalmat keltette fel, azt a végzetes izgatottságot, mit oly könnyű a tömegben előidézni, a mennyiben kiapadhatatlan forrása — az elégedetlenség és irigység.

Mindazáltal szavainak tán még sem lett volna oly óriási hatása, ha a nép nem volna gyermek s ha a gyermek előtt egyetlen-egy kézzelfogható, ügyesen, de főkép a túlzás nagyító üvegén át felmutatott példa nem érne többet minden okoskodásnál. — Mert hát mit törődünk mi azzal — dörgött a szónok hosszú dikcziójának végén, — hogy a fehér tollasok torokszakadtából kiabálják, mikép Szelényi István a nemzet modern fénykorának megteremtője?! Jobb lett volna, ha az ő kortesei ezeket nem említik, hanem inkább elhallgatják azt is, hogy valaha miniszter volt. Mert hát mit változtat az is sorsunkon, ha a külföld előtt immár

tekintélyünk van, vagy hogy ott messze valahol keleten, a mi pénzünkön czivilizálnak olyan népeket, melyekhez semmi közünk, míg Budapesten virágzik a börze és házak és paloták mint a gombák kelnek ki a földből? Mi csak azt látjuk, hogy körülöttünk napról-napra nő a nyomoruság, hogy régi uraink elpusztulnak és nálunk nem virágzik egyéb — mint az adóexekuczió és az árverés! — Ez a rész jutott ki nekünk a nemzet modern fénykorából! — Ezt vívta ki nekünk minisztersége alatt, az újdonsült gróf, az a renegát, ki a nép ellenségeivel szövetkezett! . . .

— Le a kormánynyal! Le a konzervativekkel! Le az újdonsült gróffal! Éljenek a mérsékelt szabadelvűek! Éljen Arday Dezső! — hangzott fel újabb indus csataordításként, midőn a kortes végre kifogyott a szuszból és elhallgatott. Majd egyszerre, mint egy parancsszóra, száz meg száz fenyegető ököl emelkedett fel, s az elkesered-ett tömeg feltartózhatlanul a megyeháztér felé hömpölyögve, áttörte a katonai kordont s előbb szitkozódva támadta meg az ellenfelet, míg utóljára mindkét felől, a szűrök és bundák alól előkapattak a nehéz dorongok, melyek a dulakodók feje felött megvillanva, még siketítőbb rivalgás közt csapódtak le.

Leirhatatlan zűrzavar keletkezett Egy percz alatt ez az egész óriási embertömeg egy sikoltozó, ütlegelő, zavaros gombolyaggá tömörült, melyben alig lehetett egy alakot a másiktól megkülönböztetni, s tudja isten meddig tartott volna ez a szörnyű

harcz, ha a katonaság a legelkeseredettebben hadakozó csoportoknak neki ugratva, azokat erőszakosan el nem választja. Már most az ordítozás közé panasz és jajveszékelés is vegyült, míg a kigyúlt harczkedv még most sem csillapulván, néhány lövés dördült el. Ekkor a Tarday-ház ablakaiban álló hölgyek, kik a jelenetet, mint egy Medúza-fej látásától megbénítva, megigézve nézték, a sebesülteket látva, a mint azokat a tömegből ki kezdték vonszolni, kezeiket arczuk elé csapva, elfutottak megfigyelő helyeikről.

A katonaságnak végre ujból sikerült a két párt között válaszfalt emelni, de ha a verekedés kényszerülten meg is szünt, a szitkozódás tovább tartott. S eközben a Szelényi-párt megfeszített igyekezete daczára, mindig több és több fövegről szállt le a fehér tollbokréta, mindig több és több fövegből nőtt ki a sárga-piros tollcsokor, míg este tíz órakor a mérsékelt szabadelvűek már kétezerrel több szavazattal bírtak, mint a Szelényi-párt.

— Mindig mondtam, hogy pórul járnak, ha az árokháziak megugranak — jegyzé meg Andal György az ősz szolgabiró, ki jó ismerősével, az árokházi gyár új bérlőjével, a nagy vásártéren fekvő «Fehér ló»-ban ült, mikor az Arday-párt kihirdette, hogy immár három ezernél vannak. Az öreg a Szelényiek kultuszában nevelkedett és töltötte el életét és az a gondolat, hogy egy Szelényi itt, ebben a megyében megbukhassék, valóságos blaszfémia színében tünt fel előtte. Nem is akarta megengedni, hogy ezt a bukást más, mint családi viszály idézte légyen elő.

— Hej, csak akartak volna az árokháziak, — folytatá, — majd megmutatnám az úrnak, mit tud egy asszony.

— Az árokházi nagyasszonyt érti?

— Azt bizony, csakhogy mindnyájan arra a hírre, hogy a kegyelmes úr Szelénybe jön, Dunafokra szöktek Mária grófnéhoz. Különben ha nem is szöknek, mégis semlegesek maradnak. Ez a baj.

— Igaz, hogy Althausen Nándorné hat év óta nem beszélt fiával?

— Szent igaz. A mióta a kegyelmes úr elvált s újra megnősült s annak bizony ide s tova hat éve lesz, egyszer sem bocsájtotta a színe elé. Még az unokáját se látta soha.

— Ez már nem szép dolog . . .

— Hja, olyan a nagyasszony. Áldott jó szíve van, de szörnyen makacs. És aztán — folytatá közelebb hajolva, halkabban — az is elmérgesítette köztük a viszályt, hogy a kegyelmes úr gróf lett, konzervativ lett, meg hogy sehogy se tud a pénzzel bánni. Azt mondják, fülig van az adósságban.

— Én is hallottam és csodálkoztam. Ilyen óriási vagyonnal! És aztán az asszony is gazdag volt. Gróf Szentendrey Károly szép vagyont hagyott reá.

A főorvos, kivel már azelőtt is beszéltek s ki pár perczczel előbb melléjök ült, most bosszusan szavába vágott a bérlőnek.

— Szép vagyont? A szegény öregnek csak az volt a szerencséje, hogy meghalt, mielőtt tönkre-

ment volna. Ennek az asszonynak a kezében lába kél a bankónak és szárnya az aranynak. De hisz már mikor Szelényi Pista Mária grófnétól elvált, kisült, hogy a kegyelmes úr korántsem oly rangirt, mint gondolták. Addig is csak Mária grófné tartotta benne a lelket. És Pista rendetlensége és második feleségének hallatlan pazarlása e pár év alatt csodát műveltek! Ha a konzervativek nem győznek és ő nem lesz miniszter, tán kénytelenek lesznek még Szelényt is eladni, hogy ügyeiket rendezhessék.

De erre aztán felpattant Andal György.

— No már ebből nem lesz semmi! — kiáltá — Ezt már meg nem engedi a nagyasszony.

A főorvos megvetően mosolygott.

— Meg nem engedi? Ha egyszer kenyértörésre kerül a dolog, sógorasszonyom ha akarná se menthetné meg a birtokot. Csaknem mindenét odaadta Pistának, második férje vagyonából pedig csupán évi járulékot húz. S azok után, miket fia az utolsó pár esztendőben tett, akarni se fogja többé. Neki Szelényi Istvánhoz, a grófhoz, semmi köze. És aztán nem találhatott magának más embert, hogy vele ide lejöjjön, mint azt a fehér kezű, szelid képű gazembert! Fogadni mernék, ezt csak azért tette, hogy édes anyját bosszantsa vele.

— Hisz tudta, hogy a nagyasszony nincs itt — felelé Andal György bosszúsan.

— Tudta, tudta, de azt is tudta, hogy vissza fog jönni és akkor okvetlenül megmondják neki, ki volt fiának kisérője. Szégyen és gyalázat! Így összeba-

rátkozni ezzel a Vanderbilt Róberttel! Még csak az kellett Szelényinek! Holott népszerűségét úgyis elvitte az ördög. Nem szeretnék az lenni, a ki kudarczának hírét elviszi neki Szelénybe. Furcsa képet fog vágni hozzá. Ő, a ki azt hitte, hogy untig elég, ha pár napra lejön ide és azzal az ő behizelgő, fülbemászó hangjával egy csomó szépen faragott frázist vág a szemünk közé. Mert hogy Szelényben lakjanak, az már nem járja. Feléje se néznek többé a birtoknak. Vetter Lizának rossz a szelényi ház. Ő csak úgy lakhatnék itten, ha új kastélyt építenének. Ez az egyszeri koldusleány, ez az éhenhaló, kit sógorasszonyom csakhogy nem az utczáról szedett fel! — és az orvos méltatlankodásában, olyat ütött az asztalra, hogy bizonyára magára vonta volna a közfigyelmet, ha e perczben lenn a téren újból kezdetét nem veszi az örömrivalgás.

A főorvos és a többiek, kik csak pihenni tértek be, a zajra ismét lerohantak. Még pedig elég dolguk akadt odalenn. Egész éjjel tartott a küzdelem, egész éjjel folyt a szavazás. Míg végre az előbukkanó nap, csoda, hogy el nem bújt megint, midőn látnia kellett: a Szelényiek ősi kerületében mint emel vállaira a fanatizált, diadalittas tömeg, egy olyan embert — a ki nem Szelényi!

XLV.

Ugyanaznap este Szelényi és Róbert báró a p . . . i állomástól a dákovári vadászlak felé robogtak. A vasúton mindkettejüket elnyomta a fáradság és az egész időn át szunyókáltak. Csak mióta kocsiban ültek és a friss levegő arczukba fújt, oszlott el teljesen az álmatlan éj utóhatása. Mindazáltal meglátszott rajtuk, hogy egyikök sem élvezi a fenyvesekkel benőtt pompás hegyvidéket, mely mind zordabbá, mind vadregényesebbé vált, minél tovább vitte őket a két könnyed lépésű, jól betanított szürke hegyi ló.

— S mikor beszéltél utóljára Náthánffyval ? — kérdé Szelényi, ki Róbert báró egy hosszabb üzleti fejtegetése alatt, nyilvánvaló türelmetlenséggel harapdálta bajusza szélét.

— Kedden — — —

— S ma szombat. Miért nem szóltál nekem előbb ?

— Nem lehetett. Hisz rá se hallgattál az emberre. Annyira elfoglalt . . .

— Jól van jó. Különben minek is avatkoztam volna a dologba ? Mintha két ilyen kiváló financier, mint te és Náthánffy, nem tudna beleszólás nélkül megegyezni.

A hang, melyen Szelényi az utóbbi szavakat mondta, kimondhatatlanul megvető volt, de Róbert báró ezt nem vette tudomásul. Tréfára fordította a dolgot.

— Náthánffy köszöni az összehasonlítást — felelé kedélyesen.

— Légy őszinte Róbert, valld be mennyit igért neked, ha olcsón kezére játszod a birtokot? Én kétszer annyit igérek, ha sikerül azt neki drágán eladni.

Róbert báró arczán egy izom se rándult meg e hallatlan ajánlatra, melynek minden lassan kiejtett szavából kitünt, hogy arczul csapásnak van szánva. Vállat vont.

— Jól ismered Náthánffyt, ha azt hiszed, hogy igéretet tenne oly valamiért, miről úgy is tudja, hogy előbb-utóbb az övé lesz, a mint kedve tartja. Ha megfogadtad volna a tanácsomat és tavaly adtad volna el Szelényt . . .

— Nem volna se pénz, se posztó. Megpróbáltam, mi az a te tanácsod után indulni és ismerek egy embert, ki mindig Vanderbilt Róbert tanácsa után élt és ki most csak azért nem kéreget, mert jövedelmezőbb az emberek ostobaságát, mint jószivűségét kizsákmányolni.

Róbert báró nem felelt. Halkan kezdett fütyörészni és oly nyugodt egykedvűséggel jártatta körül ábrándos, gyermekded szelídségű szemeit, mintha Szelényi megjegyzése nem is őt illette volna. Soha sem dicsekedhetett részéről valami különösen tiszteletteljes bánásmóddal és ha ma még a szokottnál

is kevésbbé szeretetreméltónak bizonyult, azt, financziális kellemetlenségeit és tán a kudarczot is tekintve, a mely érte, nem vehette tőle rossz néven. Ismerte az életet és tudta, hogy e világon mindent meg kell fizetni, egy pár esetleges sottise bezsebelése pedig ezen kitünő üzletember előtt igen csekély árnak látszott azon előnyért, a melynek neki a volt pénzügyminiszterrel való barátsága bizonyult.

Nem is háborgatta többé Szelényit elmélkedéseiben, midőn az a kocsiban hátradőlve mogorva hallgatagságba merült. Czigarettere gyújtott és míg látható érdeklődéssel kezdte a vidéket szemlélni, monokliján át lopva pillantott mozdulatlan szomszédjára, ki nyilván nem épen örvendetes dolgokon törte az eszét. Így mult el vagy egy óra. Ekkor Szelényi egyszerre felemelkedett, kezét többször elsimítá homlokán és megrázva magát, kihúzta óráját.

— Mondtam, két óra negyven percz a szürkékkel — jegyzé meg, míg az út egy kanyarulata az ó-német stílben épült bájos kis kastély elé hozta őket, mit a hegyek eddig elfödtek szemeik elől.

A közeledő kocsizajra kinyilt a középső tornáczra vezető üvegajtó és Liza futott ki rajta, egy elegáns tiroli vadászöltönyt viselő férfi által követve, ki kissé hátramaradt.

Az első üdvözlések után, alig hogy Lizát kibocsájtá karjaiból, Szelényi észrevette a közeledő férfit és arcza elsötétült. A következő pillanatban azonban már erőt vett magán és vidáman nyújtotta feléje kezét.

— Szervusz Fedor! Mikor jöttél? Milyen meglepetés! — kiáltá szivélyesen, míg Liza kiváncsian fordult Róbert báróhoz.

— Nos, mi hírt hoznak a győzedelmes urak? Róbert báró tétovázva nézett Szelényire, ki könnyedén felkaczagott.

— Győzedelmes urak! Van szerencsém neked egy bukott embert bemutatni, Liza. Az én jó megyémbelieimnek odalenn, nyilván a fejökbe szállt Arday Dezső téntája, minek következtében feketének láttak mindent a mit tettem. Elég az hozzá — nem kellettem nekik többé, leszavaztak!

Liza megvetően bigyeszté fel ajkát.

— Az a csúf, korhely népség! Mindig utáltam. Ha férfi volnék, nem járnék a kedvében! Inkább soh'se lennék képviselő.

— Brávó Liza, én is azt tartom! — kiáltá Róbert báró. — A parlamenti rendszert soha senki sem itélte el rövidebben és találóbban, mint a te piczi piros szájad.

— Hát a gyerek mit csinál? — szólt közbe Szelényi, míg a komornyik felszabadítá felsőkabátjától.

— Alszik, egy nagy polichinellel karjaiban, mit Simbinszky hozott neki.

Eddig már az előcsarnokba léptek és az érkezettek visszavonultak átöltözni. Rövid negyedóra mulva azonban már ujra találkoztak az ebédlőben, hol Liza Simbinszkyvel egy ablakmélyedésben suttogva és nevetgélve várta őket.

Szelényi arczán ismét futó árny voult el, de

ismét csak egy pillanatra. Ha tán elégedetlen volt valamivel, azt épen ma a világért sem árulta volna el. Határtalan gőgje, legalább a világ előtt, fölülemelte minden csapáson, minden csalódáson, mely az utóbbi években érte. Magatartása a kormányválság alkalmával, nem bukott embert, hanem martyrt, áldozatot csinált belőle, kinek foszladozó prestigét ismét helyreállította a mellőzés. Minden hibája feledésbe ment, midőn egy Dortmundot helyeztek föléje. Mikor az uj kormány megalakulása után először megjelent a Házban, több éljent kapott, mint maga a kormányelnök. Még az ellenzék is mellette tüntetett, főkép a konzervativek, kik nemsokára soraikban üdvözölték egykori hatalmas ellenfelüket. Ily tehetetlen kormányt nem támogathatott s miután a mérsékelt szabadelvű párt, Szelényi szerint, nem bírt eléggé megállapodott nézetekkel, a konzervativekhez csatlakozott, kik között csakhamar elfoglalta az őt megillető szerepet. S most tünt ki igazi virtouzitása. Soha sem tartott nagyszerűbb, megragadóbb beszédeket. Áttérését úgy tüntette fel, mint a férfi természetes fejlődését, ébredést a fiatalság rajongó, kivihetetlen álmaiból, a férfikor komoly, kiábrándult valóságára. S milyen élesen kritizálta a kormány intézményeit, melyek pedig tulajdonképen az ő és Jelenffy intézményei voltak; mily szubtilis ügyességgel felelt az erre vonatkozó vádakra, saját szándékai és a mostani kivitel közé áthághatatlan válaszfalt emelve! A grófságot is, mit mintegy kárpótlásképen ajánlottak föl neki, midőn visszautasítá a közlekedésügyi tárczát,

melylyel Dortmund megkinálta, úgy fogadta ez az egykori »vérszomjas jakobinus,» mint valami játékszert, melylyel mint mondá, feleségét akarja megörvendeztetni. Oly kevés súlyt fektet reá, hogy nem tartja érdemesnek visszautasítani.

S a mellett az exminiszter sugárzott a jókedvtől. Élénkebb, élczesebb, vidámabb volt mint valaha. Ujra ellátogatott a szalonokba, melyeket annyi êven át elhanyagolt; kijárt a jégre, résztvett mindennemű sportban és kijelentette barátainak, hogy úgy érzi magát, mint egy diák a szünidők alatt.

Ez a jókedv most sem hagyta cserben. Simbinszky Szelényit soha sem találta kellemetesebbnek, mint ezen az estén. Folyton élczelt a választás és annak eredménye fölött, sőt még Róbert báró is, ki jelen volt, midőn a Hióbposta Szelénybe érkezett, ha kérdezik, csak azt felelhette volna, hogy unokaöcscse a legnagyobb hidegvérrel fogadta vereségének hírét.

Midőn vacsora után a legjobb hangulatban Liza kis szalonjába mentek át, Szelényi tarokkot indítványozott az uraknak.

— No persze, és én addig mit csináljak? — duzzogott a szép asszonya kandalló mellé ülve, hol a derült őszi est daczára vidám tűz lobogott. A kastély egyik oldalával a hegynek volt építve és Liza azt állította, hogy olyan nedves hideg van benne, mint egy pinczében.

— Tudod mit, pikettirozzunk és Fedor addig mulattassa Lizát — mondá Róbert báró legszelidebb mosolyával Szelényihez.

Ez utóbbi ajkába harapva, átható pillantást vetett a báróra, ki a legártatlanabb elfogulatlansággal helyezett két karosgyertyatartót egy kis asztalra.

— Nem bánom, így is jó lesz, — felelé Szelényi kurtán és leülve, keverni kezdte a kártyát.

A gyéren világított kis szalon egy időre felette kedélyes képet nyújtott. Liza lábait felhúzva, egészen belefészkelte magát öblös karosszékébe, álmos, félcsukott szemeit a tűzön jártatva és sötét prémes bő kaczabajkáját fázékonyan összevonva, míg a szemben ülő Simbinszky szokott kellemetes, nem épen halk hangján társalgott vele. Beszédjét azonban épen csak Liza bírta megérteni. A szalon-intriguek tájszólását használta, azaz a fogai között beszélt, vagy pedig minden második szó felét elharapta.

Szelényi néha átnézett hozzájuk és a mély redő szemei között, az utóbbi évek vívmánya, még mélyebbre vésődött, míg tekintete révedező bizonytalansággal szegződött Simbinszkyre. Egy-kétszer figyelmesen hallgatódzott, de felette éles hallása daczára sem bírta tisztán kivenni, miről beszél ez a kettő ott a kandallónál. Az is megtörtént, hogy már-már fel akart ugorni, de még sem tette. Összeszorította ajkait és hátát jobban megvetve székében, ülve maradt.

Senki sem hitte volna, hogy Liza mindezt észreveszi. Szeme vagy Simbinszkyn vagy a tüzön járt, míg vidám elfogulatlansággal beszélgetett. És mégis egyszerre, beszédközben, minden előzmény nélkül, egy mondat kellő közepén sebesen odaveté:

— Ne maradjon tovább, mint még holnap. Utazzék el!

Ezzel vidáman felkaczagott, mintha valami tréfás ötletet mondott volna, míg Simbinszky egy gyors pillantást váltva vele, visszhangozta nevetését.

Nemsokára rá, vagy egy óra mulhatott el, mióta pikettirozni kezdett, Szelényi megelégelte a doldot. Az asztalra dobta a kártyát és nyujtózkodva felállt.

— De már bocsánatot kérek pajtások, féltizenkettő az óra, én pedig el vagyok csigázva. Ha holnap vadászni akarunk, jó lesz lefeküdni.

Liza vállat vont.

— Mondom, hogy öregszel Pista. Maholnap a csirkékkel megyünk aludni.

De azért mosolyogva állt fel ő is és az uraktól elbucsúzva, megigérte, hogy holnap rászánja magát, felkel és gigjében egy darabig elkiséri őket.

Róbert báró és Simbinszky alig tették be maguk után az ajtót, midőn Szelényi hevesen fordult Lizához:

— Már ez megint micsoda ujság? Simbinszky hogy jutott ide, a távollétemben, holott mindenki tudta, hogy most Szelényen kell lennem és az sem volt bizonyos, ma este haza vetődöm-e?

Liza, ki már féluton volt a hálószoba felé, megfordult.

— Úgylátszik félre beszélsz Pista. Mit akarsz tőlem? — kérdé hidegen.

— Tudni akarom, hogy ez az átkozott muszka mit keres itten?

Liza gőgösen mutatott az ajtóra.

— Tessék, kérdezd meg ő tőle. Én részemről, megvallom, szörnyen megörültem látogatásának. Ugyis megvesz az unalom ebben a vadonban.

— Elég rossz, ha kis fiaddal és velem unatkozol.

— Hisz sohasem vagy itthon és ha itthon is volnál! Az ember nem mulat a férjével, legfeljebb, hogy elmulathat — rajta.

A férfi biborvörös lett. Őszülő fürtei alatt — mert ez a félisten csakugyan őszülni kezdett, fenyegetően dagadtak ki az erek.

— Vigyázz Liza! — suttogá fogai között. — Tudod, hogy velem így beszélni nem lehet.

— Te kezdted! Nem bírod látni, ha szórakozom. Csak akkor vagy boldog, ha nyomorogni látsz.

— Nyomorogni! Ez a legújabb.

— Igen nyomorogni. Ebben a rongyos fészekben kell ülnöm hetekig, mert egyszerre csak a fejedbe vetted, hogy nincs pénzünk utazni. Már semmire sincs pénzünk! Mindent megtagadsz tőlem a mit kivánok.

Szelényi gúnyosan elnevette magát.

— Ebben már igazad van. Valóságos szörnyeteg vagyok. Golkondának még van olyan gyémántja, mit nem aggattál magadra és Worthnak olyan ruhája, mely nem a te számodra készült. Nem is valamennyi szép ló az országban a tied és valamennyi kibocsátott váltó az enyém. Megérdemelném, hogy felkössenek!

A szép asszony, míg Szelényi beszélt, egy

zsölyének a támlájára ült, melynek bojtjával játszani kezdett.

— Ez úgy látszik szemrehányás akar lenni — mondá hüvösen. — De nem érzem magamat általa találva, mert utoljára mit adtál nekem mindavval, a mivel olyan nagyra vagy? Arany helyett polyvát, kenyér helyett követ. Igaz, hogy tele aggattál gyémántokkal — folytatá mind sebesebben beszélve, hogy Szelényi félbe ne szakíthassa, — de nem tudtál nekem becsülést szerezni. Igaz, hogy magad mellé ültettél miniszteri trónodra és hogy míg ez a pünkösdi királyság tartott, palotánk megtelt vendégekkel, a mikor nekünk tetszett. Csakhogy a te nemes kékvérű köröd megette ugyan a souper-inkat és megitta a pezsgőnket — de ezalatt alattomban sértegette a feleségedet. Igaz, hogy Worth-féle ruhákba öltöztettél, de azért meg nem akadályozhattad, hogy csak a minap a «Trycicle-klub» bálján, melyen pedig a te kívánságodra vállaltam háziasszony szerepet, mint a higany össze ne fusson az a szemtelen, gőgös asszonynép és engem egyes-egyedül ne hagyjon fönn az estradeomon, mint valami páriát. Egy perczig tartott az egész, de nekem untig elég volt. Tisztán láttam ebből, mit tennének, ha mernének, ha nem akarnák még hasznodat venni ... Hadd el Pista, jobb lesz, ha ilyenekről hallgatsz.

Szelényi, ki ezalatt türelmetlenűl fel-alá járt és tízszer is sikertelenül nyitotta ki száját, hogy Liza szóárjának gátat vessen, most indulatosan toppantott a lábával.

— Eltértünk a tárgytól, Liza. Nem erről volt szó. Simbinszkyről beszéltünk, és én most egyszer s mindenkorra megtiltom . . .

Liza szavába vágott.

— Nem tértünk el a tárgytól — mondá daczosan, de anélkül, hogy hangját felemelte volna. Ismerte emberét és soha sem engedte magát haragja által elragadtatni. — Meguntam bűnbak lenni. Elég soká voltam az. Mért nem tudsz a feleségednek pozicziót szerezni? Máriának tudtál. Még mostani helyzetedben is tudtál volna. De nekem szó nélkül kell minden sértést bezsebelnem . . . Én semmi figyelmet nem követelhetek! — És Liza darabokra kezdte tépni a bojtot, melylyel játszott, míg szemei könnyekkel teltek meg.

Szelényi megszokta az e fajta jeleneteket. Mindannyiszor ismétlődtek azok, ha bármily csekély figyelmeztetéssel illette Lizát és feleségének panaszait régóta könyvnélkül tudta. Nem is igen felelt többé rájuk. Mit is felelhetett volna? Gentleman létére csak nem mondhatta neki: Kedvesem, a te házasságod története olyan természetű, hogy a világ azt a mi állásunkkal bíró és ezen állásnak annyit áldozó embereknek önzésből elengedi ugyan, de egy Vetter Lizának azért még sem bocsátja meg. — Erre a brutalitásra képtelen volt és különben szükségtelennek is tartotta. Hisz tulajdonképen meg volt győződve arról, hogy Liza helyzetével és annak természetes következményeivel ép úgy tisztában van, mint ő maga. S csöndes, félig visszafojtott könnyei mégis mint a forró ólom estek

— *Nem, bocsáss! gyülöllek!*

szívére. Szemei a szép, telt alakra tapadtak, a mint az most a legtökéletesebb művészet természetességével elhagyva magát, a támláról a zsölyébe csuszott le — és egyszerre csak egész emlékező tehetsége cserben hagyta. Nem tudta többé, miről beszéltek. Még féltékenységéről is megfeledkezett.

Letérdelt melléje és átkarolta.

— Liza!

— Nem, bocsáss! Gyülöllek! Utállak! Ellenségem vagy. Minden kis örömtől meg akarsz fosztani. Eltemetsz egy vadonba. Dühöngsz, ha barátaimat fogadom. A legártatlanabb szórakozást is sajnálod tőlem . . .

Szelényi, ujra ébredő haragja daczára, önkénytelenül elmosolyodott.

— Simbinszky Fedor «ártatlan szórakozás» képében! Szeretném tudni, ő maga is mit mondana ehhez a definiczióhoz. Legyen eszed Liza. Hisz tudod, hogy igazam van. Nem illő, hogy fiatal asszonyok, férjük távollétében férfit fogadjanak szálló vendégképen és Simbinszky soha sem mert volna ma eljönni, ha mindenképen fel nem bátorítod ezen . . .

Liza ujból félbeszakasztá.

— Hát mit csináljanak a fiatal asszonyok a szálló vendéggel? Kitegyék a szürét? Mért nem viszesz magaddal Pestre? Ott nem kell szálló vendéget fogadni. Mért képzeled most egyszerre, minden ok nélkül, hogy takarékoskodnunk kell s hogy fel nem mehetek a futtatásokra?

— Mert, . . . de Szelényi nem folytatta tovább.

Minek is folytatta volna? Nem nyert volna vele egyebet, mint egy pár rossz órát, egy pár jó óra helyett. Hisz Lizával nem lehetett érvelni. Minden szóvita e szép teremtéssel valóságos rókavadászattá fajult, még pedig nem valami dicsőséges eredménynyel a vadászra nézve. Liza zig-zúgban ugrott egy tárgyról a másikra, az ember nyakát szeghette, de meg nem győzte.

Szelényi mélyen felsóhajtott. Az álarcz, mit ma egész este oly bámulatos kitartással hordott, végkép letünt arczáról.

Mai bukása által vérig sértett gőgje, titkos, sajgó sebként gyötörte és ehhez még hozzájárultak anyagi gondjai, melyek elől az utóbbi hónapokban minden igyekezete daczára sem zárhatta el magát többé. S ama mély csüggedés vett rajta erőt, mely ritkán, de mégis csak elfogta nyugtalan, nagyravágyó szivét; ama teljes megszünése az akaraterőnek, melynek Mária egykor oly diadalmasan hadat üzent. A tábla az «Excelsior!» szóval még ott függött Szelényi íróasztala fölött, csakhogy a szó maga régen elvesztette előtte minden jelentőségét.

Neki már nem buzdítás, nem lelkesítés, vagy a nemes rokonszenv támasza kellett, hanem a kéjnek önkívülete, a feledés álma, mit Liza élveteg ajkaiból szíhatott. Mint az opiumevő, kinek szenvedélyét nem hogy gyöngítené, de fokozza az idő és a megszokás, jobb meggyőződése, a nyomasztó szükség öntudata daczára, megadta magát — saját vágyának.

— Úgy lesz, a hogy akarod, Liza. Utánnam jöhetsz Pestre. Ha akarnám se tudnálak nélkülözni.

— És nem fogsz haragudni, ha Simbinszkyvel mulatok? ... Nem ... Ezzel két kezével tréfásan befogta Szelényi száját. — Ne mondj ellent. Az a csunya, kopaszfejű Simbinszky! És aztán hat év óta nem volt Magyarországon, s tán megint tíz évre elmegy. Nem lehet őt számba venni, de szörnyen mulatságos ember! Afféle udvari bolondnak használom és nevetséges volna, ha te, te elárulnád, hogy féltékeny vagy reá ...

Szelényi lebontotta Liza kezeit.

— Féltékeny! Nem vagyok én féltékeny! — mondá megvetően, szép fürtös fejét hátravetve. De utoljára nem tűrhetem azt az örökös kaczérkodásodat, mely annyi pletykát okoz és a világ szájára ád mindkettőnket ...

— A világ szájára! Mit törődünk mi ketten a világgal? Legjobban tudjuk, hányadán vagyunk egymással. Mikor a te kis ujjad, itt ni, a te legkisebb ujjad, szebb, eszesebb és kedvesebb valamennyi Simbinszkynél ezen a világon — és Liza mosolyogva nyomta száját férje kis ujjára.

A férfi csakugyan elhitt-e neki mindent? A szofizma ezen nagymesterét, a kiábrándult modern világnézlet ezen apostolát, csakugyan oly teljesen elbolondíthatta egy asszony? Ki tudná ezt megmondani? Tán ő maga sem. Ő csak egy puha, meleg ajak szorítását érezte ujján, és minden idegében csak azt a bájos, megfejthetetlen mosolyt látta, melynek soha sem bírt ellentállani ...

Pedig ez a mosoly hideg volt és a szép arcz alig hogy felpirult az őrült csókzápor alatt, mely-

lyel a férfi karjaiba zárta. Liza régóta már csak engedte magát szerettetni és Szelényi önfeledt mámorában nem vette észre, hogy a szép szobornak a mit átölelve tart, nem képes többé Pygmaleonja lenni.

XLVI.

Szelényiék csakugyan már két hét mulva költöztek be a városba és Liza, kinek legujabb kedvtelése a sport volt, azt is azon nagy stilben űzte, mit mindenben ki szokott fejteni. Rendkívüli feltünést keltett két csodaszép uj izabellszínű lovával, mit maga hajtott és az udvari vadászatokban is résztvett. Egész életmódja a leghatározottabban ellentmondott azon kósza hireknek, melyek hébekorba vagyoni körülményeiket illetőleg felmerültek. Rebesgették, hogy Szelényi Náthánffyt megkinálta Szelénynyel és hogy az ügyes bankár addig húzzavonja a dolgot, míg féláron kaphatja meg a birtokot.

Csakhogy egyelőre nehéz volt e mende-mondákban hinni. Ha Szelényi tán olykor meg volt szorulva, mindig tudott magán segíteni, vagyis inkább Róbert báró segített rajta, ki mellette afféle factotum szerepet játszott.

Midőn néhány évvel ezelőtt, mint egy nagy építkezési vállalat felhatalmazottja, Pestre jött, Szelényi, ki akkoı még pénzügyér volt, nagyon hidegen fogadta. Eleinte csak üzleti összeköttetésben állt vele, mely azonban gyakori találkozásokat vont maga után. A francziák gyorsabban és olcsóbban dolgoz-

ván mint a hazai czégek, a kormány építkezéseinél olykor nekik adta az elsőséget. Azonfelül Liza protegálta Róbert bárót és férje, ki mindjobban elkeseredett kérlelhetlen édes anyja iránt, végre merő daczból közeledni engedte nagybátyját, míg utoljára határozott üzleti hasznavehetőségét felismerve, intim körébe vonta.

Szelényi, míg miniszter volt, természetesen nem ért rá saját dolgaival törődni. Nem hogy fel nem tudta volna okosan használni állása előnyeit, sokkal modernebb ember volt ő ennél. De erszénye valóságos szitának bizonyult. Bármennyit töltöttek is bele, annak, Lizának hála, soha sem volt látszatja s azonfelül az ezen erszényben uralkodó geniális rendetlenség folytán, az adósság és követelés tételei mindinkább s mind reménytelenebbül bonyolódtak össze. Róbert báró e zűrzavarban pompásan eligazodott. Úgy szólván elemében érezte magát benne. Mintha csak egy régi darabban lépett volna fel, mely uj szereposztással került. Ha nem is egészen így, de legalább hasonló módon hágott ő is nyakára a vagyonának és nem csoda, ha nemes multjának tapasztalatai oly ressource-okat adtak kezeibe, melyekről Szelényi nem is álmodott. Ép oly otthonos volt a tőzsdén mint a kaszinóban s mindig tudott pénzt találni — főkép ha Lizának kellett. S Lizának mindig kellett.

A szép asszonynak Róbert báró alázatos rabja volt, még alázatosabb rabja, mint a társaság többi hölgyeinek, kik mindannyian rajongtak érte. Nekik köszönhette, hogy néhány kemény galléros erény-

hős daczára, kik eleinte felturták az orrukat, ha szó volt róla, a szoczietás szívesen látott tagja lett. De miért is ne látták volna szivesen? Róbert báró nemcsak találni tudta a pénzt, hanem ezer módját ismerte annak minél «chic»-ebb, minél művészibb elfecsérlésének. Ki nem fogyott az eredeti ötletekből. Tableauk, lovagjátékok, bazárok, mindazon lélekemelő ünnepélyek, melyek alkalmával a főrangúság oly áldozatkész önmegtagadással mulat a szenvedő emberiség javára, az ő rendezése mellett fényesen sikerültek. Azután meg e fekete szakállas fehér holló nem szentelte magát kizárólagosan csak a klub-életnek, hanem a szalonokat is látogatta és az udvariasság mintaképe volt, mi alighanem népszerütlenné tette volna a férfiak egy bizonyos osztálya előtt, ha a kártyának még sokkal szenvedélyesebben nem udvarol, mint az asszonyoknak.

— Szeretném tudni, mi lett volna belőled, Róbert, ezer év előtt, mikor még nem volt se börze, sem écarté? — mondá Liza szinlelt duzzogással, midőn Vanderbilt Róbert egy este elkésve érkezett a Szelényi-palotába.

Liza ama kis estélyeinek egyikén volt, melyek politikával kezdődtek és tarokkal végződtek. Szelényi az Andorfy és Zátonyi grófokkal nem épen sugárzó arczczal hányta-vetette a választások eredményét. Őt ugyan azóta megválasztották egy idegen kerületben, s be is választották a felsőházba, de egészben véve a konzervativek nem dicsekedhettek azon túlnyomó többséggel a mérsékelt szabadelvűek felett, a melyre számítottak. Az idősebb

urak ezt felette nagy komolysággal konstatálták, míg néhány fiatalabb képviselő, Andorfy Zenke sportkifejezésekkel gazdagon fűszerezett társalgásában keresett menedéket, nyomasztó politikai gondjai elől.

Liza megjegyzésére Simbinszky, ki egy albumot lapozgatva a szép asszony mellett egy guggonyon ült, felkaczagott.

— Mit csinált volna Róbert ezer év előtt? Hát csakis asszonyokkal foglalkozott volna. S az asszonyban benne foglaltatik nem csak a börze és az écarté, de mindazon hazárdjátékok összege, melyek az élet fűszerét képezik.

— Fedor, ügyetlenségemet ismerve, elég nagylelkű helyettem válaszolni — jegyzé meg Róbert báró gunyoros szelidséggel, míg Liza másik oldalán egy zsölyébe ereszkedett. — Csakhogy elmaradásomnak oka ez egyszer sem écarté, sem börze, sem asszony. Künn voltam a városligetben családomnál.

Erre meg Liza huzta le gunyorosan a száját.

— Veszem észre, nagyon családias kezdesz lenni Róbert. Ez jelent valamit.

— Hogy ne jelentene valamit. Ha az ember ilyen bájos leánykával...

— És ilyen hires szédelgő fiúval bír — vágott szavába Liza. — Kérlek, csak előttem ne pozirozz! Ha Félix nem kapna naponta egy másik nagyhatalomtól érdemrendet, mit naponta páratlan szemtelenséggel visszautasít, hogy ezzel még nagyobb reklámot csináljon magának, feléje se néznél.

— Kérni foglak Liza...

— Tudom mire akarsz kérni, de ne fáraszd magad. Mióta Félix a felsőház tagja lett, egyszerre felébredt benned az atyai szeretet. Azelőtt feléje se néztél. Szégyelted. Azt hiszed, nem emlékszem milyen szomorú véget jósoltál az ő baczillus-sportjának és milyen lelkiismeretesen számítgattad a haláleseteket, melyek új tanának ellentmondtak?

— De azok nevetségesen csekély számmal vannak, s azt beismertem. Az ember csalódhatik. És aztán, csodálatos! Ez a fiu még a politikához is tud!

— Tulajdonképen páratlan tapintatlanság Félixet éppen előttem így feldicsérni, — jegyzé meg Liza méltatlankodva, míg egy nyugtalan pillantást vetett Simbinszkyre, ki az albumot mit kezében tartott, egy asztalra dobva, felállt; Róbert báró követte Liza tekintetét és azt is látta, hogy türelmetlenül toppant lábával. Mindazáltal a szép asszony egy szóval sem tartóztatta a herczeget, midőn az Zenkéhez átmenve, melléje ült.

— Miért volna ez tapintatlanság? Talán mert Simbinszkyt untatja? — kérdé Vanderbilt Róbert előre hajolva és Liza szemei közé nézve.

A fiatal asszony arczába szállt az áruló vér, de azért daczosan viszonozta Róbert báró tekintetét.

— Persze hogy azért — felelé. — Nem illik idegen előtt oly dolgokról beszélni, melyek nem érdekelhetik. Aztán meg jól tudod, hogy Félixszel haragban vagyunk. A legaljasabban áskálódik Pista ellen.

— Áskálódik! Ugyan ne mondd. Mert más pártszempontból beszél mint Pista. Ez nem nevezhető áskálódásnak Liza, a mint én sem áskálódom az ellen, a kivel kártyázom, ha azon is vagyok, hogy én nyerjek s nem ő. Igaz, Félix meglepően jó kártyás. A mióta a mérsékelt szabadelvüek közé lépett, napról-napra gyarapszik az a párt, mit ti eleinte a «lipótmezei párt»-nak csufoltatok. Ha ezek a bolondok győznek, elsepernek mindent a mit az az okos ottan csinált — és Róbert báró sajátságos szuró kifejezéssel szelid szemeiben, nézett át Szelényire.

Liza e tekintet láttára önkénytelenül összerezzent.

— Az ember azt hinné, hogy gyülölöd Pistát — suttogott, szomszédjától elhuzódva.

A férfi arcza rögtön átváltozott. Restelte vigyázatlanságát. Nem egészen szokott kedélyességével fordult most Lizához.

— Hogyne gyülölném — felelé nyomatékkal, — ha téged... nem folytatta, de szemei nagyon ékesszólón beszélhettek, mert Liza elfordította fejét.

— Ép úgy gyülölöm, mint Simbinszkyt...

Liza vállat vont.

— Tán csak nem képzeled, hogy szerelmes vagyok Simbinszkybe?

Róbert báró halkan felkaczagott.

— Nem Liza, nem képzelem. Elbolondítottál engem is, az igaz, de még sem annyira hogy azt hihetném felőled, mikép bárkit is képes légy szeretni. Nem vagyok babonás, nem hiszek csodák-

ban. Simbinszkyt csak afféle bárkának tekintem — folytatá suttogóvá váló hangon, szemeit le nem véve Liza arczáról — melyen annak idejében el szeretnéd hagyni a sülyedő hajót.

A szép asszonynak egy szempillája sem remegett, egy arczizma sem rándult meg. Szinte kővé válva ült ottan.

— Nem értelek, — mondá hidegen.

— Meg vagyok róla győződve, hisz oly ártatlan vagy — gunyolódott a báró, fehér kezével fekete szakállát simogatva, mi igen festői hatást tett. — Mindazáltal ne hidd, hogy merő tapintatlanságból szakasztottam félbe az érdekes tête-à-tête-et, melyben megleptelek. Csak azért jöttem fel egy perczre, hogy tudassam veled, mikép a váltót prolongálták és nyugodt lehetsz.

Liza ez egyszer cseppet se szinlelt örömmel csapta össze kezeit.

— Milyen szerencse! S mennyit fáradsz érdekemben Róbert!

Róbert báró, ki eddig felkelt, azzal az édes, szelid mosolylyal szorította meg Liza kezét, melynek kevés nő tudott ellentállni.

— Ilyen szép asszonynak hitelezni mint te vagy, nem nagy feladat. Kivált, — folytatá mind kedvesebben mosolyogva, — ha az ember el van tökélve, hogy utoljára mégis csak számolni fog vele.

És Liza, csodálatos! de ezen az enyelgés hangján mondott szavakra ujból idegesen összerezzent, míg Róbert báró Fili grófnéhoz lépett, ki Andorfyné-

val ez utóbbinak a farsangra tervezett nagy jelmezbálja fontos kérdését szellőztette.

Zátonyiék csak két év óta békültek ki Szelényiékkel. A milyen kevéssé rokonszenveztek Máriával, Filoména, ki minden félszegsége mellett becsületes asszony volt, a válás első hirére ott hagyta Lizát és Mária pártját fogta. Ez utóbbi azonban minden áron csak arra törekedett, hogy válópörét ne tegye botránypörré. S valóban, soha elválás nem ment végbe nyugodtabban, a szenzaczionálisnak csekélyebb szinezetével, mint Szelényi Istváné. Mária, ki már most csak szabadulni kivánt, mindent magára vett, kijelentve, hogy férje csak azért óhajtja a válást, mert ő elhidegült irányában, sőt valóságos ellenszenvet mutat ki vele szemben. Ez persze nagyot lendített a pör gyors lefolyásán, ha érthetetlennek is látszott a világ előtt.

Ilyen körülmények között Fili grófné természetesen nem talált alkalmat sem a sajnálkozásra, sem a vigasztalásra. Midőn azonban Mária még a válópör folyama alatt Althausennéval külföldre utazott és Rómában életveszélyesen megbetegedett, nem csak Filoména, de mások is, teljes hitelt kezdtek adni a Blanche és barátnői által kitartással ismételt pletykáknak, és Liza egy ideig csaknem teljesen ki volt küszöbölve a társaságból. Még második házassága után is voltak akárhányan, kik teljességgel nem akartak vele érintkezni és ezek közé tartozott volt sógornője is. Csak akkor engedte ismét közeledni Lizát, midőn férje ezt pártja érdekében kivá-

natosnak találta. Gróf Zátonyi, a Szelényi által kifejtett nemes törekvésektől meg nem vonhatta támogatását és így, ha nem is szivélyes, de udvarias viszony jött létre a két család között.

Fifi grófné előitélete Róbert báró ellen is megszünt, midőn ezen perfekt gentlemannel közelebbről megismerkedett. Bizonnyára nagyrészt rágalom lehetett mindaz, a mit ezen ember multjáról beszéltek, kinek minden harmadik szava a «korrekt» szó volt, ki a heraldikából tanfolyamot nyithatott volna és udvariasság dolgában egy Bayard példáját követte.

A grófné ez este különösen szeretetreméltóan fogadta Róbert bárót, és nem rajta mult, hogy az ily rövid ideig mulatott a hölgyekkel. Csak Andorfy grófnéval váltott néhány szót a jelmezbál érdekében, azután kalapját fogta és távozott. Még pedig szokása ellenére nem a kaszinót kereste fel, hanem szállására hajtatott, hol iróasztalához ülve, nagy szorgalommal nézett át iratokat és csinált belőlük jegyzeteket. Annyira belemélyedt ebbe a foglalatosságba, hogy reggeli két óra lett, míg végre rászánta magát a lefekvésre.

XLVII.

Másnap Vanderbilt Róbert már tiz órakor délelőtt künn volt Félixnél, kinek diszes gyógyintézete számos épületével és szép nagy parkjával egész új telepítvényt képezett a városligetben. A betegek valódi kis köztársasága volt ez, melynek érdekét nagyban emelte nemzetközi jellege. Az egész világból sereglettek ott össze a gyógyulást keresők, szegények és gazdagok egyaránt. A gazdagok fizettek, a szegények ingyenes ellátásban részesültek. Még pedig a gyógyintézet table-d'hôte-jánál egymás mellett ült milliomos és munkás, grófné és varróné. Ugyanazt ették, ugyanazon tiszteletteljes kiszolgáltatásban részesültek és Félixet nem lehetett rábirni arra, hogy e hallatlan programmon változtasson. Senki, semmi pénzen nem szerezhetett magának kiváltságos állást ez intézetben. Sőt a geniális orvos lankadatlan figyelme épen a sors kitagadottjainak érdekében érte el tetőpontját és legtöbb időt azoknak szentelt, kiknek az egészség nem csupán az élvezet, de az önfentartás feltétele is.

Félix egy fiatal emberrel reggelinél ült, midőn Róbert báró belépett hozzá. Mindketten felugrot-

tak. Felix nyugodt, komoly arczczal, a fiatal ember látható zavarral.

— Csak tessék folytatni, ne zavartassák magukat — kiáltá a báró.

— Már bevégeztük. Tán parancsolsz egy csésze teát? — kérdé Félix a távirót megnyomva.

— Köszönöm. Sokkal később szoktam reggelizni.

— Althausen Jani, Elza néném mostoha fia — mutatta be Félix a fiatal embert.

— Oh nagyon örvendek, annyi szépet hallottam — mondá Róbert báró lekötelező szeretetreméltósággal, a fiatal emberrel kezet fogva. — Ön bizonyára tanulmányait folytatja itt Pesten?

— Csak keresztülutazóban vagyok. Gazda leszek.

— Oh nagyon szép... nagyon szép, nagyon dicséretes. A földmivelés felvirágozásában fekszik Magyarország jövője! — szavalta Róbert báró lelkesülten.

Eddig már elhelyezkedtek. Csak Althausen Jani maradt állva.

— Sietek, — mondá Félixhez. — Hisz tudod, hogy várnak.

— Jani már csak féllábbal van Pesten — magyarázgatá Félix. — Holnap este Dunafokra indul, hol Elza néni és nővérei a karácsonyt töltik.

— Tudom, Alice már tegnap mondta el nekem. Alice ma hajnalban utazott el — úgy-e?

— El, s meglehet, hogy karácsony másodnapján magam megyek el érte Dunafokra, ha ugyan szabadulhatok. Szervusz fiu! — folytatá Vanderbilt

felállva és a fiatal ember kezét megrázva. — Remélem, holnap még látlak.

Althausen Jani alig zárta be maga után az ajtót, midőn Róbert báró mosolyogva fordult fiához.

— Mindennap jobban látom, mennyire csalódtam benned, Félix. Mindnyájunknál nagyobb mester és ügyesebb diplomata vagy. Mily okos tőled, hogy most Dunafokra küldted Alicet. Hisz ennek a fiúnak, ha keveset mondok, ötvenezer forint évi jövedelme lesz.

Vanderbilt, ki édes atyját addig szivarral kinálta meg és maga is csibukra gyujtott, most nyugodt csodálkozással nézett reá.

— Nos és? Micsoda összefüggésben áll az én diplomataságom vagy épen Alice, Jani ötvenezer forintnyi évi jövedelmével?

— Tökéletesen korrekt kérdés. Mindjárt nem lenne igazam, ha beismernéd, hogy összefüggést látsz e két teljesen heterogén dolog között. Oly kevés összefüggés van köztük, mint akár ügyességed és azon kitartó figyelem között, mit az elvált szép dunafoki majoresca iránt tanusítasz.

Félix arcza jéghideg lett. Erre már semmit sem felelt.

— Szabad kérdenem, miben lehetek szolgálatodra? — mondá kitérőleg.

Róbert báró elnevette magát.

— Helyes barátom, hagyjuk ezt a thémát — felelé kedélyesen. — Képzelheted, nem azért keltem fel ma hajnalban — a nemes báró számára

délben kezdődött a nap — hogy neked itt bókoljak. Ha szolgálatról van szó, inkább én akarok neked szolgálatot tenni.

Félix némán hajolt meg zsölyéjében és e perczben a halántékain már is őszülő hajtól környezett kopasz fejével és hosszú sötét szakállával határozottan idősebbnek látszott édes apjánál, kihez különben némileg hasonlított. Csakhogy nemes fején minden vonás élesebb, jellemzőbb volt, a homlok magasabb, komolyabb, míg egy erőteljes vonás a száj körül arczának sajátságosan imponáló jelleget kölcsönzött, mely teljesen hibázott Róbert báró finom, kellemes vonásaiból.

— Holnap van a felsőház utolsó ülése és mint hallom, beszélni fogsz.

— Talán, nem tudom még.

— Mindegy, akár holnap beszélsz, akár máskor. De legközelebbi beszédedre vonatkozólag több fontos közlendőm van veled.

Félix ujra meghajolt és ujra némán. Magatartásában nem volt semmi bátorító, mi azonban Róbert bárót legkevésbbé sem feszélyezte. Állhatatosan vonakodott tudomásul venni, fia milyen következetesen tartózkodó irányában. Azon percztől fogva, midőn Félix mindinkább emelkedő hirneve ismét körébe vonta édes apját és az először tette be lábát e házba, melynek Ilma bárónő és Alice már több év óta lakói voltak, Félix magaviselete vele szemben nem változott. Megadta neki azt, a mivel a multak daczára, mint apjának tartozott, a mit meg nem vonhatott tőle, ha édes anyját nem akarta

megbántani: a tisztelet minden külső jelét, de egy tapodtat sem engedte közeledni.

Róbert báró felkelt, az ablakhoz ment, kitekintett a szép, hófedte parkba, azután egyszerre odaszólt fiához.

— Te tönkre akarod tenni Pistát, úgy-e?

Ha Róbert báró azt hitte, hogy Félixet hirtelen kérdésével zavarba hozza, csalódott. Félix a legnagyobb nyugalommal tagadólag rázta fejét.

— Senkit sem akarok tönkretenni.

— Minek ez a szinlelés. Ép oly jól tudod mint én, hogy Pista helyzete válságos s csak az mentheti meg, ha a konzervativek győznek és ő lesz kormányelnök. Ti pedig mindent megtesztek, hogy ne győzhessenek. És senki sem dolgozik ellenök hathatósabban, mint te. Pedig úgy ismerlek, hogy szíved mélyén nem vagy politikus, még kevésbé pártember. Eljárásodnak kell hogy valami személyes oka legyen.

— Eljárásom egészen egyszerű. Beválasztottak a felsőházba és így akarva, nem akarva, politikával kell foglalkoznom. A ki pedig ismer, természetesnek találja azt, hogy a kormány és a konzervativek ellen foglaltam állást.

Róbert báró vállat vont.

— De hisz vaknak kellene lennem, hogy ne lássam, milyen feszült viszonyban vagy Pistával. Mitől tartasz? Félsz hogy elárullak? Nevetséges! Nekem több okom van Pistát gyülölni, mint neked. Anyja mindig üldözött, a fiu pedig egy szemtelen, gőgös — — —

Félix felemelte kezét.

— Mindezekhez semmi közöm, apám. Én részemről nem gyülölöm Pistát.

— Ismétlem, ne szinlelj. Hisz évek óta nem beszéltetek egymással.

Félix meg nem állhatta, hogy egyszer legalább végig ne huzzon érdemes édes apján.

— Ez nem argumentum. Épen apám bizonyitja, hogy az ember mindennap beszélhet valakivel és azt mégis gyülölheti.

Róbert báró türelmetlenül harapott ajkába. Megtagadta önmagát és őszintén beszélt ezzel a rajongó bolonddal, kivel biztosságban érezte magát. Igaz, hogy ezt némileg kényszerűségből tette. A tapasztalás rég megtanította arra, hogy Félixszel egyenesen kell beszélnie, mert az keresztüllát minden fondorkodásán.

— Magadról tudod, hogy a barátság nem örökkévaló dolog — vágott vissza. — Nem voltál-e te is testi-lelki barátja Pistának, míg most — — —

Félix felkelt és néhány lépést téve az ablak felé, atyja előtt megállt.

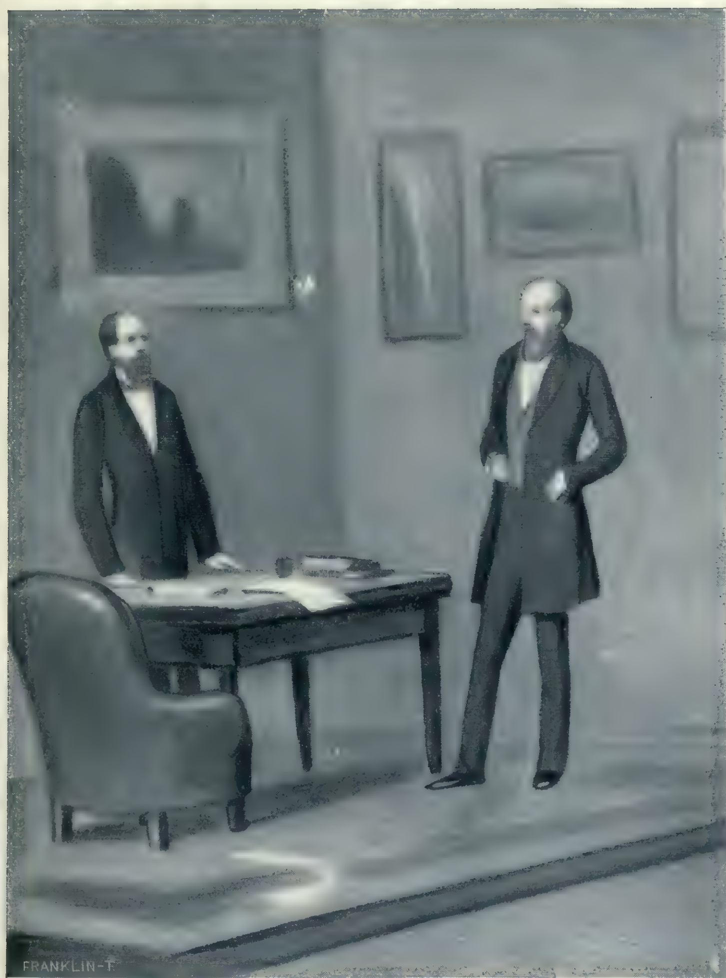
— Már többször czéloztál a köztem és Pista között fenforgó viszályra, s tapasztalhattad, hogy nem vagyok az az ember, a ki megexamináltatja magát — mondá hidegen. — Mindazáltal egyszer s mindenkorra tisztába akarom hozni köztünk ezt az ügyet. Bevallom, volt idő, midőn Pistát gyülöltem — hogy miért, az nem tartozik ide. Azt is bevallom, hogy volt idő midőn elhatároztam, sőt megesküdtem magamban, hogy meg fogom, nem

magamat, de másokat bosszulni rajta. Mindennek vége. Szelényi István nélkülem is tönkre fog menni. Olyan anyagból való, mely az idő viszontagságaival daczolni képtelen. A mi rajta egy nemzetet elvakítva fénylik, aranyfüst, mit lemos az eső és lefuj a förgeteg. S ezt soha sem bizonyította be jobban, mint most, midőn olyan kitartással küzd ugyanazon eszmék ellen, melyeket azelőtt olyan kitartással védelmezett. Eljön az a nap, midőn teljesen le fog róla válni a csillogó máz és a világ meg fog győződni arról, milyen értéktelen agyag ez a bálvány. Régóta átengedtem sorsának.

— Nem jól tetted. Az ilyen emberek, ha buknak is, talpukra esnek, mint a macskák. Fogadd meg tanácsomat. Pillants bele ezen jegyzetekbe, melyek mintegy resuméjét képezik Szelényi helyzetének, de nem úgy, a hogy azt mindenki látja, hanem úgy, a mint azt mi beavatottak ismerjük. Hasznát fogod vehetni. Egy ilyen vagyoni körölmények közt küzködő ember nem lehet kormányelnök.

S Róbert báró egy iratcsomagot nyujtott át Félixnek, mit kabátzsebéből kivett.

Félix egy elutasító mozdulattal elfordult apjától. El nem árulhatta az undort, mit iránta érezett és arczába se mert nézni többé. A czinikus nyugalom, melylyel Róbert báró azon embert elárulni készült, ki, bármi történhetett is köztük, megajándékozta bizalmával, egy perczre csaknem elvette beszélő képességét. Először életében találta magát szemben

Atya és fiú egy perczig mozdulatlanul álltak egymással szemben.

a gazság tökéletes naivitásával és bár a szólóra nézve éppen nem táplált illuziókat, ez a tapasztalat azon feloldhatlan természetes kötelék tudatában, mely e gazemberrel összefűzte, úgy hatott reá, mint valami megaláztatás.

— Köszönöm, nem szorultam ilyen eszközökre, — mondá végre erőt véve magán.

— Csalódol. A politikában nincs hatalmasabb fegyver a leleplezéseknél.

— Nem vagyok politikus. És ha az volnék is, nem a különböző pártemberek chronique scandaleuse-ének segélyével igyekezném boldogulni.

Róbert báró arcza szardonikus mosolyra torzult. A szünetet, mely Félix visszautasítását az elébb megelőzte, nyilván félremagyarázta.

— Javíthatatlan ábrándozó vagy — mondá, a csomagot az asztalra dobva. — Mindazáltal időt hagyok neked a meggondolásra. Tán észre térsz, ha meglátod, mit utasítasz vissza. Adieu!

Félix az asztalhoz lépett és a csomagot felvéve, a tűzbe dobta azt.

Atya és fiú egy perczig mozdulatlanul álltak egymással szemben. Azután Róbert báró egyszerre hangos hahotára fakadt.

— Értelek barátom, féltél a kisértéstől — mondá gúnyorosan. — De a mi ott ég, csupán egy másolt jegyzetcsomag. A tényeket meg nem semmisítheti se víz, se tűz. S ha te nem akarod azokat felhasználni, annak idejében önmaguk fognak Pista ellenében felszólalni. Még egyszer ismétlem, gondold meg a dolgot. Ha pedig meggondoltad, fordulj

hozzám egész őszinteséggel. Ez a pikáns kis epizód mit sem változtat szolgálatkészségemen. Au revoir!

Róbert báró mosolyogva intett kezével, míg Félixtől követve, elhagyta a szobát.

XLVIII.

A meghivott társaság, már két nappal karácson előtt, teljes számban volt együtt a dunaoki kastélyban. Reggel még Tarday Vincze és Althausen Jani is megérkeztek és azonnal résztvettek a nagy ünnepély előkészületeiben, mit Mária a falu népe számára rendezett. Ő volt e vidék őrangyala, jóltevője. Azon hat év alatt, hogy csaknem kizárólagosan itt lakott, a falusi életet csak ritkán váltva fel egy-egy érdekes utazással, iskolákat, árvaházat, kisdedóvót alapított Dunafokon és sátoros ünnepeken megvendégelte és megajándékozta, nemcsak a falu kicsinyeit, de azoknak szüleit is.

Este, a nap szórakozásaitól meglehetősen kifáradt társaság teára jött össze a kastély ez alkalomra pazaron kivilágított nagytermében, melynek pompás ódon fafaragványai, valamint tetőzetének művészi freskói híresek voltak. E freskókat a franczia forradalom egy menekültje festette, alkalmasint Boucher valami tehetséges tanítványa, ki a Szentendrey család vendégszeretetét ily módon igyekezett meghálálni.

A teremnek a falba beleépített három óriási kandallójában roppant hasábtűz pattogott, mely csak-

nem elegendő lett volna a tágas helyiség kivilágítására, de arra nyilván nem volt elegendő, hogy azt felmelegítse. Mert a társaság igen közel húzódott az egyik oldalkandallóhoz, a teaasztal köré gyűlve, melynél a ház úrnője elnökölt.

Mária arcza az elmult évek szenvedéseinek félreismerhetlen bélyegét viselte. A fájdalom letörölte róla az ifjuság hímporát és fátyolt vont szemeinek kápráztató, életvidor fényére. De mintha mindaz, a mit szépségéből elveszített, megannyi nyereség lett volna számára, mintha a szelid mélaság, mely egész lényét áthatotta, új, ezerszer vonzóbb csábbal ruházta volna fel ez egykor oly eleven, briliáns fiatal asszonyt. A milyen hervadt volt, nemcsak hogy nem vesztett a két friss, rózsás arczú, szép termetű Althausen leányka mellett, de azokat teljesen elhomályosította.

Sokkal végzetesebb volt a változás, mely Elza bárónővel végbe ment. Arcza még jobban megélesedett, az a kemény, kérlelhetlen vonás a száj körül még szembetűnőbbé vált. Csak az egykor oly büszke alak görnyedt meg kissé. A szenvedés nem bánt el egyformán e két különböző női természettel. Az egyiket tüze meglágyította, mint az aranyat, a másikat keményebbé, merevebbé tette, mint az asbesztet.

Egy ideig a nap eseményeiről folyt a társalgás s Tarday Vincze meg nem állhatta, hogy pár melegen elismerő szót ne mondjon Máriának azon szép és áldásteljes működésért, mit hatáskörében kifejt.

Mária rögtön szavába vágott.

— Szót sem érdemel. Csak azt teszem, a mit akárhányan tesznek földbirtokosaink közül. E tekintetben az angol gentry és főrangúság példáját kezdjük követni.

— Ne mondja! — kiáltott fel Althausen Jani tréfásan. — Mit szólna hozzá Félix, ha hallaná, hogy még Mária grófnő is a külföld utánzására adja magát.

Félix nevének említésére, Mária arczát halvány pír futotta el, de nem felelt.

— Jani Félix tegnapelőtti beszédére czéloz, — magyarázgatá Tarday Vincze, — mit a grófné alkalmasint még el sem olvashatott.

— Valóban még rá nem értem a ma reggel érkezett lapokat átnézni.

— Gyönyörű beszéd volt, soha sem hallottam ennél érdekesebbet! — kiáltá Jani lelkesülten. — Azaz hogy is mondjam, Félix nem használ nagy szavakat, ő nem szónok. De isten tudja, mégis mintha megigézett volna bennünket. Mintha annak, a mit beszélt, úgy kellett volna lennie és nem lehetett volna máskép.

Tarday Vincze helyeslőleg bólintott fejével.

— A fiú jól mondja, ha nem is fejezi ki magát tisztán. Emlékszik grófné, hogy írja le Carlyle emlékirataiban Wellington herczeg egy speechjét? Félix is oly ügyetlenül, soványan, akadozva beszélt, mint a waterlooi hős és mindennek daczára, anynyira megkapott bennünket, hogy meggyőződését a mienkké tette. Úgy és csakis úgy kellett látnunk

a dolgokat, a hogy ő akarta azokat feltüntetni. Ha nem lennék már régóta a mérsékelt szabadelvű párt híve, azzá lettem volna akkor.

— De hisz a legékesebb beszéddel sem lehet ennél tökéletesebb sikert elérni — jegyzé meg Mária halkan, bár egész arcza sugárzott az örömtől.

— Helyes, s ebből látni, milyen fölösleges tulajdonképen a rhetorika egész fegyvertára — felelé Tarday szarkasztikus mosolyával. — Egy kis igazi, megállapodott, kapkodást nem ismerő elvhűséggel; egy kis valódi meggyőződéssel, sajátságos, de olykor csak olyan hatást lehet előidézni, mint a leggyönyörűbb szónoki fogásokkal.

— Hallod, ez unalmassá kezd válni, politizálnak — súgott oda e perczben Althausen Juliska Alicenak. — Menjünk át a másik kandallóhoz.

— Nem megyek. Félixről van szó — felelé Alice.

Juliska és Piroska pajkosan összenéztek.

— S Jani itt marad, azért nem jösz — suttogtak felugorva. Majd két vörös kezű, a frakk által nyilván még nagyon feszélyezett, igen fiatal úr által követve, a középkandalló felé repkedtek, honnan nemsokára vidám kaczagás hangzott át a többiekhez.

— Kár, hogy Félix minden beszédéből kirínak szocziálista hajlamai, szólalt fel most Althausenné.

Tarday vállat vont.

— Igaz, de azt csak megengedi báróné, hogy a szocziálizmusból is csupán a békés úton megvalósítható, túlzástól ment reformeszméket tette magáévá! Félixben nincs semmi a forradalmárból.

A lassú fejlesztés embere. S ezt soha sem mutatta ki fényesebben, mint tegnapelőtt, midőn oly éles kritika alá fogta nemcsak ezen kormány, de általjában a kormányok működését. A vidék rovására nyakra-főre nagyobbodó fővárost, a mintegy varázsütésre a földből kinőtt és máris rombadűlő Szegedet azon fantazmagoriához hasonlította, melylyel Potemkin II. Katalin ama híres krími útja alkalmával elbolondította a czárnőt.

— Igen, aranyfüstnek, orchidæaszerű, gyökérnélküli terméknek nevezte állami és társadalmi fejlődésünk némely pontját, — közbeszólt Jani.

— S aztán Tarday azt állítja, hogy Félix nem túloz — mondá Althausenné. — Nem csoda, ha szenzácziót keltett beszédével. Ilyet aligha hallottak még a felsőházban.

— Így kiszakítva, persze furcsán hangzanak a dolgok. De a beszéd folyamában nem tettek oly szenzácziós hatást, mint báróné gondolja. Félix okadatolta, tényekkel támogatta minden szavát. Szomorú képét festette a pénzügyi helyzetnek, némely vidék pusztulásának. Megmondta egyenesen, hogy valamennyi eddigi kormányunk részben a viszonyokhoz mért szükséges előtanulmányok nélkül fogott a munkához. Hogy nem számolt sem a nemzet természetes hajlamaival, sem tehetségeivel, sem pedig — hibáival, s hogy minden bajunk abból ered, mit Lord Beaconsfield oly találóan nevezett el «second hand civilisation», azaz második kézből való czivilizácziónak. Találtak valami követésre méltót Angliában s azt átültették ide, a nélkül, hogy

bárki is felállt volna, mondván: az a dolog nagyon szép, de tessék meggondolni, hogy az angol tengerész és kalmárnép, míg a magyar nem az. A mit önök csinálnak, nálunk éppen az ellenkező hatást fogja előidézni. Találtak valami követésre méltót Francziaosszágban és azt is átültették s meg nem gondolták, hogy a franczia nép szorgalmas, tevékeny, ideges, változásra hajlandó, míg a miénk indolens, lassú, reformeszmékkel nehezen hozzáférhető. Számoltak volna ezzel. Tanulmányozták volna a fajt, a mit kormányoztak. Nevelték volna annak erejét, velejét, a középosztályt, mit eltapostak. Győzték volna meg ezt a «kis király» fajt az állampolgárczímnek méltóságáról, szerepének fontosságáról. Tanították volna meg lassanként dolgozni. Nem úgy czivilizálnak nemzetet, hogy exterminálják. Ezt csak embertelen hódítók szokták tenni. Ha ez így menne tovább — folytatta Félix, mind erősebbé váló zajongás közt, — azt érnők el, a mit elértek Amerikában és Mexikóban, hol elpusztulnak a bennszülöttek, míg egy új faj, a hódítók faja, alakitott a régi földön új nemzetet. Századok mulva tán lenne még viruló Magyarország, csakhogy vajmi kevesen volnának benne a magyarok!

— Erre roppant lárma támadt a házban — szólt közbe Jani. — Még pedig nem csak a kormánypárt, de a konzervativek soraiban is. A kormányelnök finoman leplezett szavakkal, de tulajdonképen badarságnak nyilvánította Félix beszédét. Gróf Zátonyi pedig megjegyezte, hogy az ember ilyen képtelenségekkel szemben elveszti türelmét.

Báró Vanderbilt magyarázza meg, mit akar. Azt követeli-e talán, hogy a kormányok állami felsőiskolákat nyissanak gazdálkodni nem tudó földesurak és gazdák számára?

— Hasonlít a nagybátyámhoz — mosolygott Mária. — Ha csak egy falat kenyere volna, beérné egy fél falattal és a másik fél falatot kamatosítaná. Egy nem rangirt ember az ő szemeiben oly megvetésre méltó lény, hogy a pusztulást nagyon is csekély büntetésnek tartja vétkeért. Enyhítő körülményekről hallani sem akar.

— No akkor jól odamondta neki Félix — folytatá Tarday. — Kérdésére azt felelte, hogy természetesen, a legjobb tanító pedig az idő. Időt kellet volna hagyni a nemzetnek az átalakulásra. Lassan kellett volna dolgozni. Az átalakulás proczessuzsában forrongó nemzet erejéhez mérni az államköltségeket. Nem minden áron czentralizálni s nem a főváros nagyobbodására és szépítésére, de a vidék gyarapodására fektetni a fősúlyt. A pénzt nem külföldi bankároknál, de azon aranybányában keresni, mit Magyarország földjének neveznek.

— Erre kiáltott aztán közbe gróf Mecserszky Tibor, hogy úgy is azt teszik folyvást. A földet adóztatják meg legjobban — veté közbe Jani.

— Volt közbeszólás elég, mindkét részről. Főkép, mikor Félix nemcsak így általánosan, de számok által támogatva kimutatta, hogy állami életünknek nincs nemzetgazdászati alapja. Ekkor használta azt a — magam is beismerem, hogy túlzott — hasonlatot az orchidæákkal.

Althausenné fejét rázta.

— Az efélék végett tűzök össze én is Félixszel. Ki nem állhatom, ha olyan drasztikusan ró meg minden fennállót, minden létezőt. Ki tudja, jobban csinálta volna-e ő maga mindazt, a mit felsőbbsége érzetében oly rossznak nyilvánít?

— A bárónė konzervativ szempontból itél, mint a legtöbb nő. Csakhogy elfelejti, hogy mindazt, a mit Félix rossznak nyilvánít, régóta rossznak érezzük mindannyian. Mindnyájan szenvedünk azon tarthatatlan viszonyok által, melyeknek orvoslására törekszik a mérsékelt szabadelvű párt.

— Jól teszi. Nem is azt ellenzem. Csak annyiban hibáztatom Félixet, hogy esetünket, mint valami egészen kivételest állítja oda. A bajok egy részét, melyekről panaszkodunk, egész Európával osztjuk.

— Ugyanezt felelte egy izben a kormányelnök is a mi támadásainkra. Mire aztán azt válaszolta Arday Dezső: hogy igenis úgy van, de nem kellett volna úgy lennie. Mi fiatal állam voltunk. Nálunk mindent ujonnan kellett csinálni. Csináltuk volna jobban, mint a régiek, okultunk volna hibáikon. Míg ha visszatekintünk az elmult évekre, nyilván egyebet se tettünk, mint hogy versenyt futottunk mintaképeinkkel mindennemű deficzit után. A milyen geniálisak vagyunk, pedig előleges trainirozás nélkül is czélt értünk.

— De remélem, hogy nem csak kritizálnak, — mondá Althausenné kissé gúnyosan, meg is mondják mindjárt, hogy lehet az általok jelzett bajokon segíteni.

Tarday elmosolyodott.

— Mint tisztességes ellenzéki, azt felelhetném a bárónénak, a mit a papagály felelt Lafontaine meséjében, midőn az összegyűlt madársereget irgalmatlanul megkritizálván, végre felkérték arra, hogy már most mutassa meg, hogy kell énekelni. Azt felelhetném, hogy ellenzék módjára, fütyülünk — de nem énekelünk. Mindazáltal megsúgom a bárónénak, hogy a reformjavaslatok egész sorozatát tartjuk készen. Mindannyi az önálló vámterületre, a deczentralizáczióra, a közigazgatás új czélszerű reformjára vonatkozik. Az amerikai és svájczi townshipekhez hasonló községekké szeretnők átalakítani a megyéket, melyeknek önkormányzati rendszere némileg redukálná a kormány hatalmát. De minek untassam önöket ezekkel. Még jó távol vagyunk e szép tervek megvalósításától . . .

— Hát azt hiszi, hogy a kormány még tarthatja magát? — kérdé Mária feszülten.

— Arról szó sincs. Az appropriáczióba fog bele törni a bicskája. De hátha gödörből verembe esünk? Hátha mégis a konzervativek győznek? . . .

— Azért sem, mi fogunk győzni! — kiáltott közbe e perczben Althausen Juliska, ki szaladva közeledett feléjök. — Maga a világ legunalmasabb embere, Tarday. A Felsőházat és az Alsóházat, a budgetet és a deficzitet hozta le ide nekünk karácsonyi ajándékképpen. Vegye vissza. Nem kérünk belőle. Nézze, Mária egészen elkomolyodott és Jani és Alice — a fiatal leány megakadt, míg szemei hamiskásan csillantak fel, arra a tekintetre, mit a kettő között felfogott . . .

— Már vissza is vettem végzetes ajándékaimat. Nem politizálunk többé. Mit parancsol szépséges hölgyem? — felelé Tarday, gúnyoros alázattal hajolva meg Juliska előtt.

— Oh, magának semmit. Hisz magát semmire sem lehet használni. Tánczolni nem akar, zongorázni nem tud. Miczit akarom kérni — ezzel átkarolta Máriát, míg rózsás arczát az övéhez szorította.

Mária összerezzent és mélyen felsóhajtott. Mintha Juliska csevegését nem is hallva, csak a leányka érintésére érezett volna fel azon álomszerű állapotból, mely egy időre visszavarázsolta azon lüktető politikai életbe, mely egy alakban központosulva azelőtt eleme volt.

Azonnal felállt. Az álom eloszlott. Ismét az a Mária lett, kinek nem volt többé saját, beszámítható «én»-je, ki inkább mint valaha, csakis annak létezett, hogy másoknak örömet szerezzen.

— Játszszam nektek, úgy-e? — mondá szívélyesen. — Mit? keringőt, galoppot? — S a zongorához ülve, órahosszat játszott fáradhatlanul, lankadatlan előzékenységgel teljesítve fiatal vendégeinek minden kívánságát, míg Tarday Vincze Elza bárónéval és egy ezalatt érkezett szomszéd birtokossal leűlt tarokkozni.

De a míg Mária ujjai alatt követték egymást keringő és csárdás, négyes és tipegő, a fiatal asszonyt újból elfogta előbbeni szórakozottsága. Hiába küzdött elfogultsága ellen, eszméi mégis csak visszakalandoztak a multba, vissza ahhoz, kinek

szerelmének elvesztése csaknem életébe került s kit a női szív fönséges makacsságával még sem bírt elfeledni. Csakhogy kápráztató képe lassanként átváltozott benne s vele az érzés is, mit iránta táplált. Az istenből ember lett, az emberből kiválóan gyarló ember. Úgy látta, mert nem bírta nem látni, nem bírta kiküszöbölni életéből, a milyen valóban volt: egész czinikus, kérkedő jellemtelenségével, vérfagyasztó önzésével, mely előtt az emberiség legszentebb meggyőződései előítéletekké törpültek.

Tarday egyetlen-egyszer sem ejtette ki nevét, de Mária azért tudta, hogy ő nagy szerepet vitt a vitában; tudta, hogy Félix vádjainak nagy része ő reá vonatkozik. S szíve mind nehezebb lett. A mult hirtelen felidézett emléke kínos gyötrelemmel töltötte el lelkét és ehhez bizonyos sejtelemszerű aggály járult. Csak úgy tudott menekülni e megmagyarázhatatlan lidércznyomástól, ha gondolatai Félixnél állapodtak meg. Hisz ez volt az ő menedéke éveken keresztül. A mi vigasz, a mi támasz, a mi öröm érte az elmult hat évben, az mind Félixtől jött, vagy Félix által érte. Karácson másodnapjára várták s Mária úgy érezte, mintha mindennek, a mi most egyszerre ismét oly sajátságosan nyugtalanítja, mint valami rossz álomnak el kellene mulnia, ha érdes kezét az övében tartja és komoly, hű szemeibe tekint.

XLIX.

Szelényi István elmerülten ült dolgozószobájában íróasztala előtt. Hetek óta most ért rá először némely sürgős ügyének elintézésére. Karácsonyi szünideje agitáczióval telt el. Folyton választóihoz utazott és vissza. Valóságos lógonynyá vált Budapest és a felvidék között. S a mellett szíve mélyén teljesen meg volt győződve fáradozásainak hiábavalóságáról. A tapasztalt politikus öntudatával érezte, hogy népszerűtlen eszmék és elvek szolgálatába állt és hogy mindkét Ház határozottan ellenök van hangolva. Minden egyes beszédével szenzácziót keltett ugyan s úgy beszéltek róla, mint a jövő emberéről — de jól tudta, hogy ez a jövő nagyon messze van még.

Komor arcza azonban e perczben nem csupán politikai helyzetének szólt, magánügyei is növelték levertségét. A hova fordult, nem látott egyebet adósság és deficzitnél, s a számok tömkelegében, melyben egész éjjel tévelygett, hiába kereste a mentő fonalat.

A lámpa halványabban kezdett világítani íróasztalán, talán mert nem volt benne elég gyúanyag, talán mert az ablakokon beszűrődő reggeli szürkület ellensúlyozta fényét.

Szelényi most ledobta a tollat és felállt.

Szelényi most ledobta a tollat és felállt. Megrázta hatalmas alakját és épp oly fáradhatlanul felalá kezdett járni a szobában, mint az elébb számolt és írt.

Nem szokott töprenkedni s még kevésbbé engedte meg magának a megbánás hiábavalóságát. Úgy vélekedett, hogy kiváltságos emberek nagy vonásokban élhetik át az életet és hivatásuknak annál jobban felelhetnek meg, minél csekélyebb súlyteher lassítja meg mozgásukat. Szerinte elvek, meggyőződés, hit, mind csak a tömeg számára léteztek, a gyengék számára, kik mankók nélkül elvesztik az egyensúlyt. Hát mi volt az mégis, a mit most inogni érezett? A föld, vagy ő maga? Elmélete nyilván bírt valami Achilles-sarkkal. Vagy ő nem volt kiváltságos ember, vagy az élet amaz «apró előitéletei», miket fényes pályafutásában mellőzött, nemcsak mankók voltak a gyengék kezében, hanem az erősek fegyvertárának hatalmas eszközei. Akárhogy forgatta a dolgot, be kellett ismernie, hogy minden máskép volna, ha hű marad zászlajához és meg nem tagadja ifjúsága rajongó, szent hitét.

Szelényi kifeszítette széles mellét és meggyorsította lépteit.

A ki sokat hátra pillant, mint Orpheus Eurydicéje, az élet számára elveszett. Mit nyerne vele, ha ebben az órában elismerné, hogy pályájának kiindulási pontja hibás volt? Előre! Bölcselkedjenek mások a dolgok miértje fölött, ő csak az aktualitással számol.

Csakhogy az aktualis állapot nem volt valami lélekemelő s Szelényi arcza még jobban elborúlt. Határtalan ellenszenv fogta el a nyomorult anyagi kérdések ellen, melyek oly fenyegető alakot öltöttek. Ezek is az élet azon apró részletei közé tartoztak, melyek providencziális, nagy horderejű szerepével össze nem fértek. S mi tagadás benne, most útját állták. Mindenek előtt ezekkel kellett megküzdenie. Egy lépést sem tehetett tovább, egy követ sem rakhatott azon új piedesztálhoz, mit fel akart magának építeni, míg pénzügyeit nem rendezte.

Csak Róberttől tudna szabadulni és dolgait egy becsületes ember kezére bízni. Azon elmélete sem igen vált be, hogy az emberek nem értékük, hanem pillanatnyi hasznavehetőségük szerint mennek számba az ő fajtájabeli kiváló lények előtt. Már most abban sem kételkedett többé, hogy Róbert báró még jobban összebonyolítja ügyeit s hogy az ügyesség, melylyel minden percznyi pénzzavarból kisegítette, merő szemfényvesztés volt. Erre nézve különben homályos pontokat is talált a számadásokban, melyek végett kérdőre kell őt vonnia.

— — — Homályos pontokat! De hisz egész pénzügyi helyzete fölött kétes homály lebegett.

Szelényi asztalához közeledett és lázas sietséggel néhány jegyzetet vetett papírra, midőn egy a kapun berobogó kocsi zaja gondolatainak más irányt adott.

Liza bálból jött haza és Szelényi önkénytelenül

egy lépést tett az ajtó felé. Szíve oly nehéz volt mint a kő és sajátszerű elérzékenyülés fogta el, határtalan vágyódás egy résztvevő szó, egy bátorító pillantás után.

De még nem ért egészen az ajtóig, midőn visszafordult. Mit várhatott Lizától? Az a szép teremtés, ki most üresfejű dandyk tömjénétől kábultan, alig felocsudva eszeveszett keringők mámorából, a lépcsőn feljött, nem is értette volna, mit mond neki. Akkor sem értette meg, ha józan volt, vagyis inkább nem akarta megérteni. Mert ha akarta volna, nem jutottak volna idáig.

S mi lesz majd ezután? . . . Eszméi összezavarodtak, ki volt merülve . . . Az elmúlt napok fáradalmai, a gondban átvirrasztott éj még e hatalmas testalkatot is megrendítették . . . Mi lesz ezután? Hát az lesz, hogy legelőször is, mindenekelőtt Lizával kell beszélnie, még ma, a délelőtt folyamában. Ezt a kisérletet még meg kell tennie, hogy feleségét készületlenül ne találja a percz, a melyben összeomlik mostani fényűző életüknek kártyavára — — —

Szelényi kezét hirtelen elvonta homlokán. Rettegett a jelenettől, mit elő kell idéznie. S újból, már másodszor ezen éjjel, szíve összeszorúlt s egy névtelen űrnek, valami hiánynak maró, fájdalmas érzete vonult át rajta. Tisztán kezdte érezni, hogy valami után vágyódik, a mit bírt és örökre elveszített . . . . Minden átmenet nélkül egyszerre csak a fölött kezdett töprenkedni, mi lett volna neki az a másik szegény, eltaszított asszony, a

megpróbáltatás e nehéz óráiban? Ha ugyan az ő oldala mellett ezeket az órákat valaha megérte volna? . . . Majd a Máriáé mellett feltűnt egy másik büszke, őszhajú alak, szigorú, szemrehányó arczczal . . .

Kezét még egyszer elvonta homlokán, de egy türelmetlen, ideges mozdulattal, mintha azáltal elűzhetné az agyát ostromló emlékeket.

Mi történt vele? Eszét veszti? Mily dőre tépelődések, mily beteges, gyáva nyavalygás! Hisz ma is még, a bírás hat hosszú éve után, kétszer annyit oda dobna, mint a mennyit elveszített, hogy a magáé mellett lüktetni érezze azt az érzéketlen szívet, a hófehér, bódító halmok alatt!

— — — — — — — — — — — — — — —

Déli egy óra volt, midőn Szelényi feleségéhez bekopogtatott.

A szép asszony boudoirjában egy kereveten feküdt, átlátszó csipke-pongyolában, zilált hajjal és még a szokottnál is álmosabb szemekkel. Ma éjjel volt az Andorfy-féle jelmezbál és Liza egy szénégetőnő eredeti jelmezében lepte meg és bájolta el a társaság erősebb felét. Annyira körül volt véve férfiaktól, hogy míg a bál tartott, rá nem ért tudomásul venni, hogy a hölgyek ma éppen feléje se néztek. Sőt Tyran Ella, mikor a négyes alatt megszólította, alig felelt s csak ujjai hegyét nyújtotta neki a chaine-anglaise-ben. Liza nem boszankodott, inkább bágyadtan elmosolyodott, midőn erre visszaemlékezett. Tudta, hogy mindennek Simbinszky az oka, kit Tyran Ella el szeretett volna tőle

hódítani s kinek mind feltünőbbé váló udvarlásából botrányt kezdenek faragni mindazok, a kiknek Simbinszky — nem udvarol. Bánta is ő! Liza vállat vont és egy nagyot ásított... Tulajdonképen szörnyen el volt fáradva; annyit, mint ma éjjel, soha sem keringőzött.... S oly keveset aludt!... Hátha most aludnék — —

Egyet szürcsölt teájából, mely egy kis asztalkán mellette állt, aztán behunyta szemeit.

— Szabad? — kérdé e perczben a belépő Szelényi.

— Minek kérsz engedelmet, ha be nem várod a választ? — felelé Liza álmosan.

— Nem várhatom be. Egész nap dolgom van, este két napra elutazom s okvetlenül beszélnem kell veled.

Szelényi, ki a tea-asztalka túlsó oldalán egy zsölyébe ült, röviden, szakgatott mondatokban beszélt és Liza fásult közönye daczára, mégis észrevette, hogy oly halvány és komor, a minőnek soha sem látta. Mindazáltal befogta a füleit.

— Csak most ne! Az Istenért, csak most ne! Nem látod, hogy alszom?

— Hát akkor igyekezzél felébredni, — felelé Szelényi keményen. — Hetek óta nem jutottam hozzá, nem beszélhettem veled háborítlanul, mindig kibúvót találtál. Most nem halaszthatom tovább. Körmünkre égett a tűz. Bekövetkezett, a mit százszor megjövendöltem neked s most már minden órai mulasztás tiszta veszedelem. Ha így folytatjuk, a vége botrány lesz és meg fogod bánni, hogy nem hallgattál reám!

Szelényi a milyen egyenesen, csaknem durván beszélt, még sem tett semmi hatást Lizára.

— Megúntam az életet! — volt a szép asszony fásult válasza, míg fehér karjait feje fölé kulcsolta.

Szelényi indulatosan felugrott. Kevésbe múlt, hogy fel nem döntötte az előtte álló asztalkát. Őrült, kétségbeesett szemrehányások jöttek ajkaira — és soha ki nem mondattak. Lizával szemben még természetét is meghazudtolta. Kíméletessé vált. Óriási erőlködéssel mérsékelte magát.

— Sajnálom, de ez egyszer nem segíthetek rajtad, — felelé lehetőleg higgadtan. — Küzdöttem az ár ellen, a míg lehetett, most meg kell fordulnom s az árral kell úsznom, máskép mindketten elmerülünk. Ha kormányra jutottam volna, nehezen, de mégis a felszínen tarthattam volna magamat, de egyelőre nem jutok kormányra . . .

Liza egy türelmetlen mozdulatot tett.

— Mert rosszúl számítottál. Csatlakoztál volna a mérsékelt szabadelvűekhez. Legalább nem csúfolnának köpenyforgatónak és most . . .

Szelényi keserű gúnnyal mosolygott.

— Akkor mindenekelőtt téged nem kellett volna mindenáron grófnévá tennem. Hogy is volt az Hanniballal Capuában és Antoniussal Kleopatrával? Nem mondom, hogy nem hibáztam, de neked nincs jogod azt szememre vetni.

Liza egy óriási ásításra nyitotta ki ingerlő száját.

— Nem vetek szemedre semmit, álmos vagyok.

Szelényi megrázkódott. Úgy érezte magát, mint egy vízbefúló, ki segítségért kiált a parton álló kőszoborra. Egy perczig habozott, azután hirtelen eltolta a tea-asztalkát és neje mellé a kerevetre ült.

— Érts meg, Liza, — mondá halkan, felindulástól elrekedő hangon. — Élet-halálról van szó! Megteszem a lehetőt, nem, a lehetetlent, de előre tudom, hogy hiába teszem. Azok az álomkóros Don Quixotte-ok ez egyszer győzni fognak és én tönkre vagyok téve. Érts meg, a bukás révén állunk! — kiáltott fel kitörve, míg homlokán kidagadtak az erek s arcza halottias színt öltött.

Erre a hangra, de főkép Szelényi dúlt arczának láttára, Liza mégis csak összerezzent. Felemelkedett fektéből s rémülten tekintett férjére. Nem hogy elő nem készült erre a jelenetre, tudta, hogy az előbb-utóbb be fog következni s hidegvérét még sem bírta megőrizni.

Szelényi ellenben szavainak hatását látva, nyugodtabb lett.

— Ismétlem, — folytatá higgadtabban, — a bukás révén állunk, de ez még nem a bukás. Mindent el fogok követni, hogy elkerüljem. Idő és türelem, ez a kettő kell nekünk mostan. A jövő kormány nem fogja magát fentarthatni. Utópiákat tervez s bele fog sülni népboldogító terveibe. Azon leszek, hogy mielőbb belesüljön. Pár év múlva szebb, fényesebb sorsot fogok neked biztosíthatni, mint valaha. De addig, Liza, addig —

kiáltá neje kezeit bensőséggel megragadva — segíts nekem! Csak egyszer rázd le közönyödet, csak egyszer igyekezzél megérteni. Nem nagy önmegtagadást kívánok tőled és esküszöm, hogy áldozatod rövid ideig fog tartani!

Liza ijedelmét sajátságos, inkább kellemetes izgalom váltotta fel. Mostani félálomszerü, bágyadt idegállapotában, melyből férje felrázta, a hirtelen bensőség, melylyel beszélt, mélyen meghatotta. Mintha a régi csáb, mit e szép, ékesszóló ajkak egykor érzékeire gyakoroltak, megújult volna. S férje kezei oly melegek és mégis oly szárazak voltak, az az erő, melylyel az övéit tartották, oly jól esett neki. Bizonyos kéjérzettel engedett felindulásának.

— Mit akarsz, mit tegyek? — kérdé szokatlan szelídséggel, míg puha kezeit még jobban beleszorította férje hatalmas markába.

De Szelényit gondjai sokkal inkább elfoglalták, mintsemhogy ezt észrevehette volna.

— Tervem ez: adjuk el ezt a palotát, lovainkat, fogatainkat s töltsük az év egy részét falun; csak egy részét, pár hónapig itt fogsz időzhetni. Elhatároztam, hogy elfogadom a most alakuló új nemzeti bank igazgatói állását, melylyel megkínáltak. Ha mindezt megtesszük és Dákovárt és bácskai birtokomat eladjuk, ha megterhelve is, de tán megtarthatjuk Szelényt . . .

— Nem, Szelényben nem lakom, semmi áron, anyád megmérgezne! — kiáltott fel Liza.

— Hát akkor — Szelényi felsóhajtott, mert maga

is beismerte, hogy mindazok után, a mik történtek, nem igen élhetnének Szelényben — eladjuk Szelényt és Dákovárra megyünk lakni. Csak egy időre, — tevé hozzá, látva, hogy Liza felelni akar. — Mondom, ismétlem, mindez csak ideiglenes. Ha egyszer rangirozva leszek, könnyebben fogok mozoghatni és ismét visszaadhatom neked mindazt, a miről most le kell mondanod. Kedvesem, egyetlenem, ne feledd, a szükség kényszerít minderre! Hisz véremmel vásárolnám meg a lehetőséget, hogy megóvjalak azon megpróbáltatásoktól, melyeken hiába, de keresztül kell esnünk!

És Szelényi István szép, büszke arczán egy égő köny gördült végig.

A titán könnyezett, még pedig nem önmaga fölött. Már óriási fizikai erejének tudatában is még mindig hatalmasnak érezte magát és egy bukott angyal daczával nézett farkasszemet a sorssal, mely saját hibáinak fegyvereivel sújtotta. De Lizát nem birta szenvedni látni. Lizát, a kit szeretett, a hogy az e fajta emberek csak bűneiket tudják szeretni.

A szép asszony előrehajolt és mohón csókolta fel a könnyet férje arczáról. Aztán átfogta karjaival.

— Ne búsulj, — mondá halkan. — Bízom benned és minden intézkedésedbe bele fogok nyugodni. De akkor el kell mennünk innen, még pedig végkép. Nem akarom Pestet viszontlátni mindaddig, míg mostani állásunkat vissza nem foglalhatjuk a társaságban. És vigyél el mindjárt! Ne hagyj egyedül, egy napig se hagyj egyedül, Pista!

A férfi, ki némileg visszanyerte higgadtságát, gyöngéden megsímogatta a hozzá simuló bájos arczot

— Fel vagy izgatva, kedvesem, a mi nem csoda. De terveink megvalósításáról csak a kormányválság után lehet szó. Azért beszéltem veled már mostan, mert kérni akartalak, hogy korlátozd kiadásaidat és kezdjél lassanként visszavonulni. Szeretném, ha távozásunk nem válnék feltünővé.

Liza duzzogva fordult el tőle.

— Te mindig csak a világra gondolsz és soha érzelmeimre. Hogy követelheted, hogy ezzel a szörnyű teherrel szívemen az egykedvűt játsszam, fogadjak, látogatásokat tegyek és úgy viseljem magam, mintha mi sem történt volna?

— Pedig úgy kell viselned magadat, egyetlenem. Én is azt teszem, még pedig hónapok óta. Nem akarom, hogy előre is pletykázzanak bajainkról és te, ki oly büszke vagy, azt még kevésbbé akarhatod. A legnagyobb csendben, a látszatnak lehető kimélésével fogom ügyeimet rendbe hozni.

— Ezt teheted, ha mindjárt el is viszesz magaddal. Vigyél el! — kiáltott fel Liza felugorva. — Nem vagyok felizgatva, hidd el, nyugodt vagyok, de félek itt maradni. Pakoltatok, Marczikával rendben leszünk estig, csak ne hagyj itt magamra Pista, ne hagyj itt, vagy maradj itt te is velem!

És a szép asszony kipirúlt arczczal, könnytelt szemekkel ragadta meg férje karját.

Szelényi meglepetten nézett reá, aztán arcza egy perczre elkomorult. Egy őrült, határozatlan gyanú czikázott át agyán, de csak átczikázott

rajta és semmi nyomot nem hagyott maga után. Hisz ismerte Lizát és kiszámíthatatlan kedélyváltozatait, melyek mindig szélsőségekre ragadták. Karjaiba vette és leültette, mint egy ijedt gyermeket.

— Ez már oktalanság, Liza, — mondá szeliden. — Hogy vihetnélek magammal választóimhoz a felvidékre, tél idején, térdig érő hóban? Mikor csak két napra megyek el. Nem tehetjük magunkat a világ nevetségtárgyaivá. Igyekezzél megnyugodni és meglásd, egy félóra múlva egészen más színben fogod látni a dolgokat. Legjobb lesz, ha Marczikával kikocsizol a friss levegőre. Mindjárt fogatok.

Liza összerezzent.

— Nem, ne fogass, képtelen volnék emberek közé menni.

— Hát akkor dülj le és olvass, vagy játsszál a gyerekkel (Szelényi izgatottságában elfelejtette, hogy felesége semmit sem un annyira, mint kis fiát). Nekem mennem kell, úgyis elkéstem. A kaszinóban fogok ebédelni, mert hatkor értekezletem van és féltizkor már künn kell lennem a vasúton. De előbb még látlak pár perczre. Ne légy oly levert, minden jóra fordul, — folytatá, a már most nagyon is nyugodt, szinte mozdulatlanná vált szép alakot magához vonva és egy csókot nyomva a lehajtott, virágszerű arczra. — Minden jóra fordul s előbb mint gondolnád, megérjük azt a napot, melyen mégis csak te leszesz az ország legelső asszonya!

L.

Alighogy Szelényi magára hagyta, Liza felállt és az ablakhoz ment. Feszülten hallgatódzott, mígnem elrobogni hallotta férje kocsiját, aztán a távíróhoz rohant.

— Senkinek sem vagyok itthon, érti, senkinek, — mondá a belépő komornyiknak.

A szolga meghajtotta magát és kiment. Nagyon jól értette, hogy az az aláhúzott «senki» annyit jelent — még herczeg Simbinszkynek sem.

Liza már most komornájára csengetett és lázas sietséggel felöltöztette magát, még pedig legegyszerűbb angol ruhájába. Azután a komorna nagy bámulatára még sem kocsizott ki, hanem behozatta Marczikát és órákig elbolondozott a gyermekkel, mely a milyen eleven kis ördög volt, ez egyszer valóban szórakoztatta édes anyját. Majd lement a konyhába és hosszú konferencziát tartott a szokatlan megtiszteltetésen elbámuló szakácscsal és végre behivatta a házi kisasszonyt, megmutattatta magának az éléskamrákat és nagy komolysággal értekezett vele a fölött, hogy lehetne a házi kiadásokat alább szállítani. Alig birt a lábain állni a fáradtságtól és mégis folyton, szünet nélkül, lázasan

foglalkozott, mintha egy pillanatnyi időt sem akarna magának hagyni a tépelődésre. S eközben izgatottsága csillapulni kezdett és bizonyos bánatos, ábrándos megnyugvás szállta meg, melyben persze az álmatlanságnak is megvolt a maga része.

Midőn Szelényi este a pártértekezletből haza jött, a családi boldogság legeszményibb képe tárult elébe. Liza a szőnyegen ült Marczika mellett, míg a gyermek fürtös fejét szép édes anyjának térdéhez támasztva, fenhangon betűzgetett egy óriási képeskönyvben.

— Angyal vagy! — suttogott Szelényi, Lizát szenvedélyesen karjaiba kapva és csókjaival elborítva, míg a szép asszony szemeiből kicsordult a könny, annyira elérzékenyült a saját kimondhatatlan jósága fölött.

Szelényi elutazása után végre elnyomta a fáradtság és lefeküdt. De nem volt elég fáradt arra, hogy jól ki ne sírja magát. Magát siratta és sorsának szörnyű tragikumát. Már előre is valóságos martyrt csinált magából. Milyen nemesen, fenkölten fogja fel hivatását. Milyen önfeláldozással találja bele magát megváltozott helyzetébe! Mindenről le fog mondani Pistáért. Legfeljebb két fogatja lesz és már nem Párisból, hanem Bécsből fogja hozatni a ruháit. Csak egy komornyikot fognak tartani és vajjon telni fog-e szakácsra? . . . Milyen nyomorult élet lesz ez és milyen nagylelkűség tőle, hogy rá tudja magát szánni! . . . A telet is falun fogja tölteni és nem fog embert látni, hacsak szánka vagy korcsolya parthiekat nem

rendez, vagy vadásztársaságot nem hí meg . . . Borzasztó lesz, elviselhetetlen! . . . Holott csak tőle függne . . . Liza úgy megijedt ettől a gondolattól, hogy a párnába rejtette fejét, mintha ezáltal elbújhatna előle . . . Ez elől igyekezett egész nap menekülni . . . s most itt volt megint, újból üldözőbe vette . . . Csak tőle függne . . . herczegnő lehet . . . csak tőle függne . . . tőle függne . . .

Liza elkezdett imádkozni. Egy Ave Máriát morzsolt le a másik után . . . Aztán elkezdett számolni, görcsösen, szünet nélkül . . . Egész erejéből arra törekedett, hogy egy bizonyos irányba csapongó gondolatait ettől az iránytól elterelje. S ez végre sikerült. Fáradt agya egyáltalában beszüntette működését. A kimerültség győzött izgatottságán és mély, nehéz álomba merült.

De midőn másnap reggel felébredt, valami névtelen veszély, valami határozatlan aggodalom érzetére eszmélt. Ösztönszerűleg kereste maga mellett férjét. Nem volt ott . . . Ekkor egyszerre emlékezni kezdett és kipihent agya, nyugodt, felfrissült érzékei előtt a veszély alakot öltött, az aggodalom megtestesült. Megőrült Pista, hogy egyedül hagyta! Most . . .

Szivére szorította kezét . . . De nem, hisz elhatározta, hogy feláldozza magát, nyugodt lesz . . nem fog . . . Megint nem akart tovább gondolni . . megint félni kezdett azoktól a tervektől, melyek heteken át foglalkoztatták, s melyek most, mikor tetté kellett volna válniok, határtalan rettegéssel töltötték el lelkét . . .

Ujra kezdte a tegnapi programmot. Marczikával játszott, házával foglalkozott. De ez ma már nem bírta szórakoztatni. Tegnap is csak azért sikerült, mert fáradt volt. Ma, midőn lement a szakács birodalmába, rosszul lett a konyhaszagtól, Marczika lármás vigságától pedig fejfájást kapott. Zátonyiékhoz ebédre volt hiva, Déméknél bál volt. volt. Mindkét helyen lemondott. De már a délelőtt is elviselhetetlenül hoszszunak látszott neki, mi lesz majd vele egész nap.

Liza azt kezdte gondolni, hogy kár azt a pár napot, a mit még az élők között tölt — mert hiszen ezután el fog temetkezni, — ily nyomorultan átélni. Mitől is félt tulajdonképen? Hisz tisztességes nő, kitünő asszony, ki férjének támasza lesz a szerencsétlenség nehéz napjaiban, kit az önfeláldozás, a lemondás eszményképe gyanánt fognak emlegetni . . . Nem dobta-e olvasatlanul a kandalló tüzébe Simbinszky reggel érkezett levelét? . . . Délben még egy levele érkezett, azt is a tűzbe dobta . . . de már nem olvasatlanul . . .

Lizának még erősebben megfájult a feje. Hátha fogatna és a városligetbe menne? Nem, ott találkozhatik vele. Csak a gyermeket küldte el kocsikázni a bonne-nal. És most még kétségbeejtőbbnek találta a helyzetet, még jobban unta magát. Olvasni nem szeretett, a zenével régóta felhagyott. Minden érdeke a világban, vagyis inkább azon szerepben összpontosult, a mit ő e világban játszani szokott.

Szörnyen megesett a szíve önmagán és egy-

szerre csak ujból sírva fakadt. Se teintjével, se szemeivel nem törődve, könnyelműen pazarolta könnyeit. Azonban fájdalmába a megbánás legkisebb nyoma sem vegyült. Egyetlen-egyszer sem fontolta meg, mily nagy része van neki is a bukásukban. Hisz Liza nem szokta magát hibáztatni. Egész őszinteséggel tökéletesnek képzelte magát. Most csak az a gondolat ejtette kétségbe, hogy napjait ezentúl mindig így kell majd átélnie, ilyen unalomban, minden érdek nélkül . . . Majd Pistára igyekezett gondolni, azt a perczet visszavarázsolni midőn oly édes melegség futotta át, a mint kezeit az övéibe vette. Semmi meleget nem érzett többé. Pedig tegnap még azt hitte, hogy feltámadt a mult, melynek olyan hamar vége lett. Annyi éven át szerette a bódulásig — a míg másé volt . . . Aztán, a mikor az övé lett, már az első esztendőben nem szerette többé . . . Miért nem szerette többé? — Nem tudta volna megmondani. Soha sem gondolkozott felőle. Mást sem szeretett soha. . . . Simbinszkyt? Liza gúnyosan elmosolyodott . . . Simbinszkyben csak a diadalt szerette, mit a többi asszony fölött kivivott . . . De ez már most mit használt neki? A többi asszony nevetni fog és ő száműzetésbe vándorol . . .

Könyei még forróbban kezdtek omlani. Mégis csak ő volt a vilag legszerencsétlenebb, legsajnálatraméltóbb asszonya! . . .

Liza hirtelen elhatározással bement hálószobájába és illatos vizzel megmosta a szemeit, aztán felöltözködött. Ugyis elég a baja, minek kinozza

magát tovább. Kiadta a rendeletet, hogy fogad, hisz Pista tulajdonképen így kivánta. Mitől tart? Igen, mitől? Hisz Simbinszky nem fog eljönni, meg lesz sértve, hogy nem válaszol leveleire.

Liza folyton ismételte magában, hogy Simbinszky nem jön, félt is attól, hogy eljöhetne, s midőn első látogatója képen, Róbert báró lépett be, mégis alig bírta elpalástolni boszuságát.

— Mi bajod Liza? Beteg vagy? — kérdé a báró kezet csókolva — Tegnap be nem bocsájtottak hozzád senkit, a városligetben nem voltál, s Démék mai báljára sem akarsz elmenni. Most jövök onnan, mindenki csodálkozik.

— Nagyon kifárasztottam magamat. Pár napig pihenni akarok.

Liza ideges zavarában valami himzést vett kezébe és reá hajolt. Látogatójának kérdő, átható tekintete láthatóan feszélyezte.

Róbert báró a legnagyobb hidegvérrel kivette a himzést kezéből.

— Nem vagy fáradt, hanem levert. Megszomorították — mondá gyöngéden.

Liza hátravetette fejét. Semmit sem utált anynyira, mint Róbert bárót gyöngéd hangulatban.

— Ha jobban tudod mi bajom, mint saját magam . . .

— Hogyne tudnám jobban. Hisz azt is, a mi bánt, jobban ismerem mint, te.

— Semmi se bánt. Ha untatni akartál, jobb lett volna el sem jönnöd.

Róbert báró kimodhatatlan szelidséggel elmo-

solyodott. Előre hajolt és meg akarta fogni Liza kezét. A szép asszony visszavonta azt. A férfi mélyen felsóhajtott.

— Szegény gyermek! Szegény, megsebzett büszke kis szivecske! Durva kiméletlenséggel tudatták veled a valót. Nagyon is sötét szinben tüntették fel előtted a jövendőt . . .

Liza gunyoros csodálkozással nézett végig rokonán.

— Milyen melodrámai hang! Milyen elegikus arcz! Ugy látszik, lunchnál erősen bepezsgőztél, Róbert. Nem parancsolsz egy pohár vizet?

S Liza szinlelt előzékenységgel fel akart állni. De Róbert báró visszatartotta. Szúró, gonosz tekintettel nézett a szép asszony szeme közé.

— Az ijedelem nyilván megzavarta eszedet, Liza — mondá, most már a gyöngédség legcsekélyebb árnyalata nélkül. — Mit tetteted magadat én előttem. Hisz tudod, hogy Pista ügyeit jobban ismerem, mint ő maga. Ő még legtávolabbról sem sejtette, hogy tönkre van menve, mikor én már tudtam . . .

— Pista nincs tönkremenve, csak derangirt. Pár évi takarékoskodással minden zavarból kigázolunk.

— Ah! S ki beszélte neked ezt a mesét?

— Mesét? Pista nem szokott nekem meséket mondani. Egész komolysággal beszélte meg velem a helyzetet. Dákovárra fogunk visszavonulni, s ott maradunk, míg rangirozva lesz.

Róbert báró keresztbe tette karjait.

— Hallgass ide Liza — mondá oly komoly,

határozott hangon, hogy a fiatal asszony önkénytelenül figyelni kezdett — Pista nem mondta meg neked az igazat, valószinűleg azért nem, mert maga sincs tisztában az igazsággal. Illuziókban ringatja magát. Azt hiszi még válogathat Szelény és Dákovár, bácskai birtokai és ezen palota között. De nem válogathat többé. Mindent el kell adnia, s még akkor sem tudom, tisztán fog-e állni. Eszeveszett életet éltetek az utóbbi pár esztendő alatt, te tudod legjobban, milyen eszeveszett életet. Aztán Pista a börzén is játszott — elég az hozzá, meg fog bukni.

— Nem igaz, nem hiszem! — vágott szavába Liza indulatosan, bár egyszerre fázni kezdett. Hideg borzongás futott rajta végig. Igazság szerint mindent elhitt, mert ő is tudta, hogy érdemes rokona jobban ismeri a helyzetet a férjénél.

Róbert báró vállat vont.

— Hát ne hidd — mondá bizonyos kicsinylő sajnálkozással hangjában. — Csakhogy mindenesetre jobb volna, ha előkészülnél arra, mi vár reád. Nem tudom, szereted-e az idylleket? — folytatá könnyedén. — Egy szív és egy kunyhó, ez a te jövőd, még pedig nem a mint te mondani szoktad: «egy kunyhó perzsa szőnyegekkel», — de egy kunyhó perzsa szőnyegek nélkül . . . érted Liza? — —

Róbert báró a tréfás hang daczára, nyomatékkal beszélt és Liza ujból összeborzadt, még pedig észrevehetően.

Olyannyira megrémült attól a mit hallott, hogy

egész magára erőszakolt józansága elpárolgott. Még arra se gondolt, hogy jó adag tulzás is lehet abban, a mit rokona mondott. Egy pillanat alatt, szemfényvesztő gyorsasággal, agyának valami rejtett rétegéből rég elfelejtett alakok és jelenetek léptek előtérbe. Maga előtt látta morvaországi otthonát, apja bukása és halála után. Az alacsony, szegényes lakást, az egyetlen hanyag cselédet, a durva ételt, melytől megcsömörlött, a foldozott olcsó ruhákat ... Meghalna, ha ezen még egyszer keresztül kellene mennie! ... Pedig ez a szegénység, ilyen a szegénység ... mondta, mondogatta benne egy kérlelhetetlen, mindig ismétlődő hang.

Róbert báró mintha tudná, mi megy végbe benne, mély sajnálkozással nézett reá és megragadta kezeit.

— Ne szomorkodjál, egyetlen szivem — suttogá. — Hisz van egy barátod, egy hív barátod, ki veled mindenét megosztani kész, ki ...

Liza hiába igyekezett kezeit a hideg, kissé nedves kezekből kiszabadítani. Leirhatatlan undort érzett e férfi érintésére. Az utálat félreismerhetlen kifejezésével arczán ugrott fel és kezeit végre kiragadta az övéiből.

Róbert báró elsápadt a dühtől. A szelidség álczája levált arczáról, míg szemei mohó, vad szenvedélylyel villogtak a szép asszonyra.

— Persze, ha Simbinszky volnék! — sziszegett egészen közel lépve Lizához, ki visszarettenve hátrált. Majd mérsékelve magát, visszalépett. — Entre

autre Liza, — folytatá hidegen. — Ez tovább megy, mint engedhetem. Tegnapelőtt Andorfiéknál botrányosan viselted magadat Simbinszkyvel szemben. Az egész város rólatok beszél ... Ezt nem nézhetem tovább ... Eddig jó paravent-nak tekintettem ...

Liza egész testében remegett, de azért daczosan vetette fel ajkát.

— Micsoda paravent, mi közöd Simbinszkyhez? — mondá gőgösen.

Róbert báró indulatosan tett egy lépést előre, majd meggondolta magát és elmosolyodott.

— Ez jó! Ez nagyszerű! Velem akarsz kikötni! — nevetett kedélyesen, míg visszaült zsölyéjébe és lábait egymásra rakva, gúnyoros jóakarattal nézett Lizán végig, ki egy székre rogyott. — Ügyes vagy, az igaz — folytatá az őszinte elismerés hangján, — de tán még sem elég ügyes arra, hogy én rajtam kifogj. Volt idő, mikor meg akartál hódítani. Férfi vagyok, ez elég volt neked. Sikerült. Meghódoltam, sőt többet tettem ennél, kutyád, rabod, férjednek eszköze lettem, csakhogy melletted maradhassak, csakhogy láthassalak, mert nem bírtam többé élni nélküled! Vak imádatomban hizelegtem szeszélyeidnek, lehetővé tettem azoknak kielégítését, minden áron, sokkal tovább, mint lehető volt ... És a mit érted elkövettem ... de ez nem tartozik ide. Csak egyre akarlak figyelmeztetni, csak egyre nézve csalódol. Engem soha asszony nem tett bolonddá és nem is fog bolonddá tenni. Vigyázz! — suttogott most fogai között,

egészen átváltozott hangon. — Vigyázz! ... Ha bármit akarsz változtatni sorsodon ... ismerlek, tudom, foglalkozol ezzel a nemes eszmével, nem változtathatsz rajta semmit nélkülem, erre esküszöm, — esküszöm! — ismétlé még halkabban, vágyteljes, faunszerű kifejezéssel egyszerre szörnyű vénné vált arczán, mit egészen közel vitt a szép asszonyéhoz.

Liza visszaborzadt. Ideges remegés futotta el. Fel akart ugorni, kiáltani akart — — —

— Andorfy grófné, Simbinszky herczeg — jelenté e perczben a komornyik.

Róbert báró kezét hirtelen elvonta arczán, mintha le akarná róla törülni az áruló kifejezést, a mit viselt. Majd felállt és kalapja után nyult.

— Adieu Liza — mondá a legfesztelenebbül a fiatal asszony kezére hajolva, míg a bejelentettek beléptek. — Aztán Andorfynéhez fordulva: megbocsájt grófné, éppen elmenőben voltam, nagyon is kifárasztottam Lizát, ki kissé gyöngélkedik — mondá, a grófné kezét is ajkához emelve. — Szervusz Fedor, jó mulatságot! — és ezzel mosolyogva a szokott elnéző jóakarattal finom, elegáns arczán, könnyed lépésekkel távozott.

LI.

Róbert báró meg volt magával elégedve. Körülbelül azzal az érzéssel hagyta el a Szelényi-palotát, minőt egy szenvedélyes kertész tapasztal, ki örömrepesve látja, hogy a drága gyümölcs, mit hosszu időn át nagy gonddal ápolt, nemsokára megérve fog lehullani. A hova ma látogatóba elment, mindenütt kedvező hatást tett eleven kedélyességével, kifogyhatatlan humorával, melylyel mindenkit megnevettetett. Ebéd alatt Zátonyiéknál hévvel védelmezte Lizát, valamennyi jelenlévő asszony és főkép Tyran Ella ellenében és kilencz óra felé kellemesen felvillanyozva hajtatott a kaszinóba, néhány szót váltott a whistező Andorfyval azután Elepi Muncsival leült écartézni.

A kaszinó ma zsufoltig tele volt. A szinházakban nem adtak elő semmi különöset és az ebédről érkezett, részben bálba készülő aranyifjuság, frakkosan, klakkosan telepedett le a kártyaasztalok mellé, vagy lézengett a kártyázók körül.

Főkép Róbert bárónak és Elepi Muncsinak akadt sok nézője. Ők a kártya matadorjai közé tartoztak és a nagyreményű, tudvágyó ifjuság dicséretreméltó buzgósággal figyelt merész és mégis átgondolt játékuk minden mozzanatára.

Egy ideig csendben folyt a játék, semmi szokatlan nem történt. Egyformán nyertek és vesztettek. Ekkor a szerencse egyszerre Elepi Muncsira kezdett mosolyogni, még pedig feltünően. Háromszor egymásután pointírozta a királyt és maradt előnyben. Róbert báró mindannyiszer nagy hidegvérrel szakított le egy darabot az asztalon fekvő papirból, ráirt egy ezrest, aláirta nevét és a foszlányt odatolta Elepi Muncsinak.

— Valld be Róbert, ma szerencséd volt a szerelemben! — kiáltott rá Mecserszky Rudi, ki lélekveszett érdekkel követte mozdulatait.

A kérdezett nem felelt. Ismeretes volt arról, hogy kártyázás közben nem szokott beszélni. Ez a máskor oly élénk, fürge ember, alighogy kártyát vett kezébe, komoly, hideg, szertartásos lett. A ki egyszer játszani látta, azt hitte róla közömbös játékossal van dolga, a ki többször látta, azzal a meggyőződéssel telt el, hogy nyugalma korántsem közöny, hanem inkább konczentrált szenvedély. Ha Róbert báró játszott, tönkremehetett körülötte a világ. Se nem látott, se nem hallott. S a mellett mozdulatlan arcza semmit sem árult el abból, a mi bensejében történik. Legfeljebb két vérvörös pont gyult ki rajta. Ez is csak akkor, ha a játszma válságossá kezdett válni.

A nézők csoportja mindjobban tömörült asztaluk körül. S a csendet mégis alig zavarta meg egy-egy felkiáltás. Elepi Muncsi szemei fényleni kezdtek, kezei idegesen remegtek. Egyre nyert. Páratlan szerencséje volt.

Róbert báró végre letette a kártyát és felállt. A két vérvörös pont ott égett arczán, de különben ép oly nyugodtnak látszott, mint mikor leült. Pedig tizenötezer forintot vesztett.

— Hol van Fedor? Nem láttad Fedort? — kérdé Derecskey Kamillótól, ki most lépett hozzájuk.

Derecskey kihúzta az óráját.

— Fogalmam sincs, hol marad. Kilenczre volt rendez-vous-nk, most tizenegyre jár az óra és még sincs itt.

— Alkalmasint már Déméhez ment — jegyzé meg Andaváry Stefi, monoklis szemének egy bájos hunyorgatásával. — «Dienst»-je lesz.

— Nem lesz — szólt közbe Mecserszky Rudi. — Ugy hallom, hogy egy bizonyos szépséges szép asszonyka ma nem szándékozik Démékhez eljönni.

Róbert bárót mostani kedélyhangulatában nem érdekelte ez a társalgás. A milyen vidáman érkezett a kaszinóba, olyan boszus arczczal hagyta azt oda és egyenesen Simbinszkyhez hajtatott. Nem mintha azt hitte volna, hogy ilyenkor otthon találja, de komornyikja rendesen tudta, ura körülbelül hol tölti ha nem is az egész estét, de annak egy részét. Simbinszky Fedortól kérhette kölcsön legkényelmesebben azt a tizenötezer forintot. A herczegnek mindig volt készpénze s mivel Róbert báróban, mint hitte, készséges elefántra talált Lizánál, segítségét soha sem tagadta meg tőle.

Vanderbilt Róbert már kiszállni készült, midőn kocsija jóval Simbinszky kapuja előtt megállt.

A báró hirtelen kihajolt az ablakon, hogy ennek okát kérdezze, mert havazott s a bokáig érő sártól féltette lakczipőit, melyeknek ma még Déméknél kellett fényleniök. De a mint kihajolt, hóról-sárról megfeledkezett. Egy velök szemben érkezett bérkocsi állta az ő kocsijának utját s Róbert báró egy igen magas, feketébe öltözött nőalakot látott belőle kiszállni és a kapun besuhanni, mely gyorsan bezárult utána.

A báró egy hangos káromkodással ugrott ki a kocsiból. Csak egy ilyen alak volt a világon, csak egy nő használta azt a sajátságos, névtelen illatot, a mit érezett, midőn eszeveszetten meghúzta a csengetyüt.

Azonnal kinyitották a kaput. Simbinszky nagy bérházban lakott és a mogorva, álmos kapus, alkalmasint nem volt a herczeg dolgaiba beavatva. Róbert báró néhány ugrással fenn termett az első emeleten és megnyomta Simbinszky ajtaján a távirót. Reszketett a dühtől. Teljesen megfeledkezett arról, minek jött ide, nem gondolt semmire, csak arra, hogy ma délután elvetette a sulykot, ostobául cselekedett és most ki akarják játszani. Liza soha nem feledkezett meg az óvatosságról, soha nem adott maga ellen fegyvert senkinek kezébe. Ha most itt volt, annak nagy oka lehetett.

Háromszor csengetett s benn nem mozdult semmi. Utóljára a folyosó felől csoszogó léptekkel, lassan nehézkesen, mintha csak most költötték volna fel, jött elő Simbinszky franczia komornyikja.

— A herczeg nincs itthon — —

— Hazudik! — felelé Róbert báró hidegen. És a meglepett embert egy hirtelen lökéssel félretolva, a folyosóra és onnan az arra nyiló cselédszobába lépett.

Onnan benyitott az előszobába, midőn egy másik inas állta útját. Az ember nagyon meg volt ijedve, úgy a komornyik is, ki a váratlan látogató után berohant.

— De biztosítom, Monsieur le baron, hogy a herczeg nincs itthon — —

— Én meg tudom, hogy itthon van. Ő rendelt ide — felelé Róbert báró teljes hidegvérét viszszanyerve. Ugy volt, a mint első pillanatban sejtette. Az előszobában két bőrönd állt, melynek bezárásában zavarta meg a komornyikot.

A két ember összenézett. Vanderbilt bárót úgy ismerték, mint a herczeg jópajtását. Nehéz volt elképzelni, hogy nem mond igazat.

Az lehetetlen. A báró ur alkalmasint téved, mert a herczeg — dadogott mégis a komornyik, Róbert báró hüvős nyugalma által még jobban kihozatva sodrából.

A báró e zavar láttára mind közönyösebb, mind öntudatosabb lett.

— Nem tévedek. A herczeg mostani, hm — — elfoglaltságában bizonyosan elfelejtette megmondani, hogy vár. Jelentsen be barátom, különben baj lesz, még pedig a herczeggel fog meggyülni a baja. A végett a hölgy végett vagyok itt — mondá halkan, de olyan nyomatékkal, hogy a két ember ujból összenézett.

A komornyik egy lépést tett a szalonajtó felé és megállt. Majd gyors elhatározással kopogtatott és bement.

A következő pillanatban már kinyitotta a látogató előtt az ajtót.

Simbinszky halotthalványan, összevont szemöldökkel jött elébe.

— Milyen váratlan szerencse! Minek köszönhetem, hogy éjnek idején per brachium nyomulsz be hozzám?

A szalonban is nagy volt a rendetlenség. Ott is bezárásra kész csomagolt böröndök álltak.

— Elutazol? — kérdé Róbert báró, kiben újból felforrt a düh. Alig bírta mérsékelni heves vérét és azt a természetes vadságot, mely ilyen perczekben a legbrutálisabb tettekre ragadta.

— El, egy sürgöny következtében. Lekötelez-nél, ha gyorsan közölnéd velem, mi hozott ide. A mint látod el vagyok foglalva.

— Csak tessék, pakoltass. Miattam ne feszélyezd magad . . .

És a báró egy kerevetre dűlve, szivartárczáját vette elő.

A herczeg arczába szökött a vér.

— A pakolással készen vagyok. Még egy levelet kell irnom.

Vendége egyenesen arczába nézett.

— Mit Liza grófné diktál, ugy-e?

Simbinszky ujból szint váltott. Mosolyogni igyekezett, de e mosoly ideges vigyorgássá vált.

— Nem bánnám, ha igazad volna, — felelé ki-

— *Gazember!* — *sziszegett Simlinszky.*

sérteties enyelgéssel, furcsán elfojtott hangon. A veszély érzete ugyszólván torkon ragadta.

— De én bánnám. Megvallom, kissé meg voltam lepetve — midőn egy sajátságos szerencsés véletlen folytán — — Lizát az elébb ide belépni láttam . . .

Simbinszky Fedor hirtelen felegyenesedett. A veszély itt volt, már most nem félt tőle többé. Egyszerre minden ízében herczeg lett. Határtalan megvetéssel nézett végig a tolakodó látogatón.

— Hát ilyen járatban vagy? Kémkedni jöttél?

Róbert báró lehajolt és reszkető kézzel fricskázott le egy pelyhecskét fekete pantalonjáról.

— Milyen téves felfogás. Kémkedni?... Én? — mondá kis vártatva, míg lassan felállt. — Mint Liza nagybátyja, egyszerűen tiltakozom az ellen, hogy férje tudtán kívül kirándulást tegyen veled. Valld meg magad is Fedor, az még sem volna egészen korrekt dolog? — és közelebb lépve szardonikus mosolylyal nézett a herczeg szeme közé.

— Gazember! — sziszegett Simbinszky az ajtóra mutatva.

— Gazember vagy magad! — kiáltá Róbert báró kitörő dühvel, és az asztalon fekvő ujságot felkapva, azt a herczeg arczába vágta.

*

Egy órával később Andaváry Stefi és Derecskey Kamilló mint Simbinszky segédei léptek be Vanderbilt Róberthez. Simbinszky volt a sértett fél, ő választhatott órát és fegyvert. Nem volt vesztegetni

való ideje, Szelényit másnap estére haza várták. Reggeli öt órakor akart verekedni, hogy a legközelebbi vonattal indulhassanak és kardot választott, ő lévén a legjobb vívó Párisban és Szt-Pétervárt.

Róbert báró mindenre ráállt. A verekedésben látta az egyetlen lehetőséget arra, hogy a szöktetést megakadályozza. Szelényinek hiába sürgönyözött volna, onnan csak este érkezett vonat. És aztán föltétlenül bízott jó csillagában; nem is képzelte, hogy baj érhetné. A gyávaság ezen ember bűneinek hosszú lajstromában különben sem foglalt helyet. Sőt dicsőséges pályafutásában szükség esetén, a gentleman-brávó szerepétől sem rettent vissza soha.

LII.

Még alig pitymallott, de az óra szerint már reggel volt, midőn erős csengetés verte fel álmukból a Vanderbilt-féle gyógyintézet igazgatósági épületének lakóit.

Pár perczczel később Vanderbilt ajtaján kopogtattak.

— Báró! Ébredj, baj van!

Vanderbilt egy ugrással künn termett az ágyból és az ajtót kinyitva, ott látta Pap Mihályt gyertyával kezében, nagyon zavart, megütődött arczczal. Egy fiatal sebész volt vele, kit Félix ismert.

— Báró Vanderbilt Róbertet párbajban megsebesítették s minthogy ide kivánkozott — — kezdé a fiatal ember.

— Idehozták. Helyes. Hol van? — felelé Félix elhalványulva, de azon rendkívüli nyugalommal, mit épen a rázkódtatás vagy ijedelem perczeiben ki szokott fejteni.

A sebesültet csak nagynehezen bírták felhozni a lépcsőn. Iszonyúan hörgött. Simbinszky kardja oldalába fúródott és bár az előleges bekötés alkalmával nem igen lehetett elhatározni, életveszélyes-e a seb, a beteg szenvedéseiről itélve, az semmi esetre sem lehetett csekély.

Teljesen önkivületes állapotban fektették fia ágyára. Félix barátjáért, a híres sebésztudorért küldött, ki nemcsak a klinikán, de a felsőházban is kollegája volt, azután felköltötte Alicet. Rábízta, hogy a történteket minél gyöngédebben tudassa édes anyjával. Legszivesebben mindent eltitkolt volna Ilma báróné előtt, de tudta, hogy az soha sem bocsájtaná meg neki, ha most távol tartaná férjétől.

Rövid idő mulva megérkezett a tanár és szokott rendíthetlen hidegvérével, szubtilis ügyességével megvizsgálván a sebet, úgy nyilatkozott, a hogy Félix előre sejtette.

— El van veszve, már csak órákig élhet, — mondá. — Ha még magához tér, ez csak valami paroxysmus következtében történhetik, de alkalmasint nem is fog többé magához térni.

Pap Mihály és felesége a gyógyintézetben több veszélyes beteggel lévén elfoglalva, Alice segédkezett fivérének és a tanárnak. Halálsápadtan, de néma elszántsággal öntötte ki a vért, távolította el a véres kötőket és folytatta később a jégborogatásokat, melyeket már Félix megkezdett. Ez volt a két orvos egyetlen rendelvénye. A sebesült állapota azt a határt érte el, a hol a tudomány végződik.

E váratlan, megdöbbentő esemény által az intézetben előidézett zajos izgalom a tanár távozása után lassanként lecsendesült. Ama sajátságos, nyomasztó nyugalom borult betegekre és betegápolókra egyaránt, mit tulajdonképen elnyomott nyugtalanságnak kellene nevezni. Lábujjhegyen járva, fél-

hangon beszélve, dobogó szívvel, remegve várták a titokszerű vendéget, melynek megjelenése még ott is a gyász érzetét kelti fel, hol nem jelöl határozott veszteséget.

A reggel folyamában Andaváry Stefi és Derecskey Kamilló jöttek ki s az elutazott Simbinszky nevében is kérdezősködtek a sebesültnek hogylétéről. Ezeket aztán sok látogató követte. A szerencsétlen párbaj hire gyorsan elterjedt a fővárosban, s ezzel kapcsolatban egy másik szenzácziós hír is, melynek eleinte nem igen akartak hitelt adni. Rebesgetni kezdték, hogy Simbinszky és Róbert báró Szelényi Liza miatt verekedtek meg s hogy a győztes herczeg — — nem utazott el egyedül.

A Vanderbilt-család természetesen minderről nem tudott semmit. Senkit se fogadtak, sőt Félix megtiltotta, hogy Papékon kivül bárki is a betegszoba közelébe jőjjön. A legkisebb zaj ideges nyugtalanságot idézett elő a sebesültnél, mit felette gondosan kerülni kellett. Félix és Alice felváltva borogatták a sebet és ezalatt nehéz, égő könnyek peregtek le a haldoklónak keskeny fehér kezére, azokból a szelid szemekből, miket e kéz világtalanokká tett.

Ilma báróné csendes fájdalmába nem vegyült semmi keserűség. Nem az ágyon heverő élettelen tömeget siratta, mely a fűzővállától megszabadulva, teljesen összeesett, míg őszülő hajáról a halál verítéke választotta le a párnákra csepegő fekete festéket, és tömörítette piros foltokká az arcz számtalan apró ránczaiban felszaporodott rózsaszínű rizsport. Boldog vakságában, ez undorító látvány

helyett csak amaz érdekes, nemes modorú férfi lebegett előtte, ki első, tiszta vonzalmának tárgya volt. S a fátyol, mely szemeire borult, mintha lelke előtt is elfödte volna a visszataszító valóságot. Nem emlékezett többé semmi nyugtalanítóra. A mi vétket követett el ellenében férje, az régen elenyészett szivének égi lángjában, melyből a szeretett alak tisztultan, megdicsőülve emelkedett ki.

A beteg egyre hörgött. Megüvegesült tekintettel, mereven feküdt ottan, csak egyik szeme, mely a monokli folytonos viselésétől bizonyos tic-et sajátított el, rángatódzott olykor, míg kezei szüntelenül gépiesen, tapogatódzva mozogtak a takarón. Alice borzongva zárta le szemeit. Nem bírta e tapogatódzást látni.

Így multak az órák.

Ekkor egyszerre megmozdult a beteg és egyszersmind megszünt a hörgés és tapogatódzás is. Félix arczán élénk feszültség vált észlelhetővé. Ezt a perczet várta órák óta. Szíve nyugodt volt, és bár soha sem engedte meg magának azt, hogy apját elitélje és e perczben határozottabban mint valaha fojtotta vissza a reá vonatkozó kínos emlékezést, nem érzett iránta egyebet azon általános részvétnél, mit az emberi szenvedés minden humánus orvos szivében ébreszt. S ezen részvéttel elvegyült bizonyos szenvedélyes megfigyelési vágy, mit bármilyen kóreset fel szokott benne költeni. Szemei az egész időn át el nem hagyták a beteget és most még figyelmesebben nézték. Fokról-fokra követték az öntudat derengését fátyolozott szemeiben, me-

lyek nemsokára tisztán, értelmesen kezdtek körülnézni.

Az ágy fejénél ülő Ilma bárónė, férjét nem hallván többé hörögni, ijedten kapott keze után, de ez nemcsak hogy meg nem merevült az övében, de mintha gyenge szorítását érezte volna. Lehajolt és megcsókolta. Félix és Alice ekközben ösztönszerűen visszafojtották lélekzetöket, félve, hogy legcsekélyebb mozdulatukkal is elriasztják a haldoklóba visszatérő életet.

Róbert báró tekintete nejétől Alicehoz, majd vissza nejéhez vándorolt, és a piros foltos polichinell arczon az elérzékenyülés futó árnya vonult el — midőn szemei végre Félixre tévedtek. Előbb egykedvűen, közömbösen nézte fiát, majd pillantása bizonytalanná vált. Arczán görcs vonaglott végig és összeránczolt homloka, révedező tekintete elárulták, hogy elmosódott emlékezetét igyekszik rákényszeríteni arra, hogy egyszer még engedelmeskedjék akaratának.

Félix felállt. Azt hitte sejti, mi nyugtalanítja a beteget.

— Semmivel se gondoljon apám, ne izgassa magát. Minden jól lesz. Ha adósságai vannak, kiegyenlítjük azokat, — mondá megnyugtatólag az ágy fölé hajolva.

E perczben Róbert báró kezei olyan erővel ragadták meg az övéit, melyre nem tartotta volna többé képesnek a haldoklót. Melle félelmetesen zihálva emelkedett. Minden áron beszélni akart. Szemeivel nejére és Alicera mutatott.

Félix rögtön megértette, hogy valami titkos közlendője van, mi lelkét nyomja s szivét önkénytelen rettegés fogta el. Apjától soha sem jött semmi jó.

— Vezesd ki anyádat — mondá halkan Alicenak.

A fiatal leány gyöngéden fogta át Ilma bárónét, ki nem tett ellenvetést és a mellékszobába távozott vele.

Tíz perczczel később erős csengetés hallszott a betegszobából és Pap Mihály, ki feleségével épen most jött át a sebesült után kérdezősködni, a nőket megelőzve gyorsan benyitott oda. Róbert báró ujból megüvegesült szemekkel, véres tajtékkal ajkán, fuldokolva feküdt az ágyon. A végét járta.

De nem ettől hőkölt vissza Pap Mihály olyan ijedten. Hozzá volt ő szokva az e fajta látványokhoz. Attól a halálra vált, eltorzult arcztól rendült meg egész valójában, mit most barátja fordított feléje. A férfias, öntudatos Félixet elhagyta egész önuralma, s midőn a többiek is beléptek, tehetetlenül rogyott egy zsölyébe, csaknem ép oly üveges, üres tekintettel maga elé bámulva, mint a haldokló.

Alice mindebből nem látott semmit. Egész figyelme szüleié volt. Édes anyját odavezette az ágyhoz és Annie asszony segítségét visszautasítva, avval a bámulatos erővel mit válságos perczekben ki tudott fejteni, karjába vette a hörgő beteget, letörölte szájáról a véres tajtékot, homlokáról a hideg verítéket. A haláltusa rövid ideig tartott és nem volt félelmetes. A fiatal leány gyöngéd kezei fogták be a megtört szemeket is.

Midőn mindennek vége volt, Pap Mihály meg-

érinté vállát Félixnek, ki az egész idő alatt nem ocsudott fel tompa érzéketlenségéből. Most felemelte fejét és a hű ember ismét összeborzadt az aggályos, szinte rémült tekintettől, mely e máskor oly átható, tiszta fényű szemekből érte. Valami iszonyú történhetett apa és fiú között a rövid néhány percz alatt, melyben egyedül voltak!

Pap Mihály egy gyülöletteljes pillantást vetett a holttestre. Az az ember ott nyilván úgy halt meg, a hogy élt; utolsó órájában is átoknak bizonyult családjára nézve.

— Az anyád Félix! Ne feledd az anyádat — suttogott Pap, csakhogy felrázza barátját abból a szinte önkivületes állapotból, mely minden kitörésnél jobban megfélemlítette.

Félix e hangra felegyenesedett és szemeit lezárva mellét kifeszítve, óriási erőlködéssel végre ura lett azon megsemmisüléshez hasonló levertségnek, mely az előbb lenyügözte. De anyjához, ki most Alice és Annie asszony között halkan zokogva hagyta el a szobát, nem közeledett. Felállt és míg két ápolónő ki ezalatt belépett, a halottal kezdett foglalkozni, annak egy széken fekvő kabátja zsebéből egy kulcscsomagot vett ki és Pap Mihályt maga után intve, gyorsan átment rendelőszobájába.

— Anyámat nem bírom látni! — tört ki belőle, midőn egyedül voltak. — Nem bírom látni, hogy siratja ezt a szörnyet! — kiáltá olyan kétségbeeséssel, melytől Pap Mihály még jobban megrémült. — Pista megkoronázta életének művét, mikor ezzel az emberrel szövetkezett. Ne! — folytatá

sötéten, látva, hogy Pap Mihály közbe akar szólni. — Sejtem, mit akarsz mondani. Azt, hogy ez az ember atyám és — halott. De ez semmit, semmit se nyomna most előttem! Magamat nem tekinteném, nyomban följelenteném, nyomban átadnám nevét és vele Pistáét is azon gyalázatnak, melyet érdemelnek, ha ezzel jóltevőnket, Elza nénit és azt a szegény martyrt ott benn, tönkre nem tenném. — — Így el fogom simítani a dolgot, minden áron el fogom azt simítani...

Félix párszor izgatottan járt fel-alá a szobában, aztán Pap Mihály vállára téve kezét:

— Nekem most azonnal el kell mennem — mondá nyugodtabban. — Rád és Anniera bizom addig az enyéimet... Tudom, hallatlan dolgot követek el azzal, hogy most elmegyek.... Fel fog tűnni, meg fognak érte róni. De nem tehetek máskép. Keressetek ürügyet a távozásomra... mondjatok anyámnak a mit akartok, de olyat a mi megnyugtatja...

— Mindent elintézek, bátran elmehetsz — felelé Pap Mihály felindulását elpalástolva, míg az előcsarnokban követve Félixet, ráadta felső kabátját.

E perczben két oldalról is benyitottak az előcsarnokba.

— Igazgató úr, kérik — —

— Jövök, jövök! — kiáltá Pap Mihály, még egy aggályos pillantással Félixre, ki azonban rá se figyelve többé, el se búcsuzva tőle, visszament szobájába, íróasztalából több dolgot magához vett és gyors léptekkel elsietett.

Soká, nagyon soká nem került haza. Pap Mihály ki azt hazudta, hogy valami veszélyes beteghez hítták, már nem igen tudta, mivel magyarázza ki nemcsak Ilma báróné, de betegeik és számos látogatóik előtt feltünő elmaradását. Végre, órák mulva, estefelé egy nagy iratcsomaggal hóna alatt, jött vissza. Arcza tán még dúltabb volt, mint mikor elment. Csak modora vette fel újra azt a jóltevő, öntudatos higgadtságot, mely mindenkor oly megnyugtatólag hatott környezetére. Miután Ilma bárónét gyöngéden megölelte, és egy félórát neki szentelt volna, félrevonta Pap Mihályt és Alicet.

— Sürgönyöztem Elza néninek — mondá tompa, de szilárd hangon. — A sürgöny, számításom szerint úgy jutott el hozzá, hogy még felhasználhatta a délutáni vonatot s féltízkor alkalmasint itt lesz. Rettegve és mégis alig várom megérkezését. Kimélni szeretném, de nem lehet. Liza alighanem megszökött Simbinszkyvel . . . most hallottam a városban, s ez még a legkevesebb. A szerencsétlen ember, kit néném fiának nevez . . . ama kezek által — ezzel egy bátortalan mozdulattal mutatott a szoba felé, hol a halott feküdt — iszonyú csapást mér ősz fejére. Atyám, tán hirtelen megbánástól elfogva tán . . . de ki tudná az utolsó óra titkát kifürkészni, a távozó lélek végső fellobbanását megmagyarázni?... egy oly titkot közölt velem, mely szegény nénénket meg fogja semmisíteni. S én csak rövid ideig maradhatok vele. Még ma este Dunafokra indulok. Ha van mentség, az csak Máriától jöhet, még pedig minden órai késedelem a halálveszedelemnél ször-

nyűbb veszélylyel jár. Elza néninek ápolásra lesz szüksége, viseljétek gondját. Nemde bízhatom bennetek?

Mindketten némán fogtak vele kezet. Egyik sem szólt semmit, egyik sem kérdezősködött, egyik sem kért magyarázatot. Ismerték Félixet és tudták, hogy ő a míg csak lehet, mindenkor egyedül viseli el megpróbáltatásainak terhét.

LIII.

Szelényi István jóval emelkedettebb hangulatban érkezett vissza Budapestre, mint a minőben elhagyta azt. Kirándulása minden tekintetben sikerült. Választói banderiummal fogadták, fáklyás-zenét és bankettet rendeztek tiszteletére és speechjeitől, melyekkel természetesen nem fukarkodott, annyira fellelkesültek, hogy a kocsiból, mely távozásakor a vasuthoz szállította, kifogták a lovakat. Egyelőre tehát békében alhatott babérjain, a mit lelkiismeretesen meg is tett. Csak a konduktor «Budapest» kiáltására ébredt fel végre és bérkocsin hajtatott haza. Nem szerette, ha ilyenkor érte küldték fogatját.

A mint a kocsi berobogott a palota kapuján, mindenfelől előrohant a cselédség azon része is, mely már előbb, várakozva lebzselt az udvaron. Szelényi kiugorva, meglepetten nézte őket.

— Megbolondultak? Minek sereglenek úgy össze? — kérdé komornyikjától, ki a lépcső alján várta.

Az ember zavartan dadogott valamit, míg Szelényi rá se hallgatva, gyorsan felsietett a lépcsőn s benyitott az előterembe.

— A grófné itthon van, ugy-e?

Az ember nem felelt. Szelényi kérdését ismételve megfordult és észrevette, hogy némelyek egész az első emeletig jöttek fel utánna. De bejönni nem mertek.

— Ugyan mit akarnak ezek itten? — kérdé ujból ingerülten, midőn kinyilt a nappalijába vezető ajtó és Marczika rohant ki, hangosan sírva, könyázott, piszkos arczocskával. Apja karjaiba vetette magát.

— Papa, kedves papám! ugy-e visszahoztad mamát? Hova lett az én kedves, szép kis mamám! — ezzel a gyermek körülnézve és édes anyját nem látva, még hangosabban zokogni kezdett.

Szelényi bosszusan fordult az ajtóban álló bonnehoz.

— De kisasszony — kezdé ... és megakadt.

Mi volt ez? Mi történt itten? Mit akar ez a bámész tömeg ott a zárt ajtó mögött, mit jelent a bonne sápadt, ijedt arcza? Az ő egész háztája távollétében megzavarodott — — Liza ugyancsak itthon maradhatott volna, tudva, hogy megérkezik.

Szelényi összevont szemöldökkel, a gyermekkel karjaiban lépett a nappaliba.

— Gyakran kértem kisasszony, hogy ne hagyja a gyereket így elvadulni — mondá feddőleg. — Már eddig volt ideje hozzászokni, hogy anyját ne lássa mindig maga körül ...

A fiatal nő még jobban elsápadt s az ijedelem kifejezése szembetünőbbé vált arczán. Nem ment el az ajtótól, sőt a kilincsre tette kezét. Mintha félt volna valamitől.

— De ez szokatlan dolog — felelé halkan. — Madame la comtesse tegnap este elutazott, mondva, hogy ma visszajön. De nem jött vissza — —

— Mama nem jött vissza, hol van mama? — sírt a gyermek.

Szelényi indulatosan oldotta le nyakáról Marczika karjait és letette a gyermeket. Aztán leült. Sajátságos zsibbadást érzett tagjaiban.

— Madame la comtesse tegnap este elutazott mondva, hogy ma vissza jön. De nem jött vissza — ismétlé gépiesen.

Azután hirtelen öntudatára jött a szavaknak, melyeknek értelmét az elébb ösztönszerűen visszautasította magától. Valami sziven ragadta s feljött egészen a torkáig... Teljes erejéből ellenszegült e fojtogató érzésnek. Hát aztán? Nem jött haza... valahol tartóztatták... Ki fog magyarázódni. Mitől is ijedt úgy meg egyszerre?... Igen ki fog magyarázódni, ismételgette magában.

Felállt és kinyitotta az ajtót. — János! — kiáltá. János nejének komornyikja volt.

A hívásra nemcsak János, hanem az ő komornyikja is előkerült. Valami furcsa félénkség volt ez emberek magatartásában. János nyilván nem mert egyedül bejönni.

— A kegyelmes asszony mikor távozott el és ki kisérte?

— Senki — felelé János félősen. — A kegyelmes asszony bérkocsin ment el és azt mondta, hogy Dákovárra indul, ma este várjuk haza. Künn voltunk a vasúton, de meg nem érkezett...

Szelényit újból torkon ragadta valami. Olyan látományféle lebegett el szemei előtt. Tisztán látta Lizát, a mint a kerevetről felugorva, rémült, könyörgő arczczal nézett reá... Tisztán hallotta hangát: Vigyél el Pista, ne hagyj magamra, ne hagyj itt... vagy maradj itt te is velem!

Álomlátó lett? Megőrült?...

A két komornyik és a bonne reá függesztett tekintete egyszerre égetni kezdte arczát. A föld alá szeretett volna sülyedni.

— Mama, mamám... nyöszörgött Marczika.

— Ugyan vigye már el ezt a gyereket! — dörgött Szelényi a bonnera, ki a kiabáló, rugdalódzó kis fiút ölébe véve, rémülten elfutott.

E rémület láttára Szelényi fékezte magát. János hanglejtéséből az imént megértette, hogy az többet tud, mint a mennyit elmondott. Csak azt várja, hogy kérdezzék. De Szelényi nem kérdezte, nem merte kérdezni. Mintha homályosan sejtette volna, hogy meg kell fojtania azt az embert, a ki megmondja neki az igazat.

— Jól van, mehettek, félreértés az egész. Emlékszem, a kegyelmes asszony megmondta, hogy elutazik — mondá hidegen. Arcza fehér volt, mint a márvány és épp oly érzéktelen, mint az.

Arczkifejezése akkor sem változott, mikor a két ember kiment. Most, hogy egyedül volt, sem tört ki belőle az idulat. Nyugodt maradt. Mintha tetőtől talpig jéggé dermedt volna.

Egy pillanatig mozdulatlanul állt, aztán benyitott a mellékszobába és lakosztályán lassan átha-

ladva, lépett be Liza, szokás szerint fényesen kivilágított termeibe. Nehézkesen, gépiesen keresve ment asztaltól asztalhoz, szekrénytől szekrényhez . . . semmi. Liza iróasztalán mindent felforgatott . . . egy sor sem. Benyitott a hálószobába. Az illat, mely itt elébe áramlott, csaknem elvette eszméletét . . . Nem volt magánál, mert különben hogy kereshette volna azt a levelet, azt a pár sort, melynek nem lételében képtelen volt hinni, a legleheтetlenebb helyeken. Még az ágy függönyeit is félrevonta . . . és ekkor irtóztató borzongás futott rajta végig. Egy iszonyú, vérfagyasztó ordítást hallott és önmagát látta görcsös vonaglás közt, a csipkés párnák között dulakodni . . .

Újból összeborzadt, de nem kiáltott fel, állva maradt. A komornyikok és a bonne tekintetét érezte folyton arczán, arra a bámész tömegre gondolt odakünn, mely minden mozdulatát lesi.

Visszament a saját dolgozószobájába. Az iróasztalon egész halmaz levél feküdt. Megnézte egytől-egyig, ismét semmi.

Most hirtelen megélénkült. Szemei vadul kezdtek villogni, a vér arczába szökött. A távíróhoz rohant és hevesen csengetett.

Ismét ketten jöttek be.

— Fogjanak! — parancsolá.

A két ember habozva állt meg. Meglátszott rajtuk, hogy szeretnének valamit mondani, de nem mernek.

— Nem hallották? . . . Fogjanak, mire várnak?

— A kegyelmes úr nem is tudja . . . dadogott

János. Majd ura arczkifejezésétől megijedve, elhallgatott.

— Mit nem tudok? Ki vele?

János egészen elvesztette beszélő képességét, a másiknak kellett folytatnia. Annak több bátorsága volt.

— A kegyelmes úr nem is tudja, — ismétlé, — hogy Simbinszky herczeg és Róbert báró ma hajnalban megverekedtek. A herczeg keresztülszúrta Róbert bárót . . . Ott van az egész az esti lapban, méltóztassék elolvasni, — végzé az ember, egy asztalra mutatva, hol a lapok hevertek. S halkan, de bizonyos nyomatékkal hozzá tevé: A herczeg elutazott . . .

Szelényi az egészből csak azt a figyelmeztetést érezte ki, hogy a herczeg elutazott. Ökölbe szorította kezeit és ismét óriási erőlködésébe került, hogy fel ne ordítson. Cselédei mindenbe be vannak avatva, ez nyilvánvaló volt.

Elfordulva, egy ujság után nyult.

— Fogjanak! — ismétlé röviden.

Olvasni próbált, de a betűk összefutottak szemei előtt. Letette a lapot és lement az istállóba. Félt egyedül maradni. Attól tartott, hogy összetör mindent és felgyujtja a házat . . .

Egyenesen Simbinszkyhez hajtatott. A mogorva, álmos házmester még a szokottnál is mogorvább és álmosabb volt. De egy kezébe csúsztatott tízes bankó beszédessé tette. Mindent elmondott.

A herczeg ma reggel megverekedett a báró úrral, aztán mindkét franczia inasával elutazott. Egy

igen magas asszonyság volt vele, kinek arczát a sűrű fátyol miatt nem láthatta. A málhákon Páris állt . . .

Ez hasonlított Lizához is, Simbinszkyhez is. Eszökbe sem jutott elrejtőzni.

— Annál jobb, annál hamarább lesz vége — sziszegett Szelényi, kocsijába szállva.

Hazahajtatott. A kocsiban mindkét ablakot lebocsájtotta, különben megfult volna. Majd a még mindig ott lebzselő cselédség között lassan, közömbös arczczal ment fel a lépcsőn, Pedig az az érzése volt, mintha vesszőt futna.

Komornyikjának rendeletet adott, hogy másnap fél kilenczre egy kis bőröndöt hozzon rendbe számára és készítsen el mindent útra. Aztán bement a nappaliba, hol a kandalló előtt álló asztalkán a teáskatlanban forrt a víz és mint rendesen, ha későn érkezett utazásról, hideg vacsora várta. Két csésze forró teát öntött magába és a komornyikot elküldve, magára zárta az ajtót.

A merevség, mit az elébb magára erőszakolt, most nem került többé megerőltetésébe. Minden érzés eltompult benne. Szíve kővé vált. Leült és hidegen, röviden, a legcsekélyebb fölösleges csapongás nélkül, fontolta meg a helyzetet, mintha nem is ő róla volna szó, hanem valaki másról, kinek esetében itélnie kellene. Nem kételkedett. A szökés terve régen megérlelődhetett Lizában, régen elhatározhatta, hogy meg nem osztja vele aránylagos szegénységét. Alighanem reméli, hogy Simbinszky elveszi . . .

Erre olyan megfagyott mosoly-féle vonult át a férfi arczán. Ha Liza tudta volna azt, a mit ő éppen tegnap gróf Dragomirnál a felvidéken megtudott? . . . Ha . . .

Mindez hiábavalóság! A mi elmult, elmult. És mégis, tán meg kellett volna hallgatnia Liza kétségbeesett könyörgését, itt kellett volna maradnia, hogy önmaga ellen védelmezze a kisértés pillanatában? — — —

A férfi halkan elkaczagta magát. Valami kisérteties volt ebben a kaczagásban.

Minek maradt volna itten? Legfeljebb saját szemeivel látta volna elpárologni azt a perczuyi érzéki elérzékenyülést, mely Lizánál az érzést pótolja. Legfeljebb elodázta volna a csapást, a mely érte — — —

Majd, s még mindig ugyanazon jeges hidegvérvel, a fölött kezdett gondolkozni, micsoda összefüggés lehetett Simbinszky párbaja és a szöktetés között. Az ujság után nyult és konczentrált figyelemmel olvasta el a párbajról szóló rövid czikket. De az egyelőre csupán az esetet beszélte el, a részletekről hallgatott. Csak a végén állt egy pikáns megjegyzés a párbaj okára, egy kitünő államférfiúnak ünnepelt szépségű nejére, kit a herczeg hír szerint, győzedelmi jelként magával vitt külföldre.

Szelényi a földhöz vágta az ujságot, aztán újból átment neje lakosztályába.

A boudoirban még egyszer átkutatott mindent és végre késsel feltörte az antik iróasztal sok apró

fiókját és rekeszét. De semmit sem talált, a mi nyomra vezethette volna. Lizát régebbi tapasztalatai óvatossá tették. Simbinszkynek vagy Róbert bárónak kezeírása sem volt található.

Megmaradt Félix... De hisz Róbert meghalt, még pedig, a lap szerint teljes önkívületben. Az el nem mondhatott semmit. És aztán... ő Félixszel nem jöhet össze! Ő sem Félixszel, sem mással nem érintkezhetik többé, sem Félixnek, sem másnak nem nézhet arczába többé, míg valamit meg nem tett, valamit, a mit véghez kell vinnie, ha tovább kell vinnie...

Szelényi elmaradozó lélekzettel bámult maga elé. Mert ez a valami most képzeletében tisztán, diadalmasan, alakot öltött. S minél tisztábban, diadalmasabban öltött alakot, szemei annál jobban kezdtek villogni, arcza felsugárzott. Mellét kifeszítve, a régi büszke mozdulattal vetette hátra fejét — — —

Minden vörös lett körülötte. Nem látott maga előtt egyebet, csak vért, vért, vért...

S szinte érezte, ez a vérfolyam, mit most füleiben, agyában zúgni hall, mely szemeit elsötétítve elrohan mellette, mint mossa le szívéről azt a szörnyű terhet, mely a porba sújtja — — —

A zúgás folyton tartott... Szédülni kezdett... Felsziszegve markolt mellébe, merevsége engedett. Egyszerre gyenge lett, mint valami gyermek... Egy kerevethez vonszolta magát és ledőlt... Úgy feküdt ott soká, mint a halott...

— — — — — — — — — — —

Attól az ismert édes illattól érzett fel végre, mely a szobát eltöltve, még sokkal intenzivebben hatotta át a kerevetet. Előbb öntudatlanul, a régi kéjjel szívta azt magába, midőn emlékezni kezdett . . . Itt, ezen a helyen, tartotta Lizát annyiszor és utoljára átölelve . . .

Felugrott, tántorogva tett nehány lépést, mintha menekülni akarna — — —

Aztán egy olyan sikolylyal, melyben nem volt semmi emberi, visszavetette magát az illatos párnákba és arczát beléjök temetve, fogait vadul beléjök verve, a kerevetet olyan hatalommal átkarolva hogy az recsegett belé, görcsösen, fuldokolva sírni kezdett — — —

LIV.

Hideg, világos téli regg derengett be az ablakokon, midőn Szelényi a kerevetről felemelkedett. Égő szemeire szorította kezét, míg fáradtan, bizonytalan léptekkel ment át a saját szobáiba. Tizennégy óra óta nem evett semmit. Most sem birt volna enni. Csak a krokodilbőr kulacs után nyult, mely tegnap az úton vele volt és azt fenékig ürítette. A cognac jól tett neki. Arcza elveszté halottias szürkeségét, mozdulatai ruganyosakká váltak. Az órára nézett. Mindössze másfél órája volt még indulásig.

Nem csengetett be senkit, hanem egyedül öltözött át. Mikor a tükör előtt haját rendezgeté, elégedetten vette tudomásul, hogy a cognac-nak hála, arczán alig észlelhető változás. Csak szemei voltak kissé feldagadva. Csak Wertheimerjét felzárva, megtöltötte pénztárczáját, aztán pár szivélyes sort írt Zátonyinak, tudatva vele, hogy elutazik, de a döntő parlamenti harczok idejére okvetlenül itthon lesz megint . . .

Most ujból az órára nézett. Az idő türhetetlen lassúsággal múlt. Pedig valami benne űzni, üldözni, ösztökélni kezdte. Repülni szeretett volna . . . Az

éhgyomorra ivott erős szesz, mint a folyó tűz kezdett ereiben égni, felzaklatva eltompult képzeletét. Látományai voltak. Szüntelen csak Lizát látta Simbinszky karjaiban. S a zúgás füleiben ujra kezdődött, ujra vörösnek látott mindent — — — —
— — — — — — — — — — — — — — —

Elindulása előtt egy pillantást akart vetni alvó gyermekére, de előbb más dolga akadt még. Elővette úti pisztolytokját és nagy gonddal, apróra megvizsgálta a két pisztolyt. Oly soká vesztegelt fölöttük, hogy megfeledkezett az idő haladásáról. Kimondhatatlan szeretettel forgatta meg kezeiben a fegyvereket, zsebkendőjével még fényesebbekre csiszolva azokat, bár már előbb is kápráztatóan csillogtak. Végre mind a kettőt megtöltötte és lassan, szinte vonakodva visszahelyezte a tokba. De mielőtt lebocsájthatta volna a fedelet, kopogtattak.

— Alkalmasint kérdezni jönnek, fogjanak-e már, — gondolta hangosan.

Az ajtóhoz ment és felzárta azt.

Valóban a komornyik volt, de nem egyedül. Egy hajlott őszhajú nőalakot bocsájtott be s mohó kiváncsisággal arczán, nyilvánvaló kelletlenséggel, behúzta maga után az ajtót.

Szelényi visszarettenve hátrált.

Édes anyja állt előtte.

*

Azon egy eszme, azon egy érzés daczára, mely most minden egyebet háttérbe szorítva, zsarnokul

uralkodott Szelényi fölött, borzadva vette tudomásúl, hogy ez a görnyedt, megtört alak, a halálsápadt arczczal, a kisírt szemekkel, büszke, méltóságteljes édesanyja!

Althausenné most megfordította a kulcsot a zárban, aztán lassan közeledett a fiához.

Szelényi meg nem mozdult. Nem lett volna képes megmozdulni. Jelenlegi lélekállapotában, e hirtelen meglepetés csaknem bénítólag hatott idegeire.

Merevsége, némasága, melyben pedig nem volt semmi szándékos, passziv visszautasításként hatott az öreg asszonyra. Büszkén egyenesedett fel. Magatartása ujból felölté egykori parancsoló jellegét.

— Csodálkozol ugy-e, hogy itt látsz? — kérdé röviden, míg szigorúan nézett fia szeme közé.

Szelényi arczába szökött a vér, tekintete bizonytalanná vált. Ideges türelmetlenség vett rajta erőt. Senkinek sem állt jogában őt rákényszeríteni arra, hogy vele szóba álljon, míg legsürgősebb teendőjét el nem végezte; hogy szemébe nézzen, mielőtt azt ismét emelt fővel nem teheti! Azt hitte, tudja, mi hozta ide édes anyját és visszautasító magatartása már most öntudatossá vált.

— Nem csodálkozom. Az olyan események híre, mint a minő most itt nálam előadta magát hamar szokott elterjedni — felelé hidegen.

Elza báróné egy megvető kézmozdulattal fordult el tőle.

— Tán csak nem képzeled, hogy e végett szegtem

meg fogadásomat és léptem át újra ajtód küszöbét? — Az az — esemény, a mire czélzasz, nem bír előttem semmi fontossággal. A dolog természetes rendjéhez tartozik. Megváltozott helyzetedet tekintve, annak előbb-utóbb be kellett következnie...

Szelényi már alig hallotta anyja utolsó szavait. Türelmetlensége nőttön nőtt. A kandallón álló órára nézett. Ideje rövidre volt szabva s még elintézni való dolga volt. Percznyi fájdalmas megdöbbenése is elmosódott, mit Elza báróné váratlan megjelenése felidézett benne. Az a legyőzhetetlen valami, mi bensejében űzte, zaklatta ismét fölülkerekedett.

— Megengeded anyám, de meg kell üzennem, hogy fogjanak. Indulófélben vagyok.

De mielőtt a távíróra tehette volna kezét, az öreg asszony indulatosan megragadta azt.

— Ne csengess! Vagy tán tanúkat akarsz ahhoz, a mi mondani valóm van? Dőre, elvakult ember! Nem ismersz?... Nem tudod, hogy ha én most itt vagyok, ha én, Marburg Elza, felkerestelek, a történtek után, megérdemelt szégyenednek órájában, annak csak valami iszonyú életbevágó oka lehet!

Az óra mutatója könyörtelenül haladt... A látományok mind sűrűbben űzték egymást a férfi szemei előtt s pillanatról pillanatra fokozódott égő nyugtalansága. Oly erőssé vált az végre, hogy érzéketlenné tevé anyjának szavai, de még azon félelmetes, szinte tragikus hanggal szemben is, melyen azokat kiejtette.

— Valami mondani valód van? — tagolta végre tompán, távolba tekintő, révedező pillantással. — Várhat . . . Minden várhat, a míg visszajövök — hamar fogok visszajönni.

Az öreg asszony ereiben megfagyott a vér. Fia arczkifejezésétől rémülten összeborzadt. És most e szörnyű órában, — csak ő tudta, milyen szörnyű az! — amaz isteni kijelentéshez hasonló világosság kezdett lelkében derengeni, mely a válás ünnepélyes perczében a haldoklókat szállja meg.

Egyszerre először értette meg azt a szenvedélyt, mely fiát tőle elszakítá. — — — — — — — —

Határtalan sajnálkozás, mély könyörület fogta el a kemény, szigorú asszonyt. Remegni kezdett alakja, ujból összeesett, vonásai meglágyultak, míg szemeiből patakzani kezdett a köny. Oh, hogy neki kellett rámérnie az utolsó megsemmisítő csapást! . .

Szelényi e könnyek láttára megrendült. Tán először életében látta így sirni édes anyját. Egész erejéből küzdött hirtelen ellágyulása ellen, midőn az öreg asszony görcsös szenvedélylyel magához vonta őt.

— Pista! fiam! Annyi év után nincs egy szavad, nincs egy pillantásod megtört, boldogtalan öreg anyád számára?

Ideges borzongás remegtette meg a férfit, fuldoklott az izgalomtól. Sápadtan, vonagló ajkakkal karolta át a roskadozó alakot, és megnyugtató szavakat dadogva, ültette egy zsölyébe. Althausenné, mint valami türhetetlen belső kíntól gyötörten, görnyedezve zokogott.

— Tudom, én vagyok a hibás, — tördelé. — Egy anyának nincs joga gyermekét elitélni, nincs joga gyermekét elhagyni, a veszedelem, a kisértés éveiben, midőn az támaszára, tanácsára szorult . . .

— Hagyjuk a multat, felejtsük el, — mormogott Szelényi, kinek szemei ismét az órára tapadtak. Még csak húsz percze volt. Nem szabad, nem lehet lekésnie az express-vonatról! . . .

— Hagyjuk a multat — ismétlé. — Ha visszajövök utamról, úgy lesz köztünk minden, a mint volt éveken keresztül. Nem lesz köztünk többé semmi, semmi — —

Erre sajátságosan elmosolyodott. Elégedett, diadalmas, vérfagyasztó mosoly volt ez.

E mosoly át meg átjárta az öreg asszonyt. Már mikor belépett, észrevette a nyitott pisztolytokot és borzongva fordult el tőle. Pedig gyermekjáték volt a szégyen, mit ezek a fegyverek megbosszulni voltak hivatva, gyermekjáték volt ahhoz képest, a mit ő . . . Hisz nem azért jött ő ide, hogy a multak fölött jajveszékeljen. Hisz neki egy missziója van, egy kegyetlen, kérlelhetetlen missziója, mit hiába igyekszik elodázni . . . Teljesítését el nem kerülheti s ha a szíve meghasad belé.

Minden erejét összeszedve felállt.

— El akarsz utazni, ma, most akarsz elutazni? — kérdé elnyomott hangon, összekulcsolt kezekkel.

— Mondtam anyám, még pedig sietősen — felelé Szelényi az ajtóhoz közeledve.

— Nem utazhatol el, az lehetetlen! — kiáltá az öreg asszony. S midőn fia türelmet vesztve,

egy mozdulatot tett, hogy útjából eltávolítsa, kétségbeesett elszántsággal ragadta meg karját és füléhez hajolva, ijedten, félősen körülnézve, mintha attól tartana, hogy valaki megleshetné szavait:

— Az az ötvenezer forint, a mit az Althausen gyermekek vagyonára felvettél — — suttogá.

Szelényi mélyen elpirult. Még csak az kellett, hogy ez a fatális uzsora-affaire épen most süljön ki reá. Róbertnek nyilván volt még ideje fecsegni. ... Mikor is vette fel azt a pénzt? Igen, mikor Liza megkívánta Tyrán Ella öt gyémántcsillagát. ... Régi dolog, elmult dolog... Mi köze annak az útjához? Mi köze ahhoz az égő szomjhoz, mely az őrülésig gyötri és a mit oltania kell, mielőtt bármibe is belefoghat!...

Gyöngédtelenül szabadítá ki karját az öreg asszony kezéből.

— Nos hát! Csak van még annyim, hogy ezt a pár forintot fedezhessem — felelé indulatosan. — E végett kár volt engem háborgatni!...

Elza báróné túlfeszített idegei nem birták tovább. Kitört belőle, a mit oly soká habozva visszafojtott.

— De már hallgass reám, szerencsétlen! Róbert az ötvenezerből ötszázezret csinált és a hamisítvány a te nevedet viseli!

Az óra ütött. Lassan ütötte el az egy negyedet. Ezt hallgatta Szelényi és nem az édes anyját... Agya úgy zúgott, az a valami belsejében olyan kegyetlenül űzte, üldözte, hogy csak utólagosan, mint valami visszhang által visszaverve, ismétlőd-

tek benne az öreg asszony szavai. Hitetlenül bámult reá.

— Ez mese — dadogá.

Elza bárónė kimerülten rogyott egy székre. Nem felelt.

S most az egész valóság földerült Szelényi előtt. Teljesen átértette a helyzetet. Hideg veríték tört ki homlokán. Tántorogva fogódzkodott az asztalba. Képéből kikelve, olyan iszonyattal bámult anyjára, hogy annak egész erejét visszaadta a rémület. Már most csak egy vágya volt: megvigasztalni, bátorítani a fiát.

Felállt és átkarolta.

— Ne csüggedj, támogatni fogunk — suttogá gyöngéden. — Félix már is eljár az ügyedben. Megteszszük a lehetetlent, én is mindenemet odaadom, nem fog kisülni semmi. Szegények leszünk, de tiszták, fedhetetlenek maradunk. Fiatal vagy, ujra fogod kezdeni az életet, Pista!

... Az a zúgás, az a zúgás! Az a vérfelleg, mely ismét ráborult a pisztolyokon révedező szemeire. Egyszerre, hirtelen ujból mindent elfelejtett, még a rettentő csapást is, mely e perczben érte. Semmit sem érzett, csak a vad, türelmetlen vágyat látni, mint végzi az a két csillogó kis szerszám ott az asztalon, öldöklő, felszabadító munkáját — —

— Várhat, ez is várhat — susogá tompán, míg édes anyja karjaiból szabadulni igyekezett. — Ha visszajövök, elintézek mindent, odadobom utolsó filléremet, koldus leszek és ha az sem elég — főbe lövöm magam ... De csak ha visszajövök ... Mennem

— *A mig én élek, nem mész!*

kell!... Bocsáss! — ordított magánkívül, az öreg asszony öleléséből kiragadva magát.

Elza báróné kővé meredten nézte. Most is a régi volt. Képes lesz elhalasztható boszuja után rohanva, cserben hagyni egy hajszálon függő becsületét.

Lábaihoz vetette magát.

— Pista! Megőrültél! Térj magadhoz! Minden perczben kitudódhatnak a történtek és még azt hiszik, hogy megszöktél... azzal a pénzzel!...

— Higyjenek a mit akarnak! Ha visszajövök kimagyarázom... egy perczig sem késhetem... Bocsáss! Megyek! — és keze a fegyvertok felé nyult, hogy lebocsássa a fedelet.

De a szerencsétlen asszony megelőzte. Villámsebességgel ragadott ki egy pisztolyt és az ajtó elé vetette magát.

— A míg én élek, nem mész!

Szelényi szemei előtt elsötétült a világ. Nem látott, nem hallott egyebet csak azt, hogy utját állják, hogy az idő mulik...

Kitörő dühvel, vakon, ügyetlenül kapkodva, ragadta meg a pisztolyt tartó kezet.

... Egy durranás, egy füstfelleg, egy irtóztató sikoly...

Az óriás melléhez kapott, aztán tántorogva tett egy lépést előre és élettelenül terült el a földön.

VÉGSZÓ.

A kormányválság, melyen az ország a Dortmund-kabinet bukásával keresztülment, nem volt közönséges természetű. Dortmunddal nem egy ember vagy egy párt bukott meg, hanem egy irány. Még egyet pislogott, aztán könnyű füstfellegben párolgott el a kápráztató röppentyűtűz, mit Szelényi István gyujtott meg. És ezzel a tüzijátékok korszaka egyelőre elmult Magyarország számára.

Az uj kormány tagjai tán nem voltak lángelmék, sőt egy-két kivétellel még nagy politikusoknak vagy szónokoknak sem lehetett őket nevezni. De ilyenekre nem is volt szükség. A reakczió mindenkor és mindenütt megteremti a czéljainak megfelelő embereket. Képzett, józan eszű, de főkép önzetlen férfiakból állt össze az uj kabinet, kik vállvetve küzdöttek azon gonosz hatalmak ellen, melyek minden zsarnoknál jobban nyügözik le a népeket. Sok tekintetben úgyszólván visszafelé kezdtek működni és a túlcsigázott, mesterségesen eltorzított viszonyokat, természetes alakjukra leszállítva, az autokrata rendszert, mely minden önállóságot, minden önérzetet elfojtott a nemzetben, egy szabadabbal felcserélve, lassanként felébresztették nemzetünk szunnyadó eszményiségét is és azt a nemesebb, magasabb, igazabb czélokra irányult

törekvést, mit az elharapódzott czinizmus és önérdek daczára, meg tudott őrizni keblében.

Kitünt, hogy a romlás, melyről annyit panaszkodtak, csak a felszinen uszott Elseperte azt az első tiszta, frissítő fuvallat. És a nemzet e tavaszias áramlatban megedződve, uj, egészségesebb fejlődésnek nézett elébe.

Senki sem játszott ezen üdvös reakczió létesítésében tevékenyebb szerepet, mint Vanderbilt Félix. De midőn a mű sikerült, mit oly lelkesülten előmozdított és a mérsékelt szabadelvű párt diadalmaskodott a sok ellenséges elem fölött, azonnal lemondott a politikai működéséről. Hivatalt nem akart vállalni, a tribűn babérjai nem vonzották. Napról-napra szenvedélyesebben ragaszkodott választott pályájához, melytől nem akarta magát többé elvonatni. Gyönyörködött ugyan azon eszmék győzelmében, melyekért egész életében oly lelkesülten kardoskodott, de azért megmaradt azon állítása mellett, hogy nem termett államférfiúnak.

Ebben tán nem volt igaza. De bonczoló, fürkésző szellemére, mely a kóros állapotok felismerésére és gyógyítására oly alkalmatossá tette, egészségesebb politikai viszonyok között, szerinte, nem igen volt szükség. Egy ízben tréfásan jegyezte meg: hogy alkotásánál fogva csak ellenzéki ember lehet s miután örömére, egyelőre nem talál mit ellenezni — visszavonul.

E visszavonulásban különben családi körülményeinek is nagy része volt. Szelényi István tragikus vége és ennek szomorú következményei egy időre

megölték benne minden törekvést és életkedvet. Ravatalánál, mit impozánssá tett a nemzet részvéte, tudta csak, mi volt neki még mindig ifjukora ezen egyetlen, egykor oly rajongón bálványozott társa. S a mint a nyugodt, a halálban is büszke szépségű, nemes arczba tekintett, Szelényi jellemgyengesége, önzése, kegyetlen kiméletlensége, mindaz, a mi miatt elfordult tőle, feledésbe mentek. Nem gondolt semmire, csak sokféle fényes, megnyerő tulajdonságaira, barátságára, melyben oly hosszú időn át részesíté és kimondhatatlan megnyugvást talált azon eszmében, hogy a boldogtalan ember tudtán kívül, még az utolsó perczben is fáradott érdekében, megtett érte mindent, a mi tőle tellett.

Akkor, ama végzetes reggelen, a nagynénjével átélt megrendítő jelenet utóhatásával idegeiben érkezett Dunafokra. Egész éjjel üldözte az öreg asszony kétségbeesése, szüntelenül hallotta szívrendítő panaszait, melyekbe az önvád nem egy megható felkiáltása vegyült . . .

Mindez kicsordult szivéből midőn Máriával beszélt. Tartózkodás nélkül, nyiltan mondta el neki Róbert báró egész vallomását, kifejtve előtte Pista ellen táplált gyülölsége, mint vitte reá apját a hamisításra, melynek eredményét aztán részben Liza költekező szenvedélyére fecsérelte el, részben eljátszotta a börzén. És nem csalódott Máriában. Barátnője annak bizonyult, a minőnek hitte és ismerte. A nagylelkü asszony vonakodás, megfontolás nélkül, első, nemes ösztönének engedve, azonnal rendelkezésére bocsájtotta egész, a hit-

bizománytól független vagyonát, azaz kétszer annyit, mint a mennyi kellett, hogy megmentsék azt a férfit, a ki életét tönkretette.

Vanderbilt már most nyugodtabban, könnyebb szívvel térhetett vissza Budapestre. Liza szökéséről értesülve, felháborodását Szelényi ellen mély sajnálkozás váltotta fel, és azon elhatározással hajtatott a vasútról egyenesen unokatestvéréhez, hogy nem csak segélyével, de rokonszenvével is támogatni fogja szerencsétlen, szerelmében és becsületében egyaránt sujtott egykori barátját.

Későn jött. Csak egy holttestet és egy élőhalottat talált.

Elza bárónét testben-lélekben megbénulva emelték fel fia mellől. Még élt ugyan egy ideig, még lélekzett és táplálkozott, de se nem mozdult, se nem eszmélt többé.

A világban a legkülönfélébb hirek keringtek a Szelényi-család tragédiájáról. Azt állították, hogy Szelényi István feleségének szökése fölött kétségbeesve, lőtte meg magát és ez a felfogás annál inkább talált hitelre némelyeknél, mivel mindenki ismerte vak, imádatteljes szenvedélyét Liza iránt. Mások öngyilkosságát vagyoni körülményeire vezették vissza, melyek ugyancsak szomoruak lehettek, mert halála után palotáját, jószágait elkoboztatták a hitelezők. Az uzsoraadósságok melyekbe Róbert báró vitte bele Szelényit, olyan összeget képviseltek, hogy Félix alig menthetett meg valamit a gyermek számára. Mindazáltal legvalószinübbnek találták mégis Vanderbilték és a cselédség azon magyarázatát,

hogy nem is forgott fenn öngyilkosság. A fegyver alkalmasint véletlenségből sült el, midőn a szökevények után Párisba készülő Szelényi, egy heves jelenet után, melyben édes anyja megakarta akadályozni gyilkos szándékaiban, pisztolyait próbálgatta.

A valóságot soha sem tudta meg senki. Az a két száj, mely azt elmondhatta volna, örökre elnémult. A Szelényi Istvánhoz legközelebb állók sem ismerték igaz történetét azon végzetes perczenek, melyben oly hirtelen aludt ki e fényes kápráztató szellem. Sőt Márián és Vanderbilten kívül még azt sem sejtette senki, mi volt a tragédia valódi indító oka.

Ők ketten kegyeletes kézzel simították el a hamisítást, és ebben olyan tapintattal, olyan rendkívüli ügyességgel jártak el, hogy e csunya ügyből semmi sem szivárgott ki a nyilvánosságra. A Szélényi-név tisztán maradt a szegény árva gyermekre, mely a Vanderbilt-házban szeretetteljes otthonra talált.

Félix több ügyben iratott Lizának ügyvédjével s egyuttal a gyermekre nézve is kérdeztette szándékait. Ő szerette volna a fiút neveltetni, de csak úgy, ha mint gyámja, anyjától függetlenül, belátása szerint járhat el érdekében. Az ügyvéd levelére nem érkezett válasz. A boldog pár tán átutazott Párison, de nem ott telepedett le. Nem is tudtak felőlük semmit nyárig, midőn Félix esetleg egy franczia ujságban lapozgatva, a Trouvilleban időzők névsorában megtalálta Simbinszky herczeg és Szelényi grófné nevét is.

Erre ujból iratott a szívtelen anyának, de most

már nagyon kelletlenül. Az egész ház rajongott Marczikáért, s Félix gondolni sem bírt arra, hogy Liza egy szeszélye megfoszthatná őket kicsi kedvenczöktől. A gyermek eleinte folyton sírt szülei után, de az uj környezetben lassanként megfeledkezett multjáról és élénksége, vidám csiripolása mint a napsugár hatott a mélyen sujtott, gyászba borult családra.

Ha a gyermek és Mária nincs, tán mindnyájan kétségbeestek volna. Mária ápolta öreg barátnőjét utolsó perczeig, ő vígasztalta Ilma bárónét és a másodszor elárvult Althausen leánykákat és ezalatt Alice, az egymást követő csapások által komolyan megrendült egészsége, közelében teljesen helyreállt.

De senki sem érezte Mária jótékony befolyását mélyebben mint Félix, kinek már ugyis borongó kedélye egészen elsötétült volna, ha nem látja maga előtt azt a nyájas, bátorító mosolyt a halvány, méla arczon; ha nem hallja azt a halk és mégis szilárd hangot, mely nem engedte elcsüggedni.

Egy nyári délután, néhány héttel Elza báróné halála után, Vanderbilt Félix Althausen Janival a városból hazafelé ballagva, az Andrássy-úton Tarday Vinczével találkozott.

— Azt hittem Tátrafüreden vagy! — kiáltá Félix meglepetten.

— Onnan jövök, tegnap érkeztem és épen kapóra találkozunk. Ma vagy holnap ki akartam hozzátok menni. Először, hogy szóval is kifejezzem részvétemet...

— Köszönöm. Tudom, őszinte szívből jön — és

Félix melegen rázta meg az elébe nyujtott kezet. — Gyere velünk most — folytatá.

— Nem lehet. Rendez-vous-m van. Ha a napokban kijövök, nálatok találom még Mária grófnét?

— Hogyne, nem bocsájtjuk el egyhamar. Különben ő sem hagyná el a szegény leánykákat, azok meg anyámtól és Alicetól nem akarnak megválni.

— Mielőbb meglátogatom a hölgyeket, egy csomó szenzácziós hirem van Mária grófné számára. Képzeld, Szelényi Liza...

Félix összerezzenve elfordult.

— Ne beszélj nekem Szelényi Lizáról...

— Sőt inkább! Beszélni fogok róla és te érdekkel fogsz meghallgatni. Még mindig nem adott hirt magáról, még mindig nem kérdezősködött a kis fia után?

— Egy szóval sem.

— Meghiszem. A maga dolga is eléggé elfoglalja. Tudod-e, hogy Rouenban, hol Simbinszkyvel a — mézesheteket töltötte, a Seinebe akarta magát ölni? Andaváry Stefi beszélte, ki épen akkor Párisban járt.

— Igazán, a Seinebe akarta magát ölni? Tán ki volt száradva a Seine. És miért játszotta a kétségbeesettet?

— Nem játszotta. Komolyan kétségbeesett.

Vanderbilt megvetően mosolygott.

— Simbinszky alkalmasint vonakodott a Kohinoorból melltűt csináltatni számára.

— Mondom, komoly okai voltak. Kisült, hogy a szép asszony ez egyszer rosszul számított. Nem

kellett volna épen Simbinszkyvel megszöknie. Fedor ha akarna sem csinálhatna belőle herczegnőt. Nős ember.

Félix megütődve hátrált.

— Látod, mondtam, elbeszélésem érdekelni fog. Fedor nős ember, a mi persze Lizának nem volna akadály. Csakhogy olyan okokból házasodott meg, melyek a válást nem tennék kivánatossá. Dragomir Zdenkó hozta a hirt Tátrafüredre, Livádiából, hol nemrég a rokonait látogatta meg. Simbinszky vagy két évvel ezelőtt, hitelezői elől egy ottani dúsgazdag földbirtokos pupos hátu, félig eszelős, egyetlen leányának karjaiba menekült. E bájos asszonykát természetesen nem czipeli magával külföldre és miután elvből soha sem udvarol leányoknak, nem tartja szükségesnek, magát mint nős embert bemutatni. De nem csoda, ha Liza grófné mindezt megtudva, a csalódás első perczében meg akarta magát ölni . . .

— Nem értem . . . Hisz Liza most is Simbinszkyvel van Trouvilleban, olvastam . . .

— Miért ne lenne ott vele? Hisz megakadályozták regényes szándékát. S azóta alkalmasint megfontolta a dolgot. Most már a tenger járja a Seine helyett, a hideg sír helyett — hideg fürdő! Meg kell hagyni Liza grófnőnek, ő minden helyzetbe bele tudja magát találni.

Vanderbilt valamit mormogott azon értelemben, hogy Liza tulajdonképen csak most van az őt megillető helyzetben. Majd gróf Démék villájánál, hol Tardayt várták, barátjától elbucsuzván, oly komor

hallgatagságba merült, hogy csaknem megfeledkezett fiatal társáról, ki nem merte tépelődéseiben háborgatni.

Az elébb készakarva találta bele magát abba a könnyed, megvető hangba, mit Tarday Vincze, Lizáról beszélve használt, de most ezer gyászos, keserű emlék rohanta meg és fáradtan, akarat nélkül engedte át magát szomorú elmélkedéseinek. Arcza nem is derült fel többé mígnem hazaérve, a kapu előtt Mária nyulánk alakját pillantotta meg, a ruhájába fogódzkodó Marczikával oldala mellett. A fiatal asszony sétáról tért haza a gyermekkel és épen egy levelet vett át a levélhordótól.

Az írás és a bélyeg láttára mélyen elhalványult.

— Neked szól — mondá, a levelet odanyujtva a hozzá lépő Félixnek.

A levél Deauvilleból jött. Liza nem az ügyédnek, hanem egyenesen Félixnek válaszolt.

Vanderbilt szó nélkül felment a szobájába. Egyedül akarta a levelet elolvasni.

De tartalma nyilván vidítólag hatott reá, mert pár perczczel később jóval derültebb hangulatban ment le a szalonba, hol Alice Janival egy kis diványon suttogva beszélgetett. Ez a kettő régen tisztában volt egymással, még pedig a család tudtával és beleegyezésével. Csakhogy a gyász miatt még nem akarták az eljegyzést nyilvánossá tenni.

Mária kis távolságra tőlük, ölébe kulcsolt kezekkel csöndesen ült egy zsölyében. Még mindig nagyon halvány volt és szemei mohó várakozással csillantak fel, midőn Vanderbilt belépett.

Félix ölébe tette a levelet. — Olvasd el — mondá szeliden.

A levél Liza szokott rövid, száraz modorában volt tartva. Egy szóval sem érintve az elmult gyászos eseményeket, egyszerüen kijelentette, hogy jelenlegi bizonytalan helyzetében nem veheti magához kis fiát. Legjobb lesz, ha nevelő-intézetbe adják, mi zsenge korát tekintve tán nehéz lesz. De pénzért mindent megtesznek. Kész érte bármilyen összeget fizetni. Ez minden a mit igérhet, sőt a jövőben sem igérhet többet. Ha Vanderbilt gyámságot akar vállalni a fiú fölött, ő azt legtávolabbról sem ellenzi.

Mária még egyszer elolvasta a levelet, aztán lassan megforgatta kezében. Nem bírt szemeinek hinni. Egy szót, egy vonatkozást keresett a boldogtalan férfiúra, ki oly határtalan szenvedélylyel bálványozta, bármily csekély jelt, mely elárulta volna, hogy a gyermek, melyet elhagyott, nem egészen idegen szivéhez ... de semmit sem talált.

Kiejtette a levelet kezéből. Szinte égette ujjait.

— Kár volt így rettegni — mondá. — Előre tudhattuk, mit fog válaszolni. Ő itt már semmivel se törődik, nem is szinlel többé. Simbinszky el fogja venni, világos.

Vanderbilt lehajolt és felvette a levelet.

— Elvenni! De hisz nem veheti el. Nős. Az oroszoknál pedig nem tréfa dolog a válás. S azonfelül a vagyon az asszonyé és Simbinszky a milyen derangirt, le nem mondhat róla. Mindezt most hallottam Tarday Vinczétől. Vincze a napokban kijön és bővebben fog mindent elmondani.

— Simbinszky nős!

Mária összeborzadt. A mennyi rosszat tett vele Liza, még sem bírta sajnálkozás nélkül elgondolni, az mivé alacsonyította le magát.

E perczben Marczika dugta be fejét az ajtón és meglátva azt, a kit keresett, egy falovacska torzójával kezében, sirásra álló, megilletődött arczczal szaladt Máriához.

— Mari néni, a lovam nyakát szegte...

A nagy, beszélő kék szemek, a fürtös szőke haj, a kedves érzékeny száj! Hogy hasonlított az apjához...

Szegény eltaszított, apátlan, anyátlan árva!

Mária karjaiba kapta a gyermeket és csókokkal borította el.

— Ne sírj Marczika, más lovat veszünk, nagyobbat, szebbet ennél — vigasztalta. Aztán könytelt szemeit Félixre emelve:

— Nem adjuk intézetbe, — suttogá. — Magamhoz veszem, én fogom nevelni, én leszek az anyja...

Félix szemei is elhomályosultak.

De a könyfátylon keresztül olyan tűz, olyan delej áradt a fiatal asszonyra, hogy halvány arcza lángba borult. Édes melegség futotta el. Remegő gyönyörrel huzódott vissza, midőn Félix most lehajolt hozzá.

Pedig az csak a gyermek fejére tette kezét.

— Én meg apja leszek Mária, ha úgy akarod — mondá halkan.

És Mária úgy akarta.

— Én meg apja leszek, Mária . . .

TARTALOM.

KÉPJEGYZÉK.
